

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI

**Roman Kadınlarda Erken Evlilik: Fenomenolojik
Bir İnceleme**

Yüksek Lisans Tezi

Feyza KURT

Haziran 2025

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI

**Roman Kadınlarda Erken Evlilik: Fenomenolojik
Bir İnceleme**

Yüksek Lisans Tezi

Feyza KURT

Danışman

Prof. Dr. Füsun EKŞİ

Haziran 2025

TEZ JÜRİSİ ONAYI

Feyza Kurt tarafından hazırlanan "Roman Kadınlarda Erken Evlilik: Fenomenolojik Bir İnceleme" başlıklı bu Yüksek Lisans Tezi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı'nda hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Füsun Ekşi

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Üyeler:

Doç. Dr. Işıl Tekin

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Derya Eryiğit

Marmara Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 12 /06/2025

BEYANLAR

Yazım ve Kaynak Gösterme Kılavuzu Beyanı

Danışmanlığımda yazılan bu tezin APA yazım ve kaynak gösterme kılavuzunda belirtilen kurallara uygun olarak yapılandırıldığı ve bu kılavuzun APA kaynak gösterme standartlarının bu tezde tutarlı olarak uygulandığı tarafımdan incelenerek teyit edilmiştir.

İmza

Prof. Dr. Füsün Ekşi

Etik İlkelere Sadakat Beyanı

Hazırladığım bu tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

İmza

Feyza Kurt

ÖZET

Roman Kadınlarda Erken Evlilik: Fenomenolojik Bir İnceleme

Kurt, Feyza

Yüksek Lisans Tezi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Füsün EKŞİ

Haziran 2025

Bu araştırma 18 yaş altında erken evlilik yapmış olan Roman kadınların evlilik olgusuna karşı bakış açılarının oluşumundaki evlilik öncesi ve sonrası yaşadıkları deneyimleri ve evlilik olgusuna karşı oluşan düşüncelerindeki değişimleri psikolojik danışmanlık perspektifiyle incelemeyi amaçlamaktadır. Bu ana amaçla birlikte bu araştırma Roman kadınların; evlilik olgusuna bakış açısını etkileyen çevresel ve kültürel faktörlerin neler olduğu, evlilik öncesi aile yaşantılarının nasıl olduğu, neden erken evlendikleri, evlenme biçimleri, evlenme süreçleri, evlilik hayatları ve evlilik sonrasına ilişkin süreçte evlilik olgusuna bakış açısındaki farklılaşma olmak üzere 5 alt amacı da içermektedir. Bununla birlikte bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Çanakkale'nin bir ilçesinde yaşayan 15 Roman kadından oluşmaktadır ve çalışmaya katılan kadınlar amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir.

Bu çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu alan yazın tarandıktan sonra araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanmış olup 5 uzmandan görüş alınmıştır. Uzman görüşlerine göre sorular yeniden düzenlenerek 2 kadınla pilot görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Pilot görüşmeler sonucunda, anlaşılmadığı belirlenen sorular değiştirilerek soruların son hali oluşturulup veri toplama sürecine başlanmıştır.

Veriler, ses kayıt cihazıyla kayıt altına alındıktan sonra dijital ortamda yazıya dökülmüştür ve sonra MAXQDA-24 programıyla betimsel ve içerik analizi birlikte kullanılarak analiz edilmiştir. Bu araştırma 5 alt amacı dahilinde 5 ana temaya ulaşılmıştır. Bu temalar sırasıyla: *evlilik fikrinin oluşumunda çevre ve kültürün etkisi, evlilik öncesi aile yaşantısı ve çocukluk anıları, evlenme süreci, evlilik yaşantıları ve evlilik sürecine istinaden evlilik kavramıyla ilgili değişen unsurlardır.*

Araştırmada ulaşılan bulgular genel anlamıyla; evlilik öncesi evlilik olgusuna bakış açısının oluşumunda akran etkisinin payının fazla olduğu, evlilik öncesi evliliğin anlamının yaşa bağlı olgunlaşmamış düşüncelerden dolayı bir anlamının olmadığı, evlilik hayalinin evlenilecek eşle ilişkili olduğu ve yaşı küçük olması sebebiyle evlilikle ilgili bir hayalin olmadığı, Roman kadınların çocukluk dönemi anne, baba ve kardeş ilişkilerinin nasıl olduğu ve bu doğrultuda çocukluk kavramına Roman toplumunda nasıl bakıldığı, erken evlilik yapmalarına yaşadıkları Roman toplumu ve yakın çevre tarafından olumsuz bir tepki almadıkları, evlilik biçimlerinin çoğunlukla severek ve kaçarak olduğu, evlilik yaşamlarında kocalarıyla ilişkilerinde eşinin ailesinin de etkili

olduğu, bazı kadınların eşleriyle duygusal yakınlıkta bir ilişkisi varken bazı kadınların ise eşleri tarafından sadakatsizliğe uğradığı ve çeşitli yollarla şiddete maruz kaldığı, erken evliliği katılımcıların çoğunluğunun şu anki düşünceleriyle desteklemediği, katılımcıların çoğunluğunun evlilik olgusunun anlamının değiştiği ve bunun sebeplerinin evlilik yaşamlarındaki deneyimler ve zamana bağlı olgunlaşmayla ilgili olduğu bulguları elde edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular alanda yapılan diğer araştırmalar göz önüne alınarak tartışılmıştır. Araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Erken evlilik, psikolojik danışmanlık, Roman toplumu, Roman kadını, Romanlarda erken evlilik

ABSTRACT

Early Marriage Among Roman Women: A Phenomenological Study

Kurt, Feyza

Master's Thesis, Department of Guidance and Psychological Counseling

Supervisor: Prof. Dr. Füsün EKŞİ

June 2025

This study aims to examine the experiences of Roman women under the age of 18 who have entered into early marriage, both before and after marriage, and the changes in their perceptions of marriage from a psychological counselling perspective. Along with this main objective, this study also includes five sub-objectives: what environmental and cultural factors influence Roman women's perspectives on marriage, what their family life was like before marriage, why they married early, their marriage patterns, marriage processes, their married life, and changes in their perspectives on marriage in the post-marriage period. In addition, this study utilised the phenomenological design from qualitative research methods. The study group consisted of 15 Roman women living in a district of Çanakkale and the women participating in the study were selected using the snowball sampling method, one of the purposeful sampling methods.

In this study, data were collected using a semi-structured interview form and interview technique. The semi-structured interview form was prepared in line with the purpose of the study after reviewing the literature in the field, and opinions were obtained from five experts. Based on the experts' opinions, the questions were reorganised, and pilot interviews were conducted with two women. As a result of the pilot interviews, questions that were found to be unclear were changed, and the final version of the questions was created, after which the data collection process began.

The data were recorded using a voice recorder, transcribed digitally, and then analysed using MAXQDA-24 software, combining descriptive and content analysis. This research identified five main themes within five sub-objectives. These themes are, in order: *the influence of environment and culture on the formation of the idea of marriage, premarital family life and childhood memories, the marriage process, marital life, and changing elements related to the concept of marriage due to the marriage process.*

The findings of the study generally indicate that peer influence plays a significant role in shaping attitudes towards premarital marriage, that premarital marriage has no meaning due to immature thinking associated with age, that the dream of marriage is related to the prospective spouse, and that there is no dream of marriage due to young age. The study also examines how Roman women view childhood, mother-child and sibling relationships, and how the concept of childhood is perceived in Roman society. father, and siblings during childhood, and how the concept of childhood is viewed in the Roman community, they do not receive negative reactions from the Roman

community and their immediate environment for entering into early marriages, that the forms of marriage are mostly based on love and elopement, that the spouse's family also influences their relationships with their husbands in their marital lives, that some women have emotionally close relationships with their husbands while others are subjected to infidelity and various forms of violence by their husbands, the majority of participants do not support early marriage based on their current views, and the majority of participants believe that the meaning of marriage has changed, with the reasons for this change being related to their experiences in married life and maturation over time. The findings obtained from the research were discussed in light of other studies conducted in the field. Recommendations were made for researchers and practitioners.

Keywords: Early marriage, psychological counselling, Roman community, Roman women, early marriage among the Roman

TEŞEKKÜR

Tez sürecim boyunca bilgi ve tecrübeleriyle bana rehberlik eden her aşamada desteğini esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Füsün Ekşi'ye teşekkür ederim.

Tez savunma jürimde bulunarak değerli katkılarını sunan Doç. Dr. Işıl Tekin ve Dr. Öğr. Üyesi Derya Eryiğit hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Bu sürecin en başından itibaren hem bir okur olarak hem de manevi bir dayanak olarak yanımda olan kıymetli arkadaşım Kübra Nur Arlı'ya teşekkür ederim.

Tüm hayatım boyunca aldığım her kararda yanımda olan benim bugünkü ben olmamda en büyük destekçi ve emektar olan kıymetli annem Hava Kurt, canım babam Ali Kurt ve ablam Zehra Kurt'a çok teşekkür ederim. Sizin gibi bir aileye sahip olmak hayattaki en güzel şansım ve armağanım.

Çocukluğumdan bu yana hep yanımda olan bana can bağının kıymetini gösteren ve bu süreçte de manevi olarak hep yanımda destekçim olan canım komşuannem Hayriye Aslan'a teşekkür ederim.

Her ne kadar bu tez de isimlerini belirtmeyecek olsam da bana hayatlarını, evlerini ve en önemlisi kalplerin açan 15 kıymetli Roman kadınına ayrı ayrı teşekkürlerimi sunarım.

İTHAF

Tezimi, yaşadığı tüm zorluklara rağmen içindeki küçük kız çocuğunu yaşatan tüm kadınlara ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

TEZ JÜRİSİ ONAYI	II
BEYANLAR	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
TEŞEKKÜR	VIII
İTHAF	IX
İÇİNDEKİLER	X
TABLolar LİSTESİ	XVII
ŞEKİLLER LİSTESİ	XVIII
KISALTMALAR LİSTESİ	XIX
1.BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5. Araştırmanın Varsayımları	6
2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERCEVE	7
2.1. Evlilik Kavramı	7
2.1.1. Evlilik Türleri	7
2.2. Erken Evlilik Kavramı	9
2.2.1.1. Türkiye’de Erken Evliliklerin Durumu ve Ulusal ve Uluslararası Mevzuat ...	10
2.2.1.2. Türkiye’de Erken Evlilikler	10
2.2.1.3. Ulusal Mevzuat	12

2.2.1.4.	Uluslararası Mevzuat	14
2.2.3.	Erken Evliliklere Sebep Olan Unsurlar.....	16
2.2.3.1.	Sosyoekonomik Sebepler.....	16
2.2.3.2.	Eğitimsizlik.....	17
2.2.3.3.	Gelenekler, Görenekler ve Dini İnançların Yanlış Algısı.....	18
2.2.3.4.	Aile İçi Şiddet	18
2.2.3.5.	Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği	19
2.2.3.6.	Savaşlar ve Doğal Afetler	20
2.2.4.	Erken Evliliklerin Sonuçları	21
2.2.4.1.	Eğitim Hayatından Mahrumiyet	21
2.2.4.2.	Sağlıkla İlgili Sorunlar	22
2.2.4.3.	Toplumsal İzolasyon ve Aile İçi Sorunlar	23
2.3.	Roman Toplumu	23
2.3.1.	Roman Kültürü.....	24
2.3.1.	Roman Aile yapısı.....	24
2.3.2.	Romanlarda Evlilik	26
2.4.	İlgili Araştırmalar.....	28
2.4.1.	Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	28
2.4.2.	Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	30
3.	BÖLÜM: YÖNTEM	34
3.1.	Araştırmanın Modeli ve Deseni	34
3.2.	Çalışma Grubu	35
3.3.	Veri Toplama Araç ve Teknikleri	35
3.4.	Verilerin Toplanması	36
3.5.	Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	37
3.6.	Araştırma Geçerlik ve Güvenirliği.....	39
3.6.1.	İnandırıcılık (Credibility).....	39
3.6.2.	Aktarılabilirlik (Transferability)	41
3.6.3.	Teyit Edilebilirlik (Confirmability)	41
3.7.	Araştırmacının Rolü.....	42

4.BÖLÜM: BULGULAR44

4.1.	Evlilik Fikrinin Oluşumunda Çevre ve Kültürün Etkisi Ana Teması.....	47
4.1.1.	Evlilik Öncesi Yaşanılan Evin Fiziksel Özellikleri Alt Teması	48
4.1.1.1.	Ebeveyn ve Çocuklar Ayrı Odada Kodundan Elde Edilen Bulgular	48
4.1.1.2.	Tüm Aile Aynı Odada Kodundan Elde Edilen Bulgular	48
4.1.1.3.	Mahremiyet Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	49
4.1.2.	Yakın Çevrede Gözlemlenen Evlilikler Alt Teması	51
4.1.2.1.	Erken Evlilikler Kodundan Elde Edilen Bulgular	51
4.1.2.2.	Hem Erken Hem Reşit Evlilikler Koduyla İlgili Elde Edilen Bulgular.....	52
4.1.2.3.	Özendirici Olmayan Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	52
4.1.2.4.	Güzel Evlilikler Koduyla İlgili Elde Edilen Bulgular.....	53
4.1.2.5.	İlişki Bağının Korunduğu Çatışmalı İlişkiler Koduyla İlgili Elde Edilen Bulgular.....	53
4.1.3.1.	Evliliğe Karşı Engelleyici Söylemler Koduyla Elde Edilen Bulgular	54
4.1.3.2.	Evliliği Destekleyici Söylemler Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	56
4.1.3.3.	Akran Yaklaşımı Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	57
4.1.3.3.1.	Akran Teşviki Alt Kodu.....	57
4.1.3.3.2.	Akran Yorumsuzluğu Kodundan Elde Edilen Bulgular	58
4.1.4.	Evliliğin Anlamı Alt Teması.....	58
4.1.4.1.	Evlilikle İlgili Olgunlaşmamış Düşünceler Kodundan Elde Edilen Bulgular	58
4.1.4.2.	Yuva Açmak Kodundan Elde Edilen Bulgular	60
4.1.4.3.	Sevgiliyle Kavuşmak Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	60
4.1.5.	Evlilik Öncesi Evlilik Hayali Alt teması	60
4.1.5.1.	Evlilik Olgusunu Düşünmeden Kendini Evli Bulmak Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	61
4.1.5.2.	Yuva Hayali Koduyla Elde Edilen Bulgular.....	61
4.1.5.3.	Düğün Koduyla Elde Edilen Bulgular	62
4.1.5.4.	Eş Koduyla Elde Edilen Bulgular	62
4.2.	Evlilik Öncesi Aile Yaşantısı ve Çocukluk Dönemi Ana Teması	63
4.2.1.	Anneyle İlişki Alt Teması.....	64
4.2.1.1.	Anneyle Yakın Bir İlişki Kodundan Elde Edilen Bulgular	64
4.2.1.2.	Anneyle Mesafeli İlişki Kodundan Elde Edilen Bulgular	65
4.2.1.3.	Anneden Şiddet Kodundan Elde Edilen Bulgular	66

4.2.2.	Babayla İlişki Alt teması.....	67
4.2.2.1.	Babayla Duygusal Yakınlık Koduyla Elde Edilen Bulgular.....	67
4.2.2.2.	Babayla Mesafeli İlişki Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	68
4.2.2.3.	Babayla Sınırlı Duygusal Paylaşım İçeren Yakınlık Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	69
4.2.3.	Kardeş İlişkileri Alt teması	70
4.2.3.1.	Ebeveyn Ablalık Koduyla İlgili Elde Edilen Bulgular	70
4.2.4.	Ebeveyn Arası İlişki Alt Teması.....	71
4.2.4.1.	Ebeveyn Evlenme Şekli Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	71
4.2.4.2.	Ebeveyn Erken Evliliği Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	72
4.2.4.3.	Ebeveyn Arası Duygusal Yakınlık Kodundan Elde Edilen Bulgular	73
4.2.4.4.	Ebeveyn Arası Sınırlı Etkileşimli ve Zaman Zaman Çatışmalı İlişki Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	74
4.2.4.5.	Ebeveyn Arası Geçimsizlik Kodundan Elde Edilen Bulgular	75
4.2.5.	Çocukluk Dönemi Duyguları Alt Teması	77
4.2.5.1.	Mutluluk Koduyla Elde Edilen Bulgular	77
4.2.5.2.	Üzüntü Kodundan Elde Edilen Bulgular	78
4.3.	Evlenme Süreci Ana Teması.....	79
4.3.1.	Eşiyle Tanışma Süreci Alt Teması.....	80
4.3.1.1.1.	Görücü Usulü Alt Kodundan Elde Edilen Bulgular	80
4.3.1.1.2.	Severek Alt Kodundan Elde Edilen Bulgular	81
4.3.1.1.3.	İlk Başta Zorla, Sonradan Rızasıyla Alt Kodundan Elde Edilen Bulgular ..	84
4.3.1.1.4.	İlk Başta Görücü Usulü Sonra Kaçarak Alt Kodundan Elde Edilen Bulgular	85
4.3.1.1.5.	Kaçarak Evlilik Alt Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	87
4.3.1.2.	Nikah Şekli Koduyla Elde Edilen Bulgular	88
4.3.1.2.1.	Dini Nikahla Evlilik Alt Kodundan Elde Edilen Bulgular	88
4.3.1.2.2.	Anne Baba Rızasıyla Resmi Evlilik.....	89
4.3.2.	Erken Evlenme Sebebi Alt Teması	89
4.3.2.1.	Annem Babam İstedi Koduyla Elde Edilen Bulgular	90
4.3.2.2.	Sevdim Koduyla Elde Edilen Bulgular.....	90
4.3.2.3.	Kültür Koduyla Elde Edilen Bilgiler	91
4.3.2.4.	İtibar Koruma Kaygısı Koduyla Elde Edilen Bulgular.....	92

4.3.2.5. Aile Yönlendirmesiyle Oluşan Evlilik Düşüncesi Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	93
4.3.2.6. Üvey Baba Koduyla Elde Edilen Bulgular	93
4.3.3. Katılımcının Erken Evlilik Yapmasına Çevrenin Tutumu Alt Teması.....	94
4.3.3.1. Erken Evlilik Kabul Görmüş Bir Durum Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	94
4.3.3.2. Erken Evliliğe Değil Evlenme Şekline Tepki Kodundan Elde Edilen Bulgular	95
4.3.3.3. Mahalle Dışı Olumsuz Tepki Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	96
4.4. Evlilik Yaşamı Ana Teması	97
4.4.1. Kayınvalideyle Yaşam Alt Teması	97
4.4.1.1. Kayınvalide ve Kayınpederle Aynı Evi Paylaşma Kodundan Elde Edilen Bulgular	98
4.4.1.2. Kayınvalide ile Yaşam Zorlukları Kodundan Elde Edilen Bulgular	98
4.4.1.3. Kayınvalide ve Kayınpederden Destek Kodu.....	100
4.4.2. Eşle İlişki Alt Teması.....	100
4.4.2.1. Huzurlu Bir İlişki Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	100
4.4.2.2. Kocadan Şiddet Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	102
4.4.2.3. Sadakatsizlik Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	103
4.4.2.4. Duygusal Yoksunluk Koduyla Elde Edilen Bulgular	104
4.4.2.5. Uyarıcı Madde Kullanımına Bağlı Zedelenmiş İlişki Kodundan Elde Edilen Bulgular	106
4.4.3. Evliliklerine Dair En Yoğun Duygular Alt Teması	106
4.4.3.1. Hayal Kırıklığı Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	107
4.4.3.2. Sevgi Kodundan Elde Edilen Bulgular	107
4.4.3.3. Öfke Kodundan Elde Edilen Bulgular	108
4.4.3.4. Başlangıçta Pişmanlık, Sonrasında Duygusal Tatmin Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	109
4.4.3.5. Yorgun Kodundan Elde Edilen Bulgular	109
4.4.4. Evlilik Beklentilerinin Karşılanma Durumu Alt Teması	110
4.4.4.1. Beklentilerimi Karşıladım Kodundan Elde Edilen Bulgular	110
4.4.4.2. Beklentilerimi Karşılayamadım Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	111
4.5. Evlilik Sürecine İstinaden Evlilik ile İlgili Değişen Unsurlar Ana Teması.....	112
4.5.1. Evlilik Kavramının Şu Anki Anlamı Alt Teması	113

4.5.1.1.	Sadakat ve Saygı kodundan elde edilen bulgular	113
4.5.1.2.	Denk Geldiğın Kişiyeye Bağlıdır Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	114
4.5.1.3.	Önem Kodundan Elde Edilen Bulgular	114
4.5.1.4.	Maraton Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	114
4.5.1.5.	Yoldaşlık Kodundan Elde Edilen Bulgular.....	114
4.5.1.6.	Tüm Duygular Kodundan Elde Edilen Bulgular	115
4.5.1.7.	Aile Kurmak Kodundan Elde Edilen Bulgular	116
4.5.1.8.	Aldatılmak Kodundan Elde Edilen Bulgular	116
4.5.2.	Evlilik Kavramına Yönelik Bakış Açısındaki Değışim Durumu Alt Teması	116
4.5.2.1.	Evlilik Kavramının Anlamı Değışti Kodundan Elde edilen bulgular.....	117
4.5.2.2.	Evlilik Kavramının Anlamı Aynı Kodundan Elde Edilen Bulgular	118
4.5.3.	Erken Evliliğeye Yönelik Düşünceler Alt Teması	118
4.5.3.1.	Erken Evliliği Uygun Bulmuyorum Kodundan Elde Edilen Bulgular	118
4.5.3.2.	Erken Evliliği Uygun Buluyorum Kodundan Elde Edilen Bulgular	120
5.BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	122	
5.1.	Tartışma	122
5.1.1.	Katılımcıların Bazı Sosyodemografik Bilgilerine Ait Sonuçların Tartışılması	122
5.1.2.	Evlilik Fikrinin Oluşumunda Çevre ve Kültürün Etkisi Ana Temasından Elde. Edilen Sonuçların Tartışılması.....	123
5.1.3.	Evlilik Öncesi Aile Yaşantısı ve Çocukluk Dönemi Ana Temasından Elde Edilen Sonuçların Tartışılması.....	126
5.1.4.	Evlenme Süreci Ana Temasından Elde Edilen Sonuçların Tartışılması.....	127
5.1.5.	Evlilik Yaşamı Ana Temasından Elde Edilen Sonuçların Tartışılması.....	131
5.1.6.	Evlilik Sürecine İstinaden Evlilik ile İlgili Değışen Unsurlar Sonuçlarının Tartışılması	133
5.2.	Sonuçlar	135
5.3.	Öneriler	136
5.3.1.	Araştırmacılar İçin Öneriler	136
5.3.2.	Uygulayıcılar İçin Öneriler	138
KAYNAKLAR	140	

EKLER	157
EK-1: İstanbul Medeniyet Üniversitesi Etik Kurul Onay Belgesi.....	157
EK- 2: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	158
EK-3: Sosyo-Demografik Bilgi Formu.....	161
EK-4: Gönüllü Katılım Onay Formu	162

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 2.1 TAYA Verilerine Göre Yıllara Göre 18 Yaş Altı Evlenme Oranları (%)	11
Tablo 2.2. TÜİK, Evlenme İstatistikleri 2019-2024 Yıllarında 16-17 Yaş Evlenme Sayısı (Tüik,2024; TÜİK, 2025).....	11
Tablo 4.1. Katılımcıların Demografik Bilgileri	44
Tablo 4.2. Katılımcıların, Aile Üyelerine Ait Eğitim ve Mesleki Özellikler (Eş, Anne, Baba)	45
Tablo 4.3. Katılımcıların Eşleri ile Anne ve Babalarının Evlilik Yaşları	46

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1. Evlilik Öncesi Evlilik Fikrinin Oluşumunda Çevre ve Kültürün Etkisini Gösterir Kod Modeli	47
Şekil 4.2. Evlilik Öncesi Aile Yaşantısı ve Çocukluk Dönemi Gösterir Kod Modeli.....	63
Şekil 4.3. Evlenme Süreci Gösterir Kod Modeli	79
Şekil 4.4. Evlilik Yaşamı Gösterir Kod Modeli	97
Şekil 4.5. Evlilik Sürecine İstianeden Evlilik ile İlgili Değişen Unsurlar Gösterir Kod Modeli	112

KISALTMALAR LİSTESİ

ASPB: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

BM: Birleşmiş Milletler

CEDAW: Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi

HÜNEE: Hacettepe Üniversitesi nüfus etütleri enstitüsü

ROMAAR: Roman Nüfus Araştırması

TAYA: Türkiye Aile Yapısı Araştırması

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TSSB: Travma Sonrası Stres Bozukluğu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNFPA: United Nations Population Fund (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu)

UNICEF: United Nations Children's Fund (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)

1.BÖLÜM: GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın; problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve varsayımları bulunmaktadır.

1.1.Problem Durumu

Erken evlilik ülkemiz başta olmak üzere birçok ülkede hala varlığını sürdüren bir sosyal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Erken evlilik veya çocuk evliliği; bireyin fiziksel, psikolojik ve fizyolojik bakımdan olgunluğa erişmeyip gerek evliliğin gerekse çocuk sahibi olmanın sorumluluklarını taşımaya hazırbulunuşluğu olmadan gerçekleştirilen evliliklerdir (UNFPA, 2006; UNICEF, 2004). Başka bir deyişle erken evlilik; kişilerin geleneksel kültür, ekonomik zorluklar, eğitimsizlik, aile içi şiddet, ataerkil yapı ve istenmeyen/erken yaşta yaşanan gebelikler gibi sebeplerden kaynaklanan, 18 yaş öncesi gerçekleşen evliliklerdir.

Erken evliliklerin hem sosyal yapı hem de bireyin üzerindeki yıkıcı etkilerinin olduğu yadsınamaz bir gerçek olarak ortaya çıkmaktadır. Erken evliliklerin bireyin üzerinde çok fazla yıkıcı etkisi olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda toplumu oluşturan en küçük birimin birey olduğunu düşündüğümüzde kişilerde oluşacak bu tahribat toplumu da doğrudan ve dolaylı yoldan etkilemektedir. Erken evlilik hem insan hakkı ihlali olmakla birlikte çocuk yaştaki evliliklerin, ülkemiz de dahil olmak üzere çoğunlukla dünyadaki kız çocuklarında görülme oranı erkek çocuklarına oranla daha fazladır ve elde edilen verilere göre dünyada kız çocuklarının evlendirilme oranının erkek çocuklara oranla 6 kat fazla olduğu bilinmektedir (UNICEF, 2019). Türkiye İstatistik Kurumu (2020) verilerine göre ise ülkemizde 2019 yılındaki 16-19 yaş cinsiyete göre ilk evlenme yaşı, toplam evliliklere oranlandığında erkeklerdeki oranı %2 iken; 16-19 yaş arası kadın evlenme oranının %16 olduğu tespit edilmiştir (UNFPA, 2020).

Erken evlilik olgusunu anlayabilmek için öncelikle çocuk ve çocukluk kavramlarına bakmak gerekmektedir. Çocuk; Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi (1989)'nin ilk maddesinde “... çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.”, Çocuk Koruma Kanunu'na (2005) göre “Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişi.”; Türk Ceza Kanunu'nun ilgili maddesi uyarınca ise “18 yaşını doldurmamış kişi çocuktur.” olarak ifade edilmektedir. (Türk Ceza Kanunu, 2004).

Erken evlilik kavramı literatürde; çocuk yaşta evlilik, zorla evlilik ve erken evlilik gibi çeşitli isimlerle adlandırılmaktadır. Bunlar bazen birbirinin yerine kullanılsa dahi birbirinden

farklı olguları ifade etmektedir. Aydemir (2011)'in kitabında belirttiği üzere uluslararası kaynaklarda 18 yaş altı bireyler çocuk olarak kabul edilmekte ve çocukların yapmış olduğu bu evlilikler de erken evlilik olarak adlandırılmaktadır. Bu doğrultuda bu araştırmada genel olarak hepsini kapsayan bir üst başlık olması sebebiyle “erken evlilik” kavramı kullanılmıştır.

Alanyazın incelendiğinde erken evliliğin sadece Türkiye’de değil dünyada varlığını devam ettiren bir sorun olduğu görülmektedir. Erken evlilik kavramı bireysel doğrultuda toplumu da doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen bir sosyal ve bireysel sorundur. Alanda yapılan çalışmalar yaygın olarak sosyoloji ve sosyal hizmet alanlarında yapılırken psikoloji alanında yapılan çalışmaların bu alanlara nazaran daha az olduğu görülmektedir. Psikoloji alanına katkı sunmak ve erken evlilik sorununu psikolojik danışmanlık perspektifiyle ele almak amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Erken evlilik ile ilgili yapılan çalışmalar yoğunlukla Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yapılmıştır. Örneğin; Ağrı, Gaziantep, Van gibi örneklemeler daha yoğunluktadır. Çaha ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan çalışma da bunu destekler niteliktedir. Fakat Roman toplumunda yapılan erken evlilikler konusu alanda yapılan araştırmalar neticesinde neredeyse yok denecek kadar azdır. Erken evliliklerin çok fazla görüldüğü Roman toplumları araştırmaya değer bir sosyal ve kültürel yapıdır. Roman toplumunda görülen erken evliliklerin sebeplerini ve Roman kadınlara göre evlilik olgusunun ne olduğu ve bu kavrama bakış açısını oluşturan kültürel kodların veya etmenlerin neler olduğunu araştırmak amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Her ne kadar eskiye nazaran erken evlenme oranları azalmış olsa da gayri resmi veya resmi yollarla hala 18 yaş altı evliliklerin ve bununla birlikte çocuk gelinlerin ve çocuk damatların bu toplum içinde var olduğu bilinmektedir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, erken evlilik yapmış olan Roman kadınların evlilik olgusuna karşı bakış açılarının oluşumundaki evlilik öncesi ve sonrası yaşadıkları deneyimlerin ve evlilik olgusuna karşı oluşan düşüncelerindeki değişimlerin incelenmesidir.

Çalışmanın genel amaçları göz önünde bulundurularak aşağıdaki soruların yanıtlarına ulaşılacak hedeflenmiştir.

1. Roman kadınların evlilik öncesi evlilik olgusuna karşı bakış açısını etkileyen faktörler nelerdir?

2. Roman kadınların evliliğe karşı bakış açısını etkileyen çevresel ve kişisel faktörler nelerdir?
3. Roman kadınların erken evlenmesindeki sebepler nelerdir?
4. Roman kadınların anne ve babaları hangi yollarla ve kaç yaşında evliliklerini gerçekleştirmiştir?
5. Erken evlilik yapan Roman kadınlar evliliğini hangi yollarla yapmıştır?
6. Roman kadınların erken evlenmeleri çevreleri tarafından nasıl karşılanmaktadır?
7. Roman kadınların evliliklerine ilişkin hissettikleri en yoğun duygular nedir?
8. Roman kadınların evlilik olgusuna ilişkin bakış açısı evlendikten sonra farklılaşmış mıdır? Farklılaşma sebepleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Erken evlilik günümüzde özellikle gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde hala rastlanan acı bir gerçektir (Burcu vd., 2015). Her ne kadar günden güne bu evliliklerin azaldığıyla ilgili resmi kayıtlar bulunsun bile gayri resmi kayıtlara geçmeyen erken evliliklerin de var olduğu bilinmektedir (Boran vd., 2013). Hem ulusal literatürde hem de yabancı alanyazında bu konuyla ilgili yapılmış çalışmalar bulunmaktadır. Özellikle erken evlilik alanında yapılmış çalışmalara bakıldığında sağlık, sosyoloji, sosyal hizmet ve hukuk gibi alanlarda kaynaklara ulaşılabilmektedir. Psikoloji alanında yapılmış olan çalışmaların belirtilen diğer alanlara nazaran daha az olduğu yadsınamaz bir gerçektir (Aktepe ve Atay, 2017).

Erken evlilikle ilgili ulusal alanda yazılmış birçok tez bulunmaktadır. Bu tezler hukuk, sosyoloji ve sosyal hizmet perspektifiyle yazılmış tezlerdir (örn: Bütün, 2018; Çakır, 2013; Erguvan-Bektaş, 2022; Özmen, 2022; Pehlivan, 2017; Sarı, 2023; Şahutoğlu-Üregen, 2021; Yıldız, 2018; Yiğit, 2015; Yorgun 2019). Ulusal literatüre öncülük eden dergilerde yer alan erken evliliklerle ilgili birçok makale bulunmaktadır. Bu makalelerden bazıları (Aslan-Cevheroğlu ve Tutarel-Kışlak, 2022; Aslan, 2019; Boran vd., 2013; Burcu vd., 2015; Çetin, 2020; Duran vd., 2022; Keskin, 2011; Orçan ve Kar, 2008; Selma ve Kavlak, 2011; Tuğrul, 2024; Uysal vd., 2019; Yıldız ve Avcı, 2018; Yüksel ve Yüksel, 2014; Zeren ve Gürsoy, 2020) örnek olarak verilmiştir. Uluslararası literatürde yer alan da birçok makale bulunmaktadır ve bunlardan bazıları (Akter vd., 2022; Fan ve Koski, 2022; Han vd., 2025; Kalamar vd., 2016; Kidman, 2017; Nasrullah vd., 2014; Petroni vd., 2017; Qamar vd., 2022; Rahman vd., 2014; Tenkorang, 2019; Verma ve Nair, 2022; Wodon vd., 2016; Yount vd., 2016) örnek olarak verilmiştir.

Erken evlilikler bireyle beraber toplumu etkileyen sosyal bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu evlilikler kişinin fiziksel, psikolojik ve fizyolojik hazırbulunuşluğu olmadan gerçekleştirilmesi sebebiyle birçok sorunu da beraberinde getirmektedir (UNFPA, 2020). Örneğin bu evlilikler adolesan gebelikleri ve bunun sonucunda adolesan anneliği de beraberinde getirmektedir. Bundan dolayı anne-bebek ölümleri artmakta ve daha sadece kendi fiziksel bakımını gerçekleştirmekle yükümlü olan çocuk/ergen için başka bir bebeğin/çocuğun bakımını üstlenmesi hem ruhsal hem de fiziksel sorunlar yaşamasına sebep olmaktadır (Aslan-Cevheroğlu ve Tutarel-Kışlak, 2022; Bora vd., 2013). Bu doğrultuda erken evlilikler çocuğun daha kendi çocuk yaştaiken annelik sorumluluğuyla bir çocuğun bakımını üstlenmesi ve evlilik sorumluluğunun altına girmesi onu hayattan izole etmekte ve psikolojik ve fizyolojik iyi oluşunu etkilemektedir (Aydemir, 2011; UNFPA, 2020). Alanda yapılmış olan bazı çalışmalara baktığımızda ise 18 yaş altı erken evlilik yapmış olan kadınların travma sonrası stres bozukluğu yaşama oranının ve depresyona yatkınlığının 18 yaş üstü evlilik yapmış kadınlara oranla daha fazla olduğu elde edilen sonuçlardandır (Aktepe ve Atay, 2017; Jan vd., 2025). Bununla birlikte 18 yaş altı gerçekleştirilen evlilikler hem çocuk haklarının hem de insan haklarının ihlali olarak da karşımıza çıkmaktadır. 18 yaş altı gerçekleşen evlilikler çocuğun eğitim hakkını elinden almakta ve buna bağlı olarak ilerleyen yaşlarda kadının ekonomik bağımsızlık elde edememesine, sağlık hakkı ve yaşam hakkı gibi konularda kısıtlanmasına ve zorluk yaşamasına sebep olmaktadır (Aydemir, 2011).

Erken evliliklere sebep olan birçok unsur bulunmaktadır. Sosyoekonomik durum, eğitimsizlik, gelenek ve görenekler, savaşlar ve doğal afetler bunlardan bazılarıdır (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2009). Bu araştırmanın bulguları Roman kadınların erken evlilik yapmaları ardındaki sebepleri ve erken evlilik deneyimlerini derinlemesine anlamaya olanak sağlayarak, ülkemizde erken evliliklerin önlenmesi ve Roman toplumuna yönelik destek programlarının geliştirilmesine bilimsel dayanak sunacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda bu araştırmanın bulguları erken evlilikle ilgili çalışma yapan kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlere yol gösterici nitelikte olabilecektir. Bu doğrultuda mevcut çalışma sadece bireysel iyilik haline katkı sunmanın yanı sıra toplumun ihtiyaçlarını da gözeterek bu konudaki farkındalığı arttırmakla birlikte Roman kadınların güçlenmesi için yapılacak olan sosyal politikaların geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Aynı zamanda erken evlilikler bireyin ve ailesinin psikolojik iyi oluşunu direkt etkilediği için bu konuyla ilgilenen kamu ve özel çalışma kuruluşlarının uzun vadeli psikososyal destek hizmetlerine daha fazla bütçe ayırmasında teşvik edici olması yönünde fayda sunacağı düşünülmektedir.

Roman toplumlarında erken evlilik oranlarının yüksek olması uzun vadede psikolojik, sosyal, ekonomik ve sağlık alanları gibi birçok alanda sorunların yaşanmasına sebep olmaktadır (Çaha ve Altınoğlu, 2021; Kolukırmak, 2008; TBMM, 2009). Bununla birlikte erken evlilikler Roman kadınların bireysel iyi oluşlarını olumsuz etkilemekte ve kadının toplumsal hayata katılımında sorun yaşamasına sebep olmakla birlikte kadınları olumsuz yönde etkilemektedir (TBMM, 2009). Bu sebeple, Roman kadınlarda erken evlilik olgusunun araştırılması ve erken evliliğin psikososyal boyutlarını ortaya koyacak çalışmaların yapılması önem arz etmektedir. Bu doğrultuda yapılmış olan bu çalışmadan elde edilen bulgular, erken evlilik yapmış Roman kadınların yaşamış olduğu sorunlara destek sağlanması amacıyla yapılacak çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Ülkemiz için erken evlilik olgusundan bahsedildiği zaman genellikle kişilerin aklında uyanan bölgeler ve iller Güneydoğu Anadolu ile Doğu Anadolu bölgeleri ve orada bulunan şehirlerdir. Alanyazına bakıldığında ise erken evlilik ile ilgili yapılmış çalışmaların da o bölgelerde yoğunlaştığı görülmektedir (örn: Van, Şanlıurfa, Ağrı, Güneydoğu Anadolu örneklemleri vb.). Roman toplumunda erken evlilik ile ilgili alanda yapılan çok fazla çalışma olmamakla birlikte birkaç çalışmadan biri olan İzmir Romanlarıyla yapılmış nitel bir çalışma (Yaşar ve Kaylı, 2021) bulunmaktadır. Bu araştırma da hem kadın hem erkek romanların evlilik olgusuna bakış açılarını incelemek üzerinedir ve direkt olarak Roman kadınlar üzerine yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. Roman kadınlar üzerinde erken evlilik ve evlilik olgusuyla ilgili herhangi bir çalışma yapılmamış olması ve bu kültür içindeki kadının yeri ve evlilik kültürünün nasıl olduğu, evlenmeden önceki yaşantılarında; evlilik olgusunun hem yaşadıkları ortam hem de mahalle kültürü dahilinde nasıl oluştuğunu anlamak amaçlanmıştır. Bununla birlikte bu çalışmada Roman kadınların evlilik yaşantılarının nasıl olduğu ve hangi duyguların bu süreçte daha yoğun hissedildiği sorularına yanıtlar aranmıştır. Bu verilerin psikolojik danışmanlık perspektifiyle incelenmesi alandaki açıklığın giderilmesi açısından önem taşımaktadır ve bu konuda psikolojik danışmanlık alanında yapılan ilk tez çalışması olarak literatüre katkı sunacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda bu çalışma sonucunda elde edilen bulgular dahilinde Roman toplumunda erken evlilikle ilgili alınabilecek önlemlere ışık tutarak erken evliliğin önüne geçilmesi için yapılacak olan çalışmalara yol göstereceği düşünülmektedir.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın verileri Mart-Nisan 2024 tarihleri arasında toplanmıştır ve örneklemini Çanakkale'nin bir ilçesinde yaşayan 15 Roman kadın ile sınırlıdır.

1.5.Araştırmanın Varsayımları

1)Araştırmaya katılan Roman kadınların sorulan sorulara içten ve yansız kendi düşüncelerini ifade ederek cevapladıkları varsayılmaktadır.

2) Araştırma kapsamında hazırlanmış soruların erken evlilik yapmış Roman kadınların evlilik olgusuna bakış açısındaki faktörleri belirlemede yeterli olduğu varsayılmaktadır.

2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Evlilik Kavramı

İnsan yaşamında önemli bir olay olan evlilik olgusu; çeşitli kültür ve toplumlarda farklı biçimlerde gerçekleştirilmiştir, bu sebeple tek bir tanım veya açıklamadan bahsetmek mümkün değildir. Evlilik; evrensel bir nitelik taşımaktadır. Bireyin hayatında önemli bir olay olup birçok değişikliği beraberinde getiren aynı zamanda yasal ve toplumsal yükümlülükleri olan bir müessese olmak ile birlikte yetişkinliğe adım atılan bir geçiş dönemidir (Özgüven, 2025; Jensen ve Thornton, 2003). Bununla birlikte toplumsal olarak kabul edilip meşrulaştırılan cinsellik ve doğurganlığın evlilik ile birlikte başladığı kabul edilmektedir (Hossain vd., 2016). Toplumun en küçük sosyal yapısı olan aile de evlilik kavramı ile ortaya çıkmaktadır (Sezen, 2005). Aile ve evlilik olguları yaşanan toplum, zaman, yasa ve kültüre göre farklılık gösterip farklı dinamiklere sahiptir, hangi hukuki kuralların geçerli olduğu toplumdan topluma ve yaşanan döneme göre farklılık göstermektedir (Odili, 2016).

2.1.1. Evlilik Türleri

Evlilik yasal sınırlar dahilinde yapılmaktadır ve birçok evlenme biçimi bulunmaktadır. İçten ve dıştan evlenme olmak üzere temel iki tip evlenme çeşidi vardır. İçten evlenme (endogami) kadın ve erkeğin aynı grup veya topluluğa ait aile üyeleriyle evlenmesiyle gerçekleşmektedir (Nirun, 1994). Bu evlenme çeşidi için kadın ve erkeğin ait oldukları sosyal gruptan biriyle evlenmesi zorunludur (Wells, 1984). Bu tür evlilikte kadın erkek arasında akrabalık, eş, dost vb. yakınlıklar olması beklenmektedir. Evlilikteki bu yakınlıklar sonucu sosyal yapının değişmemesi amaçlanmaktadır (Bağlı ve Sever, 2005).

Dıştan evlenme (egzogami); farklı sosyal gruplardan olan kadın ve erkeğin birbiriyle evlenmesiyle gerçekleşmektedir. Bu evlilik; kadın ve erkeğin bulundukları sosyal toplumun dışındaki kişilerle evlenmesini zorunlu kılan kültürel bir evlilik türüdür (Altuntek, 2001; Gökçe, 1978). Bazı toplumlarda kan bağı olan kişilerin evlenmesi yasakken, örneğin 1957 yılında yürürlüğe giren ve sonrasında kaldırılan Kore medeni kanuna göre Güney Kore’de kişilerin aynı soyadını taşımaları dahi evlenmemeleri için bir sebepti, arada akrabalık bağı yoksa bile bu kişilerin evlenmesi yasaktı ve bu evlilikler toplumca kabul görmemekteydi (Newman, 2012).

Evlilik çeşitleri, eş sayısı bakımından çok eşlilik (polygamy) ve tek eşlilik (monogamy) olmak üzere ikiye ayrılır. Monogamy bir erkek ve bir kadının birbiriyle evlenmesini ifade

etmektedir. Türk toplumunda da karşımıza çıkan bu evlilik biçimi hem çiftler arası ilişkilerin hem de ebeveyn çocuk arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinde önemli bir konuma sahiptir (Gökçe,1978). Çok eşli evlilik kadın veya erkeğin birden fazla partner ile evliliğini ifade etmektedir. Bir kadının evlilik sürecinde aynı zaman diliminde birden çok eşi olması durumuna “poliandri” denilmektedir. Aynı şekilde bir erkeğin evlilik süreci boyunca birden fazla eşi olması durumuna ise “polijini” denilmektedir (Gökçe, 1978; Haviland vd., 2006). Toplumda; kadının birden çok eşli olma durumu erkeklerin çok eşlilik durumuna kıyasla daha az rastlanılmaktadır. Poliandri evlilik, çok az görülen bir evlilik çeşidi olmakla birlikte özellikle Eskimolar, Hindistan, Marquesean Adasındaki Tibetliler, Polinezya ve Wahuma kabileleri gibi çeşitli toplumlarda yaşandığı bilinmektedir (Barclay, 2014; Sayın,1990). Tarihte bu evlilik çeşidinin gerçekleştirilmesinin bazı sebepleri vardır. Örneğin; Tibet toplumunda, erkek çocuklara miras verilmemesi ve mahsul ekilecek toprağın az olması nedeniyle erkek kardeşlerin tek bir kadınla evlenmesine izin verilmektedir (Barclay, 2014). Buna erkek kardeşler poliandrisi de denmektedir. Sonrasında tek bir kadınla evlenen erkek kardeşler evlilik sonucu olan çocukları ve toprakları paylaştıkları bilinmektedir (Turan ve Ünal, 2021). Yine Tibetlilerin kız çocuklarını öldürmesi sonucunda meydana gelen nüfus dengesizliği ve kadın nüfusunun azalması da çok erkekle evliliğe sebep olmuştur (Levine, 1988).

Taygeldi evliliği; daha önce evlenip boşanmış veya eşlerini kaybetmiş kadın ve erkeğin evlenip yanlarında çocuklarını da getirmesi olarak tanımlanmaktadır. Burada taygeldi kavramı; kadın ve erkeğin yanlarında getirmiş oldukları çocukları ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır (Sezen, 2005). Levirat; ölen erkek kardeşin karısıyla evlenilmesi sonucu ortaya çıkan evlilik çeşididir. Dul kadının bekar kayınbiraderi veya evli kayınbiraderiyle evliliği olarak da tanımlanmaktadır (Tezcan, 1978). Bu evlenme çeşidi genellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde görülmekte olup çocuk damatların evlilik biçimlerinde sıklıkla rastlanılan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır (Balaman, 2002). Hoebel (1958) bu evlilik türünün doğmuş olan çocukları korumak ve aile devamlılığını sağlamak amacıyla yapıldığından bahsetmektedir. Sororat evliliği; levirata benzer bir evlilik olup karısı ölmüş dul bir erkeğin, karısının bekar kız kardeşiyle evlenmesidir (Sayın, 1990; Sezen, 2005).

Görücü usulü evlilik; genellikle geleneksel topluluklarda karşımıza çıkan bir evlilik biçimidir. Hem evlenecek erkeğin kızı beğenmesi hem de ailelerin bu evliliğe onay vermesiyle kız istemeye gidilir, sonrasında kız ve erkek tanıştırılır ve evlilik gerçekleştirilir (Sezen, 2005). Diğer bir deyişle görücü usulü evlilik ailelerin çocuklarına eş seçme sürecinde aktif rol oynadığı evlenme şeklidir. İsteyerek/anlaşarak evlenme; kadın ve erkeğin kendi sosyal ortamlarında

tanıştığı ve belirli bir süre arkadaşlık yapıp birbirlerini tanıdıktan sonra gerçekleştirdiği evlilik biçimidir (Özkan ve Gültepe, 2017; Sezen, 2005). Bu evlilik biçimi çağımız modern toplumunda en yaygın evlenme biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çaha ve Altinkoz (2021) tarafından derlenen makalede romanların yaptığı en yaygın evlilik biçiminin %41,9 oranıyla anlaşılarak evlilik olduğu verilerine ulaşılmıştır.

Kaçarak evlenme; kadın ve erkeğin ailenin rızasını almadan gerçekleştirdiği evlilik biçimidir. Genellikle aileler tarafından hoş karşılanmayan bu durum, Türk aile yapısı tarafından da hoş karşılanmamakta ve bu evlilik şekli kadın ve erkeğin aileleri arasında husumete sebep olabilmektedir (Bates vd,1974; Sezen 2005). Kaçarak evlenmenin birçok sebebi olabilmekle birlikte bunlardan birkaç tanesi; evlenecek erkeğin düğün masraflarını ödeyecek ekonomik durumunun olmaması, erkeğin kadının ailesi tarafından istenen başlık parasını ödeyememesi veya evlenecek olan kişilerin ailelerinin arasında sorun olmasıdır (Kesgin vd.,2019).

Tercihli evlilik; evlenecek kadın ve erkeğin kimle evleneceğine aile büyüklerinin karar verdiği evlilik türüdür. Berdel; tercihli evlilik türlerinden birisi olmakla beraber, evlilik çağındaki iki erkeğin evlilik vakitleri gelmiş kız kardeşlerini birbirleriyle değiştirdiği evlilik türüdür (Eraş, 2002; Sezen, 2005). Bu evlilik türü farklı yörelerde farklı isimlerle anılmaktadır. Örneğin; Denizli ve Aydın bölgelerinde “Değişik yapma” Hakkâri bölgesinde “Kepir” Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da ise “Berder/Berdel” olarak isimlendirilmektedir (Balaman,1982). Bu evlilik çeşidi başlık parası ve maddi yönden güçlük çeken aileler için maddi kolaylık sağlayarak hem kız hem erkek ailelerinin omzundaki yükü hafifletmektedir (Sezen, 2005).

2.2. Erken Evlilik Kavramı

Erken evlilik ülkemizde başta olmak üzere birçok ülkede hala varlığını sürdüren bir sosyal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Erken evlilik veya çocuk evliliği; bireyin fiziksel, psikolojik ve fizyolojik bakımdan olgunluğa erişmeyip gerek evliliğin gerekse çocuk sahibi olmanın sorumluluklarını taşımaya hazırbulunuşluğu olmadan gerçekleştirilen evliliklerdir (UNFPA, 2006; UNICEF, 2004). Başka bir deyişle erken evlilik; kişilerin geleneksel kültür, ekonomik zorluklar, istenmeyen/erken yaşta yaşanan gebelikler gibi sebeplerden dolayı 18 yaş öncesinde gerçekleşen evliliklerdir (Aydemir, 2011). Erken evlilik kavramı kız çocuklarıyla birlikte erkek çocuklarını da ilgilendiren bir kavram olsa da kız çocuklarındaki erken evlenme oranı erkek çocuklarına oranla daha yüksektir (Özcebe ve Küçük-Biçer, 2013).

Erken yaşta evlilik sorunu Türkiye’nin de içinde yer aldığı bir sorundur ve dünya genelinde bu konuyla ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara

Acil Yardım Fonu (UNICEF) tarafından yayımlanan 2019 verilerine göre dünya genelinde 20-24 yaşlarındaki evli kadınların %21'inin 18 yaş altında evlilik yaptığı ve hala her sene 12 milyon kız çocuğunun evlendirildiği bilinmektedir (Köseli ve Çelik, 2020). Bununla birlikte UNICEF'in altıncı yönetici müdürü Anthony Lake, eğer erken evliliğin önüne geçilmez ise 2030 yılına gelindiğinde çocuk yaşta evlenen kız çocuklarının sayısının bir milyarı bulacağını söylemektedir (UNICEF, 2016).

Türkiye, uluslararası kabul edilen ve tarafı olduğu anlaşmalar ile yargısal ve kanunsal açıdan çocukluk kavramı sınırını net şekilde belirlemiştir. Uluslararası alanda; Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi 4 Mayıs 1995 yılında ülkemizce kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir (United Nation, 1989). Bu sözleşmede çocuk olma hali ve yaşı madde 1 de belirtildiği üzere şu şekildedir *“Bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, onsekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.”*. Türkiye özeline baktığımızda ise ; ülkemiz tarafından kabul edilen 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu madde (2001) 11’de geçen *“Erginlik 18 yaşın doldurulmasıyla başlar”* ifadesi 18 yaş altındaki her bireyin çocuk olduğunu göstermektedir. Çocuk kavramı, kanunlarla bu denli geniş açıda açıklanmıştır ve böylece çocuk yaşta evliliklerin önüne geçmek amaçlanmaktadır. Aynı zamanda Türk Medeni Kanunu’nun (2001) 124. Maddesinin 1. Fıkrası’ndaki *“Erkek veya kadın onyediyi yaşını doldurmadıkça evlenemez. Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple onaltı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak bulundukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir”* ibaresi de evlilik yaşının hangi yaş aralığında olması gerektiği ve resmi evlilik yaşının başlangıcını kesinkes sınırlamaktadır .

2.2.1.1. Türkiye’de Erken Evliliklerin Durumu ve Ulusal ve Uluslararası Mevzuat

Bu kısımda Türkiye’deki erken evliliklerin seyri ve erken evliliğe ilişkin ülkemiz ve yurtdışındaki yasalar, mevzuatlar ve sözleşmeler incelenmiştir.

2.2.1.2. Türkiye’de Erken Evlilikler

Dünyada erken evliliklerin görülme sıklığıyla ilgili yapılan bir araştırma sonucunda 202 ülke arasında Türkiye 87. sırada yer almaktadır ve ülkemizde erken evlilik görülme oranı %14,7’dir. Türkiye, çocuk evliliklerinde Avrupa ülkeleri içinde ise ilk sırada yer almaktadır (UNICEF, 2024). Erken evlilikler/çocuk evlilikleri ülkemizde hala devam eden sosyal ve toplumsal bir sorundur. Erken evlilikler; eğitimsizlik, yoksulluk, gelenek ve görenekler, kültürel ve dini değerler, ataerkil yapı ve toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri sebebiyle ülkemizde varlığını

hala devam ettiren bir olgudur (Aydemir, 2011; TBMM, 2009; Yüksel-Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2014).

Erken evliliklerin ülkemizdeki seyrine baktığımızda bu evlilikler resmi olarak mahkeme veya anne baba izniyle 18 yaşından önce resmi nikahla gerçekleşse dahi resmi olmayan, gayri resmi yollarla da gerçekleştiği için erken evliliklerin sayısı ve oranına tam anlamıyla ulaşmak mümkün değildir (UNFPA, 2021). Türk Aile Yapısı Araştırması (2006) ilk verilerine göre; 18 yaş altı evliliklerin Türkiye genelinde %19,5; kız çocukları için %31,2 ve erkek çocukları için %6,5 olduğu bulguları elde edilmiştir. TAYA (2016) verilerine göre 18 yaş altı evlilik oranı Türkiye genelinde %17,9; kız çocukları için %28,2 erkek çocukları için ise %5,6'dır. TAYA (2021) sonuçlarına baktığımızda ise bu oranlar Türkiye genelinde %15, erkeklerde %4,4 ve kız çocuklarında ise %23'tür. Elde edilen bu bulgular dahilinde kadınların evlenme yaşının erkeklerden daha düşük olduğu ve 18 yaş altı evliliklerin kadınlar için önemli oranda erkeklerden yüksek olduğu görülmektedir. Öte yandan 2006-2021 yılları arasında 18 yaş altı evlenme oranlarında istikrarlı bir düşüş vardır. Fakat her ne kadar düşüş olsa da erken evlilikler ülkemizde hala önemli ölçüde devam eden sosyal bir sorundur.

Tablo 2.1

TAYA Verilerine Göre Yıllara Göre 18 Yaş Altı Evlenme Oranları (%)

Yıl	Kadın	Erkek	Toplam
2006	31,2	6,5	19,53
2016	28,2	5,6	17,9
2021	23	4,4	15

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından elde edilen bulgular da erken evliliklerin seyrinin ülkemizde hala devam ettiğini ve kız çocuklarının erkek çocuklarına oranla daha fazla erken evliliğe maruz kaldığını göstermektedir. TÜİK (2024) İstatistiklerle Çocuk verilerine ve TÜİK (2023) evlenme istatistiklerine göre Türkiye'de 2023 yılında toplamda 567 bin 395 evlilik yapıldığı ve bunlardan 11 bin 177'sinin çocuk evliliği olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte 2019-2024 yıllarına ait çocuk evlilik sayıları tablo 2.2 de verilmiştir. Erkeklerin 18 yaş altında evlenme sayısının kızlara göre az olduğu ve kız çocuklarının 2019-2024 yılları arasında erkeklerden neredeyse 10 kat daha fazla erken yaşta evlendirildikleri resmi kayda geçen bulgulardandır.

Tablo 2.2.

TÜİK, Evlenme İstatistikleri 2019-2024 Yıllarında 16-17 Yaş Evlenme Sayısı (TÜİK,2024; TÜİK, 2025)

Yıl	Kız	Erkek	Ülke Geneli Toplam Evlilik Sayısı
2019	17058	940	542314
2020	13035	728	488335
2021	13168	773	563140
2022	11563	693	575891
2023	10471	706	567395
2024	9354	617	568395

Türkiye Nüfus Sağlık Araştırmasına (2018) göre ise 20-24 yaş arasındaki kadınların %15'inin 18 yaşından önce evlilik yaptığı, kırsal alanlardaki evlilik yaşının kente göre daha düşük olduğu ve eğitim seviyesi düşük bireylerde erken evlilik yaşının daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye’de erken evliliklerin devam eden bir durum olması eğitimle de ilişkili olarak açıklanabilmektedir. Başka bir deyişle eğitim seviyesi arttıkça erken evliliklerin sayısı azalmaktadır (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2019). Bununla birlikte kültürün etkisi; hatta kültürel bir bakış açısıyla çocuk yaşta yapılan erken evliliklerin cinsiyet rolleri çerçevesinde arzu edilen ve normal bir durum olarak kabul edilmesi, bu durumun sorgulanmasını engellemekte ve çocukların haklarını ihlal ederek onları cinsel, duygusal ve fiziksel istismara açık bir konuma getirerek bu sistemin devamlılığını desteklemektedir. Bu olağanlaştırma erken/çocuk yaşta evliliklere karşı eleştirel bir bakış açısının gelişmesini engelleyerek toplumdaki değişim ve dönüşüm için engel taşımaktadır (Burcu vd., 2015; Yüksel-Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012).

2.2.1.3.Ulusal Mevzuat

Türkiye’de erken evliliklerle ilgili birçok yasal düzenleme bulunmaktadır. Başta, Türk Medeni Kanunu, Türk Ceza Kanunu ve Çocuk Koruma Kanunu olmak üzere birçok ulusal mevzuat çocuğun üstün yararını ve korunmasını esas almaktadır. Türk Medeni Kanunu’na (2001) göre yasal evlenme yaşı kadın ve erkek için 18’dir. Fakat 17 yaşını dolduran bireyler anne baba izniyle; 16 yaşını dolduranlar ise hâkim kararıyla evlenebilmektedir. Bu durum ise erken evliliklerin önünü açabilmekte ve çocuğun hak ihlaline uğramasına neden olabilmektedir.

Yukarıda bahsi geçen evlilik yaşıyla ilgili kanun maddesi 1926 tarihli Türk Medeni kanununda farklıdır. 743 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 88. Maddesi şöyledir: *“Evlenebilmek için erkeğin on sekiz, kadının on yedi yaşını bitirmiş olması gerekir. Ancak, hâkim, fevkalâde hâllerde ve pek mühim bir sebebe dayanarak, on beş yaşını tamamlamış olan bir erkeğin veya on dört yaşını tamamlamış olan bir kadının evlenmesine izin verebilir. Bu durumda, karar verilmeden önce ana, baba veya vasi dinlenir”* (Türkiye Cumhuriyeti, 1926). 1926 yılındaki Türk Medeni Kanun’unda erkek için evlilik yaşının 18; kadın için ise 17 yaşını doldurmak koşulu varken 15 Haziran 1938 tarihinde evlilik yaşı erkekler için 17 kadınlar içinse 15 yaşa düşürülmüştür ve bu kanun maddesinin doğrudan ifadesi şu şekildedir: *“Erkek on yedi, kadın on beş yaşını tamamlamadıkça evlenemez. Ancak, hâkim, fevkalâde hâllerde ve pek mühim bir sebebe dayanarak, on beş yaşını tamamlamış olan bir erkeğin veya on dört yaşını tamamlamış olan bir kadının evlenmesine izin verebilir.”* (TBMM, 1938). 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda ise evlilik yaşı kadın ve erkek için eşitlenmiş olup evlenme yaşı şu şekilde ifade edilmektedir: *“Erkek veya kadın on yedi yaşını doldurmadıkça evlenemez. Ancak hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir.”* Bu tarihsel değişim geçmişten günümüze erken evliliklerin ülkemizdeki seyri ve toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilgili önemli bir bilgi vermektedir.

Türk Ceza Kanunu (2004) 103. Maddesinde çocukların cinsel istismarı adlı başlıkta *“Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”* ifadesi yer almaktadır. Bu maddeden anlaşılabacağı üzere 18 yaş altı gerçekleştirilen evlilikler özellikle çocuk eğer 15 yaşının altındaysa çocuk istismarı olarak nitelendirilmektedir ve Türk Ceza Kanunu’na göre suç sayılmaktadır. Eğer bu durum fark edilirse çocuğun anne babası, eş, kayınpeder ve kayınvalidesine suça iştirak sebebiyle adli işlem başlatılır ve çocuk 17 yaşına geldiğinde eşiyle evlense dahi bu durumda belirtilen kişiler suçtan yargılanır ve ceza alır (TBMM,2010).

Türk Ceza Kanunun 104. maddesinde ise (2004) *“Cebir, tehdit ve hile olmaksızın, on beş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”* ibaresi yer almaktadır. Bu madde dahilinde 15 yaşını dolduran çocuk eğer gayri resmi bir şekilde evlilik gerçekleştirirse bu çocukla cinsel ilişkiye giren eş, çocuğun kendi şikâyeti olması durumunda cezalandırılır (TBMM, 2010).

Türk Medeni Kanunu’nun 142. Maddesi (2001) şöyledir: “*Evlendirme memuru, evleneceklerden her birine birbiriyle evlenmek isteyip istemediklerini sorar. Evlenme, tarafların olumlu sözlü cevaplarını verdikleri anda oluşur. Memur, evlenmenin tarafların karşılıklı rızası ile kanuna uygun olarak yapılmış olduğunu açıklar.*”. Bu madde evlenmenin kişilerin rızasına dayalı bir şekilde olması gerektiğiyle ilgilidir.

Ülkemizde tek geçerli olan nikahın resmi nikah olduğu ise Türk Medeni Kanunu 143. (2001) maddesinde açıklanmaktadır. Bu madde ise doğrudan şu şekildedir: “*Evlendirme memuru, evleneceklerden her birine birbiriyle evlenmek isteyip istemediklerini sorar. Evlenme, tarafların olumlu sözlü cevaplarını verdikleri anda oluşur. Memur, evlenmenin tarafların karşılıklı rızası ile kanuna uygun olarak yapılmış olduğunu açıklar.*”

Çocuk Koruma Kanunu’nun (2005) 3. Maddesine göre çocuğun tanımı “*Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişi*” olarak ifade edilir. Bu durumda kişinin erken evlilikle birlikte ergin olması durumu çocuk olmasının önünde bir engel teşkil etmemektedir.

Türk hukuk sisteminde çocuk olma durumu kanunlara göre değişiklik gösterebilmektedir. Türk Medeni Kanunu’na göre çocuk, 17 yaşını doldurmamış kişi; Türk Ceza Kanunu’na göre 15 yaşını doldurmamış kişi; Çocuk Koruma Kanunun göre ise 18 yaşını doldurmamış kişiler olarak tanımlanmaktadır. Bu durum kanunlar arası çelişki oluşturmaktadır ve çocuk gelin ve damat kavramları net bir şekilde ifade edilememektedir (TBMM, 2010).

2.2.1.4. Uluslararası Mevzuat

Her ne kadar çocuk ve bununla ilişkili olarak erken evlilik kavramı kaynağına göre farklılık gösterse de uluslararası alanda kabul edilen çocuk; 18 yaşının altındaki her birey çocuktur şeklinde tanımlanırken; erken evlilik ise 18 yaşının altındaki evlilikleri ifade etmek için kullanılmaktadır (Aydemir, 2011). Uluslararası mevzuatta erken evlilikleri önlemek için birçok düzenleme ve sözleşme vardır. Bunlardan bazılarını Türkiye de dahildir. Bu sözleşmeler; İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ve Çocuk Hakları Sözleşmesi’dir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi; Birleşmiş Milletler tarafından 1948 yılında kabul edilmiştir ve 1949 yılında Türkiye Resmî Gazetesi’nde yayınlanmıştır. Evlenmenin yalnızca evlenecek bireylerin “özgür ve tam rızasıyla” gerçekleşebileceğini fakat evlenecek taraflardan biri tam ve özgür iradeyle karar veremeyecek olgunluktaysa bu kararın özgür ve tam bir karar

olamayacağı sözleşmede yer almaktadır. Beyannamenin 16 maddesi şöyledir; “*Yetişkin her erkeğin ve kadının, ırk, uyrukluk veya din bakımından herhangi bir kısıtlamaya uğramaksızın evlenme ve aile kurma hakkı vardır. Evlenme sözleşmesi, ancak evlenecek kişilerin özgür ve tam rızası ile yapılır.*” (United Nations, 1948)

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW); BM Genel Kurulu tarafından 1979 yılında kabul edilmiştir ve Türkiye bu sözleşmeye 1985 yılından bu yana dahildir. Bu sözleşme, BM kapsamında geliştirilen 8 temel insan hakları sözleşmesinden biridir. Kadın hakları noktasında önemli olan bu sözleşme, kadınların evlilik hayatında erkeklerle aynı haklara sahip olduğunu ve evlenecekleri kişiyi seçme ve evlenme kararının kendilerine ait olduğunu belirtmektedir. Erken evliliklerle ilgili olan 16. Madde ise aşağıda doğrudan yer almaktadır. Bununla birlikte sözleşmede kişinin en erken evlenme yaşının on sekiz olduğu belirtilmiştir (United Nations, 1979).

“1) *Taraf Devletler kadınlara karşı evlilik ve aile ilişkileri konusunda ayrımı önlemek için gerekli bütün önlemleri alacaklar ve özellikle kadın erkek eşitliği ilkesine dayanarak kadınlara aşağıdaki hakları sağlayacaklardır :*

- a) *Evlenmede erkeklerle eşit hak,*
- b) *Özgür olarak eş seçme ve serbest ve tam rıza ile evlenme hakkı,*
- c) *Evlilik süresince ve evliliğin son bulmasında aynı hak ve sorumluluklar,*
- d) *Medeni durumlarına bakılmaksızın, çocuklarla ilgili konularda ana ve babanın eşit hak ve sorumlulukları tanınacak, ancak her hâl ve kârda çocukların menfaatleri en ön planda gözetilecektir.*
- e) *Çocuk sayısına ve çocukların ne zaman dünyaya geleceklerine serbestçe ve sorumlulukla karar vermede ve bu hakları kullanabilmeleri için bilgi, eğitim ve diğer vasıtalarla yararlanmada eşit haklar,*
- f) *Her hâl ve kârda çocukların çıkarı en üst düzeyde tutularak ulusal yasalarda mevcut veli, vasi, kayyum olma ve evlât edinme veya benzeri müesseselerde eşit hak ve sorumluluklar,*
- g) *Aile adı, meslek ve iş seçimi dahil karı ve koca için eşit kişisel haklar,*
- h) *Ücret karşılığı olmaksızın veya bir bedel mukabilinde malın mülkiyeti, iktisabı, işletmesi, idaresi, yararlanılması ve elden çıkarılmasında eşlere de eşit haklar.*

2) *Çocuğun erken yaşta nişanlanması veya evlenmesinin hiçbir kanuni etkisi olmayacak ve evlenme asgari yaşının belirlenmesi ve evlenmelerin resmi sicile kaydının mecburi olması*

için yasama dahil gerekli tüm önlemler alınacaktır.” (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, 1985).

Çocuk Hakları Sözleşmesi; BM Genel kurulu tarafından 2 Eylül 1990 tarihinde kabul edilmiş ve Türkiye’de ise 2 Ekim 1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşme çocukları her türlü ihmal ve istismardan korumayı amaçlamaktadır. Sözleşmenin 1. Maddesine göre 18 yaşının altındaki her birey çocuk sayılmaktadır ve sözleşmenin 12. ve 36. maddeleri çocukları erken evliliğe karşı korur niteliktedir. Sırasıyla bu maddeler aşağıda yer almaktadır (United Nations, 1989).

“Taraf Devletler, görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanırırlar.”

“Taraf Devletler, esenliğine herhangi bir biçimde zarar verebilecek başka her türlü sömürüye karşı çocuğu korurlar.” (United Nations, 1989)

2.2.3. Erken Evliliklere Sebep Olan Unsurlar

Erken evliliklerin ortaya çıkmasında birçok sebep bulunmaktadır. Her ne kadar bu sebepler toplumdan topluma farklılık gösterse dahi tüm toplumlarda ortak olan bazı faktörler bulunmaktadır. Başta ekonomik sorunlar olmak üzere, sosyokültürel değerler ve gelenek gibi faktörlerin erken evliliğe sebep olduğu bilinmektedir (Tuna-Uysal vd., 2019). Bununla birlikte toplumdaki ataerkil yapı, cinsiyet eşitsizliği, düşük eğitim düzeyi, gelenek ve görenekler ve toplumda kadına verilen değer gibi etmenler erken evliliğe sebep olmaktadır (Burcu vd., 2015). Ülkemizde erken evliliğe sebep olan faktörler TBMM (2009) raporuna göre alt başlıklar halinde açıklanmıştır.

2.2.3.1.Sosyoekonomik Sebepler

Erken evliliklere neden olan en önemli etmenlerin başında düşük gelir düzeyi gelmektedir. Alanda yapılan çalışmalar da bu durumu destekler niteliktedir (örn: Boran vd., 2013; Çakmak, 2009; Taylan, 2016). Ekonomik düzeyi düşük aileler için kız çocukları ekonomik bir külfet olarak görülmekte ve omuzlarındaki yükü atmak için aileler kız çocuklarını erken evlendirmektedir (TBMM, 2009; UNFPA, 2020). Bu doğrultuda örneğin Güneydoğu Anadolu bölgesi gibi bölgelerde kız çocukları evlendirilirken alınan başlık parası da aileye ekonomik kazanç sağladığı için erken evlilik aile üyeleri tarafından desteklenmektedir. Başka bir deyişle başlık parası ekonomik bir iş gücü olup para kaynağı olarak görülmektedir (UNICEF, 2001).

TAYA (2021) verilerine bakıldığında erken evlilikte başlık parasının görülme oranı %13,3'tür. Başlık parası alınma oranı en çok TRA Kuzeydoğu Anadolu bölgesindeyken (%41,7), en az başlık parası alma oranı TR3 Ege bölgesidir (%5,2). Bu oranlardan yola çıkarak başlık parasının doğu kesimde batıya oranla daha fazla olduğu söylenebilmektedir (TÜİK, 2023).

Erken evlilik her zaman aile kaynaklı değildir. Kız çocuklarının aile evinde yaşamış olduğu yoksulluk ve katlanılması zor iş yükünden dolayı zengin ve rahat bir hayat sürmek için de evliliği bir umut ışığı görüp kendi rızasıyla da erken evlendiği bilinmektedir (Aydemir, 2011; TBMM, 2009). Tüm bu durumlar değerlendirildiğinde erken evlenme ve ekonomik düzey arasında doğrudan bir ilişki bulunmakta olup gelir seviyesi düştükçe erken evlilik görülme oranı artmaktadır (TBMM, 2009). Boran ve arkadaşları (2013) tarafından yapılmış çalışma da bu söylemi destekler vaziyettir. Bu araştırmada ailelerin ekonomik seviyesi yükseldikçe erken evliliklerin oranında düşme olduğu saptanmıştır.

2.2.3.2.Eğitimsizlik

Erken yaşta evliliğe sebep olan bir diğer etmen ise eğitimsizliktir. Eğitim seviyesi düşük olan ailelerin çocuklarının da genellikle eğitim seviyelerinin aileyle benzer olduğu ve hem düşük düzey eğitimi olan hem de düşük sosyokültürel seviyedeki ailelerde erken yaşta evliliklerin görülme sıklığının yüksek olduğu bilinmektedir (TBMM, 2009). Soylu ve Ayaz (2013) tarafından yapılan çalışmaya göre erken evlenen kişilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeyinin düşük ve katılımcıların çoğunun anne babasının eğitim düzeyinin ilköğretim terk olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bununla birlikte çalışma sonucunda özellikle annelerin hiçbir eğitim almadığı ve okuryazar olmadığı sonuçlarına da ulaşılmıştır. Bu doğrultuda, annenin eğitimsiz kalması çocuklarının da erken evlilik yapmasına zemin hazırlayabilmektedir. Babanın eğitim durumu ile de kız çocuğun erken evlenmesi arasında bir ilişki vardır. Yüksel-Kaptanoğlu ve Ergöçmen tarafından yapılan araştırma (2012) sonucunda; babası okur-yazar olmayan kızların, babası okur-yazar olan kızlara oranla erken evlilik yapma riskinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda eğitimsizlik erken evliliğin hem sebebi hem sonucu niteliğindedir.

Ataerkil yapıya sahip ve ekonomik kaynakları kısıtlı bir ailede genel eğilim; kız çocuklarına hem erkek çocuklara kıyasla daha az değer verilmesi hem de ekonomik zorluklar sebebiyle eğitime ayrılan bütçenin genellikle erkek çocukları için kullanılmasıdır. Kız çocukları erken yaşta okuldan alınmaları sebebiyle eğitimlerine devam edememektedir. Aynı zamanda ergenlikle birlikte gelişen ve büyüyen kız çocukları, fazla dikkat çekmemesi için de eğitimlerine son verilerek evlendirilmektedir (ASPB, 2012; TBMM, 2009). Bu doğrultuda bu tip

ailelerde erkek çocukları kız çocuklarına oranla belirli bir seviyeye kadar okutularak, akabinde askere gönderildikten sonra iş sahibi olup evlendirilmesi gerektiği anlayışı vardır (Aydemir, 2011).

2.2.3.3. Gelenekler, Görenekler ve Dini İnançların Yanlış Algısı

Erken evliliğe sebep olan veya hızlandıran faktörlerden bazıları gelenekler, görenekler ve dini inanışlardır. Geleneksel yapıdaki aileler kız çocuğunun Allah'ın bir emaneti olduğunu ve vakti geldiğinde onu asıl yeri olan eşinin yuvasına emanet etmeleri gerektiğini düşünmektedir (TBMM,2009). Erken yaşta evliliklerin kız çocuğunun gözü açılmadan başka bir deyişle “gözü sağa sola kaymadan” yapılmaya zorlanması kızın namusu için önemli sayılmaktadır. Namus kavramı kadının cinsel ve toplumsal ahlaka uygun olarak nitelendirilmesi olgusuyla birleşip kadından daha çok erkeği ilgilendiren bir konuymuş gibi normalleştiren bir olguya dönüşmektedir. Aynı zamanda çocuk yaşta yapılan evliliklerin kocaya itaat, sadakat ve kendi ailesine olan uyum sürecini hızlandırdığı düşünülmektedir. Başka bir yanlış inanış ise, kız çocuklarının erken evlendirilmesi onları cinsel taciz, şiddet vb. kötülüklerden korumayı amaçlayarak aynı zamanda istenmeyen gebeliklerin de bu şekilde önüne geçileceği inanışıdır (Aktepe ve Atay, 2017). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin de beraberinde getirdiği “erkek yapar ama kadın yapamaz” “kadın/kız dediğin erkek ne derse onu yapar” “ata izin vermeden hiçbir şey yapılamaz evlenirsen kocan izin versin” gibi dayatılan söylemler kız çocuklarını evliliğin onlar için tek çıkış yolu olduğunu düşünmeye itmektedir (Aktaş, 2013; Tuna-Uysal vd., 2019).

Geleneksel bazı düşüncelere göre; erken yaşta kız çocuğunun gözünün açılmadan ve akli başka bir yere kaymadan evlendirilmesi gerekmektedir ve bu evliliklerin kız çocuklarının namusunu koruduğuna inanılmaktadır. Erkek tarafı aileleri için de küçük yaştaki kız çocuklarını gelin olarak almak uygun görülmektedir (TBMM, 2009). Burcu ve arkadaşları tarafından 2015 yılında yapılmış olan bir çalışmada; erken evliliklerin kadının namusunu koruduğu, kadının ekonomik yükünü bir başkasına devrettiği ve kadının evlendikten sonra kavuşmuş olduğu itibarın erken yaşta evliliği meşrulaştıran geleneksel sebeplerden olduğu ortaya konulmuştur. Erken yaşta evliliklerin bir gelenek gibi aileden gelmesi ve çevreyle de bu durumun desteklenir nitelikte olması bu evliliklerin sanki normalmiş algısıyla kuşaktan kuşağa aktarılmasına sebep olmaktadır (Aydemir, 2011).

2.2.3.4. Aile İçi Şiddet

Aile içinde yaşanan şiddet, ihmal, baskı, istismar erken evliliğe sebep olan diğer bir unsurdur. Buna ek olarak; aile yapısının parçalanması, ailede sevgisi yoksunluğu ve duygusal

ihtiyacın karşılanmaması veya küçük yaşlarda anne/baba kaybıyla beraber üvey anne/babanın aileye dahil olup evdeki sağlıklı ortamın bozulması çocuklarda bu durumlardan kurtulmanın tek yolunun evlenmek olduğu düşüncesini oluşturmakta ve erken yaşta evliliklerin gerçekleşmesine sebep olmaktadır (TBMM, 2009). Bu evlenme düşüncesinin temelinde evden kaçma fikri yer almaktadır (Mihçioğur vd., 2010).

Literatüre bakıldığında ise aile içi şiddet ve huzursuz aile ortamının erken yaşta evliliklere ve genç kızların erken yaşta evden kaçmalarına sebep olduğunu belirten çalışmalar bulunmaktadır. Montazeri ve arkadaşları (2016) tarafından yapılmış olan çalışmada, kız çocukluklarının aile içinde gördükleri baskı ve şiddetten kaynaklı olarak erken evlilik yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Safyer ve arkadaşları (2005) tarafından yapılan araştırmada evden kaçan gençlerin %89'unun kaçma sebeplerini aileleri olarak gördüğü ve Thompson ve arkadaşlarının (2004) yaptığı çalışmada da ergenlerin %86'sının evden kaçma sebebinin evdeki yaşanan sorunlar olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

2.2.3.5. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

Erken evliliğe sebep olan bir diğer önemli unsur toplumsal cinsiyet eşitsizliğidir. Toplumsal cinsiyet kavramı; toplumun kadın ve erkeğe yüklemiş olduğu roller sonucunda kişilerden beklediği ve yapması gerektiğine inandığı sorumlulukları tanımlamak için kullanılmaktadır (UNFPA, 2020). Toplum tarafından beklenen bu sorumluluklar ve beklentiler toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin temelini oluşturmaktadır.

Hem Türkiye hem de dünya geneline bakıldığında kız çocukların erken evliliğe itilmesi veya zorlanması temelinde kadını değersizleştiren ataerkil yapı bulunmaktadır. Gelenekselliğin de payının olduğu bu durum doğrultusunda toplumsal normlar devam etmekte ve kadına toplum tarafından atfedilen “yuvayı dışı kuş yapar, kadın ev işine fitraten daha yakındır, kadının yeri evidir/kocasının yanındır” gibi söylemler kadının işinin sadece ev olduğu dayatmasını yaparken toplumsal hayatta daha az rol sahibi olmasına yol açmaktadır (Aydemir, 2011; UNFPA, 2020).

Toplumsal cinsiyet rolleri, erkeklere ve kadınlara biyolojik cinsiyetlerinin yanı sıra toplumca atfedilen sosyal statülerdir. Bu doğrultuda kadından feminen rolleri yerine getirmesi beklenirken erkekten maskülen rollerini yerine getirmesi beklenmektedir (Akın ve Demirel, 2003; Altınova ve Duyan, 2013) Toplum, erkekleri; liderlik, korumacılık gibi rollere yönlendirirken; kadını daha çok iş birliği içinde olan ve şefkat gösteren bir role yönlendirmektedir.

Bu doğrultuda toplum tarafından kadın, evde evi bekleyen, ev işleriyle ilgilenen konumdayken; erkek, eve para getiren ve geçimi sağlayan kişi olarak nitelendirilmektedir (Bora, 2012).

Alinyazındaki çalışmalara baktığımızda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin erken evlilik üzerinde etkili olan sebeplerden biri olduğu görülmektedir. Örneğin, Tuğrul (2018) tarafından yapılan çalışmada ataerkil yapının erken evliliğin varlığını sürdürmesindeki itici güç olduğundan ve ataerkil toplumda kadına atfedilen rollerin varlığından bahsedilmektedir. Bora; “Kadınların Sınıfı” adlı kitabında (2011); kadınlığı, içinde yaşadığı kültürden, eğitimden ve sosyal statüden bağımsız “ev” kavramıyla tanımlamaktadır. Kadının ev ve ev işleri üzerinden tanımlandığından bahsetmektedir. Kıran (2017) ise erken evliliğin yazılı kaynaklarca yasaklanan bir olgu olduğunu ifade etmektedir. Fakat ataerkil toplum yapısının toplumsal cinsiyet rolleri aracılığıyla ürettiği yazısız kurallar olduğundan bahsetmektedir. Bu durumun, toplumsal cinsiyet normlarını nasıl etkilediği ve baskıladığı vurgulanmaktadır.

2.2.3.6. Savaşlar ve Doğal Afetler

Savaşlar ve doğal afetler erken evliliğe sebep olan unsurlar arasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu tür felaketler ailelerin hayatlarını ani ve büyük bir şekilde değiştirerek erken evliliklere yol açabilmektedir (UNFPA, 2020). Savaş zamanlarında güvenlik azalmakta ve buna bağlı olarak cinsel taciz ve cinsel saldırı riski artmaktadır (UNICEF, 2020). Kadının bekaretiyle ilişkilendirilen namus kavramının erkek tarafından korunması gereken bir durum olduğu ataerkil toplum yapısında görülen bir görüştür (Lane, 2011). Bu doğrultuda ataerkil toplumlarda kadına uygulanacak olan cinsel saldırı ve taciz/tecavüzün aileye “kara leke” süreceği düşüncesiyle, kız çocuklarının korunmak için evlendirilmesi gerektiği düşüncesi hakimdir. Başka bir deyişle aileler kız çocuklarının korunması için iyi bir eşe ihtiyaç duyduğunu düşünmektedir. Bu aileler tarafından sadece kız çocuğunu namus olarak korumanın ötesinde savaşlar ve doğal afetler sonucunda meydana gelen ekonomik zorluklar ve karşılanamayan temel barınma ve yiyecek ihtiyaçları sebebiyle de kız çocukları erken evlendirilmektedir (Bartels vd.,2021; Zeren ve Gürsoy 2020).

Alan yazındaki çalışmalara bakıldığında, Gündüz (2022) tarafından yapılan çalışmada; 2010 Haiti ve 2011 Japonya depremleri sonrası yayımlanan rapora göre artan yoksullukla beraber genç kızların eğitim gibi haklarından mahrum kaldığı ve sonuç olarak erken evliliğe zorlandığı kız çocuklarına uygulanan şiddet olarak raporlanmıştır. Aydemir (2011) “Evlilik mi evcilik mi?” adlı kitabında Endonezya’da yaşanan tsunami sonrası erkeklerin eşlerini kaybettiği ve bu nedenle kendinden yaşça küçük kızlarla evlendirildiğini söylemektedir. Burada,

gerçekleştirilen bu evlilikler ile aynı zamanda karısı ölen erkeklerin kız çocuklarını nikahı altına alarak “korumayı amaçladığı” belirtilmiştir.

2.2.4. Erken Evliliklerin Sonuçları

Erken evlilikler bireyin fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimini tamamlamadan meydana gelmesi sebebiyle birey için birçok açıdan olumsuz sonuçlara yol açan bir durumdur. Yapılan çalışmalar sonucunda erken evlilikler özellikle kız çocuklarını etkilemekle birlikte bu evlilikler çocukluk ya da ergenlik çağında yapıldığı için birçok yoksunluğu ve sorunu da beraberinde getirmektedir (Aydemir, 2011; Soylu ve Ayaz, 2013). Bu sorunlar; eğitim hayatının sonlanması, erken gebeliğin yol açtığı fizyolojik ve bunun beraberinde getirdiği psikolojik sorunlar, aile içi şiddet, sosyal izolasyon ve evlilik haklarından mahrumiyet gibi yapısal sorunları da beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte erken evlilikler uzun vadede toplum ve toplumsal yaşamı da etkileyen olumsuz sonuçlar doğurmaktadır (UNICEF, 2023).

2.2.4.1.Eğitim Hayatından Mahrumiyet

Eğitimsizlik veya eğitim hakkından mahrumiyet erken evliliklerin yol açtığı olumsuz sonuçlardan bir tanesidir. Aslında eğitimsizlik, erken evliliğin hem sebebi hem sonucu niteliğinde sürekli devam eden bir döngüdür (TBMM, 2009). Erken evlilik gerçekleştiren kadınlar eğitim hayatlarını yarıda bırakmakta ve çok az kısmı evlendikten sonra eğitim hayatlarına devam etmektedir (Doğruel, 2023; Soylu ve Ayaz, 2013). Eğitimin yarıda kalması özellikle kadınların, ilerleyen yaşam süreçlerinde meslek edinmesi ve ekonomik bağımsızlığı hususunda engel oluşturmakla birlikte kadının ekonomik anlamda dışa/eşe bağımlı hale getiren bir döngüye girmesine sebep olmaktadır. Bu döngü (yoksulluk ,eğitimsizlik ve dışa bağımlılık) kadını hem maddi hem de manevi açıdan çok yönlü şekilde olumsuz etkilemektedir (TBMM, 2009). Her ne kadar bu döngü maddi kayıplarla görünürlük kazansa dahi bireyde benlik duygusunun zedelenmesi, özgüven eksikliği, depresyon ve ümitsizlik gibi zedeleyici psikolojik ve duygusal sorunlarla da ortaya çıkmaktadır (Aktepe ve Atay, 2017).

Azeez ve Poonia (2015) Hindistan’ın Rajasthan bölgesindeki 8 köy ve 125 haneyle yaptığı karma yöntemli çalışma sonucunda; katılımcıların %75’inin erken evliliğe karşı olumlu tutuma sahip olduğu ve bunun çevrede yaygın ve kabul görmüş bir durum olduğunu ortaya koymuştur. Eğitim düzeyi ve erken evlilik arasında ters orantılı bir ilişki saptanmıştır; eğitim seviyesi düştükçe erken evliliğe karşı olumlu tutumun arttığı ve katılımcıların erken evlilik yapmalarının önde gelen sebepleri; eğitim eksikliği, yoksulluk ve aile içi şiddet olduğu sonucu elde edilen bulgulardandır. Mısır’ın Yukarı Sohag bölgesinde 1064 kadınla erken evliliğe

yönelik tutumları incelemek için gerçekleştirilen çalışma sonucunda; kadınların erken evliliklerin olumsuz sonuçlarını yaşadığı bulguları da elde edilmiştir. Araştırmada erken evliliklere bağlı sorunların başında ise; anemi, doğumda kanama ve düşük doğum ağırlıklı bebekler gibi sağlıkla ilgili ve eğitim hayatını tamamlayamama gelmiştir (Hamed ve Yousef, 2017).

2.2.4.2. Sağlıkla İlgili Sorunlar

Erken evliliklerin yol açtığı bir diğer olumsuz sonuç ise psikolojik ve fizyolojik sorunlarla ilgilidir. Erken evlilikler aynı zamanda erken gebeliklerin de meydana gelmesine yol açmaktadır (Aydemir, 2011). Özellikle ergenlik döneminde meydana gelen doğumlar, kız çocuklarının fiziksel gelişimini tamamlayamaması sebebiyle kalıcı psikolojik ve fizyolojik hasarlara yol açmanın yanı sıra doğum öncesi, sırası ve sonrası süreçte anne-çocuk ölüm risklerini de arttırmaktadır (Kaynak-Malatyalı, 2014). Bununla birlikte erken evlilikler kız çocuklarının daha kendileri çocukken ve bir olgunluğa erişememişken bir bebeğin sorumluluğunu almak zorunda olması ve annelikle ilgili herhangi bir bilgi sahibi olunmaması psikolojik açıdan olumsuz sonuçları beraberinde getirmektedir (Mrayan ve Obeisat 2021). Erken yaşta evlilik, cinsel sağlık konusundaki yeterince bir bilgi birikimine sahip olunmamasından dolayı HIV gibi cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı kız çocuklarını açık, savunmasız bir duruma getirmektedir. Bu hastalıkların erken evlilik yapan kız çocuklarında görülme riskinin daha yüksek olduğu yapılan çalışmalar sonucu elde edilen bulgulardandır (Fisher vd., 2011; Kidman, 2016). Aynı zamanda erken evlilikler, kız çocuklarının evlilik hayatlarında cinsel sorunlara yol açmakta ve özellikle kendisinden yaşça büyük erkeklerle evlilik yapan kızların eşleriyle cinsel açıdan uyumsuzluk ve sorun yaşadığı bilinmektedir (Güneş vd., 2016). Bu doğrultuda; yapılan bir araştırma sonucunda erken yaşta evlilik yapmış olan kadınların yetişkin yaşta evlenen kadınlara oranla cinsel ilişki yaşama isteklerinin daha düşük olduğu ve bunun sebebinin ise hem psikolojik faktörler hem de fiziksel olgunluğa erişmemiş olmakla ilgili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Erulkar, 2013).

Yapılan araştırmalar sonucunda erken evlilik yapan kadınların yetişkin bir birey olarak evlilik yapan kadınlara kıyasla psikolojik destek arama eğiliminde olduğu ve ruhsal bozukluğa sahip olma oranının daha yüksek olduğu bilinmektedir (Le Strat vd., 2011). Soylu ve Ayaz (2013) tarafından yapılmış 15 yaşından önce evlenmiş 48 kız çocuğunun dahil edildiği araştırmada %45,8'inin bir ruhsal bozukluk tanısı olduğu ve bu tanılardan en sık rastlananların majör depresif bozukluk, uyum bozukluğu ve travma sonrası stres bozukluğu olduğu elde edilen bulgulardandır. Aynı zamanda bu katılımcıların %29,2'sinin intihar düşüncesi olduğu ve

%20,8'inin ise intihar girişiminde bulunduğu elde edilen bulgulardandır. Bu çalışma sonucunda erken evlilik yapan kız çocuklarının ruhsal sağlık açısından risk altında olduğu elde edilen en belirgin sonuçtur.

2.2.4.3. Toplumsal İzolasyon ve Aile İçi Sorunlar

Erken evlilikler sonucunda kız çocukları, eğitim hayatlarının sekteye uğraması ve evlilik hayatına erken atılmayla birlikte yaşlılarından uzaklaşmakta ve bununla birlikte kendini yalnız ve yetersiz hissetme, toplumdan izole olma gibi sosyal sorunlar yaşamaktadırlar (Yüksel-Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012). Erken yaşta evlilikler, kız çocuklarını şiddete açık bir hale de getirmektedir. Kız çocuklarının küçük yaşta ve düşük eğitim seviyesinde olması kendi ekonomik özgürlüklerinin de olmamasına yol açmakla birlikte eşi tarafından fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddete maruz kalmasına sebep olmaktadır. Bu evlilikler sonucunda kadınlar şiddete açık bir hale gelmekle birlikte bu evliliklerde boşanmaların da görüldüğü bilinmektedir (TBMM, 2009). Aynı zamanda erken evliliklerde kız çocukları ve eşleri arasındaki yaş farkının genellikle fazla olması sebebiyle eşler arası iletişim kopukluğu ve uyum sorunlarına yol açmakla birlikte evlilik hayatının sadece cinsel bir hayattan ibaret olduğunun düşünülmesi algısını da beraberinde getirmektedir (Kara, 2015; Tuğrul, 2018). Erken evliliklerde yaşanan bu sorunlar sadece kız çocuklarını değil, aynı zamanda süreç içinde bireyin içinde yaşamış olduğu toplumu da etkileyen bir durum haline gelmektedir. Kız çocukları, çocukluk çağını yaşayamadan erken evlilikler yaptıkları için kendilerine yüklenen (aile, ev ve annelik gibi) sorumluluklarla beraber hem üstlerindeki sosyal baskı artmakta hem de ruhsal olarak yıpranmaktadırlar. Bu sebeple, kadının hayatını evine adanması ve neredeyse hiçbir sosyal hayatının kalmamasına sebep olan erken evlilikler toplumda kadın ve erkek eşitliğini de derinden sarsmaktadır (Boran vd., 2013; TBMM, 2009).

2.3. Roman Toplumu

Anavatanları kuzeybatı Hindistan olarak bilinen Romanlar, ülkemiz başta olmak üzere dünyanın her bir tarafına dağılmış olan etnik bir yapıdır (Hancock, 1999). Roman topluluğuna verilen isim tüm dünya genelinde değişirken göç ettikleri toplumun kültürüne, coğrafyasına ve diline göre farklılık göstermektedir. Romanlar için dünya genelinde en çok kullanılan söylemlerin “Çingene (*Gypsy*), *Roman*, *Kopti*, *Karaçi*, *Koşa*, *Zingari*, *Bohemiye*n” gibi isimler olduğu görülmektedir (Arayıcı, 2008). Dünya tarihine bakıldığında Romanlara çeşitli isimler verilmiştir. Örneğin “Dom” veya “Domba” isimleri Hint kast sistemi nedeniyle ortaya çıktığı ve kast sisteminde en alt basamağı ifade eden müzisyen ve çalgıcıları ifade etmektedir (Sal, 2009).

İran’da Romanlar için “Kevli” ismi kullanılmaktadır. Kevli; Hindistan’dan İran’a gelmiş grup ve topluluklar için kullanılmaktadır. Romanlar için Ermenistan “Lom”, İspanya da siyah insan anlamını taşıyan “Kalo”, İtalya ve Almanya bölgelerinde “Sinto” kelimelerinin kullanıldığına literatürde rastlanmaktadır (Arayıcı, 2008). Romanlar için ülkemizde yaygın olarak kullanılan adlandırma ise “Çingene ve Roman” olarak bilinmektedir. Fakat Türkiye’nin farklı bölgelerinde farklı isimlendirmeler vardır. Örneğin; Van ve Ardahan yörelerinde “Mutrib/Mitrip” Erzurum, Artvin ve Erzincan’da “Poşa”, Anadolu’nun çoğu yerinde “Esmer vatandaş”, “Köçer” ve “Arabacı”, Akdeniz ve Ege’de “Sepetçi”, Adana ve civarındaki Romanlar için “Cono” isimleri kullanılmaktadır (Özkan, 2010). Türkiye’de yaşayan Romanlar; kendileri için kullanılan çingene kelimesinin toplumda aşağılayıcı, ötekileştirici bir anlam taşıması ve bu kelimenin hakaret ifadesi olarak da kullanılması sebebiyle, kendilerini “Roman” kelimesiyle tanımlamaktadırlar (Kolukırmık, 2008). Aynı zamanda 1979 yılında Londra’da toplanan I. Dünya Roman Kongresi’nde de tüm toplumlarda “Çingene” anlamına denk gelen kelimelerin kullanılması yasaklanmış ve “Roman” kelimesinin kullanılmasına karar verilmiştir (Hancock, 1991). Dünyanın çoğu yerine yayılmış olan Romanlar çoğunlukla Orta Doğu coğrafyasında ve Avrupa’da yaşamaktadırlar (Marsh 2008).

2.3.1. Roman Kültürü

Roman toplumu; gelenek ve göreneklerine çok bağlı ve asimilasyonun neredeyse hiç yaşanmadığı bir toplum olarak karşımıza çıkmaktadır. Romanlar, tarihsel süreçte göç ettikleri yerlerde baskıya ve şiddete uğramalarına karşın kültürlerini devam ettirmişlerdir (Ünaldı, 2012). Romanların kültürlerini devam ettirmedeki bir başka etmen ise dışa kapalı bir yaşama sahip olmalarıdır. Göçebe yaşam tarzından normal yerleşik hayata geçmelerine rağmen, tüm Roman bireyler bir kentin veya bölgenin belli bir kısmında yaşayarak dağılmadan bir topluluk oluşturmaktadırlar. Burada kendi yaşam tarzlarını sürdürmekte ve toplumla bütünleşememeleri sebebiyle içinde yaşadıkları toplum tarafından genellikle dışlandıkları bilinmektedir (Taylan ve Barış, 2015). Romanların endogami (grup içi evlilik) evlilik biçimini benimsemeleri de kültürlerinin dejenere olmamasında etkili bir faktördür. Yapılan bu grup içi evlilikler kültürün devamlılığını sağlayıp grubun dışa dönük bir yapıdan ziyade içe dönük bir yapıda kalmasını sağlamaktadır (Özkan, 2010).

2.3.1. Roman Aile yapısı

Aile kavramı Romanların hayatında önemli bir kavram olmakla birlikte bu kavram ömür boyu süren bir hayat okulu olarak nitelendirilmektedir. Romanlar, yapısal olarak

akrabalık ilişkilerine çok önem vermektedirler. Söyledikleri bazı şarkı ve manilerin büyük ve geniş bir aileye sahip olmanın önemi üzerine yazıldığı bilinmektedir (Özkan, 2010). Genellikle geniş aile yapısına sahip olan Romanların aileleri; büyük anne-büyük baba, ebeveynler ve çocuklardan oluşmaktadır. Aynı zamanda erken evliliğin Roman toplumunda yaygın olması geniş aile yapısını destekler vaziyettir (Özkan, 2000). Çünkü erken evliliğin yapılmasındaki bir sebep de çok çocuğa sahip olup geniş aile kurmaktır.

Romanlar için çocuk kavramı çok önemlidir, hatta çocuk sahibi olamama durumunun evliliklerin bitmesinde rol oynadığı bilinmektedir (Sal, 2009). Roman toplumunda çocuk; hayatın özü ve mihenk taşı olarak ifade edilebilmektedir (Alpman, 2014). Çocukluk kavramı ise tarih boyunca toplumlara ve kültürlere göre farklılaşmaktadır ve maalesef ki tek bir anlamı yoktur. Bu doğrultuda Romanlarda çocuklar; sadece ailede bakıma ihtiyacı olan, ilgilenilenden ziyade evin geçiminde rol oynayan ve evin çekip çevrilmesinde aktif olandır. Örneğin erkek çocuklar annelerine, bohçacılık yaparken eşlik etmekte ve kız çocukları evde kalıp evin temizliği, bulaşığı, yemeğiyle ve varsa yardıma muhtaç olan büyükleriyle ilgilenmektedir (Özkan, 2000; Sal, 2009). Bununla birlikte Roman çocukları; oğlanlar ayakkabı boyama, simit satıcılığı ve seyyar satıcılık, kızlar ise temizliğe gitme, çiçek satma gibi faaliyetlerle ailenin ekonomisine doğrudan da katkı sağlamaktadır. Türkiye’de yaşayan Romanlar için çok çocukluluk bir dezavantajdan ziyade avantajlı bir durum halindeyken günümüz Avrupa’sında yaşayan Romanlar için çok çocukluluk; eğitim, barınma ve beslenme gibi çeşitli alanlardaki giderlerin fazla olması sebebiyle sıkıntılı bir durum olarak nitelendirilmektedir (Özkan, 2010; Sutherland, 1986).

Roman ailelerde kadınların rolü ekonominin asayişini sağlamak ve ev ekonomisine doğrudan katkıda bulunmaktır. Roman kadınların çoğu çalışan kadındır. Roman kadınlar, bohçacılık, çiçekçilik, temizlik ve falcılık gibi alanlarda çalışarak evdeki maddi yükü önemli ölçüde üstlenmektedirler (Özkan, 2010). Buna karşın ailede söz hakkı kadından çok erkeğe atfedilmiştir. Aydın ve arkadaşları (2019) tarafından yapılmış olan bir çalışmada ev ekonomisine katkısı olan kadınların evde son karar merciinin ve söz hakkının eşlerinde olduğunu söyledikleri fakat bazı durumlarda kadınların erkeklerden daha önde bir konumda olduğu araştırma sonucu ortaya çıkmıştır. Kadının ailede direkt olarak aktif olduğu durumlar; ailede baba/eş kaybı yaşanması veya boşanmış ailede erkek olmaması sebebiyle kadının reis olarak kabul edildiği durumlardır. Roman toplumundaki kadınlar eşleri çalışsa dahi çalışma hayatlarında aktif bir rol almaktadırlar. Evdeki tasarrufun yani ev ekonomisinin başını kadın çekmekte ve gelir gider dengesini genellikle kadın sağlamaktadır (Aydın vd., 2019). Kadınlar için önemli olan bir diğer konu çocuk sahibi olmaktır. Doğuran kadın kutsal kabul edilmekle birlikte

doğurması sonucu kadının kadınlık makamına yükseldiği düşünülmektedir (Sutherland,1986). Roman kadınlarda erkeğe sadık olma, saygı gösterme ve bakımını sağlama önemli bir husustur. Örneğin Zonguldak'ta yaşayan Romanlarda gelin ilk gece kocasının evine gittiğinde, erkek bir çuvala koyulur ve Roman kadın çuvalın yanına gelerek kocasına iyi bakacağına dair yemin eder. (Özkan, 2010).

Roman toplumunda erkekler; aile reisi ve eve para getiren ana kaynak rolündedir. Bununla birlikte otorite figürü ve nihai karar mercii olarak da nitelendirilmektedir. Konar göçer romanlarda baba figürü; yol pusulası, konaklama, barınma ve ailesi için yiyecek bulma sorumluluklarına sahip olan kişidir. Yerleşik hayata geçmiş Türkiye'de yaşayan Roman topluluklarında erkek; müzisyenlik, çalgıcılık, hamallık, boyacılık, simit satıcılığı ve hurdacılık gibi işlerde çalışarak ailesinin geçimini sağlamaktadır (Aydın vd., 2019; Özkan, 2000).

Roman aile yapısında her ne kadar erkek ön planda gözüксе de kadın ve erkek arası bir iş bölümü vardır. Eski göçebe halde yaşayan Roman aile yapısında, erkek çadırda imalatı yapan kadın ise pazarlayan kişi durumundadır. Geçmişten günümüze bakıldığında bu durumun bazı istisnalar hariç bu şekilde sürdüğü bilinmektedir. İstisnai durumlara bakıldığında ise bazı erkeklerin evin sorumluluğunu almadığı ve iş yükünün çoğunun Roman kadınlar üzerinde olduğu görülmektedir. Hatta geçim derdinde yaşanan sıkıntılardan kadın daha fazla etkilenmekle birlikte yoksulluk, dışlanma gibi durumlarda da kadınlar erkeklere göre daha çok yıpranmaktadır (Fırat ve Açıkgöz, 2020).

Roman aile yapısında yaşlılar; kültürün ve törenin korunduğu ve sonraki nesillere aktarılmasında en önemli rol oynayanlardır. Aynı zamanda yaşlılar, yüksek saygı ve hürmet gösterilenlerdir (Sal, 2009). Aile içinde de büyük ebeveynlere maksimum düzeyde saygı gösterilmektedir. Örneğin evde bir yemek piştiği zaman ilk önce ailenin en büyüklerine verilir ve onlar yedikten sonra diğer aile üyeleri yemek yemektedirler. Özellikle gelenek göreneğin devamlılığında erkekten ziyade kadın daha ön plandadır ve “Çingene anası” ve “Çingene kraliçesi” gibi lakaplar kabilenin en büyük kadınına verilerek kadının önemi gösterilmektedir. Bununla birlikte genç kızların örnek aldığı ve onlara rol model olan kişiler yine kendilerinden yaşça büyük olan Roman kadınlardır (Sutherland,1986).

2.3.2. Romanlarda Evlilik

Roman toplumunda evlilik; önemli bir kurum olarak kabul edilmektedir. Fakat nikahsız birliktelikler ve boşanmalar ise genellikle olumsuz bir şekilde değerlendirilmektedir (Kolukı- rık, 2004; Özkan, 2000). Bu toplumda genellikle monogami (tek eşlilik) yaygın olarak

görülmektedir. Çaha ve Altınkoz (2021) tarafından yapılmış olan çalışmada Romanların genelinde tek eşli evlilik yaptığı ve çok eşliliğinin Roman toplumu için kültürel bir öge olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kolukırık (2006) tarafından yapılmış olan çalışma sonucunda Romanların %92,2'sinin tek eşli olduğu ve tek evlilik yaptığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada erkek katılımcıların “Çingene kadını kırk gün dayak yese babasının evine dönmez.” söylemi ise boşanmaya karşı olumsuz bir tutumda olduğunu ve evliliklerin olumsuz seyrinde devam etse dahi sürdüğünü göstermektedir.

Romanlarda evlilikler genellikle endogami şeklinde gerçekleşmektedir. Endogami evlilikler sayesinde Romanlar aynı mahallede yaşadıkları ve yine Roman kimliğine sahip kişilerle evlenerek Roman örf, adet ve kültürünü devam ettirmekte öte yandan bu durum erken evlilikler gibi toplumsal sorunların devamına da yol açmaktadır (Uçum, 2008). Genellikle Romanlardaki evliliklerin endogamik bir şekilde gerçekleşmesinin sebebi; kültürün devamlılığının sağlanmak istenmesi ve sosyal dışlanmadır. Literatüre baktığımızda kişilerin evliliklerini genellikle bulunduğu sosyal ortamındaki kişilerle gerçekleştirdiği bilinmektedir. Bu doğrultuda Roman toplumlarında erken yaşta evliliklerin fazla olması Roman bireyin başka bir sosyal ortamla tanışma fırsatı bulamadan içinde bulundukları Roman mahallesindeki kişilerle evlenmesi de endogami evliliklerin yaygın görülmesindeki sebeplerdendir (Genç vd., 2015; Özdemir, 2017). Bu doğrultuda Romanlarla ilgili yapılmış bir araştırmada, araştırmaya katılan Roman bireylerin %50,7'sinin evlilik yapmak istedikleri partnerin yine Roman olmasını istedikleri bulgusuna ulaşılmıştır (Demirel, 2012).

Erken evlilikler Roman toplumunda çok yaygın şekilde görülen bir durumdur. Hem kız çocuklarının hem de erkek çocuklarının erken evlilik yaptığı bilinse de özellikle kız çocuklarında erken evlilik görülme sıklığı erkeklere oranla daha fazladır (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2024; TÜİK, 2025). Taylan (2016) tarafından yapılmış olan çalışmada 18 yaş altında gerçekleştirilen evliliklerin Sakarya Roman toplumundaki oranı, kızlarda %50'iken erkekler için %34 olduğu sonucu bu ifadeyi destekler niteliktedir. 25-49 yaş arasında olan Roman kadınların %21'inin 15 yaşından önce, %53'ünün 18 yaşının altında ve %74'ünün ise 20 yaşına kadar evlilik yaptığı sonucuna ulaşılmıştır (HÜNEE, 2019). Türkiye'deki kadınların evlenme yaş ortalaması 26 iken; Roman kadınların ilk evlenme yaşı 17'dir. Öte yandan Türkiye'de erken evlilik oranı %15 iken Roman kadınlarda bu oran %48'dir, bu da Roman toplumundaki kadınlarda erken evliliğin sık rastlanan bir durum olduğunu göstermektedir (Roman Nüfus Araştırması, t.y ; TÜİK,2023). Romanlarda erken evliliklere sebep olan unsurları ortaya koymak amacıyla, Edirne Roman Eğitim Gönüllüleri Derneği tarafından saha araştırması

yapılmıştır. Bu araştırmaların sonucunda Romanlarda erken evliliğe sebep olan unsurlar dernek başkanı Turan Şallı'nın basın açıklamasında ifade ettiği şekilde aşağıda doğrudan yer almaktadır.

“Romanlar yoksulluğu nedeniyle çoğunluğu tek göz odada oturmakta tüm sosyal yaşamları bu alanlarda geçmektedir. Doğal olarak çocuklar çok küçük yaşlarda cinselliği fark etmektedir.

Ekonomik yoksulluk içinde bulunan Romanlar genellikle üç ve daha fazla çocukludur. Ailenin bir ferdin eksilmesi, ekmeğin eksilmesi anlamını taşımaktadır.

Özellikle lise eğitimin içinde yeteri derecede yer alamayan çocuklar erken evliliğe çok daha çabuk ulaşabilmektedir.

Anne ve babanın da erken yaşlarda evlenmesi, erken evlilikleri doğal karşılayabiliyor. Ancak, eğitilmiş ailelerin çocuklarında erken evlilik yok denecek kadar azdır.

Anne ve babaların bazıları çocuklarının erken evlenmelerine yol açacak söylem ve davranışlarda bulunabiliyorlar.

Romanlar da çocuk sevgisi çok yüksek olduğundan çoğu aşırıya kaçıp, çocuklarının isteklerini kabullenmeleri, isteklerini yerine getirmesi.” (OdaTv, 2016).

Nihai olarak erken evlilikler, toplumun her bireyi ve toplum için olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Roman toplumunda görülen erken evlilikler de birey ve toplum için birçok sorunu beraberinde getirerek eğitimin yarıda kalması, sağlık sorunları, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, yoksulluk gibi sorunlara yol açmakta ve bununla birlikte birçok problemin temelini oluşturarak erken evlilik döngüsünün sürmesine yol açan bir durum olarak ortaya çıkmaktadır (Burcu vd., 2015; Taylan,2016).

2.4. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde erken evlilik ile ilgili yapılmış çalışmalara yer verilmiştir. Erken evlilik hem ulusal hem yabancı literatürde çok sık çalışılmış bir konu olmakla birlikte Roman toplumunda erken evlilik kavramı daha az çalışılan bir durumdadır. Aşağıda yerli ve yabancı literatüre yer verilmiştir.

2.4.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Jan ve arkadaşları (2025) Pakistan'ın Malakand kentinde, erken evliliğin sosyal ve duygusal sonuçlarını araştırmak için 350 katılımcıyla nicel bir çalışma yapmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda erken evliliklerin depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete ve düşük öz benlik saygısı gibi ruhsal sorunlara yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda evlilik sürecinde yaşanan fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddetin TSSB ve bununla birlikte düşük öz benlik saygısına sebep olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Erken evliliğin hem sebebi hem sonucu olarak ortaya çıkmış olan ekonomik yetersizlikler, kadının eğitim alamaması ve bir meslek sahibi olmamasından kaynaklı kendi refahını sağlayamamasına neden olurken bir sonraki nesil için de yoksulluğu pekiştirerek erken evliliklerin sebebi niteliğini taşıdığı bulgusuna da ulaşılmıştır. Aynı zamanda erken evlilik sonrası kadınlarda gelişen ruh sağlığı problemleri; kadınların sosyal izolasyon ve düşük yaşam memnuniyeti yaşamalarına neden olduğunu sonucuna ulaşılmıştır.

Sarfo ve arkadaşları (2024) Gana'nın Kuzey bölgesinde erken evliliklerin sebeplerini araştırmak için 13-17 yaş arası amaçlı örneklem metoduyla 21 evli ergen kız çocuğu ile erken evlilik sebeplerini araştıran nitel bir çalışma yürütmüşlerdir. Katılımcıların erken evlilik nedenlerinin 3 tema altında ortaya çıktığı bulgularına ulaşılmıştır. Bu temalardan ilki, kişisel motive edici sebepler temasıdır ve bu temadan katılımcıların aşk için evlilik yaptıkları, akranlarıyla kıyas yapmaları, çocuk sahibi olmak istemeleri ve eğitime devam edemeyip herhangi bir iş sahibi olamadıkları için erken evlendikleri bulgularına ulaşılmıştır. İkinci tema ise ekonomik nedenlerdir; erken evlilik sebeplerinin maddi ihtiyaçlarının karşılanması, aile evindeki yoksulluk ve erkeklerin parayla cezabetmesinin erken evlilik sebepleri olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Son tema ise sosyokültürel nedenlerdir. Bu temada ergen kız çocuklarının erken evlenme sebeplerinin genç gebelikler, aile baskısı, din ve evlilikle ilgili toplumsal görüşlerden (geç evlilik yapan kadınlara kötü bir bakış açısıyla bakılması) kaynaklandığı bulguları elde edilmiştir.

Putri ve arkadaşları (2024) Ekim 2023 ve Mayıs 2024 tarihleri arasındaki çalışmasını Endonezya'nın Medan Polonia bölgesinde, Sari Rejo yerleşiminde ikamet eden 15-18 yaş arası erken evlilik yapmış olan 65 gençle gerçekleştirmiştir. Kesitsel bir çalışma olarak yürütülmüş olan bu araştırma erken evliliğe sebep olan faktörleri incelemeyi amaçlamaktadır. Elde edilen bulgulara göre erken evlilikle; ebeveyn eğitim düzeyi, sosyoekonomik durum ve ebeveynlik tarzı arasında önemli ölçüde anlamlı bir ilişki bulunamazken; akran etkisi (erken evlenen akranlar ve evlilikle ilgili teşvik edici söylemlerde bulunan akranlar), erken evlilik üzerinde önemli bir etkisi olan faktör olarak öne çıkmıştır. Bununla birlikte sağlıklı akran ilişkisine sahip ergenlerin sağlıklı akran ilişkilerine sahip ergenlere kıyasla erken evlenme olasılığının

2,20 kat daha fazla olduğu elde edilen bulgulardandır. Aynı zamanda bu çalışma erken evliliği önlemek için akran etkisinin azaltılarak ergenlere sağlıklı cinsel eğitim verilmesinin gerekli olduğunu vurgulamıştır.

Suyanto ve arkadaşları (2023) yaptıkları çalışmada Endonezya, Doğu Cava'da erken evliliğin nedenlerini ve sonuçlarını incelemişlerdir. Bu çalışmada karma yöntem kullanılmakla beraber çalışmaya 18 yaş altında evlilik yapmış 300 kadın katılmıştır. 30 kadınla da ek olarak erken evliliğin etkilerini anlamak amacıyla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Kadınların erken evlilik sebepleri; ekonomik sebepler sosyokültürel sebepler olmak üzere değerlendirilirken; kadınların %31,7'si erken yaşta evlenme sebeplerinin akranlarının erken evlilik yapması üzerine erken evlilik yaptıklarını ifade etmiştir. Aynı zamanda katılımcıların %41'i ortaokul; %11,7'si ise ilkokul mezunudur ve katılımcılar erken evlilik sebebiyle eğitimlerini yarıda bırakmışlardır. Araştırmada erken evliliğin sebeplerinin sadece ekonomik değil aynı zamanda sosyokültürel faktörlerle de ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Evlilik sonrası katılımcıların çoğu sosyal yaşam, eğitim ve iş imkanlarından mahrum kaldığı ve bazılarının ise eşinden fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddete maruz kaldığı aynı zamanda erken evliliğin kadınların yaşam kalitesini uzun vadede negatif etkilediği elde edilen sonuçlar arasındadır.

Martsenyuk (2015) tarafından Ukrayna'daki Roman topluluklarında erken evlilik olgusunu incelemek için nitel bir çalışma yapılmıştır. Bu araştırma 2013 ekim ve kasım aylarında Kiev, Harkiv ve Volyn bölgelerinde Roman ve Roman olmayan 10 bireyle yarı yapılandırılmış görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte katılımcılar erken yaşta evlilik yapmış bireyler, aile üyeleri ve Roman toplumunun liderlerinden oluşmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre Roman toplumunda erken evlilik bireysel bir karardan ziyade kültürel olarak kuşaktan kuşağa aktarılan içselleştirilmiş bir norm olduğu ve özellikle kız çocukları için ergenlikle beraber olgunlaşmaya başlaması evlilik çağına gelmiş olarak görüldüğü bulgularına ulaşılmıştır. Ailelerin ergenlik çağına gelen kız çocuklarının bekaretini koruma, aile onurunu sürdürme ve ekonomik yükü azaltmak amacıyla erken evliliği desteklediği ulaşılan bir diğer bulgulardandır. Erken evliliğe Romanları yönlendiren bir diğer nokta; eğitim olanaklarındaki sınırlılık ve sosyal dışlanmayla başa çıkma yöntemi olarak ele almalarıdır. Nihai sonuç olarak Roman toplumundaki erken evliliklerin sebepleri kişinin sadece bireysel tercihindan ziyade bir kültür ve sosyoekonomik zorlukların sonucu niteliğinde olduğu vurgulanmıştır.

2.4.2. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Büber ve arkadaşları (2025) erken evlilik yapmış olan 18 Roman kadının erken evlilik olgusuna bakış açısını incelemek amacıyla derinlemesine görüşmelerle birlikte nitel araştırma yöntemi kullanmışlardır ve bu verileri içerik analizi kullanarak analiz etmişlerdir. Katılımcıların evlilik yaşları 13-17 arasındadır ve yarısının (9 kişinin) okuma yazma bilmediği elde edilen demografik bilgilerdendir. Katılımcıların 6'sı eşiyle aynı mahalleden tanıştığını, 3 kişinin sosyal medya aracılığıyla ve 9 kişinin ise akraba ve çevre aracılığıyla eşiyle tanıştığı bulgusu elde edilmiştir. Eş seçim kriterleriyle ilgili askerliğini yapmış olması, düzenli gelirin olması ve sevgi, saygı hoşgörülü olması olmak üzere 3 kriter ortaya çıkmıştır. Erken evliliklerine aile tepkileri bulguları ise bazı katılımcıların olumlu karşılandığı bazılarının ise ailenin hukuki yaptırımlar, yaştan küçük olması ve karşı tarafın akraba olması sebebiyle karşı çıktığı bulgusu elde edilmiştir. Katılımcıların evlilik şekilleri ebeveyn rızası ve kaçarak evlilik şeklindedir. Erken evlilik sebepleri; parçalanmış aile, kök ailedeki huzursuz aile ortamı, cehalet ve sevgi olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Evlilik sonrası süreçte 12 kişinin kocasının ailesiyle geniş bir aile olarak yaşadığı ve 6 katılımcının ise evlendiğinde eşiyle kendilerine ait bir evde yaşadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Erken evliliğin yaşadığı çevrede hem 18 yaş altı evlenen hem de 18 yaş üstü evlenen kişilerden oluştuğu ve erken evlilik yapmayan kızların eğitim hayatına devam ettiği bulguları elde edilmiştir. Aynı zamanda erken evliliğin kültür ve gelenek olduğu Roman kadınının erken veya geç evlenme sebebinin kişinin kendi tercihi olduğu bulgusu elde edilmiştir. Son olarak katılımcıların erken evliliğe dair düşüncelerinin olumlu bir evlilik deneyimi yaşayanlar için olumlu bir taraftayken olumsuz evlilik deneyimi yaşayan katılımcılar için ise erken evliliği pişmanlık olarak nitelendirildiği elde edilen bulgulardandır. Bu çalışma sonucunda erken evliliğin kültürel normlarla, aile içi huzursuzlukla ve eğitim düzeyiyle ilişkili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yüksel (2024) Çankırı'da ikamet eden ve erken evlilik yapmış 10 katılımcıyla erken evlilik yapmalarında kültür ve geleneğin etkisini nitel veri analizi kullanarak incelemiştir. Katılımcıların evlilik yaşı 13-18 arasındadır. Eğitim durumları sadece bir kişi ortaokul mezunu ve çoğunluğunun ev hanımı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda erken evliliğin çevre tarafından normal karşılandığı, kültürel bir olgu olduğu, yakın çevrenin evlilik için teşvik edici bir konumda olduğu bulguları elde edilmiştir. Aynı zamanda erken evlilikler üzerinde dini inanış ve 2 katılımcı başlık parası sebebiyle erken evlendirildiklerini ifade etmiştir. Evlilikte karşılaşılan sorunların; şiddet, kıskançlık, alkol bağımlılığı gibi sorunlar olduğu elde edilen bulgulardandır. Bununla birlikte erken evliliğe çevrenin tutumunun olumlu olduğu ve erken evliliğe karşı toplumsal bir norm ve kabulde olduğu elde edilen bulgulardandır.

Çaha ve Altınoğlu (2021) tarafından Romanların yoğunlukta yaşadığı 12 ilde, 1568 hane ve 6645 kişiyle Roman bireylerin evlilik pratiklerini anlamak üzerine nitel ve nicel yöntemler birlikte kullanılarak bir çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmada Romanların evlenme biçimlerinin %41,9 oranla isteyerek, %30,2 kaçarak, %24,6 görücü usulü ve %2,5 hem görücü usulü hem anlaşarak olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Bununla birlikte Romanlardaki kaçarak evlilik biçimin Türkiye genelindeki kaçarak evlenme durumundan farklı olduğu kişilerin birbirini etkilemesiyle bir kültür olarak kuşaktan kuşağa aktarıldığı, kaçma eyleminin bir macera aramakla ilişkilendirildiği ve kişiler nişanlı olsa dahi kaçarak evlilik yapabildiği bulgularına ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların eğitim seviyesinin düşük olduğu, bir kısmının ilkokuldan sonra eğitimine devam etmediği ve bir kısmının da liseyi yarıda bırakarak erken evlilik yaptığı bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan kadınların %55,7'si, erkeklerin ise %39'u erken evlilik yapmıştır. Bu oranların yüksek olmasının sebebini kültürle ve tüm ailenin aynı odayı paylaşması sebebiyle çocukların anne babanın cinsel hayatına şahit olması ve dar bir alanda tüm ailenin yaşaması, kadınların yaşadığı çaresizlik ve Roman kız ve erkek çocuklarının mahalle yaşamında hep birlikte olması ve küçük yaşlardan itibaren flört veya erken cinsel birliktelik yaşamalarıyla ilişkili olduğu bulgusu elde edilmiştir. Eğitim seviyesi arttıkça evlilik yaşının buna bağlı olarak arttığı ve bu iki değişken arasında doğrusal bir ilişki olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bir diğer bulgu ise Romanlarda akraba evliliğinin çok sık görülmemekle birlikte sadece %21'inde görülmesidir. Elde edilen bir diğer bulgu ise; evlendikten sonra erkeğin ailesiyle (patrilokal evlilik) birlikte aynı evde yaşanmasıdır. Bunun sebebini ekonomik sebeplerle birlikte Roman toplumunun bir arada aynı mahallede yaşaması ve yaşanacak somut alanın azlığı olduğu belirtilmiştir. Romanlarda eş seçiminden elde edilen bulgular; endogami evliliklerinin yoğunlukta olduğu ve katılımcıların ailesinde %68,7'sinin sadece Roman gelin ve damatlar varken; %31,3'ünün ise gaco (Roman olmayan kişi) olan gelin ve damatların olduğudur. Çanakkale ili için ise endogami evliliklerin oranı %66'dır. Araştırmaya katılan romanların çoğunluğunun tek eşlilik yaptığı elde edilen bulgulardandır. Sonuç olarak Romanlarda erken evliliklerin sıklıkla görüldüğü, isteyerek ve kaçarak evliliklerin yoğunlukta olduğu ve endogamik evlilikler yapıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yaşar ve Şaşman-Kaylı, (2021) feminist kuram çerçevesinde evlilik olgusuna bakış açısını incelemek için İzmir'de yaşayan 10 kadın ve 10 erkek Roman bireyle görüşmüştür. Katılımcılar kartopu örneklem methodologyyla belirlenmiş olup yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanan veriler nitel analiz yöntemiyle (içerik analizi) analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan Roman bireylerden erken evlilik yapanların var olduğu, özellikle kadın katılımcıların büyük

bir çoğunluğunun erken evlilik yaptığı ve ilk önce dini nikah, 17 yaşına gelince anne baba rızasıyla resmi nikah kıyıldığı bulguları elde edilmiştir. Bununla birlikte kadın katılımcıların eğitim seviyelerinin düşük düzeyde olduğu en yüksek eğitim derecesinin ortaokul terk olduğu bulgusu elde edilmiştir. Olumlu evlilik deneyimi yaşayan kadın katılımcılar evliliği; “yuva, çocuk” gibi kavramlarla ifade ederken; bazı katılımcılar evliliği “kötü ve geçim sıkıntısı” olarak tanımlamıştır. Aynı zamanda “anne olmak” evlilikle aynı anlamı taşımaktadır. Erken yaşta yapılan evliliklerin sebebi katılımcıların büyük çoğunluğu tarafından “cahillik” olarak ifade edilmiştir. Katılımcıların çocukları için hayal ettiği evlilik yaşının 20 yaş ve sonrası ve bir meslek sahibi olmalarını istedikleri bulguları elde edilmiştir. Araştırma sonucunda erken evlenen kadın ve erkek katılımcıların sayısının eşit olduğu, eğitim seviyesinin 2 grup için de düşük olduğu elde edilen bazı sonuçlardandır.

Taylan (2016); 2015 yılında Sakarya’da yaşayan 200 Roman haneyle yüz yüze görüşmeler yaparak Romanlarda erken evliliğin sebeplerini ve sonuçlarını öğrenmeyi amaçlayan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışma sonucunda elde edilen veriler nicel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, erken evlilik oranı her iki cinsiyet için %41’ken, kadınlar için bu oran %50, erkekler içinse %34 olduğu bulguları elde edilmiştir. 18 yaş altı evliliklerde kişilerin %70,23’ü kendi rızasıyla, %26,19’u büyüklerin ısrarıyla ve %3,57’si zorla evlilik gerçekleştirmiştir. Bununla birlikte Sakarya Romanlarında başlık parası olduğu elde edilen bulgulardandır. Erken evlilik sebeplerine bakıldığında ise severek (%28,57), cahillik (eğitimsizliği kastetmek adına), aile isteği ve akrabalık ilişkisi en çok verilen yanıtlardır. Araştırma sonucunda; en erken evlilik yaşı 12’dir, katılımcıların %50’si erken evlenmiştir, erken evlilik kızlarda erkeklere nazaran daha yüksektir ve erken evlilikler katılımcıların eğitim hayatından kopmasına sebep olmaktayken; erken evlenmeyip okula devam edenlerin ise okul başarısının düşük olduğu sonuçları elde edilmiştir.

3. BÖLÜM: YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma süresince kullanılan yönteme detaylı şekilde yer verilmektedir. Aynı zamanda; araştırmanın modeli ve deseni, veri toplama teknikleri, örneklemi, verilerin toplanma süreci ve analizi, araştırmacının rolü ve araştırmanın geçerlilik güvenirliğine yönelik bilgiler alt başlıklar şeklinde anlatılmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli ve Deseni

Bu çalışmada erken evlenen Roman kadınların, evlilik olgusuna bakış açısının oluşumunda evlilik öncesi ve sonrası yaşam deneyimlerinin, kadınların bakış açılarını nasıl etkilediği araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmada; Roman kadınların evlilik kavramının oluşmasında evlilik öncesi bakış açılarını etkileyen faktörler, evliliğe karşı bakış açılarını şekillendiren çevresel ve kişisel etmenler, erken evlilik yapmalarının sebepleri, erken evliliklerini nasıl gerçekleştirdikleri, bu evliliklerin çevreleri tarafından nasıl karşılandığı, evliliklerine ilişkin hissettikleri yoğun duygular ve evlendikten sonraki bakış açılarındaki farklılaşma sebepleri gibi konulara odaklanılmıştır. Bu çalışmada evlilik olgusunu bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirebilmek için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; insanların veya toplulukların sosyal yaşamdaki fenomenleri ve deneyimlerini anlamak için kullanılan, bununla birlikte bu fenomenlerin ve deneyimlerin doğal ortamda bütüncül ve gerçekçi bir şekilde incelendiği bir araştırma yöntemidir (Tisdell ve Merriam, 2025; Yıldırım, 1999). Başka bir deyişle nitel araştırmalar, sosyal olguları meydana geldikleri ortamda anlamayı ve araştırmayı önceleyen ve amaçlayan yaklaşımlardır. Aynı zamanda nitel araştırma gelecekle ilgili bir tahminde bulunmaktan ziyade mevcut durumun bağlamında bulunan kişiler için mevcut ortamda bulunmanın ne anlama geldiği ve durumu nasıl yorumladıkları, bakış açılarının nasıl oluştuğu ve tüm bunların anlaşılabilmesi için kullanılmaktadır. Bu doğrultuda nitel araştırmalar esnek bir yaklaşım benimseyerek tümevarımcı bir yaklaşımla sürecin şekillenmesine katkı sunup sürece göre şekillenebilmektedirler (Patton, 1990; Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji; bir kavram veya olgu ile ilgili birkaç kişinin yaşamış olduğu ortak deneyimler olarak tanımlanmaktadır (Creswell, 2018). Bununla birlikte fenomenolojik desen günlük hayatta karşılaşılan birçok deneyim, kavram ve algıyla ilgili olabilmektedir. Amaçladığı şey ise tanışıklık olan ama aynı zamanda da tam anlamıyla kavranmamış olguları, kavramları ve deneyimleri bizzat deneyimlemiş kişilere ulaşarak bilgi edinmeye zemin hazırlamaktır

(Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu doğrultuda yapılmış olan araştırmada evlilik olgusunu inceleyen erken evliliği bizzat deneyimlemiş Roman kadınlarla çalışılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Nitel araştırmalarda detaylı bilgiye ulaşmak için rastlantısal bir örneklemden ziyade amaçlı örneklem yöntemleri kullanılmaktadır. Bu örneklem nitel araştırmalar için ortaya çıkmış olup araştırmanın zenginliğini ortaya çıkarmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Patton'a (2002) göre amaçlı örnekleme yöntemlerini güçlü kılan nokta; çalışılan konuyla ilgili zengin bilgiye sahip kişi veya kişilere ulaşılarak konuyla ilgili derinlemesine bilgilere erişmeye olanak sağlamasıdır. Yapılan bu araştırmada amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan kartopu örneklem metoduyla katılımcılar belirlenmiştir. Kartopu örnekleme yöntemi konuyla ilgili en çok bilgiye sahip kişilerin kimler olduğunun sorgulanmasıyla başlar ve bir kişiden yola çıkarak birçok kişiye ulaşmayı sağlayan bir yöntemdir (Noy, 2008; Yıldırım ve Şimşek 2021). Bununla birlikte bu araştırmada katılımcılara ulaşım sağlarken Roman mahallesine hâkim bir kadınla veri toplama süreci planlanmıştır. Nitel araştırmalarda ulaşılması güç olan gruplara ulaşmayı sağlayan kişilere “kapı açıcı” (gatekeeper) denilmektedir. Bu kapı açıcılar; katılımcılara ulaşılmasını sağlamakta araştırmacıya destek olup veri toplama sürecinin kolaylaşmasına katkı sunmaktadırlar (Creswell, 2013). Bu doğrultuda ilk olarak Roman mahallesine hâkim bir kişi (gatekeeper) ile görüşülerek erken evlilik yapan bir Roman kadına ulaşılmış ve sonrasında kartopu örneklem yöntemiyle 14 diğer kadına ulaşılmıştır. Aynı zamanda amaçlı örneklem yönteminde araştırmaya katılacak olan kadınlar seçilirken 2 ölçüt belirlenmiştir. Bu ölçütler; Roman olması ve 18 yaşın altında resmi veya gayri resmi yollarla evlilik yapmış olmasıdır. Bununla birlikte ilk olarak Roman mahallesine hâkim biriyle (gatekeeper) görüşülerek katılımcılara ulaşılması hem veri toplama sürecinin güvene dayalı olmasına hem de araştırmacının ve araştırmanın amacının doğru anlaşılmasına yardım sağlayarak veri toplama sürecini kolaylaştırmıştır.

Bu araştırmanın çalışma grubu Çanakkale'nin bir ilçesinde yaşayan 18 yaş altı resmi veya gayri resmi yollarla evlilik yapmış 15 Roman kadından oluşmaktadır. Fenomenolojik araştırmalardaki kişi sayısı fenomeni tüm yanlarıyla deneyimlemiş 5-25 katılımcı olması halinde yeterlidir ve nitel çalışmalarda kişi sayısı verilerin tekrar ettiği ve doyuma ulaşıldığı noktada sonlandırılmaktadır. Bu sebeplerle araştırmanın örneklemi 15 kişidir ve bu yeterlilikleri karşılamaktadır (Creswell, 2018; Polkinghore, 1989; Yıldırım ve Şimşek, 2018).

3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Nitel araştırmalarda kullanılan veri toplama yöntemleri genellikle gözlem, görüşme ve doküman analizidir. Bu tekniklerden en yaygın kullanılan ise görüşmedir. Görüşme; bireyin deneyimlerini, tutumlarını duygu ve düşüncelerine ilişkin bilgileri en ayrıntılı şekilde ortaya koyan yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Yapılmış olan bu araştırmada görüşme yöntemlerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğı kullanılmıştır. Derinlemesine görüşmeler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yapılmıştır. Bu araştırmada Roman kadınların evliliğı yönelik düşüncelerinin oluşumunda nelerin etkili olduğı ve evlilik öncesi ve sonrası yaşam deneyimlerinin evlilik olgusuna bakış açısını değıştirip değıştirmediği ve evlilik öncesi kültürün ve aile yaşantısının evlilik sürecine yönelik noktaların ele alındığı 5 bölümde veri toplama süreci gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada sosyodemografik bilgi formu (Ek 3), yarı yapılandırılmış görüşme formu (Ek 2) ve gönüllü katılım onam formu (Ek 4) olmak üzere üç form kullanılmıştır. Sosyodemografik bilgi formunda; cinsiyet, yaş, meslek, kişi ve aile eğitim durumu, evlilik yaşı ve evlilik şekli gibi bilgiler bulunmaktadır (Bkz. Ek 3) Yarı yapılandırılmış görüşme formunda ise 5 ana amaç ve 22 soru yer almaktadır (Bkz. Ek 2). Bu amaçlar; evlilik öncesi evlilik fikrinin oluşmasında çevre ve kültürün etkisi, evlilik öncesi aile yaşantısı, evlilik süreci, evlilik yaşantısı ve evlilik sonrası evlilik olgusuna bakış açısından oluşmaktadır ve bu amaçlar etrafında sorular şekillendirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu 5 alanında uzman tarafından incelenmiş ve alınan geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak 2 kadınla gerekli pilot görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu iki görüşme sonucunda bazı soruların net anlaşılmadığı tespit edilerek cümle yapısı daha yalın bir hale getirilmiştir. Son aşamada ise sorular yeniden tez danışmanıya değılendirilmiş ve etik kurul izni alındıktan sonra saha çalışmalarına başlanarak Roman kadınlar ile görüşmeler başlatılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Veri toplama süreci 2024 yılının Mart ve Nisan aylarında iki ay sürede gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya başlanmadan önce Roman mahallesinde yaşayan ve mahalleye hâkim olan bir kadınla görüşülmüş ve veri toplama süreci araştırmacıyla planlanmıştır. İlk olarak 18 yaş altı evlilik gerçekleştiren bir Roman kadın ile görüşülerek süreç başlatılmıştır. Görüşmeler; kadınların yaşamış olduğı mahallede yapılmış olup evi müsait olan kadınların evlerinde, evi müsait olmayanların ise yine kendi yaşadıkları mahallede bulunan bir kişinin evinde yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin kadınların kendi yaşam alanları içerisinde gerçekleştirilmesinin sebebi; kadınların kendilerini daha rahat hissetmesi ve sürece daha çabuk uyum

sağlayabilmelerine imkân tanımaktır. İlk olarak katılımcılara araştırmayla ilgili bilgi verilmiş ve araştırmanın amacı ve ne için kullanılacağı katılımcılara detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Sonrasında gönüllü onam formu açıklanırken görüşme esnasında ses kaydı yapılacağı, alınan bu ses kayıtlarının görüşme yapılan araştırmacı tarafından yazıya dökülmek amacıyla alındığı herhangi bir kurum veya kuruluşla paylaşılmayacağı vurgulanmıştır. Aynı zamanda görüşme sonucu elde edilen bulguların katılımcıların kimlikleri gizli bir şekilde tez çalışmasında yer verileceği bilgisi de verilmiştir. Sonrasında görüşmelere başlanılmıştır. 15 kadınla gerçekleştirilen bu görüşmeler en az 32 dakika en çok 1 saat 18 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Bu araştırmada, verilerin analizi tematik analiz (betimsel analiz) ve içerik analizi birlikte kullanılarak tümevarımcı bir yaklaşım benimsenerek gerçekleştirilmiştir. Tematik analiz; Braun ve Clarke'e göre (2006) "veri içinde anlam örüntülerini tanımlama, analiz etme ve raporlama yöntemi" olarak tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda tematik analizdeki amaç, elde edilen bulguların yorumlanarak yapılandırılmasını sağlamakla birlikte çok yönlü bir bakış açısıyla bu verilerin açığa çıktığı ortamında değerlendirmeye alınıp hem verilerin doğrudan ifade ettiği hem de örtük anlamlarını ortaya koymaktır (Boyatzis, 1998; Nowell vd., 2017). Aynı zamanda tematik analiz, araştırmacının analiz sürecinde aktif bir şekilde yer alarak yorumunu ve bağlamsal bilgilerini kullanmasına olanak tanımaktadır (Clarke ve Braun, 2013).

İçerik analizi yöntemi; belirli bir olguyu tanımlamak ve bu olguyu ölçmek için kullanılan sistematik ve nesnel bir araştırma yöntemidir (Patton, 1987). İçerik analizi yönteminde nitelik de nicelik kadar önemlidir. Bu yöntem de önce veriler kavramsallaştırılır, sonrasında ortaya çıkan kavramlar benzerlikler ve farklılıklarına göre temalar altında gruplandırılarak analiz edilmektedir. İçerik analizindeki temel amaç verileri kavramsallaştırmak ve birbirine benzeyen kavramları bir araya getirerek bu kavramlar arasındaki benzerlik veya farklılıklara dikkat çekerek anlaşılır bir şekilde okuyucuya aktarmaktır (Downe-Wamboldt, 1992; Krippendorff, 2018).

Nitel araştırmada veriler, tümevarımcı içerik analizi yöntemiyle 4 basamakta analiz edilmektedir. Bu aşamalar sırasıyla; verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve bulguların yorumlanması şeklindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

1. **Verilerin kodlanması:** İçerik analizinin ilk aşaması verilerin kodlanmasıdır. Bu aşamada veriler araştırmanın amacına uygun şekilde gerek bir sözcük gerekse bir cümle grubu şeklinde tanımlanarak bir cümle veya bir paragrafı tanımlayan en küçük birimdir.
2. **Temaların bulunması:** Kodlanan veriler arası anlamlı ilişkiler bir bütün haline getirilerek temalar oluşturulur. Bu sayede veriler düzenlenerek kategorize edilerek daha genel kavramlara ulaşılmaktadır. Kodlar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar göz önüne alınıp daha üst düzey temalara ulaşılmaktadır. Buradaki önemli olan husus temaların iç tutarlılık göstermesidir. Başka bir deyişle aynı temanın altında bulunan kodların anlamlı bir bütün oluşturarak aynı amaca hizmet etmesi ve oluşturulmuş olan temaya uygun olmasıdır.
3. **Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenip tanımlanması:** Bu aşamada önceki aşamada ortaya çıkan tema ve kodlar düzenlenerek belirli olgulara göre tanımlanıp yorumlanmaktadır. Verilerin okuyucunun anlayacağı şekilde açıklanması ve sunulması gerekmektedir. Araştırmacı bu aşamada yalnızca verileri tanımlayıcı şekilde sunar ve kendi kişisel yorumlarına yer vermez. Sonuç olarak bu aşama, verilerin açıklığa kavuşturulması ve ilk elden okurla buluşturulmasını sağlamaktadır.
4. **Bulguların yorumlanması:** Araştırmanın son aşaması olarak nitelendirilen bulguların yorumlanması; ayrıntılı olarak sunulan verilerin araştırmacı tarafından değerlendirilmesi ve sonuçların çıkarılması şeklinde tanımlanmaktadır. Nitel araştırmalarda araştırmacının konuyla ilgili derin deneyim ve bilgiye sahip olması yorumların değerini artırmaktadır. Öte yandan bu yorumlar sunulan verilerle tutarlı olmalı ve birincil kaynaklardan elde edilen verilerle desteklenerek sunulmalıdır; aksi halde yorumların geçerliliği zayıflamaktadır. Araştırmacı verilerin açıklanması ve anlamlandırılmasında aktif bir rol alarak veriler arası ilişkilerin ortaya konması, neden sonuç ilişkilerinin kurularak anlamlı sonuçlar elde edilmesini sağlamaktadır.

Bu araştırmadaki veriler tümevarımcı içerik analizi ve tematik analiz birlikte kullanılarak analiz edilmiştir ve veriler analiz edilirken yukarıdaki basamaklar kullanılmıştır. İlk önce yarı yapılandırılmış görüşme formunda sorular beş ana amaca ve alt amaçlara göre araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. İlk olarak, görüşmelerden elde edilen ham veriler, ses kayıtları, dijital ortamda yazıya dökülmüştür. Sonrasında kodlama sürecine başlamak için tüm veriler MAXQDA-24 programına aktarılarak analiz sürecine başlanmıştır.

İlk olarak ses kayıtları dijital ortamda yazılı hale getirilmiştir. Sonrasında, herhangi bir eksiklik veya hata olmaması amacıyla tüm ses kayıtları ses transkripsiyonunu takip ederek 2

kez dinlenmiştir. İlk dinlemede, görüşmeler sırasında tutulan gözlem notları da ele alınarak katılımcıların ses tonlarının veya jest mimiklerindeki özellikler, MAXQDA programında araştırma notları (Memo) şeklinde kaydedilmiştir. İlk dinlemeden sonra katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar okunup in-vivo kodlar atanmıştır. İn-vivo kod; katılımcının direkt olarak cümlesindeki bir kelime veya cümleyi kapsayan kodlama şeklidir (Saldana, 2023). İkinci dinlemede ise; süreç kodlar atanarak kavramsallaştırılmış kodlar atanmıştır ve bu süreçte tekrarlayıcı kod yazma süreci gerçekleştirilmiştir. Burada her bir katılımcının tüm soruları kodlandıktan sonra bir diğer katılımcıya geçilerek kodlama işlemleri yapılmıştır. Aynı zamanda bulgular kısmında yer verilecek doğrudan ifadelerde bu aşamada elde edilmiştir. Yapılan kodlama işlemi sonrası kodlar benzerliklerine göre gruplandırılarak alt temalar ve temalar oluşturulmuştur. Bu aşamada 5 ana tema bulunmuştur bu temalar sırasıyla; *evlilik fikrinin oluşumunda çevre ve kültürün etkisi, evlilik öncesi aile yaşantısı ve çocukluk anıları, evlenme süreci, evlilik yaşantıları ve evlilik sürecine istinaden evlilik kavramıyla ilgili değişen unsurlardır*. Kodlama işlemi tamamlanıp kodlar, alt temalar ve ana temalar bulgular kısmını yazmak için gözden geçirilmiştir. Yapılan detaylı ve titiz incelemeler sonrası araştırmanın bulgular kısmı oluşturulmuş ve katılımcıların doğrudan ifadelerine bu kısımda yer verilmiştir.

3.6. Araştırma Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlilik kavramları, nicel araştırmalarla kıyaslandığında farklılık göstermektedir. Geleneksel nicel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlilik, sayısal verilerle ölçülüp doğrulanabilirken, nitel araştırmalarda bu kavramlar, araştırmanın doğası gereği daha esnek, bağlama dayalı ve katılımcıların deneyimlerini anlamaya yönelik olarak ele alınmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Başka bir deyişle bu farklılık, nitel araştırmalarda doğruluğun ve güvenilirliğin daha çok araştırmacının alan yazına olan hakimiyeti ve tarafsızlığı, katılımcıların deneyimleri ve araştırma sürecinin şeffaflığı üzerinden değerlendirildiği bir süreç olarak nitelendirilmektedir. Lincoln ve Guba (1985), nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlilik kavramlarını yeniden tanımlamış ve bu kavramların nitel araştırmalar için daha uygun bir biçimde değerlendirilebilmesi amacıyla çeşitli alternatif terimler önermiştir. Bu bağlamda, iç geçerlilik yerine inandırıcılık (credibility), dış geçerlilik yerine aktarılabilirlik (transferability), iç güvenilirlik yerine tutarlılık (dependability) ve dış güvenilirlik yerine teyit edilebilirlik (confirmability) kavramlarını kullanmışlardır.

3.6.1. İnandırıcılık (Credibility)

Nitel çalışmalarda inandırıcılık, iç geçerlilikle ilgili bir kavram olup araştırma sürecinin ve elde edilen sonuçların ne kadar tutarlı, açık ve etkili bir biçimde sunulduğunun değerlendirilmesidir (Lincoln ve Guba, 1985). Bu kavram, araştırmacının veri toplama, analiz etme ve veriyi yorumlama süreçlerindeki şeffaflık ve doğruluğunu sorgulamaktadır. Bununla birlikte yapılmış olan araştırmanın katılımcıların deneyimlerini ve bakış açılarını ne kadar doğru yansıttığını göstermektedir. Başka bir deyişle yapılmış olan çalışmanın manipülasyondan uzak ve objektif olarak okuyucuya sunulması olarak da nitelendirilebilir. Lincoln ve Guba (1985) nitel çalışmalardaki inandırıcılığı arttırmak için bazı teknikler önermiştir. Bunlardan bir tanesi uzun süreli etkileşimdir. Uzun süreli etkileşim hem araştırmacının sahayı tanınması hem de katılımcıların araştırmacıyı tanınması bakımından karşılıklı güvenin oluşmasında ve araştırmanın güvenilirliğini arttırmada etkili bir yöntemdir. Bu çalışmada araştırmacının katılımcıları doğrudan veya dolaylı bir şekilde tanınması ve aynı şekilde katılımcıların da araştırmacıyı tanınması, aradaki güven ilişkisini inşa etmede kolaylık sağlamakla birlikte inandırıcılığı arttırmaya katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Inandırıcılığı arttırmak için bu çalışmada kullanılan bir diğer teknik ise uzman incelemesidir. Uzman incelemesi araştırma konusuyla ilgili genel bir bilgiye sahip ve nitel araştırma alanında uzmanlaşmış kişi veya kişiler tarafından araştırmanın incelenmesi inandırıcılığı arttıran bir yöntemdir (Lincoln ve Guba, 1985). Bu çalışmada tarafsız ve nitel araştırma yöntem ve analizinde deneyimli bir uzman tarafından çalışmanın yöntem ve analiz kısmı incelenmiştir ve kod kitabı gibi alanlarda birebir inceleme yapılarak araştırmanın inandırıcılığına katkı sunmak amaçlanmıştır.

Lincoln ve Guba'ya göre araştırmanın inandırıcılığını arttırmak için kullanılan bir diğer teknik ise katılımcı teyididir (1985). Nitel araştırma yöntemleri veri zenginliğine ulaşma açısından güçlü ve avantajlı bir noktadadır. Bunun yanı sıra araştırmacının elde ettiği verilerden farklı bir sonuca ulaşma olasılığı da vardır. Verilerden farklı sonuçlara ulaşma araştırmacının öznel yargılarından veya verinin yanlış anlaşılmasından kaynaklanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu çalışmada katılımcı teyidi 2 aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk olarak katılımcılarla görüşmeden sonra elde edilen veriler özetlenmiş ve söylediklerini destekler bir anlam çıkarılıp çıkarılmadığı teyit edilmiştir. İkinci aşamada ise veriler, kodlamalar yapıldıktan ve analiz bittikten sonra çıkan sonuçlar birkaç katılımcıyla görüşülerek teyit edilmiştir. Bu sayede inandırıcılığı arttırmak amaçlanmıştır.

Bu araştırmada inandırıcılığı desteklemek için kullanılan son teknik akran değerlendirmesidir. Lincoln ve Guba (1985)'ya göre bu teknik araştırmanın inandırıcılığını artırmada önemli bir rol oynamaktadır. Akran değerlendirmesi araştırmaya doğrudan katılmayan yansız bir meslektaştan yardım alınması olarak tanımlanmaktadır. Bu teknik; araştırmacının kendi n yargılarının ve varsayımlarının farkına vararak eleştirel bir bakış açısı kazanmasını sağlamak- tır. Bu araştırmada yapılan kodlamalarla elde edilen bulguların ilişkilendirilmesi aşamasında psikolojik danışmanlık ve rehberlik lisans seviyesindeki 2 meslektaştan destek alınarak inan- dırıcılığı arttırmak amaçlanmıştır.

3.6.2. Aktarılabilirlik (Transferability)

Nitel araştırmalarda aktarılabilirlik dış geçerlilik kavramıyla ilgili olup araştırmanın bulgularının, araştırmanın yapılmış olduğu özgül ortamdan daha farklı bir ortama ne kadar ak- tarılabildiğini ifade etmektedir. Bu doğrultuda aktarılabilirlik araştırmanın başka ortam, grup veya duruma aktarılıp aktarılamayacağını sorgulamaktadır (Lincoln ve Guba, 1985). Aktarıla- bilirliği sağlamak için yapılan çeşitli yöntemler vardır, bunlardan biri araştırmanın yapılmış olduğu ortamın ve katılımcıların detaylı bir şekilde betimlenmesidir. Bu doğrultuda yapılan bu çalışmada aktarılabilirliği sağlamak amacıyla çalışmanın yapıldığı ortam ve katılımcıların sos- yodemografik özellikleri detaylı bir şekilde betimlenerek detaylı bilgi verilmiştir. Aktarılabi- lirlikle ilgili olan bir diğer yöntem örneklemin nasıl seildiğiyle ilgilidir. Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinde kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak araştırmanın rneklemi belir- lenmiştir. Aktarılabilirliği arttırmak için kullanılan bir diğer yöntem ise katılımcıların kendi ifadelerinin direkt olarak okuyucuya sunulmasıdır. Analizde katılımcıların ifadelerine doğru- dan yer verilmesi aktarılabilirliği arttırmak amacıyla yapılmıştır.

3.6.3. Teyit Edilebilirlik (Confirmability)

Teyit edilebilirlik nicel araştırmalardaki dış güvenirlik ve nesnellik kavramıyla ilişkili- dir. Bu güvenirlik yöntemi; araştırmanın verilerinin, yorumlarının ve sonuçlarının araştırmacı- nın öznel yargılarından veya subjektif yorumlarından arındırılarak elde edilmiş veri ve bulgu- lara göre doğrulanabilir ve geçerli olması durumunu ifade etmektedir. Başka bir deyişle teyit edilebilirlik, bağımsız başka bir araştırmacının aynı veri grubuyla ve aynı koşullarda benzer sonuçlara ulaşabilmesi durumu olarak da ifade edilebilmektedir (Lincoln ve Guba 1985; Yıl- dırım ve şimşek, 2021). Yapılmış olan bu araştırmada verilerin ham hali araştırmacının elinde bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmanın bulguları ve nasıl elde edilmiş olduğu araştırmada detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Bununla birlikte çalışmanın amaç ve hedefleri açıkça

belirtilerek araştırmada kullanılan sosyodemografik veri formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmanın sonundaki eklerde bulunmaktadır.

3.7.Araştırmacının Rolü

Bu araştırmayı yapan araştırmacı psikolojik danışmanlık ve rehberlik ve çocuk gelişimi lisans derecelerine sahiptir. Roman toplumuyla çocukluktan beri doğrudan ve dolaylı olarak birçok ilişkisi bulunmaktadır. Gerek okuduğu okulda arkadaşlık ilişkileri gerekse annesinin mesleği sebepli yakın oluşlardan dolayı Roman toplumu ve kültürüne yakinen şahitlik ettiği bir çocukluk geçirmiştir.

Nitel ve nicel araştırmacıların çalışmalarındaki rolleri birbirlerinden farklılık göstermektedir. Nicel araştırmalarda araştırmacı veri toplama sürecinin dışında gözlemci durumundayken nitel araştırmacının sahada kendisi bulunarak katılımcıların algılarını ve deneyimlerini doğrudan gözlemleyerek elde etmiş olduğu verilerle birlikte sahada kazanmış olduğu tecrübeleri harmanlayıp sunması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 1999). Bunun yanı sıra nicel araştırmalarda genel olarak sınırlı sorulardan oluşan anketler ve testler kullanılırken nitel araştırmalarda kişiyle birebir gerçekleşen görüşmeler ve bunun yanında katılımcının dünyayı nasıl ve ne şekilde algıladığını ve yorumladığını anlamak için doğrudan iletişim kurulmaktadır. Katılımcılar nitel araştırmanın önemli bilgi kaynağı olarak kabul edilmektedir. Araştırmacı bu doğrultuda katılımcı ile iç içe olmalı ve onlarla aynı ortamı paylaşmalıdır (Huberman ve Milles 2017).

Araştırma sürecinde araştırmacı, Roman kültürünü anlamak ve onları daha iyi tanımak için bu kültürün günlük hayatını doğrudan gözleme ve gündelik rutinlerini de yakinen inceleme imkânı bulmuştur. Bu şekilde aktif bir gözlem yapma fırsatı, araştırmacının da kültüre dayalı bir bakış açısıyla Roman kadınların bakış açısını daha iyi anlama ve yorumlama imkânına katkı sunmuştur. Aynı zamanda görüşme esnasında katılımcılarla samimi bir ortam yaratılmaya çalışılarak katılımcıların otantik ve içten cevap vermeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

Patton (2002) nitel araştırmalarda veri toplanan katılımcıların doğal ortamında incelenmesi gerektiğini söylemektedir. Bu doğrultuda araştırma süresince yapılan görüşmeler katılımcıların kendilerini daha rahat hissetmeleri ve samimi bir ortam olması için doğrudan Roman mahallesinde ve kişilerin kendi evinde veya evleri müsait olmayan kadınların yine Roman mahallesinde belirlenen bir evde bireysel görüşmeler şeklinde yapılmıştır. Katılımcılarla Roman mahallesinde yaşayan bir kadın aracılığıyla, önceden görüşülüp katılımcıların müsaitlik durumlarına göre görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı görüşmeler esnasında soruları sorarken yönlendirme yapmaktan kaçınmış bununla birlikte eğitim düzeyi düşük bir grupta

alışması sebebiyle ihtiyaç dahilinde soruları daha detaylı bir şekilde sormuştur. Aynı zamanda görüşme sırasında sorulara verilen cevaplar alınırken jest mimik ve davranış gözlemleri yapılarak saha notları da alınmıştır.

4.BÖLÜM: BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde erken evlilik yapan Roman kadınların hem evlilik olgusuna bakış açısını etkileyen, evlilik öncesi ve sonrası etkili olan faktörlerin neler olduğu hem de evlilik şekilleri ve erken evlilikte çevre ve kültürün etkisinin nasıl olduğu verileri elde edilerek verilerin bulgularına ve yorumlarına yer verilmiştir. Yapılan içerik analizi ve tematik analiz sonucunda 5 ana tema elde edilmiş, alt temalar ve kodlara ulaşılmıştır. Elde edilen 5 ana tema ise şu şekildedir: 1) *evlilik fikrinin oluşumunda çevre ve kültürün etkisi*, 2) *evlilik öncesi aile yaşantısı ve çocukluk anıları*, 3) *evlenme süreci*, 4) *evlilik yaşantıları* ve 5) *evlilik sürecine istinaden evlilik kavramıyla ilgili değişen unsurlar*. Bu doğrultuda 20 alt tema ve 70 koda ulaşılmıştır. Bununla birlikte yapılmış olan analiz kod haritaları ve tablolara bu bölümde yer verilmiştir. Aynı zamanda Roman kadınların evlilik olgusuna karşı oluşan bakış açılarını anlamak; duygu düşünce ve yaşantılarını doğrudan aktarmak amacıyla her tema veya alt temalar doğrudan katılımcıların alıntılarıyla aktarılmıştır. Doğrudan alıntılarda geçen kişi isimleri gizliliği korumak amacıyla değiştirilerek kod isimler kullanılmıştır.

Tablo 4.1.

Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Medeni Hali	Eğitim Düzeyi	Çalışma Durumu	Çocuk Sayısı	Evlenme Yaşı	Evlilik Süresi
Katılımcı 1	Kadın	45	Evli	İlkokul	Çalışmıyor	2	17	28
Katılımcı 2	Kadın	25	Evli	İlkokul	Çalışıyor	2	15	10
Katılımcı 3	Kadın	38	Evli	Okur Yazar	Çalışmıyor	1	12	26
Katılımcı 4	Kadın	30	Evli	İlkokul	Çalışmıyor	1	16	14
Katılımcı 5	Kadın	25	Evli	İlkokul	Çalışmıyor	1	16	9
Katılımcı 6	Kadın	47	Evli	Ortaokul	Çalışmıyor	4	14	33
Katılımcı 7	Kadın	61	Evli	Okur Yazar	Çalışmıyor	3	13	48
Değil								
Katılımcı 8	Kadın	68	Evli	İlkokul	Çalışmıyor	3	15	53
Katılımcı 9	Kadın	32	Evli	İlkokul	Çalışıyor	2	16	16
Katılımcı 10	Kadın	35	Evli	İlkokul	Çalışmıyor	2	15	20
Katılımcı 11	Kadın	47	Evli	İlkokul	Çalışmıyor	2	14	33
Katılımcı 12	Kadın	46	Evli	Okur Yazar	Çalışmıyor	3	15	31
Değil								
Katılımcı 13	Kadın	28	Bekar	Okur yazar	Çalışıyor	Yok	15	2
Katılımcı 14	Kadın	30	Evli	Ortaokul	Çalışıyor	2	16	14
Katılımcı 15	Kadın	30	Evli	Ortaokul	Çalışıyor	2	17	13

Çalışma grubundaki 15 katılımcının hepsinin cinsiyeti kadındır. Katılımcıların yaş aralığı 25-68 arası değişmekte olup 14 katılımcının medeni durum evli 1 katılımcının ise bekadır.

Çalışma grubundaki kadınların 7'si ilkokul; 3'ü ortaokul; 2'si okur yazar değil ve 3'ünün okur yazar olduğu verileri tabloda verilmiştir.

Çalışma grubundaki katılımcıların 5'inin aktif olarak çalıştığı, 10'unun ise çalışmadığı bilgileri yer almaktadır.

Çalışma grubundaki katılımcıların evlilik süreleri en az 2 yıl en fazla 53 yıldır.

Çalışma grubundaki katılımcıların çocuk sayıları; 7'sinin 2; 3'ünün 3; 3'ünün 1; 1'inin 4 ve 1 katılımcının ise çocuğu yoktur bilgileri tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.2.

Katılımcıların, Aile Üyelerine Ait Eğitim ve Mesleki Özellikler (Eş, Anne, Baba)

Katılımcı	Mesleği	Eşinin eğitimi durumu	Eşinin mesleği	Anne eğitimi durumu	Anne mesleği	Baba eğitimi durumu	Baba mesleği
Katılımcı 1	Ev Hanımı	İlkokul	Müzişyen	Okur Yazar Değil	Ev Hanımı	Okur Yazar Değil	Müzişyen
Katılımcı 2	İşçi	Ön Lisans	Müzişyen	Okur Yazar	Ev Hanımı	Ortaokul	Müzişyen
Katılımcı 3	Ev Hanımı	Okur Yazar	Müzişyen	Okur Yazar Değil	Ev Hanımı	İlkokul	Müzişyen
Katılımcı 4	Ev Hanımı	Lise	Müzişyen	Okur Yazar Değil	Ev Hanımı	İlkokul	Müzişyen
Katılımcı 5	Ev Hanımı	Ortaokul	Müzişyen	İlkokul	Ev Hanımı	İlkokul	Müzişyen
Katılımcı 6	Ev Hanımı	İlkokul	Müzişyen	Okur Yazar	Ev Hanımı	İlkokul	Müzişyen
Katılımcı 7	Ev Hanımı	İlkokul	Müzişyen	Okur Yazar Değil	Ev Hanımı	Okur Yazar Değil	Müzişyen
Katılımcı 8	Ev Hanımı	Okur Yazar	Müzişyen	Okur Yazar Değil	Ev Hanımı	Okur Yazar Değil	Ayakkabı Tamircisi
Katılımcı 9	Temizlikçi	İlkokul	Kamu İşçisi	İlkokul	Temizlikçi	İlkokul	Müzişyen
Katılımcı 10	Ev Hanımı	İlkokul	Müzişyen	İlkokul	İşçi	İlkokul	Müzişyen
Katılımcı 11	Ev Hanımı	İlkokul	Müzişyen	İlkokul	Temizlikçi	İlkokul	Müzişyen
Katılımcı 12	Ev Hanımı	İlkokul	Müzişyen	Okur Yazar Değil	Ev Hanımı	Okur Yazar Değil	Müzişyen
Katılımcı 13	İşçi	İlkokul	Müzişyen	İlkokul	Ev Hanımı	İlkokul	Serbest Meslek
Katılımcı 14	İşçi/Temizlikçi	Lise	Müzişyen	İlkokul	Ev Hanımı	Ortaokul	Müzişyen

Katılımcı 15	İşçi	Ortaokul	Müzisyen	İlkokul	Ev Hanımı	İlkokul	Müzisyen
--------------	------	----------	----------	---------	-----------	---------	----------

Çalışma grubundaki katılımcıların 10'unun ev hanımı; 4'ünün işçi ve 1 tanesinin ise temizlikçi olduğu bilgileri tabloda yer almaktadır.

Çalışma grubundaki katılımcıların eşlerine ait eğitim durumu; 8'inin ilkokul, 2'sinin okuryazar, 2'sinin ortaokul, 2'sinin lise mezunu ve 1'inin ön lisans mezunu olduğu bilgileri tabloda yer almaktadır.

Çalışma grubundaki katılımcıların annelerine ait eğitim durumu; 7'sinin okuryazar olmadığı; 7'sinin ilkokul ve 1'inin ise okur yazar olduğu bilgileri tabloda bulunmaktadır.

Çalışma grubundaki katılımcıların babalarına ait eğitim durumu; 9'unun ilkokul, 4'ünün okuryazar olmadığı ve 2'sinin ortaokul mezunu olduğu bulguları tabloda yer almaktadır.

Çalışma grubundaki katılımcıların eşlerinin mesleki durumu; 14'ünün müzisyen; 1 tanesinin ise kamu işçisi olduğu bilgisi tabloda yer almaktadır.

Çalışma grubundaki katılımcıların annelerinin meslek durumu; 13'ünün ev hanımı, 2'sinin temizlikçi ve 1'inin işçi olduğu bilgileri tabloda yer almaktadır.

Çalışma grubundaki katılımcıların babalarının meslek durumu; 13'ü müzisyen, 1'i ayakkabı tamircisi ve 1'inin serbest meslek olduğu bilgileri tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.3.

Katılımcıların Eşleri ile Anne ve Babalarının Evlilik Yaşları

Katılımcı	Evlilik yaşı	Eş evlilik yaşı	Anne evlilik yaşı	Baba evlilik yaşı
Katılımcı 1	17	22	15	19
Katılımcı 2	15	20	15	22
Katılımcı 3	12	16	13	23
Katılımcı 4	16	19	16	18
Katılımcı 5	16	20	16	20
Katılımcı 6	14	19	13	17
Katılımcı 7	13	18	13	19
Katılımcı 8	15	16	12/13	14/15
Katılımcı 9	16	19	16	19

Katılımcı 10	15	22	18 Yaş Altı Olduğunu Biliyor	18 Yaş Altı Olduğunu Biliyor
Katılımcı 11	14	17	15	19
Katılımcı 12	15	19	14	Bilmiyor
Katılımcı 13	15	19	17	19
Katılımcı 14	16	19	16	19
Katılımcı 15	17	21	16	20

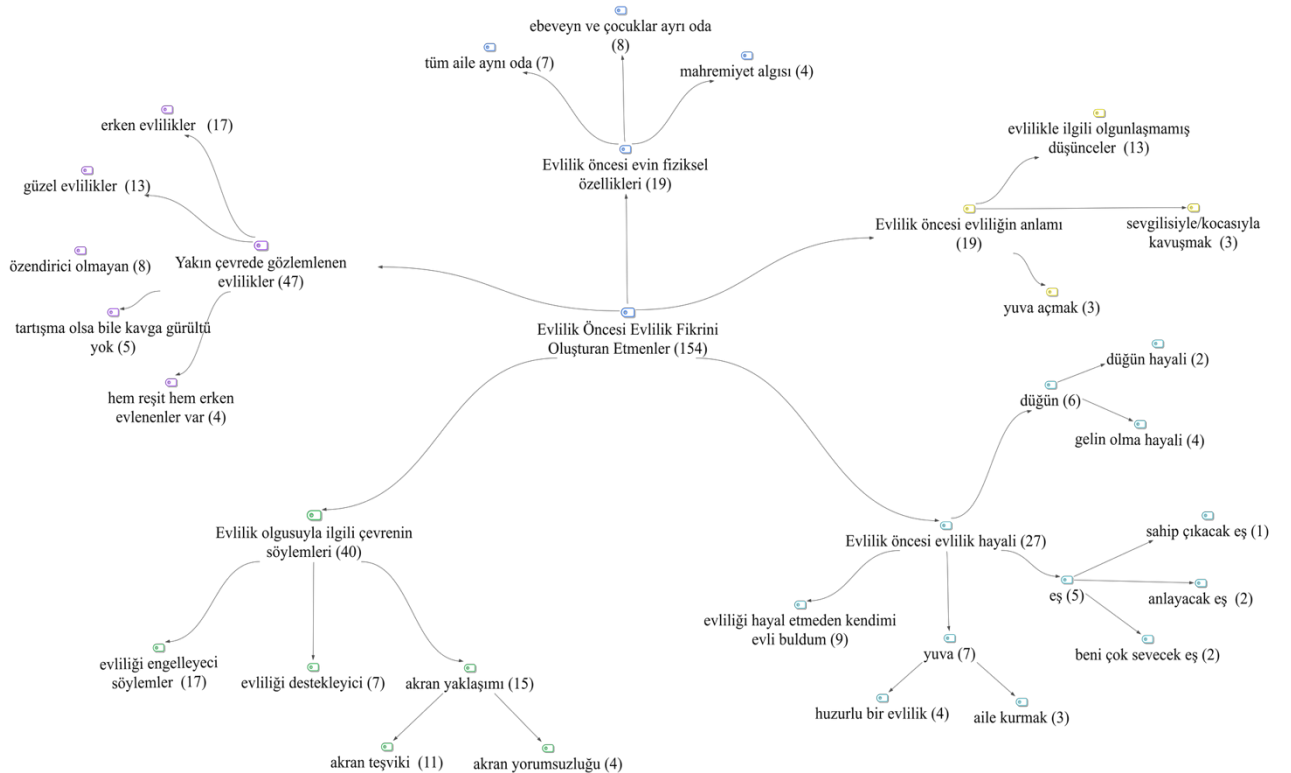
Çalışma grubundaki katılımcıların evlilik yaşı 12-17 aralığındadır. Eşlerinin evlilik yaşı 16-22; annelerinin evlilik yaşı 13-16 ve babalarının evlilik yaşı ise 17-23 aralığındadır.

Çalışma grubundaki katılımcıların eşleriyle yaş farkı 1-7 aralığındadır.

4.1. Evlilik Fikrinin Oluşumunda Çevre ve Kültürün Etkisi Ana Teması

Evlilik Fikrinin Oluşumunda Çevre ve Kültürün Etkisi ana temasının altında, çocuklukta yaşanan evin fiziksel özellikleri, evlilik öncesi evliliğin anlamı, evlilik öncesi evlilik hayali, evlilikle ilgili çevrenin söylemleri ve yakın çevrede gözlemlenen evlilikler olmak üzere 5 alt tema bulunmaktadır.

Şekil 4.1. *Evlilik Öncesi Evlilik Fikrinin Oluşumunda Çevre ve Kültürün Etkisini Gösterir Kod Modeli*

4.1.1. Evlilik Öncesi Yaşanılan Evin Fiziksel Özellikleri Alt Teması

Evlilik öncesi yaşanılan evin fiziksel özellikleri alt temasında; ebeveyn ve çocuklar ayrı odada, tüm aile aynı odada ve mahremiyet olmak üzere 3 kod yer almaktadır.

8 katılımcı çocukluk yaşamında anne babayla ayrı odalarda kalırken 7 katılımcının ise anne babasıyla aynı odayı paylaştığı bulgularına ulaşılmıştır.

4.1.1.1. Ebeveyn ve Çocuklar Ayrı Odada Kodundan Elde Edilen Bulgular

8 katılımcının çocukluk yaşamında anne babası ile ayrı odalarda uyuduğu ve kardeşleriyle birlikte kendilerine ait bir odanın bulunduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Anne babasıyla aynı odayı paylaşmadığını söyleyen katılımcıların bazılarının doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Biz mesela İstanbul’da çok güzel evlerde babam bizi yani oturttu, yaşamımız çok güzeldi. ...Hani bizim yaşantımız, çok güzel bir yaşantımız vardı. Buraya bakış, bizim yaşantımız daha güzeldi (Çanakkale’ye kıyasla). 3 odamız vardı. ...farklı odalarda yatardık.” (Katılımcı 1)

“2 oda bi salondur... Eee bir holümüz vardı öyle. Başka oda da... Biz kardeşler bir arada yatıyorduk.” (Katılımcı 12)

“Yok 2 odamız vardı, yatak odaları vardı annemle babamın. Bizim de abimle yattığımız odamız vardı. Tuvalet banyomuz vardı. Biz abimle bir yerde yatıyorduk.” (Katılımcı 2)

“İşte Balat’tadık, küçük evdeydik, büyük evdeydik. Güzel bir ailemiz vardı. Güzel ortamımız zamanında. Yok, bizim hep odalarımız ayrı ayırdı. Biz kardeşlerimizle beraber kalırdık annem babam ayrı kalırdı hep. Tabi mahremiyetimiz vardı.” (Katılımcı 15)

“Çekirdek aileydik. Annem, babam kardeşim, kardeşlerimle bendim. İki odamız vardı bir mutfak. Onlar bir oda da kalırdı bizde kardeşlerimle bir oda da yatardık.” (Katılımcı 14)

“Çocukluğumda da yaşadığımız ev aynı böyleydi (eliyle kendi evini göstererek). Buradaki gibi mutfığımız banyomuz. Evet böyle 1 + 1 mesela biz bir odada yatardık. Annem babam ayrı ayrı yatardık. Mesela abim... ben, ben kendime geldiğimde(büyüdüğümde demek istedi) ablam yoktu, evliydi.” (Katılımcı 9)

4.1.1.2. Tüm Aile Aynı Odada Kodundan Elde Edilen Bulgular

7 katılımcının çocukluk çağında anne babayla hep aynı odayı paylaştığı, 2 katılımcının ise kimi zaman anne ve babayla aynı odada kimi zaman ayrı odayı paylaştığı bulguları katılımcıların söylemlerinden elde edilmiştir. Anne babasıyla aynı odayı paylaşan bazı katılımcıların doğrudan söylemleri aşağıda yer almaktadır.

“2 oda, koca bi salon 2 odaya bedel... Kız aynı, ne evdeydik işte odalar. Odalar vardı, 2 oda vardı. Kışın bir odada yazın ayrı ayrı yataydık. E soba tek soba yanıyor ya bir odada yatıyorsun.” (Katılımcı 6)

“Yani bir bahçenin içinde 4-5 aile yaşıyoduk baba tarafınlan. Bizim bi odamız vardı. Aynı odayı paylaşıyoduk, anne babayla... Yok, herkes kendi evinde o yiyordu.(Katılımcı 3)

Bir bahçenin içindedik, baba tarafıyla. Nasıl evde yaşıyorduk. Yani çatı katı bir evdi. Yani eski durumlar daha şeydi, güçsüzlük vardı, çok işler yoktu. Para kazanmak daha zordu o zamanlar. İşte öyle iki çekyatımız vardı. Bir odada yaşıyorduk...” (Katılımcı 4)

“Yok, aynı odada kaldık u ben bir de eee ailemin 7 sene sonra olan bir kız çocuğuyum. Hemen olmamışım. ...Ev ortam tabi birer odalardaydık. Hani kardeşlerimle, anne babamla.” (Katılımcı 11)

“Evet böyle bir odamız vardı. Şöyle mutfağımız vardı, o kadar bir mutfak, bir ev vardı. Tuvaletlerimiz dışarıda bahçeler vardı eskiden. Orda büyüdüm ben o evde bir oda evde.” (Katılımcı 13)

“Bi avlu içinde annem, yengem, umm bi de ablamın kocası vardı yani annesi babası yoktu öksüzdü. Bahçeye ev yapıydılar, onlar da bizimle beraber kalıyordu. Ama herkesin evi ayrıdı. Biz mi... Bizim 2 odamız vardı işte... Bazen ben çok korkardım annemle yatıyordum. Annemin böyle yakasına sarılıp yatıyordum (kendi yakasını eliyle tutarak gösterdi). (Araştırmacı: ayrı odalarda mı yatıyordunuz?) Başka oda da kalırdı. Sonra yani bizim odada da kalabiliyorlardı.” (Katılımcı 7)

4.1.1.3. Mahremiyet Kodundan Elde Edilen Bulgular

Bu kod ile katılımcıların çocukluk yaşantısındaki evlerinin fiziki durumuyla ilgili bilgi alınırken katılımcılar; anne baba ile aynı odayı paylaşma veya paylaşmama durumunda anne baba cinsel hayatına doğrudan veya dolaylı olarak tanık olmanın erken evlilik fikrine nasıl etki ettiğini mahremiyet kavramıyla açıkladığı veriler elde edilmiştir.

Mahremiyet kodu evlilik öncesi anne babayla aynı odayı paylaşma veya paylaşmama durumunun devamında ortaya çıkmış bir koddur. Anne babayla aynı odayı paylaşmayan ve mahremiyet sınırları olduğunu söyleyen Katılımcı 8 eğer anne babayla aynı odayı paylaşıyor olsa erken evlenme isteğinin oluşabileceğini şu ifadelerle aktarmıştır:

“Onlar ayrı yatıyordu (anne ve baba). Zaten, zaten bana belki de. O zaman, o zamanda biz anneyi, babayı görseydik, belki de koca isteyecektik. O zaman biz isteyecektik, isteklen kocaya gidecektik.” (Katılımcı 8)

Anne babasının cinsel birlikteliğine direkt şahit olmayan fakat sonrasındaki süreci şu anki yaşıyla algıladığını söyleyen Katılımcı 6 bu durumu şu cümlelerle ifade etmiştir:

“...Ama ne gördüm uyanırdık sabahleyin annem derdi ki ama çok eski evdi 7-8 yaşlarındayken, sonradan amcamlar çıkınca arkaya gittik, rahatladık nenem ayrı banyo yaptırdı. Bahçe boşaldı... Uyanırdım annem derdi açma gözünü baban yıkanır, “Her sabah aaa derdim baktım ne bu adam her sabah her sabah” o zamanlar lağımın içinde yıkanılırdı...Kapı arkalarında lağım vardı Artık bütün mahalle öyleydi. Odaların içinde yoktu ki banyo yoktu uzaktı. Banyo denilen diye bir şey yoktu? Sonra sonra, millet keşfetti...” (Katılımcı 6)

Anne babasıyla ayrı odaları paylaşan ve ailesinin bu noktadaki hassasiyetini dile getiren Katılımcı 1 bu hassasiyetin İstanbul’da büyümesinden kaynaklı olabileceğini ve anne, babasının çocuk yaşlarındaki tutumunu aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“Mesela biz, benim 2 tane oğlan kardeşim var. Bizim 3 odamız vardı. Babam derdi ki ne zaman ki çocuklar büyüdü, ergenlik çağına geldi. Anneme derdi. Bak bu 2 tane çocuğu bir odada yatır, kız tek odada yatsın derdi. Bizim, bizim mesela o zaman eskiden divanlar vardı, baza yoktu, divan alıydı babam onlara çocuklara 2 tane, bana bir tane alırdı. Babam derdi ki “bak odandan dışarı çıkmıyorsun” derdi. Gece, eğer derdi şey, annem kapatırdı odanın kapısını, bi şey olursa kapımıza derdi vurup seslenin bize. Biz öyle büyüdük. Bak ben kızıma da gitsem hala daha ben o şeyi sürdürüyüm. Mesela oğlan kardeşlerime gideyim, kendi anneme gideyim, kızıma, seslenirim. Kapıyı vururum. Çünkü biz İstanbul’da büyüdüğümüz için biz oradaki şeye göre farklı büyümemiz, o belki, belki biz burada büyüseydik bilemem artık buradaki gibi olabilir miydik? Çünkü buradakiler de çoğu insanlar dal duz (kapıyı çalmadan, direkt) girenler var. Benim annem babam mesela bana geliyor, kapıyı vurarak gelirler.” (Katılımcı 1)

Son olarak çocukken ki hayatında anne babasıyla aynı odayı paylaşan Katılımcı 11 anne ve babasının mahremiyet noktasındaki hassasiyetlerini ve kendisinin bu noktadaki davranışlarını doğrudan ifade etmektedir.

“He ben sana yardımcı olayım işte, anladım. Yoktu öyle bir şey bize hissettirmediler dahi. Yani biz hiç duymadık görmedik Böyle bir şeyle karşılaşmadık dahi hissettirmediler bize. Şu an bizim yaşadığımız gibi çocuklarımızla aynı birer odadayız ama bir delikanlı çocuğum var. İstiyoruz işte inşallah ev zar zor ev yaptık. Allah nasip etsin, büyük evlere geçicez ama büyük bir çocukla bak bir odadayız ama onu hissettirmiyoruz ama o gece üçte beşte yatacak ama ben evet beşten sonra banyoya gireceğim. Hani ona ben asla yıkandım. Hani ben yani babanla birlikte oldum, öyle ilişki yok (çocuklarıyla arasından bahsediyor).” (Katılımcı 11)

4.1.2. Yakın Çevrede Gözlemlenen Evlilikler Alt Teması

Yakın çevrede gözlemlenen evlilikler alt temasının altında 5 kod bulunmaktadır. Bu kodlar; erken evlilikler, özenmezdim, güzel evlilikler, ilişki bağının korunduğu çatışmalı ilişkiler ve hem reşit hem erken evlenenler var şeklindedir.

4.1.2.1. Erken Evlilikler Kodundan Elde Edilen Bulgular

Erken evlilikler kodu; katılımcıların yaşadığı çevrede erken yaşta evliliklerin çok sık görülmesi ve bunun doğal, sıradan bir süreç olarak algılanması durumu için kullanılmıştır. Erken evliliğin olağan bir yaşam aşaması gibi benimsenmesi, katılımcıların erken evliliği sorgulamadan kabullenmesine yol açtığı şeklinde yorumlanmıştır. Erken evlilik koduyla ilgili ifadelerin bazılarına aşağıda doğrudan yer verilmiştir.

“Yani işte dediğim gibi anneannemler dedemler onlarda küçük evlenmiş ama hep birbirlerine karşı saygılıdırlar. Dediğim gibi mesela babamın annem çok sevmiş annem de babamı çok sevmiş. Yani hatta aşkları mahallede nam salmış. Bu bilindik gerçekten bak ciddi söylüyorum, yemin ederim”. (Katılımcı 5)

“Erken evlenme gelenektir o zamanlarda.” (Katılımcı 8)

“E valla halam yoktu, amıcalarım vardı. E onlar da küçük evlenmişler.” (Katılımcı 12)

“Evet, çevremdekiler, akrabalarım da erken evlendiler ama onlar şöyle evlendi, en azından eşleri sadıktılar. Severecek, bilerek, isteyerek gittiler.” (Katılımcı 13)

“Hep görüyordum. Herhalde bizim genelde insanlarımız küçük evleniyor.” (Katılımcı 15)

“Erken evlenmişlerdi... Ablam o da 13 yaşında evlenmişti. 13 yaşında evlendi ama eniştem çok yavaştı. Sakin adamdı çok yavaştı, iyi geçinirlerdi.” (Katılımcı 7)

“Ya bizim mahalle insanımızın çoğu genellikle erken evleniyor zaten.” (Katılımcı 2)

4.1.2.2.Hem Erken Hem Reşit Evlilikler Koduyla İlgili Elde Edilen Bulgular

Hem erken hem reşit evlenenler kodu; çevrede gözlemlenen evliliklerin bazılarının 18 yaş altı bazılarının ise 18 yaş sonrası yapıldığını ifade etmek için kullanılmıştır. 3 katılımcı yaşadıkları mahallede gördükleri evliliklerin kişinin rızasıyla ve hem 18 yaş altı hem de 18 yaş sonrası gerçekleştiği ifadeleri aşağıda doğrudan yer almaktadır.

“Ya bu mahallede erken evlenen de var. Reşit olup da evlenen de var. Şimdi bak, ben öyle şeyleri gerçekten bilmiyorum ama tabi ben öyle özenerek hiçbir şey yapmadım. Ben kendim genç kız oldum. Kocamı ben istedim (kahkaha atarak).” (Katılımcı 9)

“Git sor bakalım mahallede istemeyerek burada evlenen var mı hiçbirini zannetmiyorum! Belki hani çok büyük başka yerlerde, başka ülkelerde vardır. Evet. Yani kültürel mi bilmiyorum ama burada herkes kendi isteği için evleniyor. Hani ne anne ne baba kimse zorlamıyor birbirini ne bileyim. Yani. Evet, mahallenin çoğunluğu 17, 18 en en geç 18’e kadar hani evlenmişlerdir çoğunluk. Evet, mesela bizim bir kız var mahallede 22, 23 yaşında evlenmek istemiyor, okumadı ama yine evlenmek istemiyor. Hani onu kimse zorla evlendiremiyor o da mesela evlenmek istemedi. Öyle işte duruyor, evlenmedi. (Katılımcı 5)

“Ne bileyim ben valla (kahkaha attı). Ya mahalle 20’yi geçmiyordu ya...20-25’te evlenen yoktur mesela mahallede.” (Katılımcı 6)

4.1.2.3.Özendirici Olmayan Kodundan Elde Edilen Bulgular

Özendirici olmayan kodu; katılımcıların çocukluk yaşamında çevrede gözlemledikleri evliliklere karşı herhangi bir hayranlık hissetmedikleri ve çevredeki evliliklerden olumlu şekilde etkilenmedikleri söylemlerinden oluşmaktadır. Bazı katılımcıların ise çevredeki evlilikleri yaşlarının küçük olmasından dolayı anlamlandıramadıkları söylemlerini de kapsamaktadır. Bu kod ile ilgili katılımcıların bazılarının söylemleri aşağıda yer almaktadır.

“Özenmezdim hiç (dudağını bükerek söyledi). Ben gerdeğe girdim bilmem ne demek olduğunu. Bilmiyoduk biz. Bize komşular derdi işte böyle gülüşürdük böyle mahalle içinde. Kapıların önünde otururduk gülüşürdük ya, kadınlar derdi ki "gülün gülün derdi, koca istersiniz" derdi bize. Ben istemem o ister o, o da ister derdiler. "Kocanın koca koca donları var"

derdiler orada bak. Kocanın koca koca donları var. Don... babamın, oturduk evlerde çamaşır yıkardık biz babamın da donları büyük değildi ya (kahkaha attı/çocukluk anısı soyut kavram anlayamama). Koca, koca... o gece geldi aklıma yani (evliliğin ilk gecesi). Bilmiyorduk bir şey. Biz evlilik nedir? Ne olduğunu bilmiyordum.” (Katılımcı 8)

“Ya annemle babamın evliliği beni çok şey yaptı... Sürekli kavga hep ayrılık, ayrılık... Babaannem “hadi gidin neneniz baksın sizi!” oraya (anneanneme) giderdik “hadi gidin neneniz baksın sizi!” böyle... Otururdum bazen taş a ne o yana gidebilirdim ne de iki taraftan kopa bilirdim! ...Amcamlarda da hep dargın çıkardı mesela karı koca. Şiddet yoktu ama hep küserlerdi birbirlerini.” (Katılımcı 6)

4.1.2.4. Güzel Evlilikler Koduyla İlgili Elde Edilen Bulgular

Güzel evlilikler kodu; çevrede şahit olunan evliliklerin huzurlu, mutlu ve güzel seyirde olduğu söylemlerini kapsamaktadır. Katılımcılardan bazıları çevrede gözlemledikleri evliliklerin güzel olduğunu aşağıdaki ifadelerle aktarmışlardır.

“Çok iyiydi.... Mesela ben teyzemin bilirim. Rahmetli oldu teyzem. Eniştem çok severdi onu daha da (hala) sever. Toprağını sevsin artık. Daha da sever. Hep eşini hep eşini ağlar. Bak o da karşılık ha hiç evlenmedi (teyzesinin sevgisine karşılık eniştesi hiç evlenmemiş).” (Katılımcı 9)

“Bak mesela amcamların evliliğini hala özenirim. Hala özenirim. Ya onlar ne bileyim. Onlar 2 kişi farklı karı koca hiç incitmiyorlar birbirlerini. Ben çocukken de fark ediyodum, evlendim hala öyleler bak evlendim hala öyleler.” (Katılımcı 4)

“Kimileri, kimileri çok güzel bakıyordular evliliğe. Rahatlığı olanlar mesela, kaynana kaynata güzel tutar. Kocası güzel muamele yapar. O evlilik hani mesela düğünlere, derneklere, güzel yerlere gidecekleri zaman resmi (usulüne uygun anlamında) böyle giderler özenirsin. “Ne kadar güzeller dersin”, kol kola gezenler var mesela el ele gezenler var. Gezen ne var ama çoğunlukla hani kol kola ben kocamın hala koluna girerim, Hala girerim. Onlara özenirdim, öyle kol kola ne kadar güzel yakıştılar birbirlerine aramızda kızlarla derdik, bir de derdik ki kadın çok güzel adam çok çirkin “ah yazık derdik Allahumm”. O zaman demezdik naasıptır, maasıptır bilmiyoduk.” (Katılımcı 8)

4.1.2.5. İlişki Bağının Korunduğu Çatışmalı İlişkiler Koduyla İlgili Elde Edilen Bulgular

İlişki bağının korunduğu çatışmalı ilişkiler kodu; çevredeki evliliklerin sorunlar olsa bile devam ettiği ve ilişkinin kopmadığı söylemlerini ifade etmektedir. Katılımcıların; kavgaların var olduğu bununla beraber aradaki evlilik bağının da sürdüğü ifadeleri aşağıda doğrudan yer almaktadır.

“Hepsi erken evlenmişti. Güzeldi ya güzeldi evlilikleri. Öyle hır güür yoktu. Her şey güzeldi ya. Ya tabii ki kavgalar oluyodur ama ya çoluk çocuk vardı. Herkes mutluydu yani. İşte ben de evlendim ilk arkadaşların arasında hani.” (Katılımcı 3)

“Valla bi amcam çok iyiydi, sakindi yani bi amcam çok aksiydi. Öyle vurup dövmezdi, bağırı çağırıldı (bağırıp çağırırdı), evliydi o da. He bağır çağırıldı öyle... Geçici olarak bir gidiyodu yani öyle... Bi mesela çarşıya doğru gidiyodu. Sonra hiçbir şey yokmuş gibi geri geliyodu. (Katılımcı 12)

“Hepsi iyi anlaşırıldı ama tabi tartışmalar kavgalarda olurdu. Şiddet falan hiç görmedim mesela. Kavgalarda adamlar içki içer diye olurdu genellikle.” (Katılımcı 15)

4.1.3. Evlilik Olgusuyla ilgili Çevrenin Söylemleri Alt Teması

Evlilik olgusuyla ilgili çevrenin söylemleri alt temasında; katılımcılara “Evlilikle ilgili çevrenizin bakış açısı/söylemleri nasıldı?” sorusu yöneltilerek evliliğe karşı çevrenin tutumunun incelenmesi hedeflenmiştir. Aynı zamanda bu soru katılımcıların erken evlilik yapmasında çevrenin rolünü anlamak amacıyla yöneltilmiştir. Alınan cevaplar da hem yetişkinler hem de akranların düşüncelerinin olduğu cevaplar elde edilmiştir. Bu alt temada: evliliğe karşı engelleyici söylemler, evliliğe karşı teşvik edici söylemler ve akran yaklaşımı olmak üzere 3 kod bulunmaktadır.

4.1.3.1. Evliliğe Karşı Engelleyici Söylemler Koduyla Elde Edilen Bulgular

Evliliğe karşı engelleyici söylemler kodu; katılımcıların evlilik öncesi dönemde yaşadıkları çevrenin (anne-baba ve yakın çevre) evliliğe veya erken evliliğe karşı engelleyici ifadeler kullanarak bulundukları evlilik yaşamının zorluklarını vurguladıkları ve katılımcılara sıklıkla hayatlarını yaşamaları yönündeki söylemleri kapsamaktadır. Katılımcıların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Ben İstanbul’da büyüdüğüm için bizim bir komşumuz vardı. Mayda abla rahmetli, hep derdi “Halime derdi, yaşın küçük kızım” derdi, benim de onun kızı arkadaşım, “ama derdim o da istiyor derdim, Mayda abla. Kızın da istiyor derdim” bir evliliği ne bileyim çocukluk vardı.

...babam da söylüyodu babam da diyordu. “Bak kızım “diyordu. “Zor yani evlilik “diyordu. Evin diyordu, “99 tane deliği var” diyordu. O delikleri nasıl tıkayacan diyordu bana. “Aa diyordum baba diyordum, tıkanır onlar diyordum, var alçı var diyordum, tıkarız onları”, diyordum (kahkaha atarak).” (Katılımcı 1)

“Kocanın koca koca donları olur derlerdi. Evlenmeyin diyordular. Ya hiç biz dinlemedik... Hani daha çok değen (diyen) oldu, yani evlenmeyin kızlar hani evlilik öyle güzel bir şey değil. Hani zannettiğiniz gibi bi şey değil.” (Katılımcı 2)

“Ne derdiler mesela "evlenmeyin" derdiler. "evlilik yük" derdiler. Ama biz anlamazdık çocukken... ne zaman evlendik o zaman anladık (yüz ifadesi biraz üzgün ve pişman şekilde söyledi).” (Katılımcı 15)

“Yaşınız küçük diyordular, evlenmeyin e biz durumuyuz, evlenmeden, duramadık tabi (güldü).” (Katılımcı 4)

Ailesinin erken evlilikten ziyade daha çok eğitimine devam etmesi yönünde yönlendirmeler yaptığını söyleyen Katılımcı 5 yaşadığı durumu aşağıdaki şekilde ifade etmiştir.

“Vallahi annemin hep bir lafı vardı bana inan yani küçük evlenme, babam en çok babam beni hemşire isterdi hemşire olmamı isterdi. Babamın birkaç arkadaşı da vardı hani girseydim sınavlara ya da okusaydım puan alsaydım hani birileri araya girerdi. Güzel puan alıyordum hemşire olurdum. Birileri elimizden tutardı maddi açıdan. Hani okumak açısından maddi açıdan anlatabiliyor muyum? Hani birisi destek olurdu. Babam beni hemşire çok istedi olmamı hep yani istedi ama nasip olmadı diyeyim. Küçük evlendim. Özellikle babam yani desteklemiyorlardı değil ama. Okumamı çok istiyorlar, babam çok istiyordu, aşırı istiyordu.” (Katılımcı 5)

Katılımcı 5 ardından yaşadığı mahalledeki çevreden, erken evlilik ve evlilik için kendisine karşı olan olumsuz söylemleri aşağıdaki cümlelerle ifade etmiştir.

“Yani okumam... Yani oku diye pek fazla bir şey duymadım anneannemle dedemden ama tabi ki yaşım küçük diye yani çok ileride pişman olursunuz, evlilik sorumluluktur, bak biz böyle böyle yaşadık işte, geçmişte evliliğin zorları geçim zorluğu falan öyle hep anlatırdılar. “Biz çok sıkıntı çektik işte atıyorum, fakirlik çektik, öyle çektik”. Şey derdiler bak, “Nasıl olsa şey derdiler. “Nasıl olsa koca her zaman var bir büyü bakalım.” Bu kızların işte konu komşu ya. Bu kızların derdine bir damla kızlar gelinlik giyecek de özeniyor mu bunlar diye. Konu komşu öyle diyorlar. Hani “ya ya yaşayın, yaşayın kızlar!” diyor komşular (kıkırdayarak neşeli

bir ses tonuyla) böyle şey çok böyle yaşı ilerlemiş 54, 55 yaşındaki kadınlar “yağğ kızlar yaşıyın azıcık yani bu yani evleneceğiniz de ne olacak? Üstünüze sorumluluk binecek. Koca derdi çocuk derdi geçim derdi işiniz mi yok sizin” hep öyle derdi büyüklerimiz.” (Katılımcı 5)

4.1.3.2. Evliliği Destekleyici Söylemler Kodundan Elde Edilen Bulgular

Evliliği destekleyici söylemler kodu, erken evliliğin içinde yaşanan Roman toplumu için kabul görmüş, olağan ve normal olduğuna dair ifadeleri kapsamak için kullanılmıştır. Bu kod kapsamında Katılımcı 7, kardeşlerinin de erken evlilik yaptığını ve babası tarafından bu evliliklerden bazılarının daha çocukları doğmadan önce kabul görmüş ve istenen bir durum olarak görüldüğü ifadeleri aşağıda doğrudan yer almaktadır.

“...Sonra onu da evlendirdi babam (küçük erkek kardeşini). O da kaç yaşındadı 16 mı, 17 mi ne? O da hee küçüktü... Babamın kızları hep oldu ya 3 tane ablam bir sırttı sırayı olmuş (peş peşe) oğlan olmamış. Babam: “Benim demiş bi oğlan oğlum olsun demiş küçücük çocuk demiş evlendireceğim 15 yaşında onu” demiş. Abimi 15 yaşında mı ne evlendirmiş he yani vadetmiş evlendirdi onu. Arkadan öteki de oğlan oldu benden sonraki yani, öyle ya... Benden gelen önce bir kız olmuş ama ölmüş 1 yaşında ölmüş o bir yaşında... Gene ben kız oldum. Gene arkamdan bir oğlan oldu. Bu sefer oğlanı da küçük evlendirdi. (Babası) “Hadi ben sağken” demiş “...ama ölüürüm belki...” (Ölme korkusundan çocuklarını erken evlendirmiş) gene de babam çok yaşamadı gerçi. Çok yaşlı, ölmedi yani 56-57 yaşlarında (öldü).

... yani evlen diyordular... Yani onlar verdi zati (zaten) beni annem babam verdi yani. Hee (evet anlamında başını salladı) ... E canım kız kısmı diyordu... Şimdi ablalarım benim kaçmış 2 ablam. Bana da çok sahip çıkan oldu mahallede hep isteyen olunca talipliler. “Ay bu da ablaları gibi kaçır mı!” diye o yüzden. O yüzden verdiler beni dediler ki hadi biz verelim elimizlenm(evlen) diyordular yani. Hatta ben demiştim yani istemem dedim. Ben dedim. Dedi sonra babam rahmetli “Şimdi” dedi “Hemen vermeyecem kızım” dedi. “Nişanlı dedi 2 sene nişanlı kalacan” dedi.” (Katılımcı 7)

Başka bir katılımcı olan Katılımcı 14, okul hayatını devam ettirmek istediğini ama bu düşüncesinin desteklenmeyerek evliliğe yönlendirildiğini ifade etmiştir.

“O söylemler, evlilik güzel bir şey. Hep öyle söylerlerdi, evlen yuvanı aç, okula karşıydılar. Okutmadılar, okul okumak istedim. Ben okula gitmek, liseyi yani liseye kadar gitmek istedim, okutmadılar, korkuyordular herhalde o zamanlar. Tabii daha şeydi, cahillik var,

bilinmiyor, göndermediler. Buraya geldik. Burada benim kocaya mesela verdiler.” (Katılımcı 14)

4.1.3.3. Akran Yaklaşımı Kodundan Elde Edilen Bulgular

Akran yaklaşımı kodu evlilik öncesi arkadaş çevresinin evlilikle ilgili olan düşüncelerini belirtmek için kullanılmıştır. Akran teşviki ve akran yorumsuzluğu olmak üzere 2 alt kodu vardır.

4.1.3.3.1. Akran Teşviki Alt Kodu

Akran teşviki alt kodu; evlilik öncesi dönemde erken evlilik fikri üzerinde akran rolünün destekleyici bir tutumda olduğunu ifade etmek için kullanılmıştır. Bu alt kod katılımcıların sıklıkla tüm arkadaşların hayallerinin erkek arkadaşlarıyla evlenmek olduğu söylemlerini kapsamaktadır. Sevgili olma durumunun evlilikle ilişkilendirildiği elde edilen bulgulardandır. Aşağıda katılımcılardan bazılarının doğrudan ifadeleri yer almaktadır.

“Arkadaşlarım hepsi istiyordu, isteklidi. Kimsenin sözünü dinlemiyorduk. Şey söylüyorduk, söylüyorduk, ya öyle düğün hayalim yoktu ama yani evlenelim diyorduk.... Yani ayrı durana kadar beraber olalım diyoduk. Öyle düşünüyoduk., Nasıl anlatayım? ...işte çocuklukta, çocuklukta dediğim 13-14 yaşlarında gidiyoduk, okul bahçesine görüyoruz birbirimizi (kıkırdarak güldü). Hadi diyoduk yani böyle olana kadar evlenelim falan yapıp küçük yaşta eğer hayal kuruyorduk herhalde.” (Katılımcı 4)

“Ne anlama geliyor diye hiç düşünülmedim ama herkeste bir merak oluyor, evlenmek için. Evet yaşıtlarım için konuşuyorum. Yani mesela neden o nişan oldu da ben neden olmayayım? Öyle herkes düşünüyordu. Ama evlilikte ne oluyor ne bitiyor diye kimse düşünmüyordu.” (Katılımcı 2)

“Evliliği destekliyor gibi değildik ama hepimizin de sevgilileri vardı işte. Hepimiz evlendik... yani sevgiliğin sonucunda evlilik vardı.”(Katılımcı 9)

“Evet evlenelim edelim derdik kızlarla birbirimize.”(Katılımcı 15)

“Evet, hee (bacağını bağdaş yaptı heyecanlı bir şekilde anlatmaya başladı). Aramızda sevişenler vardı, gidiyorlar buluşmaya biz babamın korkusundan gidip de buluşamıyoduk. He evlenmeyi istiyodu kızlar. İşe de başladım, okutmadılar. İşe başladım gitmeye. Arkadaşlarımın yanında kızların yanında çocuklar (erkekler) geliyordu. Beni isteyen çocuk da gelirdi ama ben gidemiyodum amıcamlar (amcamları) görecek komşumun biri görecekti, babama gidecekti

lafım diye ben korku bokuna teyzem olsun da bi söylesin biz korku bokuna bir tarafa gitmezdik yani ayrılamazdık. Kadınlar da vardı aramızda, kadınlarla giderdik, kadınlarla gelirdik ama mağazanın içinde kız arkadaşlarımla . Onlar kaçamak yapıyorlar, gidiyorlar çocukların yanına buluşuyorlar.” (Katılımcı 8)

4.1.3.3.2. Akran Yorumsuzluğu Kodundan Elde Edilen Bulgular

Akran yorumsuzluğu kodu; evlilik öncesi yaşamda, akranların evlilik fikriyle ilgili birbirlerine karşı söylemlerinin olmadığını ve bunun nedeninin ise çocukluk ve yaş küçüklüğü olduğu söylemlerini kapsamaktadır. Katılımcıların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“...öyle hiç demedik evlenelim edelim öyle şeyler hiç olmadı bizim nesilde. Valla hiç yoktu öyle evlenelim edelim deyen. Biz daha 70’li yılların akıllar çalışmıyor o zaman.” (Katılımcı 6)

“Daha çocuktuk ya evlilikten böyle şeylerden hiç konuşmuyorduk. Çocuktum...” (Katılımcı 3)

“Hiç öyle evlilikle şeyimiz yoktu, alakam yoktu, oyun oynuyorduk çocuklarla (erkekler), kızlarla...” (Katılımcı 7)

4.1.4. Evliliğin Anlamı Alt Teması

Evliliğin anlamı alt temasında: evlilikle ilgili olgunlaşmamış düşünceler, yuva açmak ve sevgiliyle kavuşmak kodları olmak üzere 3 kod bulunmaktadır.

4.1.4.1.Evlilikle İlgili Olgunlaşmamış Düşünceler Kodundan Elde Edilen Bulgular

Evlilikle ilgili olgunlaşmamış düşünceler kodu; katılımcıların çocukluk yaşantılarında evliliği, içinde bulundukları gelişimsel dönem sebebiyle anlamlandırmada zorluk yaşadığı veya bu olguyu düşünmeye vakti kalmadan bir evlilik içinde kendini buldukları söylemlerinden elde edilmiştir.

Evlilik kavramının anlamını ve bu bağlamdaki çeyizin de ne demek olduğunu idrak etmekte zorlanan Katılımcı 7 çocukluk döneminde yaşamış olduğu olayı aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“Şimdi evleniyorlardı ya mahallede bizden büyükler, annelerimiz giderdi, çeyiz görmeye, severdiler mahallede. Hala bizde var o seriyorlardı, biz de giderdik görürdük yani. Öyle işte bilmem, kazaklar bilmem şeyler işte hep basıyodular, ben de gidiyordum. Ben de

gidiyodum annemlen görüyordum. Bir de diyordum ki “Ali dayı diyodum yapraklarından ke-reviz yapraklarından, pırasa, yapraklarından çeyiz yapacaktım”, “Çok güzel” derdi annem de (Kahkaha attı) çok güzel yapacak... Annem biliyordu sebze olduğunu ben bilmiyordum o za-man. İşte ne bileyim, ben çeyiz ama ne çeyizi?” (Katılımcı 7)

Evlilik olgusunun evlilik öncesi zamanda ne anlama geldiği sorulduğunda katılımcılardan bazıları, o yaşlarda bu kavramı düşünemediklerini bunun sebebin ise henüz çocuk olmaları olduğunu ifade etmiştir. Bu ifadelere doğrudan aşağıda yer verilmiştir.

“Hiçbir anlama gelmiyordu. Aklım çalışmıyordu... Bak bu soruyu algılayacak aklım yoktu o zaman ya. Şimdi niye yalan söyleyeyim yok, sadece ne vardı o çocuğu istiyom. Onun yanında olmak, beraber olmak (cılız bir sesle). ...Hiç bi anlam etmiyordu, hiç etmiyordu. Küçüktüm, küçüktüm, kafam algılamıyordu, böyle sorular kendime soramıyordum. Çocuktum yani böyle şeyleri de sadece çocuğu (sevgiliden bahsediyor) seviyorum. Hep beraber olmak istiyordum. Yani onunla hep onunla. Hani kafamda onun işi yokmuş, evi yokmuş, beni bakmacaktı. Onlar benim aklıma hiç gelmiyordu.” (Katılımcı 6)

“Hiç annem (sevgi sözcüğü olarak söyledi) be, ben öyle bir şey düşünmedik annem ben hiç evleneyim daa falan diye. Evcilik oynarken onu derdik bak. Anne olayım çok küçüktük o zaman 7,8 yaşlarında evcilik oynardık bahçede kilim yayardı annem o zaman kimisi derdi ki "hani ben baba olayım sen anne ol bu da bizim bebeğimiz olsun" öyle isterdim. Ama büyüdükten sonra böyle hiç (nasıl bir şey olduğunu kastetti) düşünmedim evliliği.” (Katılımcı 8)

“O zamanlar evliliği çok kafamda düşünmüyordum. Yani o gelmiyordu aklıma sadece benim için gezmek, tozmak arkadaşlara vakit geçirmek.” (Katılımcı 13)

“Evlilik benim için evlenmeden önce yani ne anlıyorduk biz...Evde işimi yaparım derdim, yemek yaparım, yatarım, kötü düşünmüyordum. Anladın mı bilmiyoz, daha çocukuz. Yani sonuçta diyordum, birbirimizi seviyoruz öyle bir şeydi işte.” (Katılımcı 4)

“Şimdi böyle bir şey 14-15 yaşındaki kızın evlilik konusunda zaten evlilik değil, yani düşüncesi evlilik değil bence... Bunu, yani ben öyle düşünüyorum. Çünkü benim düşüncem şu anda bence 14, 15 yaşında evlenen bir kız çocuğu hani ben “aaa evleneceğim” düşünemez! (Tiz ve kararlı ses tonuyla). Ben de düşünmedim, hayır, hayır, hiç hani hiç hiç evlilik, hani bir evlilik hani böyle bir ne bileyim ya... Bir evlilik (biraz düşünceli ve hayret eder şekilde cümleyi toparlamaya çalıştı) ...Çünkü çok farklı bir şey evlilik. Şimdi o istemek hani birini istemek farklı.” (Katılımcı 11)

4.1.4.2. Yuva Açmak Kodundan Elde Edilen Bulgular

Yuva açmak kodu; bazı katılımcıların evliliğin çocuklukdaki anlamını, yuva açmak ve bir ev kurmak söylemlerini ifade etmek için kullanılmıştır. Yuva açmak koduyla ilgili katılımcıların ifadeleri aşağıda doğrudan aktarılmıştır.

“Evlenmeden önce mi? (Araştırmacı: evet) evlenmeden önce nasıl bir aklına gelir? Hani güzel bir ailen olsun o gelir aklına. Evlenmeden önce aklıma o gelirdi. Nasıl bir ailem olacak mesela nereye gideceğim, kimlerle tanışacam .Onlar hayalini hep onlar vardı. Yani evlenmeden önce.”(Katılımcı 14)

“E herkes evlenirdi, ben de yuvamı açayım derdim yani. ... İsteşiyordular. Mesela bakıyo anne baba seviyor birbirini veriyodular, açıyodular yuvasını.” (Katılımcı 12)

“Ben evliliği ne sanıyordum... Mesela çocuklarım olacak diyodum. Bakacağım diyodum. Evimde işimi gücümü yapıcım diyodum. Aile kurucam, eşim diyordum işten gelecek, hazırlıcam ona diyordum yemek içmek, yani o şeylikle ben evliliği düşünüyordum.”(Katılımcı 1)

4.1.4.3. Sevgiliyle Kavuşmak Kodundan Elde Edilen Bulgular

Evliliğin anlamı bazı katılımcılar için sevgilisine kavuşmak anlamına gelmektedir bu sebeple bu kod oluşturulmuştur. Evlilikle ilgili çocukluk yaşantısında pek fazla fikir sahibi olmadığını söyleyen Katılımcı 9 evliliğin evlenmeden önceki anlamı nedir sorusuna doğrudan aşağıdaki şekilde cevap vermiştir.

“Ben evliliğin çocukken ne olduğunu bilmiyordum evlendiğimde de bilmiyordum (kahkahayla gülerek) ya ben kocamı seviyordum. Öyle yani. Öyle karı koca şeyi çok benim için öyle değildi, bilmiyordum (cinsel hayattan bahsediyor). Sevdığım adamla birlikte olmak işte. Hep onu hep onu istiyordum evlilik bu demektir benim için. Evlenip ya tabi ki biliyordum (cinsellik konusu) evlendiğinde çocuk olacağını ben yani onu biliyordum, bilmiyordum değil ama yani işte (kesik bir kahkaha attı).”(Katılımcı 9)

“Şimdi biz bizim mahallede daha önceden şey vardı mesela çocuklarla buluşurduk. Ben eşimle buluşurdum. Mesela gizli gizli buluşurduk. Anne baba duymasın diye falan şey şey derdim "Hani evlenince rahat olucuz." Yani sevdiğim insanla daha rahat görüşürüm aynı evin içinde olucam. Herkesin bildiği gördüğü şekilde olacak derdim evlenince.”(Katılımcı 5)

4.1.5. Evlilik Öncesi Evlilik Hayali Alt teması

Evlilik öncesi evlilik hayali alt temasında; evlilik olgusunu düşünmeden kendini evli bulmak, eş, düğün ve yuva kodları olmak üzere 4 kod elde edilmiştir.

4.1.5.1. Evlilik Olgusunu Düşünmeden Kendini Evli Bulmak Kodundan Elde Edilen Bulgular

Bu kod; katılımcıların herhangi bir evlilik öncesi hayale sahip olmadan evlilik gerçekleştirdikleri ve çocuk olduklarını söyledikleri ifadelerinden oluşturulmuştur. Katılımcıların bazılarının ifadeleri aşağıda doğrudan aktarılmıştır.

“Bir hayalim de yoktu. Ben çocuktum ya... yani hiç öyle bir şey düşünmüyordum ama. Ya tabii ki de böyle merak ediyorduk. Hani gelinler olunca görüyorduk ediyorduk ama öyle hani evleneyim gibi bir hayalim hiç olmadı. Yani 10- 12 yaşında bir çocuğun ne hayali olabilir yani?” (Katılımcı 3)

“O da yoktu, o da yoktu öyle şeyler aklıma gelmiyordu. Hayal edeyim falan...Yo, yo çocukum çizgi film seyrediyordum, gittiğimde (evlendiğimde). Çiçek kız vardı, cici kız vardı işte onları. Onları izlerdim. Hoşuma giderdi şirin baba vardı, okulu mu ne? Ne bileyim hoşuma giderdi çizgi film. Ama o bende hala var biliyor musun? Atamadım, o çizgi film şeyini (ses tonu neşelendi).” (Katılımcı 6)

“Yok, yoktu öyle şeyim, hayalim... (evlilik ile ilgili bir düşünce). Eh işte verdiler, bende gittim. Hee öyle oldu... evlilik ne bilmeden evlendim ben.” (Katılımcı 7)

“Hiç hiç. Hayalmiş oymuş hiç kurmadım, bilmem. Erken evlenme gelenektir o zamanlarda. Ben de ondan evlendim herhalde?” (Katılımcı 8)

4.1.5.2. Yuva Hayali Koduyla Elde Edilen Bulgular

Yuva hayali kodunun altında huzurlu bir evlilik ve aile kurmak olmak üzere 2 alt kod bulunmaktadır. Yuva hayali kodu: katılımcıların aile kurmak ve çocuk sahibi olmak gibi söylemlerini ifade etmek için kullanılmıştır. Bu kod ve alt kodlardan elde edilen bulgular aşağıda doğrudan aktarılmıştır.

“Nasıl bir evlilik... baştan aldatma olmayacak? Evet, öyle bir şey istiyordum sadakatli. Hani birbirimizin kıymetini bilmemiz lazım. Evet, öyle bir şey istiyordum. En önemlisi isterse böyle yarım odam olsun ama saygı sevgi olsun her zaman onu isterdim.” (Katılımcı 4)

“İşte o hayalimde mutlu bir evlilik olsundu. Hayalim öyleydi yani karşıma böyle beni anlayan bir insan çıksın. Hani huzurlu, mutlu bir yuvam olsun. Ama gene de hep şükretmeyi seviyorum, çok böyle sabırlıyım. Kişiliğim sabırlı.” (Katılımcı 14)

“İşte evlenelim, çoluk çocuğumuz olsun, yuvamız olsun, hep yanımda olacak (gülerek) hep öyle düşünüyordum haylimde tabi.” (Katılımcı 2)

“Tabii. Tabii tabii tabii çoluk çocuk hayal ediyorduk mesela ben diyordum. Çocuklarım benim nasıl olur diyordum. Bak aklıma gelen, yani çocukluk, diyordum mavi gözlü olur diyordum. Böyle hayal ediyordum ben çocuklarıma bakarım diyordum hala daha öyle. Ben çocuklarım için canımı veririm. Hele torunlarım, torunlarım için canımı veririm. Hani ikisi için canımı veririm önce rabbim, sonra onlar benim için...” (Katılımcı 1)

4.1.5.3. Düğün Koduyla Elde Edilen Bulgular

Düğün kodu; katılımcıların evlilikle ilgili evlilik öncesi düğün ve gelin olma hayallerini de içine alan bir kod olarak tanımlanabilir. Bu kodun düğün hayali ve gelin olma hayali olmak üzere 2 alt kodu bulunmaktadır. Yaşanılan toplumda çok sık düğünlerin olması ve katılımcıların bu düğünlere gitmeleri düğün ve gelin olma hayalini pekiştiren bir durum olduğu verileri elde edilmiştir. Katılımcıların çeşitli ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Ben derdim ki beni evlendiğim zaman burada çay bahçesi vardı ya orda derdim, düğünüm olsun derdim (kıkırdayarak anlatıyor). Gelinliğim derdim çok böyle güzel olsun derdim ama gene de öyle bir gelinlik giydim.” (Katılımcı 1)

“E mesela oluyordu düğünler tabii ki görüyoduk. E yani diyorduk biz de evlenelim... Cahillik... Yani gelinlik giydim, gelinlik giymek istiyodum.” (Katılımcı 12)

“Oluyor, tabi oluyor. Nasıl kuruyon bi hayal... Mesela işte düğünüm olacak diyon, onu giycem, bunu giycem. Ya hani ben öyle çok geç evlenmedim. Çok erken evlendiğim için fazla öyle şeyler düşünemedim. Ama tabii, heralde yani. Gelinlere baktığımda diyorsun, ben de böyle olacağım.” (Katılımcı 2)

“Vardı. Nasıl hayalim vardı işte düğün hayali kurardık. Evlilik hayali kurardık işte kıyafetlerde bizim insanlarımızda kıyafet çok önemlidir çünkü. He altından bile önemli kıyafetler işte çocukluktu işte. ...biz de öyle evleneceksin saçın başın yapılacak kıyafet giyeceksin düğünün olacak öyle hayallerim vardı benim. Bizde öyle.” (Katılımcı 15)

4.1.5.4. Eş Koduyla Elde Edilen Bulgular

Katılımcılara evlilik hayallerinin ne olduğu sorulduğunda bu hayallerin evlenecekleri eşlerle ilgili olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Eş kodunun altında; sahip çıkacak eş, anlayacak eş ve çok sevecek eş olmak üzere 3 alt kod bulunmaktadır. Bu alt kodlarla ilgili katılımcılardan elde edilen bulgular aşağıda doğrudan yer almaktadır.

“...evlenmeden önce ne bileyim daha çok anlayacağım ve beni böyle anlayacak bir insan, karşımdaki insan beni böyle daha çok anlayacak bir kişiliğe sahip olsun isterdim. Hayalim öyleydi yani karşıma böyle beni anlayan bir insan çıksın...” (Katılımcı 14)

“Sevdiğim insanla çok olmak isterdim yani beni seven insanla.” (Katılımcı 13)

İlk sevgilileriyle evlenen Katılımcı 5 ve Katılımcı 9 evlilik hayallerinin yine eşleriyle sevgililik sürecinde oluştuğunu şu şekilde ifade etmişlerdir:

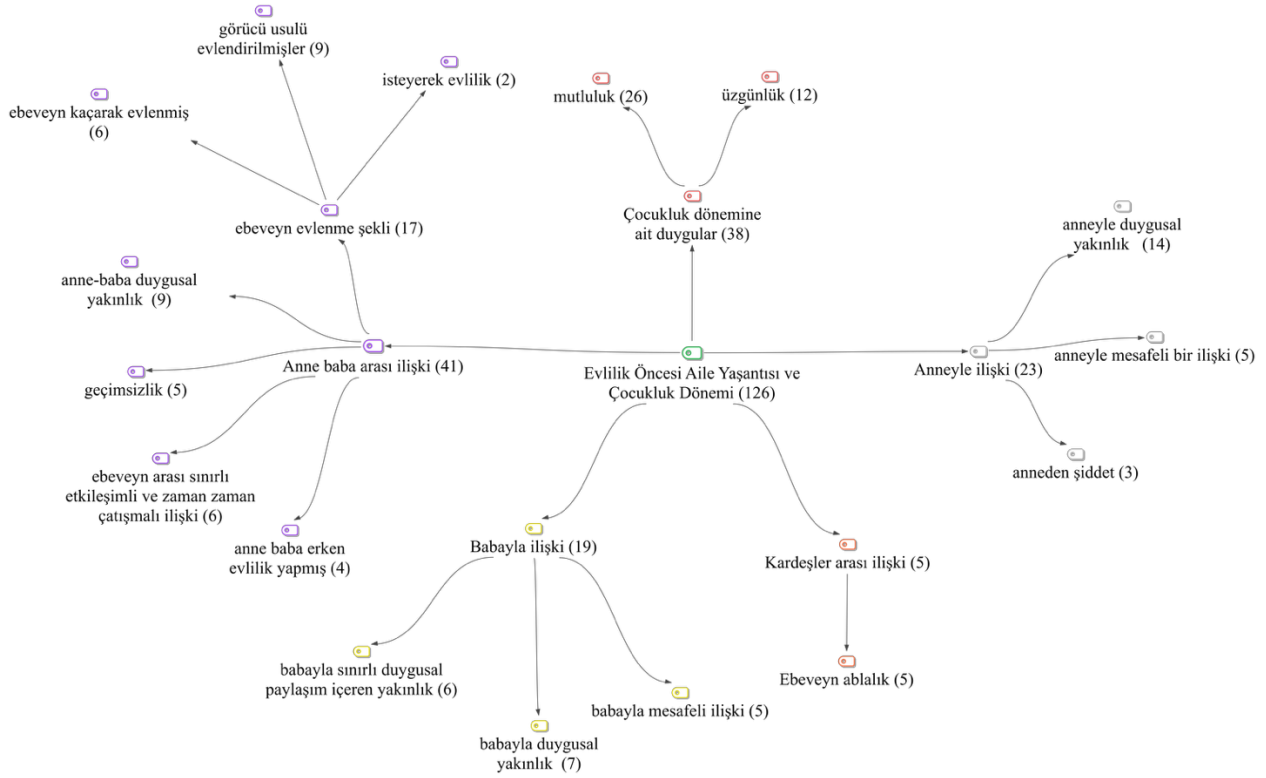
“Bak sana yemin ederim. Bu söylediğim çok gerçek. Eşim benim çok sakın bir şeydi...Delikanlıyken de evlenmeden önce önceden de ben eşimi gördüğümde yani konuştuğumda. Hani hep derdim bu adam bana gerçekten sahip çıkar iyi bir eş olur diye belki çok küçüktük o zaman hiçbir şey belli değildi ama karakteri belli ediyordu. Yine de öyle oldu. Yani ondan beklentim sadece buydu. Yani bana güzel eş olur, yani güzel anlaşırsız. Evet çok sakindi yine de öyle hala öyle. Yani güzel bir baba, güzel bir eş olur dedim.” (Katılımcı 5)

“Tam yaşadığım gibi... Nasıl bir evlilik hayal ettim? Ne desem sana... Immm... Beni çok seviyor. Bak başta bu, beni çok sevmesini istedim kocamın. Ya zaten çok seviyor. En önemlisi sevgisi bana olan. Ben hiç öyle sevmedim başkasını. Beni hiçbir çocukla mesela bir muhatap olmadım. Ben Serkan bir dedim. Serkan, Serkan , Serkan ben başka hiç kimse de böyle şey yapmadım. Ne bir görüştim ne bir konuştum ne öyle de. Bi o oldu. Ben Serkan'ı çok sevdim. Serkan'la da böyle. Şimdi Allah mutluluğumuzu bozmasın mutluyum.” (Katılımcı 9)

4.2. Evlilik Öncesi Aile Yaşantısı ve Çocukluk Dönemi Ana Teması

Evlilik Öncesi Aile Yaşantısı ve Çocukluk Dönemi Temasında, erken evlilik yapmış Roman kadınların çocukluk hayatındaki anılar ve bununla birlikte duyguların neler olduğu ve evlilik öncesi aile yaşamlarındaki ilişkilerin nasıl olduğu incelenmiştir. Bu temada 5 alt tema bulunmaktadır. Bu alt temalar sırasıyla şu şekildedir; anneyle ilişki, babayla ilişki, kardeş ilişkileri, anne baba arası ilişki ve çocukluk dönemi duygularıdır.

Şekil 4.2. Evlilik Öncesi Aile Yaşantısı ve Çocukluk Dönemi Gösterir Kod Modeli

4.2.1. Anneyle İlişki Alt Teması

Anneyle ilişki alt teması, çocukluk döneminde katılımcıların çocukluk yaşamlarında anneleriyle olan ilişkinin nasıl olduğunu anlamak amacıyla incelenmiştir. Bu alt tema kapsamında 3 kod bulunmaktadır. Bu kodlar anneyle yakın bir ilişki, anneyle mesafeli bir ilişki ve anneden şiddettir.

4.2.1.1. Anneyle Yakın Bir İlişki Kodundan Elde Edilen Bulgular

Anneyle yakın bir ilişki kodu; Roman kadınların çocukluk çağında, anneleriyle fiziksel, duygusal ve iletişimsel yakınlık içinde olduğunu belirttiği ifadeleri için kullanılmıştır. Katılımcılardan bazılarının doğrudan ifadeleri aşağıda yer verildiği şekildedir.

“Çok iyiydi ve daha öyle daha. Bana annem çok iyi davranırdı, daha da öyle. Benim bir dediğimi iki etmezdi. Benim annem çok çalıştı. O da temizliklere gidiyordu. Çok aşırı çalıştı. Bizi hiçbir şeye muhtaç etmedi öyle diyeyim. Ve daha da öyle yani elleri daha üstümüzde. Beni annem... Bak bi sana yalan gelicek mesela ben küçüktüm. Ben mesela... Annem bana bak ne diyordu bana, annem düşün “kuyumcudan ne istiyorsun?”. Bak kuyumcudan! Demiyorum ben sana ben bir dükkândan bir bujiteriden... şimdi annem çok çalışıyordu ya tabi o zaman da kazanıyordu kadın para yani. Annem temizliklere giderdi evlere. Annemin kadınları yazlıkçıydı.

Yazlıkçılara giderdi annem tabi. Bir de tabi annem sade (sadece) bir kadında hemen 12, 13 sene çalıştı devamlı. Tabi onun çocuklarına baktı annem. Tabi annemde para kazanıyordu. O zaman da bir ben vardım. Beni vallahi bak beni annem getiriyordu şeye “ne istiyorsun” diyordu bana bilezik mesela alırdı. Bak ben küçüküm mesela 16 yaşında bir kız mesela 15 yaşında...Bana şeyleri alırdı (2 eliyle boynunu işaret ederek), kolyeler böyle ince ince kolyeleri alırdı böyle bak gerçekten... Küpeler... Of şimdi ben o küpeleri yapardım (oynardım) dolardım bana yine alırdı... annem çok yani bana düşkünlükteydi bana.” (Katılımcı 9)

“Çok severdim ben annemi, o da bizi çok severdi. Çok severdi beni. Öperdi hep böyle... Ben yemek yapmazdım o zamanlar... Bilmiyordum ki... Annem çok yemek yapardı. Babam alırdı hemen derdi ki “Vesile bunları yap, çocukları toplayalım hepsi gelsin.” Hepimiz evli ablamlar falan hemen annem yapardı yemekleri. Hadi bakalım çağırırdık eniştemleri falan hepsi geliyordu bir sofraya oluyoduk bööyle (kollarını açarak kalabalıklığı ifade etti). İşte öyle yani toplardı bizi annem, babam hepimiz öyleydi, birimize değil hepimize öyleydi... severdi hepimizi bizde severdik onu.” (Katılımcı 7)

“Annemle kendi annemle çok güzeldi aram. Valla annem çok güzel bir kadındı ama babamdan korkardı. Babamdan korkardı hep bizi böyle piş pişlerdi annem. O zaman tabi annem öperdi bizi. Var ya annem var ya yoldan geçeni eve çağırırdı. Karnını doyurmak için. Evlatlarının hepsine karşı annem eşitti. Severdi bizi sayardı bizi annem. Değer verirdi bize böyle of yemekleri de Ayşe teyzem olsun da bi anlatsın. Nasıl bir güzel yemekler yapardı benim anaçığım Allah Allah nurlar dayanmaz, deli olurdu, deli olurdu bize işten geleceğiz, ne yedirsın diye bize.” (Katılımcı 8)

4.2.1.2. Anneyle Mesafeli İlişki Kodundan Elde Edilen Bulgular

Anneyle mesafeli ilişki kodu, çocukluk döneminde annesiyle duygusal, fiziksel ve iletişim açısından sınırlı ilişkide olduğu belirtilen ifadeleri tanımlamak için kullanılmıştır. Bu kodla ilgili Roman kadınların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Uzak. Şey bir kadın hâlâ da öyle işte gördün itici biri mesela bir derdin bir sıkıntın olsa ona derdimi yanamam bir sıkıntını söyleyemem. Önemsemez değil de ya öyle büyümüş o da anne tarafından şefkat görmemiş annesi onu çok küçükken babaannesine bırakmış, hiç onunla ilgilenmemiş. O annesi şefkati almadığı için o da bize onu veremiyor. Ben de onu mazur görüyorum bu şeyde. ... sana zaten en başını söylemem lazım. Ben annemin tarafından istenmeyen bir kişiyim hani annemin bana hamile kaldığında beni aldırmaq için elinden geleni yapmış yani. Hep yüzüme zaten söyler “seni doğurmak hiç istememiştin. Seni hep aldırmaq

istemiştim. Öbür çocuklarını isteyerek doğurmuş, o kendisi öyle bilmiyorum ama yalan ama doğru öyle söylüyor.” (Katılımcı 13)

“...mesefaliydik. Yok teması azdı öyle bi ilişkimiz vardı. Ağlatacak beni (araştırmacı için diyor ve sonrasında ağlamaya başladı). İşte çocukluk geldi aklıma...Ya annemiz bizim çok çok şey, bizi dönmez sövmez ama. Öyle de öpüp koklaması yoktu (ağlayarak).Hepimize karşı öyleydi. Bizi severdi aa sevgisini belli eden bir kadın değildi... İyi sever sever sevmesine ama belli etmez... Her şey içindedir onun. Bende isterdim annem beni öpsün koklasın.” (Katılımcı 15)

“Annem... Valla... Annemle pek... (kesik kesik cevaplar veriyor). Vaktimiz yani güzel vakit geçirdik mi bilmiyorum annemle. ...Eee tabii ki de o çocuk küçük olan kardeşimi ben büyüttüm. Sonra o 5 yaşındaydı falan işte ben evlendim zaten ve onu bıraktım. Bu tarafa gelince ben, onlar orada kaldı. Aldım eee şu anda mesela burda oturuyor annem sanki İstanbul’da oturmuş gibi. Yani gene gurbetmiş gibiyiz. Ben gidersem görüşebiliyoruz. Onlar buraya gelmiyorlar. Çocukluğumda da meseafeli bir ilişkim vardı, bir şey yani ben ondan öğrendim mi bilmiyorum belki de öğrendim.”(Katılımcı 14)

4.2.1.3. Anneden Şiddet Kodundan Elde Edilen Bulgular

Anneden şiddet kodu; anneden fiziksel şiddet gördüğü belirtilen ifadeleri kodlamak için kullanılmıştır. Çocukluk döneminde anneden fiziksel şiddet gördüğünü belirten 2 kadın şiddet anında üzüldüklerini sonrasındaki süreçte anneleriyle olan ilişkilerinin iyi olduğunu ifade etmişlerdir. Kadınların doğrudan ifadeleri aşağıdaki gibidir.

Annesinden çocukluk döneminde şiddet gördüğünü ifade eden Katılımcı 6, annesinin kendisine şiddet uygulamasının sebebinin evdeki geçimsiz aile hayatından kaynaklandığını aşağıdaki gibi doğrudan ifade etmektedir.

“Annemle aram nasıl yani? Döverdi beni çok... Sevmezdim annemi. (Araştırmacı: meseafeli miydi o zaman aranız?) Hayır değil. Hayır ya hep ondaydım ben... Şimdi annem şiddet gördüğü zaman onlara bağıramayınca benden alıyordu hincini. Ben dayak yiyerek büyüdüm... Çok dövüyordu beni diyorum ya sana, aşırı. Ne yapayım döverdi beni ben de ağlardım, ağlardım kafama soğan bağlardılar. Şişerdi, ninem yapardı soğan, hemen zeytin şişmesin...(gülerek anlatıyor). Bir de ben çok aksiydim. Bütün çocukları döverdim. ...eltisi dolduruyodu işte amcamın karısı. İşte karın böyle yaptı... Nenem, görümceler biraz fitne vardı sonra döverdi babam annemi.” (Katılımcı 6)

Annesinden çocukluk döneminde fiziksel şiddet görmüş olan Katılımcı 4 bu durumu annesinin kendisini korumak için yaptığını ve fiziksel şiddeti her annenin yaptığını düşünerek olağan bir durum olarak karşıladığını kendi ifadeleriyle direkt aşağıdaki gibi aktarmıştır.

“Annemle aram hala iyi çocukluktan beri iyi yani... Yakındık annemlen, çok gezerdik diye döverdi bizi (gülerek). Her Annenin yapacağı tarz şey bunlar. Geziyordum, döverdi bizi "çocukların (erkek) yanına gitmeyin, çocuklardan uzak durun" deye (diye) (gülerek anlattı). Ya annem mesela duyardı bizi. Şimdi mahallemizde çok biliyorsunuz. Bir kız bir şey yaptığı zaman yanındakini, "o da vardı yanımda" diyordu. Bir buluşmaya gidiyordu ,o da benim yanımdaydı. Bu sefer duyuluyorduk mahallede. Ondan hep derdi annem yani şey yapma (erkeklerin yanına gitme)...Beddua atmadı ama babamın tokmağınlan çok dayak yediğimi bilirim (gülerek anlattı/annesi babasının davul tokmağıyla dövmüş). Çocukken ne hissedeyim vuruyordu, bana ağlıyordum. Üzüliyordum... sonradan anneme hak veriyodum. O da benim kötülüğümü istemiyodu.” (Katılımcı 4)

4.2.2. Babayla İlişki Alt teması

Babayla ilişki alt temasında, Roman kadınların çocukluk dönemlerinde babalarıyla olan ilişkilerinin nasıl olduğu incelenmiştir. Bu alt temada; babayla duygusal yakınlık, babayla mesafeli ilişki ve babayla sınırlı duygusal paylaşım içeren yakınlık olmak üzere 3 kod bulunmaktadır.

4.2.2.1. Babayla Duygusal Yakınlık Koduyla Elde Edilen Bulgular

Babayla duygusal yakınlık kodu; kadınların çocukluk dönemi anılarında babalarıyla fiziksel, duygusal ve iletişimsel yakınlıkta olduğunu belirten ifadeleri tanımlamak için kullanılmıştır. Kadınlardan bazılarının doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Babamla ilişkim çok güzeldi benim aaa (hayranlık içeren bir ses tonuyla). O hani kız çocuklarının ilk aşkı olur ya babalar gerçekten öyleydi. Her zaman çok güzeldi. Hep öyle hala öyle. (Araştırmacı: ne kadar güzel, duygulandın biraz...) Evet, duygulandım bazen annemin mesela anlatamadıklarımı bile babama anlatırım. Kendimle alakalı sıkıntı gün açısından. İçsel açıdan yaşadıklarımı çok çok dinler beni her zaman dinler. ...çok istedi okumamamı hemşire olmamı. .Çok (hayal) kurmuş öyle diyo hala öyle diyor, kız kardeşimle de ilgili de öyle. Bazen benim kızım içinde söylüyor: “Kızım diyor, bu kız çok akıllı diyor aşırı akıllı diyor, çok akıllı diyor. Bunu bir, bir şeyler yap bunu diyor. Bir yerlere getir bunu diyor, pişman olursun” diyor. Dedim inşallah olur baba.” (Katılımcı 5)

“Oooo babam (ses tonu yükselerek sevinçli bir şekilde) babamı çok seviyordum. Annemi de seviyordum ama eee babamı sanki böyle taa (daha) birçok. Çünkü babam çok düşküncü bana. Böyle şu kadar bi zarar getirtmiyordu (turnağının ucunu göstererek). Aa annemle de öyleydi ama babamla daha bi farklıydı. Ooo babam beni çağırırdı mesela geziyorduk kızlarla. Beni çağırıyordu, beni alıyordu kucasına öpüp kokluyordu beni. Mesela işten geliyordu, gidiyordular işlere. Eve geliyordu mesela ilk beni sarardı öpüp koklardı beni tabii...” (Katılımcı 12)

“Babam beni çok seviyordu. O daha gerçi hepimizi severdi da ben küçüktüm ya, bir de biraz rahatsız büyüdüm. Beni Çanakkale’ye getiriyordu, alıyordu kucasında beni, oturtmazdı şeye (koltuğa) kucasında getiriyordu, beni çok yani çok severdi. Annem babam bizi çok severdi. ... Biz valla hastalandık bir yatakta yattık, kızamık çıkardık beraber küçük kardeşimle 3 yaş var onunla. İşte biz beraber kızamık çıkardık aynı yatakta yattık (gülerek anlattı). Mesela Şimdi biz kalkıyorduk sabah börekçi geliyordu, Kazım abi vardı önceden geliyordu mahalleye, babam alıyordu böyle kalıplan börekleri getiriyordu. Bütün, bütün hiç kestirmeden kaç tane (eliyle böreklerin büyüklüğünü işaret etti). Ama biz “vay neden kesik değil bunlar” diyorduk 2 kardeş, tekrardan bize para giderdik, kesik börek alıyorduk.” (Katılımcı 7)

Yukarıda babasıyla duygusal yakınlığından bahseden 13 yaşında evlilik yapmış olan Katılımcı 7 evliliğinin ilk zamanlarında da babasıyla yaşamış olduğu bir anıyı doğrudan aşağıdaki şekilde anlatmaktadır.

“Babamla da öyle... (annesiyile olan yakınlığını kastetti) Babam da çok severdi beni. Mesela ben evlendim, küpem kayboldu. Ben ağlıyom yeni gelinim taa (daha). “Ya dedi ne oldu?” dedi babam, “dedim küpem kayboldu benim” babam: “ya sen dedi niye üzüliyorsun kızım? Ben sana yaparım küpeni.” dedi “Tamam üzülme” dedi. “Ben sana alacağım dedi, küpe” dedi. Mesela biz evliyiz ya bir yemek yapsınlar bana hemen ayırıyodular. O zaman tah-talar vardı evlerde buzdolapları falan yoktu telden... Tahta şeyler vardı, dolaplar... Hemen saklardılar. (Katılımcı 7)

4.2.2.2. Babayla Mesafeli İlişki Kodundan Elde Edilen Bulgular

Babayla mesafeli ilişki kodu, katılımcıların babalarıyla ilgili fiziksel ve duygusal açıdan uzak ve soğuk bir ilişkiye sahip olduğu söylemelerini ifade etmektedir. Roman kadınların bazılarının doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Çok soğuktu, soğuktu. Gençliğinde babam pek bize umursamazdı da şimdi şimdi çok değişti. Öyle vurup dövmezdi, dövmezdi da şey karakteri mesafeli. Şimdi öyle değil değişti. Gençliğinde mesafeliydi... Pek ilgisi yok gibiydi. Yani ben hiçbir kere olsun beni kucağına aldığı görmedim, sevdiğini görmedim.” (Katılımcı 6)

“Babam nasıl diyim sana, babamla mesafem vardı. Babam çok yanımda değildi bizim. Hani ben nişan bile olduğumda, büyüdüğümde babam hep İzmir’de çalışıyordu. Hep oradaydı. Hani biz hep evde annemle kalıyoduk yalnız. İşte bize para yollardı. Müzisyen olduğu için hep uzaktaydı.” (Katılımcı 2)

“Babam iyiydi. Ya babamın bana şeyi yoktur. Eee saftır benim babam öyle bir kimseye şeyi yoktur. Kini yoktur. Annemin daha büyük bir baskısı var babamın üstünde. Onun ağzına bakan bir cins yani. Yine mesafeli ama iyi bir insan diyebilirim. Duygusal bir bağ hiç kurmadım babam sadece iyi bir insan. Bi yemek yaparım, eve koyarım işte bir iş yaparım tamam. (Araştırmacı: Çocukken de mi öyleydi peki bu?). Hep öyleydi. Değişmez. Mesela sevsin sarılsın öpsün beni istemem. İstemem ya alışmadığım bi şey benim. Beni alıştırmamışlar, böyle küçükkene sevme şeyi. Yani şu an yapsa bile yapmacık geliyor, içim kabul etmez (elini göğsüne götürerek) ben istemem öyle bir şey yapmasını.” (Katılımcı 13)

4.2.2.3. Babayla Sınırlı Duygusal Paylaşım İçeren Yakınlık Kodundan Elde Edilen Bulgular

Babayla sınırlı duygusal paylaşım içeren yakınlık kodu; çocukluk anılarında babayla iyi bir ilişki içinde olunduğu ifade edilmesine rağmen arada duygusal bir sınırın da varlığını ifade eden söylemlerden oluşturulmuştur. Bu kodla ilgili katılımcıların bazılarının doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“...babam çok çabuk öfkelenip ama çabucak da şey olan bir tipti (sakinleşen). Ben erkek gibi olduğum için ben çünkü erkekleri yoktu, ilk kızları bendim. “Oraya git” bekardım o zamanlar, İstanbul’da “oraya git, tüp doldurmaya git, kasaba git oraya git” ve ben babamın korkusundan hani babam beni dövmezdi ama bir şey vardı ki o zaman, bi ailede evet bir korku annede babada hani vardı saygıdan ileri geliyordu tabi ki de. Ben mesela şey derdim kasaba yolladı beni bizim o zaman İstanbul’daki oturduğumuz evler şöyle dimdik (elini yukarı doğru üçgen yaparak dikliği gösterdi) çok büyük, ben o 50, 100 tane merdiveni düştüm, kan içindiyim, ama ben hala kasaba gidiyorum. Kasap tanıdık “ne oldu!” filan dedi, dedim “işte ben geldim yemeklik almaya filan” sonra ben eve gidince babam çok üzüldü o durumu görünce

“sen ne yapıyon! Hani neden ben sana düşte böyle mi gel dedim” diye çok üzölmüştü.” (Katılımcı 11)

“O da çok iyi (biraz durgun bir şekilde söyledi). (Araştırmacı: peki iyiyi açabilir misin?). Çok iyiydi... O iyi de çok iyiydi. Babam çünkü babam çok fazla yanımızda duran biri değildi. Babam hep şeylerdeydi. Müzisyen ya hep şeylere çıkıyordu. Dış ülkelere çıkıyordu, tabi babam dış ülkelere gidiyordu. Dubai’ye bile gitti. Babam keman çalıyordu. Eniştem de kanun çalıyordu. Eniştemin bu iş geliyor Dubai işi o da babamı alıp gidiyorlar. ...o yoktu ama yani o bize para gönderiyordu, bizim o maddi şeyimizi karşılıyordu. Hiç hatırlamam öyle sarılıp öptüğünü falan. Annemle de öyle değil ama şey şimdi mesela şimdi ben kendimi babamdan ziyade anneme daha çok açan biriyim. Şimdi babaya çok şey yapamazsın (yakınlık kuramazsın anlamında söyledi).” (Katılımcı 9)

“Babamla aram güzeldi, şeydi babamla aram şey böyle babamdan utanır gibiydim ondan. Böyle utanır gibiydim, ondan para isteyemiyodum, utanıyodum biliyo musun? (Araştırmacı: peki neden?) ne bileyim işte o zamanki çocukluk aklı mı? Ne diyeyim mesela giderdik, gezerdik. Yani öyle babamdan çekiniyordum, yani mesafeliydim. Sarılmam falan da yoktu, utanırdım babamdan mesela vallahi utanırdım hala utanırım. Ne bileyim böyle. Mesela derdim tasam olsun anlatamazadım öyle çocukken, şu an anlatırım ama önceden hayır anlatamam. Yoktu bi sebebi falan kendim öyle düşünüyordum herhalde kendim yaratıyordum onu psikolojikmen. ... ama çok severdim (babasını). Mesela alırdı hediyedir falan. Bir şey istediğimizde mutlaka alırdılar.” (Katılımcı 4)

“Babamla aram... Babamla biraz mesafemiz vardı ama hani öyle mesafe, nasıl bir mesafe, bir şey derdim biraz şey yapardı bana (gönölsüzlük) darılırdım ben. “Derdi gene ne oldu” derdi “hemen yüzünü asıyon derdi” “neden?”, “Ama sen derdim söylediğim şeyi bak diyorum yapmıyon” babam da “akşama diyordu iş dönüşü getirecem” derdi. Ben acele ederdim biraz, hemen istiyordum yerine gelsin, biraz darılırdım ona o da gece gelince ben uyurkene bir kalkardım sabahleyin başucumda (istediği şey).” (Katılımcı 1)

4.2.3. Kardeş İlişkileri Alt teması

Kardeş ilişkileri alt teması altında çocukluk dönemindeki kardeşler arası ilişkiler incelenmiştir. Bu alt tema altında ebeveyn ablalık olarak bir kod bulunmaktadır.

4.2.3.1.Ebeveyn Ablalık Koduyla İlgili Elde Edilen Bulgular

Bu kod çocukluk yaşamlarında kardeşlerinin bakımını üstlendiklerini belirten katılımcıların ifadelerini tanımlamak için kullanılmıştır. Kardeşine küçük anne olduğunu ifade eden Katılımcı 14 ve diğer kadınların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“...kardeşlerimle yani küçük olanı ben büyüttüm. Mesela o 17 yaşında şu anda küçük kardeşim. Annem onu doğurdu bana verdi resmen, bir de eee meme emmiyordu. Annemi emmiyordu. Ben en büyük ablayım, biberona mama yapıyordum ona, mama veriyordum ona, benimle uyuyodu, benimle kalkıyordu. Yani ben büyüttüm onu küçük anne gibiydim ben evde hani onu hatırlıyorum. Küçük bir anne (kendisini kastederek), kardeşimi ben ilgileniyom. Her yere ben. Bir hastalanıyor doktora ben götürüyom onu, arkamdan ağılyo okula gidiyodum, öğle yemeğine çıkıyorduk. Eve geliyoduk öğlene arkamdan ağılyodu. Eve pişman oluyodum yemeğe gittiğime, zorla yani susturuyorduk onu tekrardan okula gidiyodum (mutlu bir ses tonuyla anlattı).” (Katılımcı 14)

“Hep iyi kardeşlerimle aram, en küçüğünü ben büyüttüm ben baktım. Ben 10 yaşındadım Umut olduğunda. Umut oldu 1,5- 2 yaşında annem bıraktı. Balığa başladı, çalışma her gün gidiyor, attı çocuğu üstümüze ben bakardım ben, ben baktım onun boklu bezlerini bana yıkatırdılar. ...ben severek yapardım, annemin verdiği bezleri toplardım sonra mahalleli kızlarına “Gelin mari yıkayalım bunları” derdim. “Süt bunlar, ekmek yemiyo ki bunlar” derdim yıkatırdım kızlara (bezleri)...” (Katılımcı 6)

“Onlar evlenip gittiğinde onların küçüklük o halleri işte babam İstanbul’a gidiyor geliyor orada da çalışıyor yani ondan sonra. Annem çalışıyor e onlar tabi ben bakıyorum(kardeşlerini kastediyor). Öyle bir sıkıntı bir çocuk için yani. Okumamış. Yazma okumayı bilmeyen çocuk. İki kardeşlerine okul saatine yolluyor onları arkalarından bir tane çorba yapıyordum.” (Katılımcı 13)

4.2.4. Ebeveyn Arası İlişki Alt Teması

Ebeveyn arası ilişki alt teması altında; katılımcıların çocukluk dönemindeki, anne ve babanın arasındaki ilişkinin nasıl olduğu kendi bakış açılarıyla incelenmiştir. Bu alt tema altında ebeveyn evlenme şekli, ebeveyn erken evliliği, ebeveyn arası duygusal yakınlık, ebeveyn arası sınırlı etkileşimli ve zaman zaman çatışmalı ilişki ve ebeveyn arası geçimsizlik olmak üzere 5 kod bulunmaktadır.

4.2.4.1.Ebeveyn Evlenme Şekli Kodundan Elde Edilen Bulgular

Ebeveyn evlenme şekli kodu, katılımcıların anne ve babalarının hangi şekilde evlilik yaptıklarını tanımlamak için kullanılmıştır. Bu kodun; isteyerek, kaçarak ve görücü usulü olmak üzere 3 tane alt kodu bulunmaktadır.

Kadınlardan 8'inin ebeveyni görücü usulü, 5'ininki kaçarak ve 2'sinin de isteyerek evlilik yaptığı bulguları elde edilmiştir. Ebeveyn Görücü usulü evlilik alt kodu katılımcıların direkt olarak söylemlerinden elde edilmiştir. Bazı katılımcıların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Annemin de galiba görücü usulü olmuş annemle babamın, onlar da yani istesmeden, birbirini sevmeden. Görücüyü usulü evlenmişler onu biliyorum.” (Katılımcı 14)

“...bu sefer annemi vermişler. Demişler ben yani (ninesinden bahsediyor) “Ahmet’e vereceğim” demişler. “Verdiler beni.” der, “...ben babanızı tanımazdım kızım” der annem. Annem de çok küçükmüş 13 yaşındaymış. Babası ölmüş, 9 yaşında kalmış babasından yetim. Bir de kardeşi vardı dayım, o da bebek kalmış.” (Katılımcı 7)

Ebeveyn kaçarak evlilik alt kodu, katılımcıların direkt olarak söylemlerinden elde edilmiştir ve bazı katılımcıların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Babam kaçırmış, babam buradan annemi geçirmiş. İşte sevmek, sevmek, sevmek ve sevmek (kinayeli bir şekilde söyledi). Panayıra gelmiş. Babam görmüş annemi kaçırmış, Babam abilerinle beraber gelmiş (panayıra) yengem annemi oradan görmüş, kandırmış annemi kaçmış annem.” (Katılımcı 8)

“Kaçarak evlenmişler. Kaçmış annem zaten babama. Adam karısına köfte kariyo, oturduğu yerde yemek yapıyo . Babam hanımı yesin diye yani düşün o kadar...” (Katılımcı 11)

İsteyerek evlilik alt kodu katılımcıların direkt olarak söylemlerinden elde edilmiştir. Katılımcıların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“...severek evlenmişler, işteşmişler onlar.” (Katılımcı 4)

“...mesela annemle babam da isteyerek evlenmişler.” (Katılımcı 13)

4.2.4.2. Ebeveyn Erken Evliliği Kodundan Elde Edilen Bulgular

Ebeveyn erken evliliği kodu, katılımcıların annelerinin 18 yaş altı yaptığı evlilikleri ifade etmek için kullanılmıştır. 15 kadının annelerinin tümünün erken evlilik yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılardan bazılarının doğrudan ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

“İşte severek evlenmiş sev hatta mahallede onların aşkı hep konuşulurmuş. Babamın evi olmadığı için anneannem annemi vermemiş vermek istememiş. Annem de 17 yaşında mıydı? Hatırlamıyorum. Pek de anlatılanlara göre 17’ydi zannedersem babama kaçmış.” (Katılımcı 5)

“Annem de 15 yaşında evlenmiş ama annemin babası ölmüş. Anneannem kocaya gitmiş, babalık elinde büyümüş, annem; dayak vardı diyor. Kızım diyor şey diyor baktım baktım diyor, babanı da görünce diyor. Baban da bana bir haber yolladı diyor, kaçtık diyor.” (Katılımcı 1)

“Görücü usulü. Annem babamı tanıımıyormuştu bile etmiyormuştu. Mahalledenmişti ama babam askermişti. Annem 15 mi 16 yaşında mı ne evlenmiş anlatmasına göre. Büyüklere istemiş. Babam askerdeymiş... babamın babası dedem haber göndermiş onlara... Bu sefer annemin babası dedem onlara tamam diyor ama annemin hiçbir şeyden haberi yok veriyor... Annem diyor “ben diyor babanı hiç tanıımıyordum, bilmiyordum nasıl biri olduğunu bile” hani Musa, Musa diydüler ama diyor, kim bu Musa bilmiyordum ben diyor. “Askerden gelince ben gördüm onu” diyor, “baban da beni bilmiyordu” diyor, tanıımıyordu, babam delikanlıyken de İzmir’de çalışmış. (Katılımcı 2)

4.2.4.3. Ebeveyn Arası Duygusal Yakınlık Kodundan Elde Edilen Bulgular

Ebeveyn arası duygusal yakınlık kodu; katılımcıların çocukluk çağındaki gözlemlediği ebeveyn arası ilişkiyi; anne ve baba arasında duygusal bir bağın ve anlayışın olduğu, tartışmaların olsa dahi ebeveynlerin birbirine uyum sağladığı, ilişkinin genelinde şiddet içermeyen eşlerin birbirine destek olduğu söylemlerini kapsayan ifadelerden oluşmaktadır. Katılımcıların bazılarının doğrudan söylemlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Yani çocukluğumdan beri işte güzel bir evlilikleri vardı. Tabii her evde tartışmalar, huzursuzluklar bazen olur. Zaten anlatmış mıydım bilmiyorum. Küçük bir odamız vardı, küçük bir oda. Küçük bir mutfak. Kardeşim vardı, kız kardeşim ben vardım. Hani burada işte bir yaşam sürüyorduk. Çok da varlıklı bir aileden gelmedim zaten. Sıkıntılar oldu bir sürü. Yani nasıl diyeyim. Babamın anneme olan sevgisini hep ben de hayal ederdim işte zamanı gelince büyüdüğümde evlenince hani ben de böyle babamın çok sahiplenme duyguları vardı. Böyle birazcık da sevdiğini kıskanır. Anneme karşı hep öyleydi. Hani mesela bir yere gitsin hep sorardı, annen nereye gidiyor annen nerede falan diye biraz kıskançtı babam. Hep öyle evlilik isterdim hani babamın annemin sevdiği kadar evlenince beni de eşim bu kadar sevsin

sahiplensin. Benim için güzeldi. Küçüklüğümde hatırladığım kadarıyla güzel bir evlilikleri vardı.” (Katılımcı 5)

“Güzel çok güzel hatırlıyorum. Giderdik, giderlerdi sinemaya... Zaten babam alırdı, gündüzden biletleri. Bi görüyodu afişleri “Aman diyordu, Vasfiye, çok güzel film var ki Türkan Şoray.” hadi bakalım alırdı. Çok güzel bir anlaşırlardı. Babam sonra çok güzel bakardı... Evi yani bizi çoluğunu, çocuğunu bizi (bize) çok güzel bakardı, hiç yoksulluk yüzü görmedik.” (Katılımcı 7)

“Çok iyiydi annemle babam arası çok iyidir. Yani biz evimizde hiç kavga gürültü bilmeziz. Valla bilmiyom, babam da iyi biri hani evine parasını şeyini her şeyini getiren birisi. Hani öyle kötü bir kişiliği yok. Öyle sevdiklerini söylemezlerdi önümüzde ama belli ederlerdi sevdiklerini birbirleri. (Araştırmacı: Nasıl anlardın?) Anlardık yani hiç evde gürültü, kavga yok şey yok, güzel geçinirlerdi, ev de geçinirlerdi. Güzeldi, yani birbirini sevdiğini anlardık.” (Katılımcı 15)

4.2.4.4. Ebeveyn Arası Sınırlı Etkileşimli ve Zaman Zaman Çatışmalı İlişki Kodundan Elde Edilen Bulgular

Sınırlı etkileşimli ve zaman zaman çatışmalı ebeveyn ilişkisi kodu, sıklıkla anne ve babanın; babanın işi dolayısıyla aynı evde nadir bulundukları ve tartışmaların olması durumunda annenin uyum sağladığı söylemlerini tanımlamak için kullanılmıştır. Katılımcıların çeşitli söylemleri aşağıda yer almaktadır.

“Annem babam da çok güzel geçinirdi ama babam çok böyle sinirli asabi biriydi. Annem çok yavaş bir mükemmel melek gibi kadın desem yeri vardı annemin (şefkatli bir ses tonuyla). Hep hep alttan alırdı annem... Hep böyle alttan, tamam canım, canım ciğerimsin hep öyleydi.” (Katılımcı 8)

“Çok küçüktüm, hani bilmiyorum tartıştılar ama sonradan da konuşurdular. Hani hiç böyle uzun süre tartış hani böyle kavgalı durmazdılar evin içinde. Yani evin içinde ille tartışma olur. Olmaz diye bi şey yok ama hiç böyle uzun süreli durmazlar. Hani yok dayak yenilsin yok öyle bir şey hiç yok. Ya tartışmaları oluyordu ama hiç ben görmedim. Hani babam kalksın anneme bir tokat atsın (atmazdı). İlk dönemlerde daha küçüktüm yani hatırlıyorum babam İzmir’e gitmeden önce hamallık yapıyodu benim. Biz öğlene kadar babamın mesela bekliyorduk. Hamallıktan gelsin para getirsin eve... Annem o gelmeden önce mesela bir şeyler uyduruyordu bize yediriyordu. Annem yemiyordu, bizi doyuruyordu abimle önce, sonra babam

geldiğinde zaten eli dolu geliyordu. Hamallıktan gelince... o zaman yapıyordu. Hep birlikte oturup yiyorduk.”(Katılımcı 2)

“Ne yaparlardı babamla... Müzisyendi babam. İşe gittiği zaman, işlere gidiyordu, Ezine taraflarına falan ya da Bayramiç taraflarına... 4-5 gün gelmediği oluyordu. Yani annemle biz kalıyorduk öyle babam gelip 2 gün kalıyordu. Hafta sonu tekrar gidiyordu. Güzel bir ilişkileri vardı. Yani hiç kavgalarını ben hatırlamıyorum böyle.”(Katılımcı 3)

“Babam biraz çabuk öfkelenirdi, hemen çabuk sinir olurdu o anneme karşı. Bir şey yokken, yani hemen çabuk sinir oluyordu, parlıyordu buradan hep açılırdı araları. Hiçbir nedeni yokken birdenbire kızılıyordu. (Araştırmacı: annen nasıl bir tavır sergiliyordu?) Bir şey yapamıyordu ki ne yapsın alıştı artık. O da ona, alttan alıyordu. Sessiz kalmayı tercih ediyordu. Buradan kaynaklanırdı hep başka da bir sorunları yoktu onların. Çabuk, hemen sinir olurdu. O hemen her şeye birdenbire kızardı, sonra da hiçbir şey olmamış gibi biterdi her şey. ...üzülüyordum onlara evet üzülüyordum. Yani hiçbir neden yokken neden babam böyle yapıyo, neden kızıyor, neden anneme böyle davranıyo? E tabii ben de üzülüyordum onlara yani kalp kırıcı oluyor, birdenbire aslında.” (Katılımcı 14)

“Immm... Anne babamın da öyle iyiydi arası... Evlerine çok düşkündü. Mesela babam gelsin çarşıdan alır getirir her şeyi getirirdi. Annemde çok seviyodu yapmasını mesela, yemek olsun şey olsun çok seviyordu. Ama biraz babam sinirliydi. Dedim ya amcamlar... Onların zaten ikisi biraz (Babasını ve diğer amcasını kastediyor). Eee mesela babam ne kadar çok seviyodu beni ama ben azıcık biraz babamdan korkuyodum... Annem zati(zaten) alıştıydı onun o şeyine, bağırıp çağırmaclarına. A yavaşta annem alttan alırdı onu hep. ...yoktu dövmesi falan.”(Katılımcı 12)

4.2.4.5. Ebeveyn Arası Geçimsizlik Kodundan Elde Edilen Bulgular

Ebeveyn arası geçimsizlik kodu; kadınların evlilik öncesi dönemine ilişkin anne ve babasının arasındaki ilişkinin tartışmalı olduğu, aldatmanın var olduğu ve babadan anneye karşı şiddetin yaşandığı söylemlerini tanımlamak için kullanılmıştır. Katılımcıların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“...annem kaçıyodu ki gidiyodu mesela babam dövdüğünde giderdi gelmezdi 1 ay 2 ay (hüzünlü bir ses tonuyla).Tabii vardı. Alır giderdi annem kendini işte dedemle ninem biraz çok aksiydi. Dökerdiler annemi laflarıyla (üzerler anlamında). Annem de cahil cevap veremezdi ağlardı. Babam gelirdi işten fitlerlerlerdi babamı “karın öyle yaptı böyle yaptı” gene benlen

kardeşim ikiz gibidik. İkimizde sıçarmışık işermişik. Karının kafası boktan sidikten kalkmaz bütün gün çamaşır yıkamaktan (annesini kastediyor)... E nenem (babanne) çalışan bir insandı temizliklerde. Yani bütün gün ev işi yemek bizimle uğraşırdı. Bir de akşama dayak attırırdılar annemin psikolojisi çok bozuktu, mahallede biliyor. 1-2 ay gelmezdi. Biz kalırdık nenemde, öteki nenede yatarıdık ...Gelirdi. Babam yalvarırdı. Nenem gelirdi? “Hadi kalk kızım artık gel evine yeter” derdi. Bazen 3 gün dururdu, bazen 1 hafta, bazen 2 ay , bazen 6 ay. Ben işte arada üzgün. Bir nene “hadi defolun gidin nenenize”, diğər nine “aa gidin o sizi baksın” derdi burası kovardı orası kovardı. Ben de oturdum taştta böyle küçüküm ya, gitmek istemezdim hiçbir tarafa ama ben otururdum böyle bakardım nereye gideyim? Kardeşim daha küçük anlamazdı yani... Fatih’i çok severdiler (kahkaha atarak). Beni de çok severdiler...Bizi çok severdiler çünkü dayılarımın çocukları olmadı. Olmadığı içi bize kıyamıyordu böyle. Biz yerdik, içerdik o zaman, orası da zengindi. Burası da zengin her iki tarafta da yerdik .Orada hep kuzu oğlaklar hep tencerede, et tavuk yerdim içerdim.... Dedemin dükkân ya kızlar bir püsküt alamazdı. Ben giderdim dedem doldururdu kucağıma (yüzünde sevinç ve kahkahalarla anlattı).” (Katılımcı 6)

Katılımcı 6 annesiyle babasının boşanma durumuna gelip boşanmadığını aşağıdaki şekilde ifade etmektedir.

“...6 ay kaldığı da oluyordu. 6 ay olduğu zamanlar; boşanmaya vermişler kağıtlar gelmiş eve babama, mahkemeye artık çıkacaklar, boşanacaklar, geliyor babam yalvarıyor... Annem çok istedi ayrılmak ama anneannem izin vermedi. “Otur be kızım çocukların var bak ikinci kocaya gideceğin daha iyi mi iyisine mi varacaksın? (Ses tonuz hüüzünlü bir şekilde üzülerək anlattı) ya o da daha beter çıkarsa” diyerekten şey istemedi nenem 2 yüzlü olmasını istemedi (2 kez evlilik yapmasın anlamında). Ya boşanacaktı kadın, artık canına tak ediyordu. Sağlamdı arkası da sağlam... Dede varlıklıydı ama işte nenem (anneanne) “Hadi kızım olsun be kızım” benim nenem çok iyi niyetliydi...”(Katılımcı 6)

“Çok güzel bir ilişkileri vardı. Şiddettir falandır hiçbir şey yoktu, hiçbir şey... işte dünyada öyle pis kadınlar var ki anladın mı seni alt üst edebiliyorlar mesela. (Araştırmacı: nasıl bir süreçti sizin için senin için anlatabilir misin?). Nasıl oldu? Ama bozuk bir kadınmış. Annem çok... Biz onu duyduğumuzda öğrendiğimizde çok annem ağladı... çok psikoloji bozukluğu geçirdi. Bunlar kolay şeyler değil (hüüzünlü ses tonuyla). Müzisyenlerde bu var, aldatma var. Var var çoğunda var...(biraz sessizlik ve iç çekme). Annem ne yaptı? Sonra işte... hala devam ediyor. Benim de düğün çeyizim seriliyor. Babam kadınla restoranda dansı ediyor, videolar geldi.

Düğünümün içinde bir de böyle konularla ilgileniyoruz (sesini yükseltti). Anladın mı, çok zor. Kadın hala bozuk psikolojiyle yaşantı yapıyor (annesini)... Bir aldatma geri kalan... en kötüsü oldu! Yeri gelsin bir tokat atsın mesela eksilmezsin ama aldatma kötü bir şey.” (Katılımcı 4)

4.2.5. Çocukluk Dönemi Duyguları Alt Teması

Çocukluk dönemi duyguları alt teması; katılımcılara “Çocukluğunuza dair hatırladığınız en yoğun duygular nelerdir?” sorusu yöneltilerek çocukluk dönemine ait duyguların neler olduğu incelenmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda Roman kadınların çocukluk dönemlerinde okul, mahalle, ev dışı ve ev içini kapsayan çocukluk anılarına ait bulgular da elde edilmiştir. Bu alt temada mutluluk kodu ve üzüntü kodu olmak üzere 2 kod bulunmaktadır.

4.2.5.1. Mutluluk Koduyla Elde Edilen Bulgular

Mutluluk kodu; Roman kadınların çocukluk dönemine ilişkin anılarını anlatırken mutluluk, sevinç ve sıklıkla oyun anılarından bahsettikleri ifadeleri tanımlamak için kullanılmıştır. Katılımcılardan bazılarının doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Çocukluğuma dair kendimi ben hep mutludum. Çünkü diyom ya beni arkadaşlarımı çok seviyodum. Ben hep mutluydum biz hep yani mutluyduk. Yani çocukken insan ne düşünür arkadaş oyun. Biz alırdık da kilitleri evcilik oynardık. Bir de tarla böyle bak buralar açtı o zaman alırdık şeyleri (kap kaçak) yapardık yemek (kahkaha atarak). Allah benim çocukluğum çok güzel geçti (neşeli bir ses tonuyla). Vallahi çok güzel geçti. Eveett (coşkulu bir şekilde), arkadaşlarım çok şeydi, seviyordum onları. Ya hep biz birlikteydik, bir yatmamız ayırdı diyorum ya sabah kalkarız o zaman böyle telefonlar yoktu, hemen görüşürdük.” (Katılımcı 9)

“Çocukluğum nasıldı? Burada bak iyi kötü bilmiyorum mahalleyi tanıyor musun? Burda ne vardı işimizi yapardık, yıkanırdık paklanırdık . Çıkardık, gezerdik, bizde böyledik. Oyun oynardık, arkada tarla vardı. Sarı bir kumlar vardı, giderdik, pastalar yapardık, köfte yapıyormuşuk ızgaralar yapardık (kahkaha attı), para katıştırdık, giderdik, balık alırdık, mangal yakardık arkadaşlarımla, patates alın derdim hepiniz oturun tava alırdık yağ kavuruduk. Güzeldi bunlar dün burada konuştuk arkadaşım... Muthuydum.” (Katılımcı 4)

“Kışın ışıkların söndüğünde kar yerde olduğunda bütün tayfa ninemin evine toplanırdık. Halalarım, hala çocuklarım çok güzel muhabbetleri olurdu. Bir de gaz lambası ya da mum yanardı camın içinde Atatürk’ten açılırdı. Oradan buradan muhabbet... Bak hep aklımdadır dur bak anlatırdık işte halamın oğluyla aynı sınıfa giderdik o gelirdi ders yapardık teyzemin oğlunla mum ışığıyla yapardık, güzeldi yani böyle mutluluktu. Sevinçliydi...” (Katılımcı 6)

“...gene aynı öyle mutluydum. Her şey... ip atlardık mesela saklambaç oynardık o zaman şeyleri kiremitleri dizerdik, top atardık. Tombili oynardık tombili diyorduk ona. E işte öyle atardın da topu sen yakalandın bilmem ne hep öyle şeyler oynuyorduk. Güzeldi he benim için. Evde de e tabii annen baban kardeşlerin bir arada mutlu olursun tabi... Biz de toplanıyorduk. Ablamlar evli eniştemler geliyordu. Onların çoluğu çocuğu vardı... Zaten büyük ablam bahçede, onun çocukları... Öyle ya büyük kızı bana yakın o da. Küçük kardeşimle pek arası yok (yaş olarak) yani bir bahçe içinde büyüdük biz. 3 tane çocuk doğurdu mesela bir tane daha sonda doğurdu öldü. Onun da 2 kızı, bir oğlu vardı. E mesela o doğdu. Ben onun bezlerini yıkardım, o zaman yoktu böyle bez ne nerede sularda yıkardım onları bakıyordum ortanca ablamın kocası asker oldu, bizde kaldı. Ben çocuktum hep onun kızlarını baktım. Çanakkale'ye kadar kayınvalidesi kaynatası Çanakkale'de oturuyordu, oraya gidiyordu. Ben de onunla beraber gidiyordum. Kızları bakmaya gidiyordum. 2 kızı vardı onun da he diyor ama ablam da beni istiyordu. Anneme diyodu ki: “Ana gelsin diyordu, bu kız benimle çocuklara bakar orada.”. O da orada bir işe girmişti onu ben de çocuklara bakmaya gidiyordum. Hiç onlarsız yapamıyordum mesela onların evleri bir aşağıda biri orada. Onlara devamlı gidiyordum.” (Katılımcı 7)

4.2.5.2. Üzüntü Kodundan Elde Edilen Bulgular

Üzüntü kodu; katılımcıların, çocukluk dönemine ait anlattıkları anılarda sıklıkla maddi zorluk yaşadıkları ve üvey babayla yaşamanın zorluğunu anlattıkları söylemlerini kapsamaktadır. Bu ifadeler aşağıda doğrudan yer almaktadır.

“Çok cimriydi. Allah rahmet eylesin o da öldü ama çok cimriydi... Evet annemle hani kavga ediyordular. Mesela atıyorum bu gece ben ne yaptım? Pilav yaptım, kuru fasulye yaptım diyelim, o pazarcıydı böyle elinde gözlük satıyordu pazarlarda. Ee o işten geldiğinde mesela biz öğlen o yemeği yiyorsak kalmıyordu. Geceye yemek o işten geldiğinde o kalan dün geceki yemeği arıyordu. “Hani diyordu, yemek kalmıştı diyordu Zeliha”. “Ee işte diyordu. Biz kızla yedik onu” diyordu (annesi). Adam başlıyordu lafetmeye annemde kızılıyordu bana. Annemde dedi ki annemde şöyle bana böyle omuzuma falan vurmuştu böyle (kendi eliyle omzuna dokundu) ki bana kızdığından değil, o eşini kızdığı için, hani bana şey yaptı söylendi ki ben annemden hiç dayak yememiştim... Şöyle omzuma, vurmuştu, “bir daha şu adamın ekmeğini, yemeğini yemeyeceksin” dedi. Annemden hiç dayak yememiştim o anda mecbur oldu (vurmaya). Hemen ona (üvey babaya) bir şeyini tribini benle etsin diye söyledi. Yemeyeceksin falan demişti böyle o anım çok kötüydü ya onu unutamıyorum. Her zaman da arkadaşlarla konu açılırsa söylerim bunu böyle (hüzünlü bir ses tonuyla).” (Katılımcı 3)

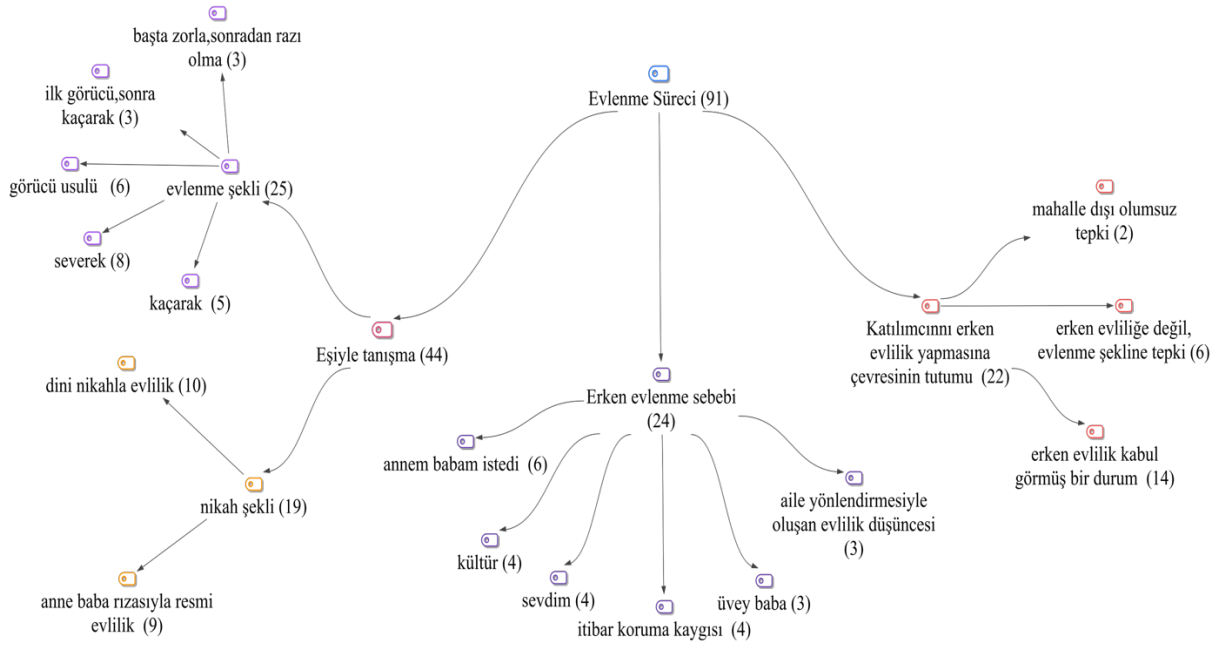
“Biraz biz maddi açıdan sıkıntılar yaşamıştık. Ben çok küçükken kız kardeşim doğmamışken. Evimiz yoktu kendimize ait, kirada oturuyorduk. Mesela şunun yanın yan tarafındaki evde çok oturmuştuk kirada... Öyle biraz maddi açıdan sıkıntılarımız vardı, bayağı vardı. Babam, o zaman biraz hastaydı, çalışmıyordu hani mesela böyle geçimimizi şey olarak sağlıyorduk. Küçük o zamanlar yüsükler vardı ya böyle çocuk kız yüsükleri öyle onlardan alıp satardı biraz maddi açıdan sıkıntılıydık. Biraz o durum beni üzerdi. Sonra zordu, küçükluğümde hatırla hatırladığım kadarıyla zordu bizim için. O evden o eve, o evden oraya kira... kiralarda oturuyorduk hep. Sonra işte anneannemin bahçede boş yeri vardı evi. Oraya aldı bizi artık. “Burası sizin hani kira kira dolaşacağınıza artık burda oturun, burda kalın” dedi sonra orda kalmaya başladık. Ben kaç yaşındaydım? 7 yaşında taşındık oraya sonra bir sene sonra da kız kardeşime hamile kaldı. Annem o zamandan beridir de yani sıkıntılar gitti. Kendine ait bir göz oda evinde olsa kendine ait oluyor. Sonra babam çalışmaya başladı tekrardan. Öyle yani (hüzünlü bir ses tonuyla anlattı)... Kavgamız gürültümüz olduğunu hiç hatırlamıyorum. Küçükken işte o kira mevzularında ama hani hep bi sıkıntı darlığı olunca maddi olarak hani mesela bayram olur. Çocuk, çocuk ister alır almak zorundasın onu e tabi alamayınca da istediğimi alamayınca da tabi anne baba da üzülür belki sıkıntı olur.” (Katılımcı 5).

“Biz çok yokuz, yoksulluk, darla büyüydük. Annemle bir anımı hiç unutamam. Eee kadın vardı mahallede o böyle çuval alırdı. Köy köy gezerdi. Hani kapı kapı derler burada. Mağdurum işte. Biraz bulgurun varsa ver geldi de ona anneme çok iyi hatırlıyorum. Çok büyük bir kış vardı. O zaman çetin geçiyordu. Böyle dışarı çıkamazsın soğuktan sular kesik ceryanlar kesik beş çocuk biri evlendi, beş çocuğun olduğu evde. Annem beni alırdı sırtına, ağlardı böyle ben sırtında giderdim. Getirdi beni kapı kapı gezerdim. O şeyi hiçbir zaman unutamam, üzgünüm, yüzümüz düşerdi. Bi insanın kapısına gidip resmen. Kapıya vurup senin olmayan malı istemek çok kötü bir şey.” (Katılımcı 13)

4.3. Evlenme Süreci Ana Teması

Evlenme Süreci Ana Temasının altında; eşiyle tanışma süreci, erken evlilik yapma sebebi ve katılımcının erken evlilik yapmasına çevresinin tutumu olmak üzere 3 alt tema bulunmaktadır.

Şekil 4.3. Evlenme Süreci Gösterir Kod Modeli

4.3.1. Eşile Tanışma Süreci Alt Teması

Eşile tanışma süreci alt temasında Roman kadınının eşile nasıl ve nerede tanıştığı, nasıl evlendiği ve evlenme şekline ilişkin bulgular incelenmiştir. Bu alt temada kendi evlilik şekli kodu ve nikah türü olmak üzere 2 kod bulunmaktadır.

4.3.1.1. Evlenme Şekli Kodundan Elde Edilen Bulgular

Evlenme şekli kodu; katılımcıların hangi evlenme şekliyle evlilik yaptığını ifade etmek için kullanılmıştır. Bu araştırmaya katılan Roman kadınların hepsinin Roman kimliğine mensup kişilerle evlendiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu kodun 5 tane alt kodu bulunmaktadır. Bunlar; görücü usulü, isteyerek, kaçarak, başta zorla-sonradan razı olma ve ilk görücü usulü-sonradan kaçarak alt kodlarıdır.

4.3.1.1.1. Görücü Usulü Alt Kodundan Elde Edilen Bulgular

Görücü usulü alt kodu; kadınların aileleri tarafından evlendirildikleri ve görücü usulü evlilik yaptıklarını kapsayan söylemlerden oluşmuştur. Görücü usulü evlilik yapan 4 Roman kadının doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Yusuf amcanlen, annem işte annem babam verdi tanıştık. Haber yolladılar isteyelim diye. Annem babam da tamam dediler, verelim dediler. Bana da sordular. Bana dediler ki: “Verelim mi seni?”, ben: “İstemem” dedim. Sonra dediler: “Kızım dediler, iyi insanlar vereyim” dediler. “Şimdi vermeyecezi seni, bir nişanlı kalacağınız” dediler. 13 yaşındaydım hepsi bir anda oldu. 13 yaşındayım işte verdiler beni. 2 sene dedi beklecezi 15 yaşında olana kadar

dedi. O zaman 15 yaşında ana baba razılığıyla nikah oluyordu. Tamam dedik. İşte ben 76 da evlendim. Sonra bir sene bile beklenmedi. Kışa girerken nişan oldum. Yaza çıktık hemen düğün istediler oğlan tarafı.”(Katılımcı 7)

“...bi nişanlılık geçirdim. Eşimle değildi, onunla ayrıldık, olmadı... Az üstünden 15-20 gün geçti. Eşimin ailesi geldi. Görücü usulü he annem “olmaz küçük falan” dedi “işte söz attı zaten dedi küçük” dedi. Ama kocamın ailesi peşimi bırakmadı. Geldi gitti. Annesi falan işte olsun etsin diye, “biz küçük onu eğitiriz, hani bir şey demeyiz etmeyiz” bu şekilde sonra annem dedi, böyle böyle dedi, ben siz bilirsiniz dedim. Hiçbir şey demedim.” (Katılımcı 3)

“Eşimle mi? Eşimle görücü usulü evlendim. Dediler Konuşun, konuştuk. Birbirimizi sevdik. Eşim askerdi. O Beni biliyormuş, küçüklüğümü biliyormuş, sonra dedi annesi geldi ben de o zaman valla 16 yaşında mıydım 15 yaşında mıydım ne. Geldi annesi hatta dedim anneme “bu kadın napma geldi, buraya dedim şimdi”. “Bilmiyorum” dedi annem. Sonra söylemiş ben dışarı çıktım. Ben dışarı çıktım söylemiş ona, annem dedi “seni dedi, istiyorlar diyorlar” dedi. Ben baştan dedim “istemiyom”. İkinciye biz görüşünce. O zaman isteştik biz onunla (kocasını kastediyor). İkincide isteştik., o zaman annemle babama dedim ben dedim istiyom dedim. Babam da dedi, “Kararını ver.” dedi. “Sonra pişmanlık dedi. Ele geçmez” dedi. Sonra babam anneme dedi “Kızınla dedi, iyi konuş” dedi. Annem bana söyledi “anne dedim, ben istiyom” dedim. Ondan sonra. Verdiler beni, 2 sene bekledim.”(Katılımcı 1)

4.3.1.1.2. Severek Alt Kodundan Elde Edilen Bulgular

Severek alt kodu; kadınların evlilik kararlarını kendi aldıkları, eşleriyle severek evlendikleri ve eşlerinin aynı mahalleden olduğu söylemlerini kapsayan ifadelerden oluşmaktadır. Katılımcıların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Valla benim amca çocuğum vardı. Onun çok arkadaşıydı. Amca çocuğu... Ondan sonra işte bana bir haber geldi. “İşte bak seni istiyi bu, bununla çıkar görüşür müsün?” diye, konuşur musun diye (diye). Öyle çok çıkmak bizde hani böyle çok bir yerlere gidip oturmak ya da bir çıkmak yoktu o zaman. Yani yoktu. Mahalle içinde resmen çocuklarla (erkekler) oturup muhabbet edebiliyoduk. Hani alsın beni böyle bir yerlere şu anda herkes kafeye gidiyor ya yoktu öyle işte o zamanlar...Artık herkes duymuştu yani duyulmuştu işte. Ama o zaman böyle bir kötü düşünce(yoktu) şu anda çok kötü artık. Yani değişik bir şeyler. Sonra imm ailesi, babası babamın (arkadaşı) o zaman içki içerlermişti iskelede böyle bir yer var. Orada içki içerken tabi ailem birbirini çok iyi tanıyor. Şey demiş işte “ya hani benim oğlan senin kızı istiyi hani isteyelim filan...”. E tabi babamda bildik tanıdık mahalle insanı diye hani kötü değil. Babam

demiş olur. Böylelikle işimiz oldu. Nişanlılığım bi 9-10 ay nişanlı durdum. Ya aslında 14 yaşlarında evlendim ama ben 3 ay sonra 15 girdim. Şimdi ekim, ekimdi düğünüm olduğunda ekim, Kasım, aralık, ocak 3 ay sonra 15 almıştım (gün almıştım) evlendiğim zaman ben.” (Katılımcı 11)

“Nasıl evlendim, nasıl tanıştım...(biraz düşünceli bir şekilde).Ah okulda görüştük (kahkaha attı). Yok okumuyordu biz yazlığa geliyorduk. Okulda değil bu okulda yine (gülerek). E sonra... Aynen öyle işte çocuktuk bir akrabasımla bir haber gönderdi bana. Ben de o zaman başkasımla çıkıyodum. Ondan sonra haber gönderdi bana. Ben de dedim istemiyom dedim, okulda dedi bekliyo seni dedi. Bende gittim okula. İşte 14-13 mü 14 mü neydim? Gittik işte orada tanıştık aslında biz akrabayız da eşimle çok akrabayız tabi. Onun babasıyla benim babaannem kardeş. Tabi onun babasıyla kendi babasıyla benim babaannem kardeş ama akraba olduğumuzu yani böyle çok şey bilmezdik biz. Hı hı bilmezdik. Onun da annesi o 2 yaşındayken ölmüş annesi onu, onu anneannesi, dedesi bakmış babaları hiç bakmamış etmemiş. O yüzden yani böyle bir akraba diyalogumuz pek aramızda yoktu. Belki de o yüzden de oldu bu evlilik. Ondan sonra tanıştık, konuştuk, telefonlarla konuştuk, yaptık ettik. 2 sene öyle doldu. Ondan sonra bunlar bu istetmeye dedi. İstetecem seni falan filan diye. Onlarda Balat'taydı orda da görüşüyoduk. Olduk... Sonra annem istetmeye geldiler, annem dedi istiyon mu yapıyon mu ediyon mu diye bende tamam dedim olur dedim. Öyle çıkardılar verdiler.” (Katılımcı 15)

İlk başta severek evlilik yaptığını söyleyen Katılımcı 9 eşiyle kendisinin tanıştığını, sonraki süreçte isteme olduktan sonra nişanını attığını ve tekrar kendi rızasıyla kocasına kaçtığını doğrudan aşağıdaki gibi ifade etmektedir.

“Ya şimdi tanıştığımı bilmiyom herhalde mahallede gördüm onu... Çıkma teklifi etti. Ben de kabul ettim (kahkaha atarak gülüyor). Oradan Serkan'la bir şeyim herhalde başladı (çıkma teklifinden sonra aralarında bir şey başladığını söylüyor) onu bilmiyom... Sonra beni istediler. Evet, annemlere haber geldi. Beni söylediler (istediler). Annemde bana sordu kızım dedi böyle böyle dedi. Bak resmen böyle... o gün biz bir yerden gelmiştik, gezmekten gelmiştik annem dedi “Bak kızım böyle böyle” ama tabi annem biliyordu benim onu istediğimi. “Babana dedi, babana dedi şey yapmışlar dedi söylemişler” Babama; “yani kız nasıl... olur mu?” Babam da demiş, “kız bilir, yani isteyecek olan o” demiş. Annem de bana sordu, ben de anneme 3 damladan dedim, “anne istiyom” dedim. Hatta ev bak hiç unutmuyom o günü. Şeydi haziran ayıydı, hazirandı. Evet, bak böyle işte bu aralardı. Benim bu aralar 15'ine kadar benim yüsüklerim takıldıydı. Bundan 17 yılı evvelsi şimdi o arttı tabi (zaman geçti). 4-5 ay sonra da

evlendim. (araştırmacı : o zaman senin sürecin uzun sürmemiş). Hayır, şöyle, çünkü ben kaçtım diyorum ya sana işte. Ben kaçtım dedim ya ben sana bak bir şeyimde konuşmamda dedim. Bizim yüsükler bir ara atıldı. Hayır, annem dedi ki bana istersen kızım dedi. “Yani anlaşılmıyorsa ayrılabilirsin” dedi ama ben baştan anneme öyle dedim ama içimden “anne dedim, böyle olması gerekiyordu, böyle oldu” dedim bu kadar. Ama ben sonra 2-3 ay sonra vın. Serkan abin aldı beni köprüünün burdan gezdik gezdik, düğünümüz olsun diye yani nemiş (neymiş) kaçtık hiçbir yere gitmedik (sadece adı kaçmak olarak nitelendiriyor). Hepsi oldu işte (düğün hazırlığı) onlarda şey, sonra beni annem... Anneme tekrardan gittim. Düğünümün tarihi atıldı. Yok be öyle kaçmak değil ki be... Nasıl mesela biz öyle gittik. Bizim yüsüklerimiz atıktı dedim ya sana o süreçte kaçtık. Heh. O süreçte abin bir gün beni aradı, ben parktaydım. “Tekrardan dedi barışalım dedi, ben dedi. Duramıyom dedi”. Ben de zaten ben de duramıyordum, hep aklım ondaydı (kahka attı). Ben de Serkan abine gittim, aman dedim öyle de evleneceğim, ha yazın olsun dedim ha kışın olsun dedim. Düğünüm oldu bir de bir yağmur, bir de bir yağmur, çok bereketlidi.” (Katılımcı 9)

“...aramızda 4 yaş var. Biz işte o benden 4 yaş büyük. Mahallede işte öyle kızlar, çocuklar bilirsiniz. Bizim bi okullar kapandıktan sonra herkez akşam üstü kızlar, çocuklar işte genç delikanlılar, genç delikanlıdan ne işte (kastediyorum anlamında)? 18 yaşında, 17 yaşında çocuklar (erkek) 13, 14 yaşında kızlar işte okula gideriz, böyle konuşuyoruz, eğleniriz. Evet, akşam okul kapandıktan sonra bizim yerimiz okuldur, hala git kızlar çocuklar hala oturur orada...Yazın hani... Yani gördük beğendik heralde birbirimizi ne bileyim. O bana bir çıkma teklifi etti, “işte benimle çıkar mısın falan?” çocukluk işte (gülerek anlatıyor). Öyle oldu yani sonra görüştük sonra görüştük. Baya görüştük işte. Bir sene kadar mıydı? Evet, 15 yaşında sonra işte hazirana yaza yakında haziranda sözlenmiştik. Sonra 3 ay sonra eylülde 13, 14, 15, düğünümüz oldu. İşte dediğim gibi görüştüğümüzü öğrenince zaten Faruk da annesi de Faruk. Ben 16'yısam Faruk kaç oluyor? 20 oluyor değil mi? Burada 20 yaşında evlenenlere dediğim gibi evde kalmış diyorlar. İşte 17 18 yaşında. Evet, delikanlılar evlenince burada hani şey anne baba da şey yapıyor. Biraz "aa benim çocuğum evlenmedi" falan. Aa bununla da görüşüyormuş hadi bunu da istettirelim diye de bir şey de var burada. Sonra işte geldi onların akrabalarından biri işte. Çocuklar görüşüyorlarmış. Yani olur mu bu iş diye. Sonra annemle babam da bana sordu, hani ne diyorsun sen görüşüyormuşsun bu çocukla böyle böyle bak yaşın küçük sen bilirsin biz bir şey söyleyemeyiz. Hani ilerde bir sıkıntı çıkarsa senin sorumluluğunda bak ona göre. Ben de tamam dedim olur dedim. Zaten bizim arkadaşlar da hep öyle

nişanlandı sözlendi... işte biri diğerinden görüyor, özeniyor gibi bir şey dediğin gibi.”(Katılımcı 5)

4.3.1.1.3. İlk Başta Zorla, Sonradan Rızasıyla Alt Kodundan Elde Edilen Bulgular

Bu alt kod; ilk başta ailenin kızlarını rızaları olmadan evlendirmeye onay verdiği, sonrasındaki nişanlılık sürecinde yüzüklerin atılıp tekrardan kadınların evlenme kararını kaçarak ya da isteyerek kendi aldığı söylemlerini kapsamaktadır. İlk başta onayı alınmadan evlenmesine karar verilen sonraki süreçte de evlenmeyi kendi isteyen Katılımcı 2 bu durumu doğrudan aşağıdaki gibi ifade etmektedir.

“Eşimle nasıl tanıştım... Yani hangi yerinden başlayayım sana ben (kahkaha atarak). Eşimle nasıl tanıştım? Eşimi ben çok istedim. Eşim beni hiç istemedi. İlk başta. Hiç istemedi beni. Daha sonra ben de onu istemedim. ...14 yaşındaydım. Ya 14 diyorum ya daha küçüktüm, çocuktum, çok çocuktum tabi okula gidiyordum. 13 yaşında ben nişan oldum. Aynen öyle... 15 yaşında evlendim zaten. Ya bir mahalle insanıyız. Sonra beni hiç istemedi. Biz zaten İstanbul’a taşındık. Ben bir daha onu istemedim o bana öyle yapınca... Sonra bir haber geldi. Eşimin babasıyla benim babam çok yakın arkadaş. Sonra onlar arayınca babam kendi beni verdi. Hiç bana sormadan, tabi hiç sormadım o beni verdi sonra beni eve çağırdılar. Dediler. Böyle böyle “seni verdik biz”. “Kime verdiniz” böyle böyle işte Hakkı’nın oğluna. Tabi benim aklıma geldi hemen ben o çocuğu çok istedim ya (ilk başlardan bahsediyor). Ben başladım babama bağır-maya “beni neden verdin? Ben istemiyom o çocuğu, o çocuk beni hiç istemedi ya ben de onu istemiyom.” Sonra babam dedi “yapacak bir şey yok kızım” dedi. Ben dedi “söz verdim” dedi. “Bir dedi nişan ol bir tanış belki dedi olur dedi geçinirsiniz” dedi. “Bir şeyler olur” dedi. Sonra buraya geldik, nişan falan oldu. (Araştırmacı: Baban seni orada telefonda mı verdi?) Tabi bu sonra dediler yani yaza gelince bir nişan yaparız. Sonra buraya geldik istettiler beni. Nişan oldu, öyle geçti. Uzaktık mesafemiz vardı (duygusal olarak) ilk nişan olduğunda tabi. Alınmış o (kocas) beni istemiş tabi tabi ben İstanbul’a gidince buraya arada bir gezmeye geliyordum. Ben nişana gelince o beni görüyor. Demiş “Çok değişti” beni görünce İstanbul’dan gelince. O da beni istemiş. Tabii ben onu istemiyordum... Ona sorunca bütün kızları söylemişler mahalleden ama hiçbirini istememiş.

...Bir ara ayrıldık. Bana çok tekrar etti, kaçmadım çok tekrar etti bana gel kaçalım gel kaçalım kaçmadım sonra burayı geldi nenesini aldı İstanbul’a kadar getirdi (gülerek anlatıyor)...Babam bu sefer beni vermedi tabii. ..Çok değişik bir hayat yani(gülerek). Sonra babam beni vermedi. Ben tabii çok istedim. Bu sefer nişan olunca daha çok birbirine ısınıyosun. Bu

sefer ben babamı zorladım. Hani ben “beni bak” dedim. “Vermezsen baba ben kaçacağım”. Ben bu çocuğu istiyorum dedim babam da sonra “tamam kızım o zaman sen istiyorsan” dedi. Sonra beni yine verdi sonra senesine zaten evlendim.” (Katılımcı 2)

İlk başta onayı alınmadan ailesi tarafından evlendirilmek istenen Katılımcı 13 sonrasında eşiyle kaçarak evlendiğini aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“...13 yaşındadım işin aslı bu yani başlaalım. Daha sevmek nedir bilmiyodum. Aşık nasıl olunur nedir bilmezdim. Benim kardeşlerim ilkokula gidiyolardı kardeşlerim benden küçüktüler, bir ben abla kaldım başlarında hepsi evlendi. Yani çoğu evlendi, üçümüz evde kalıyoduk kardeşlerimle, üçümüz evde kalıyordu. Benden sonra olanlar ben dört numarayım ya. Ondan sonra onların okul sınıflarını ben siliyordum. Yani oraya giderdim. 30 milyonda o zaman hiç unutmam. Sınıfsilerdim 13 yaşındadım. Sonra bir gece evde otururken de bile ayağıma kardolap (gardırop) düşmüştü, çok iyi hatırlıyorum o günü. Eve iki kadın geldi, dedi işte “talipler sana” dedi. Ben istemiyom dedim. Hani çok ağladım, çok yani 13 yaşında bi kızı sokakta ne hissedebilir? Sokakta oyun oynamak ister. Ondan sonra onu çıkardılar, beni istemediğim bir evlilik yaptım. Evet görücü usulüyle oldu. Hani aileler birlikte istediler, hani vereceğiz edeceğiz. Ben istemiyodum işte. Sonra bir baktım nişanım dediğim çocuk geldi. Buna baktım o da toy ben toy yani nişanım oldu iyi kötü. Sonra, şey oldu nişanım beni hiç sevmeydi, kocam oldu yine de sevmeydi. Hiç sevmemiş (hüzünlü bir ses tonuyla ve gözleri dolu bir şekilde anlatıyor). Ben çok sevdim sonra. Çünkü gözümlü onda açtığım için, 13 yaşında gittim. Sonra istemediğini söyledi, nişanım atıldı. Sonra nişanım atıldıktan sonra ben kocamın üstüne çok düştüm, işte seviyorum, çaresizim. Şimdi ben kocamla eee nişanlandım. Sonra bizim yüsüklerimiz atıldı. Annem bu sefer dedi ki, Ahmet’e gitmeyeceksin. Hem kendi verdi hem ayırttırdı, sonra evlendim gene ayırdı. Ya buradan oraya kaçtım (İstanbul’a). Buraya geldik, düğün oldu, 15 gün içinde oldu.” (Katılımcı 13)

4.3.1.1.4. İlk Başta Görücü Usulü Sonra Kaçarak Alt Kodundan Elde Edilen Bulgular

Bu alt kod; ilk başta katılımcıların ailelerinin kadınları görücü usulüyle tanıştırdıkları sonradan ise kadının kendi rızasıyla kaçarak evlendiği söylemlerini kapsamaktadır. İlk başta eşiyle görücü usulü tanışan Katılımcı 14 sonrasındaki kaçtığı süreci doğrudan aşağıdaki şekilde ifade etmektedir.

“Hikâyeli bir evlenmem var. Ben eşimi sevmedim, tanımiyodum onu. Yani hiç arkadaşlık falan yoktu aramızda bize haber gönderdiler. Aileme şey “Aygül’ü istiyoz. Verir misiniz?” diye, babam da bize sordu annemle bize işte, kaynatam haber gönderdi “Aygül’ü

Selami'ye istiyorlar” Eşimin ismi de Selami. Ne, ne diyunuz diye sordular bize soruyor baba ben de ne ses çıkmadı annem de bilmem ki dedi Aygöl'e bi soralım dedi. Hiç sesimi çıkarmıyorum ben tabi bilmiyom tanımiyom kim bu Selami hiç arkadaşlığım yok. Neyse sonra. Annem dedi bak kızım dedi. Vay o dönemde herkes haber gönderiyo istiyorlar beni, ben hiç kimseyi istemiyom. Herkesi reddediyom. “Hayır olmaz. Hayır, olmaz istemiyom.” Annem: “Senin münasipliğini tepiyorsun dedi. Gelen nasipliğini dedi tepiyorsun dedi. Böyle olmaz” dedi. O zaman da 16 yaşındayım, 16 yaşında nişan oldu. (Araştırmacı: 16 yaşında nişanlandın). Tabi 16 yaşındayım. ...Bunu dedi tepme dedi. Buna ay evet de. “İyi tamam anne dedim, sizin dediğiniz olsun.” kabul ettim, yaz yazdı (yaz ayı). Buraya geldik İstanbul'da oturuyoduk ya Çanakkale'ye geldik. Sonra benim nişanım oldu, beni verdiler, Selami'ye istedik birbirimizi. Ondan sonra istedik ama nişanlılık döneminde. (Araştırmacı: görücü usulü oldu o zaman baştan.) He görücü usulü oldu ama sonradan sevdik birbirimizi. 8 ay biz nişanlı kaldık. Ondan sonra 8 aydan sonra. Bizim bazı aramızda böyle sorunlar olmaya başladı. Kıskançlıklar falan girdi. Benim canım sıkıldı yani sıkıttı beni böyle. Nasıl bir karaktere sahip olduğunu böyle anlar gibi oldum ama çok küçüküm. Pek de anlayamadım her halde tam çözemedim. Nişanları ben bozdum (2 elini alkış yapar gibi birbirine vurdu). Attım nişanları çıkardım elimden yüsüğü, istemiyom falan, tamam dediler Annemler tamam. 3 ay falan böyle 2,3 ay biz ayrı kaldık. O dönemde de beni hiç arayıp sormadı. Kaynanam kaynatam neden böyle yaptınız?

...(araştırmacı: İstanbul'a geri döndün ama değil mi?). Evet İstanbul'dayız biz, ya onlar burdaydı (eşi), biz ordayız hiç demediler yani “gelelim oraya İstanbul'a gelelim işte araya düzeltelim Neden böyle bir şey oldu?” hiç sanki onda böyle dünden razımuş gibi. Sildiler gitti. Oğluna başka birini nişanladı başka bir kızı mahalleden başka bir kızla hemen nişan yaptılar onlara, bunlar artık düğün hazırlığına başladılar. Düğünleri olacak, son bir ay kaldı. Yaz hava yaz güzelliği biz tekrar buraya geliyoruz. Yazın, yaz tatili oluyordu, buraya geliyoduk sonra burada. Biz tekrardan görüşüyoruz. Selami'yle kaçıyoz. Kaçarak evlendik. He heh aynen öyle oldu (gülerek). Sonra biz buluşunca anlaştık işte falanca gün kaçalım böyle olsun şöyle olsun derken. Kaçtık, onun nişanlı kız da öyle kaldı. Düğün iptal oldu. Benimle evlendi bu sefer çok kavgalar oldu. Tabi ki de aileler arasında e ben artık istenilmiyorum tabi erkek tarafından, annemler şoktaydı. Neden böyle bir şey yaptı? Haberi yok tabii hiç kimsenin haberi yokken ben aldım kendimi kaçtım. Nereye kaçtım biliyon mu? Burda eskiden yok muydu okul, onun içine kaçıyoruz. Gecenin 12'si okula kaçıyoz işte diyorlar. “Aygöl'le Selami kaçtı!” Mahallede duyuluyor. Ay biz aslında anlaştık ama günümüzü kararlaştırdık. O güne biz nasip olmadı. Benim kız arkadaşım telefonunu bana veren, onun telefonla konuşuyorduk hep, o bana yani şey aracı

oluyodu. Bizim mahallede yayıyor bu arkadaşım "Aygül'le Selami kaçacak Aygül'le Selami kaçacak" diye. Ben de mahalleden çekindim duyan oluyo herkesin kulaktan kulağa gidiyo haber. Hemen ben tekrar telefon açıyom Selami'ye "Selami diyom bütün bu mahalle bizi duydu kaçacağımızı biz napalım hemen kaçalım yoksa kaçamamayız (kaçamayacağız)" o zaman diyor "çık şey arkaya bizim de bir arkadan kapı var geleyim alayım seni" dedi. Okulun içine kaçık kaçık o gece bütün her şeyi duyuyoz yankı yapıyor..." (Katılımcı 14)

15 yaşında evlilik yapmış olan Katılımcı 8 görücü usulü olarak tanıştığını ve nişanlılık sürecinde nikah kıydıklarını sonrasında ise düğünü olmadan kaçarak evlilik yaptığını aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

"Her neyse... Bizim bu adam var ya işte geldi, gitti, geldi gitti ha annem buralı ya şimdi (Çanakkale) çocuk da Çanakkaleli, annem dedi "bak dedi geliyor gidiyor dedi çocuklar dedi isterler dedi onu"dedi, "haber gönderiyorlar" dedi. "Vereceğimi kendi memleketimi onu rahat etsin" dedi. Rahat etsin. Ablam da bir tanesi burada evlendiği için burada hiç duramadı o, kocasının aldı gitti burdan (taşındı anlamında). O işte ablam bana "Rahat edeceksin, git çocuk keman çalarak klarnet çalar daha ne istersin ne istersin?" dedi. E ama istemem çocuğu ben her neyse. Ablamlara misafirlğe geldi çocuk ablamın da kayını var onun yanında. Çocuk bana bakıyor ama ben nasıl oluyom biliyon mu ? ... Her neyse, ablan için deyince "Ben dedi abla dedi, sana bir şey söyleyecem. İstiyorum ben, dedi kardeşini ama kardeşin bana dedi pas vermiyo" dedi. (Ablası) "ya dedi, Tahir dedi, olmaz oğlum dedi. Olmaz istemedikten sonra olmaz ama dedi". (Kocası) "Ben dedi ama onu dedi çok istiyorum, seviyorum ben dedi bunu" dedi. "E ben seni sevmem!"(kahkaha attı). Sevmeyerek aldım kocamı (sevmeyerek evlendim). Kocamı sevmeyerek aldım. Bak o ablam benim her zaman da söylerim, ablam beni sular yok o zaman evlerde suya gönderiyo bide ablam sanki pezevenğim olmuş gibi! (ses tonun yükseltti ve sinirli bir şekilde söyledi). Dedi, "Tahir sende git acık (azıcık) buna yardım et" dedi.

...geldiler benim yüzük taktılar, yüzük taktılar. Nikahı yaptılar bana hani ben isteksiz gidiyom ya yani hemen bana hemen nikahı yaptılar. 6 ay nişanlı, nikahlı durdum sonra kaçtım, cahillik. Ne bileyim he düğünü bekliyorduk... Babam da "ben onu severek verdim, Kaçtı mı!" Kaynanam kaynatan gidiyor, onlardan izin alıyor, kızınızı getirelim buradan gelinliklere çıksın diye, babam diyor ki: "Çul çuval çuval giydirin dedi. Beni ilgilendirmesin" dedi. "Ben onu dedi vermişim dedi ama kaçmayacaktı" dedi, "kaçtısa dedi gelmesin bana dedi". Sonra kaynanam burada bana düğün yaptı, evlendik. Sonra hoca nikahımız kıyıldı." (Katılımcı 8)

4.3.1.1.5. Kaçarak Evlilik Alt Kodundan Elde Edilen Bulgular

Kaçarak evlilik alt kodu; anne babanın rızasının almadan evlenildiği, sonradan ebeveynle barışıldığı söylemlerini içeren ifadelerden oluşmaktadır. Kaçarak evlilik yaptığını söyleyen Katılımcı 6'nın doğrudan ifadesi aşağıda yer almaktadır.

“Burda tanıştım... mahallede... Nasıl istedik... istedik işte... İşte o bana bir şampuan almış o, biz kızlarla burada oturuyoruz. Yan yana evimiz de zaten akraba. Dayısının aslında babamın dayısının torunu. Yani akrabayız da yaramamış saçlarına bana getirdi o. “Al dedi bunu dedi sen kullan.”, o şampuanı bana verdi ya böyle içime bi şey geldi, sıcaklık geldi, hoşuma gitti. Sonra başladık istemeye... Ben 12'ydim yeni yeni yetiştirdim daha. O şampuanla ben onu işte içime böyle bir sıcaklık geldi, hoşuma gitti. Benim daha hücrelerim yeni canlanıyorum (kahkahayla) Öyle. Sonra gerisi geldi. Bak şimdi biz buluşuyoruz ya. Bu, bak burada bir duvar var benim odam arkada. O duvara çıkardı ben de o bahçede, bit bit konuşurduk. Teyzem geçerken dış kapı açık bizi gördüü... “Aman dedim bizi anneme söylecek annem beni gebertecek”. Kocam böyle aldı beni kaçtık aslında çok aşktan kaçmadım, dayak korkusundan kaçtım... Bak dayak ne kadar içimde iz bırakmış... (Hayin dayak diyerek kahkaha attı). Dövecek diye beni kaçmışım bak... Şimdiki aklım olsa gider miyim? Çocukum bee... (hüzünlü bir ses tonuyla) Kaçtık... Geldik, annem sonra beni aldı kavgalar oldu. Annem dövmedi. Babam tokat patlattı. Çok küçüğüm daha 12 yaşındayım... İşte 1,5- 2 senede nişanlı durdum. O gün 13'üme girmişim. Temmuzun 10'u ben kaçtım, o gün 12'im doldu 13'e girdim. Aldılar beni, işte 2 sene nişanlı durdum. Bir buçuk sene de düğünüm oldu, öyle oldu... (cılız ses tonuyla anlattı). İstencilim, sözüm oldu.” (Katılımcı 6)

4.3.1.2. Nikah Şekli Koduyla Elde Edilen Bulgular

Nikah şekli kodu; katılımcıların evlenme sürecine ilişkin hangi nikah yoluyla aile birliklerini kurduklarını ifade ettikleri söylemleri kapsamaktadır. Bu kodun, dini nikahla evlilik ve anne baba rızasıyla evlilik olmak üzere 2 alt kodu bulunmaktadır.

4.3.1.2.1. Dini Nikahla Evlilik Alt Kodundan Elde Edilen Bulgular

Dini nikahla evlilik alt kodu; evlenme sürecinde kıyılan nikahın türünün dini nikah olduğu söylemlerini tanımlamak için kullanılmıştır. Katılımcılardan bazılarının doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“...bir ay nikahsız onlarda oturduk aynı evde ama hiç karı koca falan olmadık biz hep şeye başladık. Biz düğün hazırlıklarına gelinlikti şeydi böyleydi. Şöyleydi, o telaşa kapıldık. Sonra bir ay sonra dini nikah kıyıldı, düğün oldu. Öyle yani, ondan sonra hamile kaldım. Sonra

oldu mesela ağustos ayıydı dini nikah kıyıldığında ağustos ayıydı ya ekim ya kasımda da resmi nikah oldu.” (Katılımcı 14)

“Kıyılmadı resmi nikah, çünkü...Dini nikahımız kıyılmıştı ama resmi nikahımız kıyılmamıştı çünkü yaşıım küçük olduğu için o olmadı. Sonra o gitti. Askerden geldi çok değişti, sevmiyorum istemiyorum seni dedi.” (Katılımcı 13)

“Diniyi yaptılar sonra resmi nikah oldu yaşıım tutmadığından.” (Katılımcı 4)

“Evet, ilk imam nikahı oldu. He he anne baba mahkeme falan olduk. Tabi tabi annem izin verdi. Mahalleden 2 adam geldi şahit işte; “Kaçtı mı taciz mi var?” diye soruyor. Yok dediler. Hani bunlar sevdi birbirlerini ailelerde evlendirdi dediler. Sevmemiştim aslında görücü oldu...” (Katılımcı 3)

4.3.1.2.2. Anne Baba Rızasıyla Resmi Evlilik

Anne baba rızasıyla resmi evlilik alt kodu; evlenme sürecinde kıyılan nikahın türünün resmi nikah olduğu söylemlerini tanımlamak için kullanılmıştır. Katılımcılardan bazılarının doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Yaşıımı büyülterek önce resmi nikah kıydılar. Hemen resmi nikah yaptılar, düğünüm olmadan. Dini nikah kıymadık... Resmi evlendim düğünüm yokken, düğüne vardı biraz zaman. Ben nikahlı kaldım. Biraz böyle bir ay kaldım kalmadım öyle o kadar. Ondan sonra düğünüm...” (Katılımcı 7)

“Anne baba razılığınlan nikah oluyodu. 15 yaşında olduğunda o zaman tabi, ondan sonra işte evlendirip düğünümü yaptılar.” (Katılımcı 8)

“...ya aslında 14 yaşlarında evlendim ama ben 3 ay sonra 15 girdim. Şimdi mayıs, mayıstı düğünüm olduğunda ekim, kasım, aralık, ocak 3 ay sonra 15 almıştım (gün almıştım) evlendiğim zaman ben. Yok, direkt nikah oldu o zamanlar. O zaman anne baba razılığıyla hiç 15 yaşında yaş büyütme durumlarımı vardı. Vallahi bir şeyler oldu yani. Hayır yaşıım büyüse nüfusta büyük dururum ama hayır aynı yaşıımdayım. Anne baba razılığıyla oldu, o zaman böyle şeyler yoktu (hukuki anlamda diyor).” (Katılımcı 11)

4.3.2. Erken Evlenme Sebebi Alt Teması

Erken evlenme sebebi alt teması; katılımcıların erken yaşta evlilik yapmalarının ardındaki bireysel, ailesel ve çevresel nedenleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu alt tema 6 tane

koddan oluşmaktadır. Bu kodlar sırasıyla; annem babam istedi, sevdim, kültür, itibar koruma kaygısı, aile yönlendirmesiyle oluşan evlilik düşüncesi ve üvey babadır.

4.3.2.1. Annem Babam İstedi Koduyla Elde Edilen Bulgular

Annem babam istedi kodu; katılımcıların anne ve babalarının evlendirmeye yönlendirmesi, erken evlenme sebeplerinin anne ve baba isteği olduğu söylemlerini ifade etmektedir. Katılımcıların doğrudan söylemleri aşağıda yer almaktadır.

Erken evlilik yapmasında ailesinin belirleyici rol oynadığını söyleyen Katılımcı 7, ailesinin ablaları gibi Katılımcı 7'nin de kaçarak evlenmesinden korktuğu için erken yaşta evlilik yapmasına neden olduğunu aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“Annemle babam evlen” dediler, bende “tamam o zaman” dedim. 2 sene nişanlılık olacak dediler, “Tamam” dedim o zaman. Sonra babaannem de dedi ki “Kızım dedi, iyi insanlar onlar” dedi “Yani dedi başka bir yere düşersin dedi kötülere düşersin” dedi. “Ablanlar ikisi de kaçtı” dedi annem de. Biz dedi, “Ondan korkuyoruz kızım bak kaç kişiler geldi seni istiyi” dedi. “Bi şeyler dedi, yaparsalar seni kaçırsalar” dedi. “Aklına girerse, sen de mi kaç evimizden daha” dedi. Sonra bende “Tamam o zaman anne” dedim...” (Katılımcı 7)

“Annem babam isteyince ben de tamam dedim. Yani sizin dediğiniz olsun dedim. Evlendim yani evlenmeye girdim. Yani o sürece girdim, hazır hissettim kendimi de herhalde kendim artık...” (Katılımcı 14)

4.3.2.2. Sevdim Koduyla Elde Edilen Bulgular

Sevdim kodu; katılımcıların erken evlilik yapmasındaki sebebin eşini sevmesi olduğunu ifade eden söylemleri kapsamaktadır. Katılımcıların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

16 yaşında isteyerek evlilik yapmış olan Katılımcı 5 erken evlilik yapma nedeninin eşini sevmesi olduğunu ve erken evlilik yaptığının aslında şu an farkına vardığını aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“Bilmiyorum ki ne? Bilmiyorum. Şu an cevap veremiyorum sana ne bileyim yani nedeni yok. Bir nedeni sebebi yoktu. Hani şey tabii ki canım eşim çok seviyorum ama bir nedeni yok... Eşimi de sevdim bunun nedeni yok. Ben erken evlendiğimi şimdi farkkettim.” (Katılımcı 5)

“E diyom ya işte bak erken evlendiğim diye işte ben istedim. Sevdim evlendim kocamı sevdim çok aşkıttım ben ona, hala daha öyle bak...” (Katılımcı 9)

“Sevdim o adamı... Sevdim onu ya bir başkası alsaydı onu, ben ne yapardım sonra? (Kahkaha attı).” (Katılımcı 1)

4.3.2.3. Kültür Koduyla Elde Edilen Bilgiler

Kültür kodu; erken evliliğin alışlagelmiş, töre ve çevrede olağan bir durum olduğunu ifade eden söylemleri kapsamaktadır. Katılımcıların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

Kendi isteğiyle 17 yaşında evlenmiş olan Katılımcı 15, erken evlenmesinde kültürle birlikte akran teşvikinin de etkisi olduğunu bununla birlikte eğitim hayatına devam etmemesinden duyduğu pişmanlığı aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“Neden, ben erken evlendim... Küçük evlilik biz de erken evlilik var. Meraklı evliliğe merakımız var. O yüzden küçük evleniyorduk hep. Canım bi kültür bi gelenek yani erken evlilik. İşte küçük istedik, küçük evleniyoz. Etkiliyoz işte evlilik konusunda birbirimizi. Bizim ne çocuklarımız ne de kızlarımız okumayı sever. Yok hiç hani okuyayım da işte yok öğretmen olayım yok. Ama şimdiki aklım olsa bak yani... Okurum tabi. Bizi annemiz, babamız çok okuyalım istedi. Yani öyle evliliği bize hemen yöneltmediler. Hani okuyun siz ne isterseniz o olsun. Yani ister evlenin ister evlenmeyin yani bizi evliliğe bizi hiç yüksürmediler (dayatmadılar). Ama biz kendimiz istedik. Hele benim o işte dediğim anlaştığım kardeşim daha zekalı daha çalışkandı, takdir getirirdi. Annem onun okumasına da benim de çok isterdi ama o daha zekalıydı ama o da işte bi eşine âşık oldu, onu hiç bırakamadı. Onu bırakamadı hastalandı. Onun yüzünden okumayı tercih etmedi, eşini tercih etti (güldü). Annem isterdi yani okumamızı.” (Katılımcı 15)

16 yaşında isteyerek evlilik yapan Katılımcı 4 erken evlilik yapma sebebini aslında bilmediğini ve bunun sebebinin kültür olduğunu aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“Neden (erken) evlendim.... Ne bileyim evlendim... Evlilikten ne beklentim vardı onu da bilmiyorum... Ya gelenek gibi bir şeydi bu. Ya şimdi bir de böyle bir şey genç kız oluyosun, burada o sana haber göndertiyor, öbürü geliyor seni annenden babandan istiyio, sende “ya vermeyin beni” istemiyom. Başka biri geliyo istemiyom... Valla istemiyorum, biri geliyor falanca istetiyor, ay vermeyin onu da istemiyom. “E ne zamana kadar sen diyorlar böyle isteyeceksin?”, istemiyorum. İstiyorsam kendi istediğim birine gitmek isterim yani.” (Katılımcı 4)

15 yaşında isteyerek evlilik yapmış olan Katılımcı 12 erken evlilik sebebinin kültür olduğunu aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“Öyle mahallemizin töresi öyle. Küçük veriyorlar ya kızları küçücük, küçücük nişanlıyorlar. He duruyorlar işte 2 sene, 3 sene bi nişanlı, yapıyorlar düğünlerini. Ondan sonra al sana bir çocuk.” (Katılımcı 12)

“Hiç bilmiyorum...ya bizim mahalle zaten erken evleniyordu yani bende hiç sormadım kendime neden erken evlendim falan diye. Ya ne bileyim kültüdü herhalde bizde...” (Katılımcı 10)

4.3.2.4. İtibar Koruma Kaygısı Koduyla Elde Edilen Bulgular

İtibar koruma kaygısı kodu; katılımcıların erken yaşta evlilik sebeplerinin, yaşamış oldukları olayın; içinde bulundukları toplum için kabul görmemesinden kaynaklandığı söylemlerini içermektedir. Katılımcıların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

14 yaşında kaçarak evlilik yapmış Katılımcı 6, evlilik öncesi cinsel birliktelik yaşadığını ve bundan dolayı erken evlilik yaptığını aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“Çok pişmanım... Ama çocuklarım var işte baksana...Seviyodum da... E neden hemen evlenesin ya... Bir dur bakalım 16 olsaydım. Kaçtığım için evlenmek zorunda kaldım. Kaçtığım için evlenmem gerekiyordu... E benim o çocuğa varmam lazım...(Araştırmacı: kaçtığın için mi?). Ha kaçarsın ne bileyim sonra da anlaşılmazsın ayrılırsın çocuktan o da var başkasına gidersin ama altın sağlam olacak (bekareti kastediyor). Kaçtığımda sağlamdı ama sonra nişanında evliliğime bir ay varken tuttu beni (cinsel birliktelik)...” (Katılımcı 6)

15 yaşında görücü usulü evlilik yapmış olan Katılımcı 8 erken evlilik sebebinin; eşinin, kendisine rızası dışında fiziksel temasta bulunması ve evlenmeyi kabul etmemesi halinde bu durumu çevresiyle paylaşacağı tehdidinden dolayı itibar kaybı yaşamaktan korktuğu için erken evlilik yaptığını aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“...çocuk var ya beni sokakta öpüyor (ellerini iki dizine vurdu) inan olsun. Böyle bir yerde havada böyle yağıyor, çekildik böyle bi ev vardı yani saçak ama ıslatmıyordu insanı, oraya çekilince biz, çocuk dedi ki bana... Özür dilerim senden yavrum, dudağı dudağıma deydi. Ben yani bütün arkadaşlarım diyom “çocuk beni öptü ben napacam, çocuk beni öptü ben napacam!” E istemem çocuğu. O çocuk da bana demez mi? “Sen beni istemezsin ama dedi bende bütün herkese dedi yayın yapacağım ben seni öptüm diye”. Öyleliklen geldim ben kocama.

Hani başkaları demesin “Bak bu kızı filan çocuk öpmüşte ondan, kötülük yapmış da öptü” diye geçmez de buna kötülük yapmışta aldı kendini gitti derler. Laf söz olmasın diye evlendim bende. İsteklen olmadı kocamdan görücü usulü oldu ama bak şimdi bir daha şey söyleyeyim sana Feyza’cım dünyaya bir daha gelsem ki bak içkici benim kocam yine kocamı alırdım.” (Katılımcı 8)

4.3.2.5. Aile Yönlendirmesiyle Oluşan Evlilik Düşüncesi Kodundan Elde Edilen Bulgular

Aile yönlendirmesiyle oluşan evlilik düşüncesi kodu; katılımcıların evlilik sürecine ilişkin verdikleri bilgilerde, ilk başta ailelerin kadınların rızasını almadan evliliklerini onayladığı ve bunun akabindeki nişanlılık sürecinde ayrılık yaşandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Sonrasındaki süreçte ise Roman kadınların tekrardan eşleriyle kendi rızalarıyla evlenmek istedikleri ve bu sebeple erken evlilik yaptığı ifadeleri kapsamında bu kod oluşturulmuştur.

Başlangıçta rızası alınmadan babası tarafından evlenmesine karar verilen Katılımcı 2, nişanlılık sürecinde eşiyle ayrılık yaşayıp tekrar kendi rızasıyla erken evlilik yaptığını aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“Bilmiyorum. Diyorum ya babam beni verdi. Sormadı başta bana, sonra ben nişan olunca bana evde “isteme kızım” dedi, “Bak, hani daha küçüksün” dedi. Ben de “neden beni verdin o zaman?” dedim, “şimdi ben dedim, seviyorum çocuğu!” dedim. Sonrası da anlattığım gibi işte.” (Katılımcı 2)

15 yaşında evlilik yapan Katılımcı 13 ise, Katılımcı 2’yle benzer süreçler yaşadığını aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“İşte dedim ya annem verdi beni istemedim, sonra nişanım bozuldu. Ama ben çok sevdim sonra. Çünkü gözüümü onda açtım, ilk onu bildim 13 yaşında gittim. Sonra atıldı işte nişanım. Ama ben ondan vazgeçemedim çok sevdim, sonra da kaçtım işte dedim ya sana. ...baştan herkes onayladı bu işi. Sonra ben yüsükleri atıldık ama ben çok sevdim. Sonra dediler ki sen o çocuğa gitme.” (Katılımcı 13)

4.3.2.6. Üvey Baba Koduyla Elde Edilen Bulgular

Üvey baba kodu; katılımcılar arasından bir kadının erken evlenme sebebinin; annesinin, üvey babayla yaşamın zorluğundan dolayı kendisini evlendirmek istediği ifadelerinden oluşmaktadır. Katılımcının doğrudan ifadesi aşağıda yer almaktadır.

“...Ya işte başta da dedim ya sana bi nişanlılık geçirdim evlenmek istemedim görücü oldum. Annem de hani babalığın kahrını çekeceğini git kocaninkini çek dedi kendi verdi zaten beni kocaya öyle oldu. Öylelikle de evlendim.” (Katılımcı 3)

4.3.3. Katılımcının Erken Evlilik Yapmasına Çevrenin Tutumu Alt Teması

Katılımcının erken evlilik yapmasına çevrenin tutumu alt teması; katılımcının çevresinin, erken evliliğine göstermiş olduğu tutumu incelemeyi amaçlamaktadır. Katılımcılara “Erken evlilik yapmanıza karşı çevrenizin tutumu nasıldı?” sorusu yöneltilmiştir. Alınan cevaplar sonucunda Roman mahallesinde erken evlilik yaptıkları için olumsuz bir tutumla karşı karşıya gelmedikleri sadece evlenme şeklinden dolayı olumsuz tutumla karşılaşıldığı katılımcıların söylemlerinden elde edilen bulgulardandır. Bunun yanı sıra iki katılımcı çevrenin tutumunu anlatırken; Roman olmayan kişilerin, erken evlenmesine karşı olumsuz tutumda olduğunu ifade etmektedir. Bu alt temada erken evlilik kabul görmüş bir durum, erken evliliğe değil evlenme şekline tepki ve mahalle dışı olumsuz tepki kodları bulunmaktadır.

4.3.3.1. Erken Evlilik Kabul Görmüş Bir Durum Kodundan Elde Edilen Bulgular

Erken evlilik kabul görmüş bir durum kodu; sıklıkla çevresindeki herkesin bu durumu normal karşıladığı, erken evlilikle ilgili olumsuz veya yargılayıcı bir tepki alınmadığını kapsayan ifadelerden oluşmaktadır. 15 katılımcının tamamı erken evliliğin kabul görülmüş bir durum olduğunu ifadeleriyle aktarmıştır. Katılımcılardan bazılarının doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Hepsi öyleydi mahallede. Benim akranlarım hepsi evlendi. Benim yaşlıtlarım hepsi evlendi. Hepsi hep küçük küçük gitti.” (Katılımcı 7)

“Normal geliyodu herkese, normal. Olumsuz bir şey deyen olmadı. Evlen kızımı aç yuvanı dediler.” (Katılımcı 4)

15 yaşında evlilik yapmış olan Katılımcı 11, erken evliliğin yaşamış olduğu Roman mahallesinde kabul görmüş bir durum olduğunu ve büyüklerin, çocuklarının gelecekteki eşlerine yönelik tasarılar yaptığını aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“Yok. Eskiden daha erken evlilikler vardı. Yani... Mahalle bir şey demiyordu zaten. Yani 12, 13, 15 yaşında taktı yüzüğü tamam evlen öyle olay böyle... Kimse hani ya o çocuğa, hani bak evlilik böyle böyle işte hani gidip bi yere, bak bunu kaldırabilecek mi diyen olmadı!”

(Ellerini hiddetle birbirine vurdu). Mahallede herkes evlenecek yani. Bu, bunu alacak o, onu alacak düşünceler hep böyleydi.” (Katılımcı 11)

“Valla hepsi onaylamıştı. Büyüklerimiz de babaannem olsun dedem olsun. Hani hiç demediler işte küçüktür bu kız veya okutun bu kızı bırakın daha vermeyin. Hiç öyle deyen olmadı herkes yani bir kabullenişteydik, razılık vardı büyüklerden de.” (Katılımcı 14)

4.3.3.2. Erken Evliliğe Değil Evlenme Şekline Tepki Kodundan Elde Edilen Bulgular

Erken evliliğe değil evlenme şekline tepki kodu; katılımcıların sıklıkla kaçarak evlenmelerine dönük çevreden olumsuz tepki aldıkları ve katılımcının eş seçimine karşı tepki aldığını ifade eden söylemleri kapsamaktadır. Katılımcıların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Hiç istemediler, evleri yoktu fakirdiler... Onların vereceği insana beni hayallerini yıktım. (Araştırmacı: Verecekleri insan mı vardı?).Yok verecekler değil de böyle gönüllerinden geçen vardı. Bu şahıslara verelim diye düşünmez mi insan hani o şekilde. Büyüştün de oraya verelim diyerekten iyi orası durumları iyiydi. O hayallerini yıkmış oldum insanların (anne-babası). Daha çeyizim yoktu, doğru dürüst mesela onlar da haklı... Daha çok küçüktüm, annem yani bak 12, 12 yaşında daha çocuğum okula yani okuldan daha yeni çıktım, daha okuldan yani ayıp bir şey. Beşten çıkıp kocaya git utandı da insanlar bu kadar küçük yaş. ...(Araştırmacı: çevrendekiler o kişiyle evlenmeni istemedi mi?). İstemedi tabi... Ki ben bir ara şey yaptım mesela çok kavga yapıyorum nişanlım çocukla, Attım nişanı verdim yüzüğü. Anne dedim “canıma tak etti, bu çocuk öff” dedim, attım. Bir sevindiler, bir sevindiler. Böyle anladım, onların sevindiklerini nenem olsun, olsun şey olsun sevindiler ama olmadı altım delikti... Mecburdum geri gene barıştım altım sağlam olsaydı belki geri gitmeyecektim. Hiçbirisi istemedi. Yani ne bileyim ailem istemedi. Koca mahalle zaten aşiret tayfam hiçbiri istemedi.” (Katılımcı 6)

Kaçarak evlilik yapmış olan Katılımcı 9 çevresinden erken evlilikle ilgili olumlu ya da olumsuz bir tepki almadığını, kaçarak evlendiği için olumsuz tepki aldığı aşağıda doğrudan ifadesinde yer almaktadır.

“...ama annem “biz seni dedi, vermedikte mi kaçtın” dedi, evine işten geliyordu. O da biz de o gün yengemle çıktık (hüzünlü bir ses tonuyla anlattı). Tam bu Nurgül ablaların orda “sanki biz seni vermedik mi da gittin?” Dedi. E zati beni verdidi onlar, elbet yani ama süreç vardı tabi o zaman. (Araştırmacı: peki mahalleden olumlu ya da olumsuz nasıl tepki aldın erken evlilik için)... Olumsuz da olumlu o öyle olmadı mahallede, ama tabi ki annem benim hiç

*öyle o kadar şey evleneceğimi beklemediydi (kaçarak). ...ama yani beklemezdi annem öyle ben-
den hiç umut etmezler. Çünkü ben hiç kimseyi istemiyordum. Çok şey bir kızdım olgun. Tabii
ki ben öyle çok dışarıdaydım. Parka giderdim yapardım fakat... (sessizlik).” (Katılımcı 9)*

Eşyle ilk başta görücü usulü tanışan, sonrasında kaçarak evlenmiş olan Katılımcı 14, evlenme şekline karşı anne-babasının üzüldüğünü fakat kayınvalidesinin bu duruma karşı çıktığını ifade etmektedir. Bu ifadeler aşağıda doğrudan yer almaktadır.

*“Annemle babamın hiçbir şekilde haberi yoktu zaten kaçtığımın benim, sonradan öğ-
rendiler. Üzüldüler tabii ki de yine de bir şey yapmadılar. Sevd diye sesleri çıkmadı. Sevd, sevdiğine kaçtı dediler. Yani karşı gelmediler ama diğer taraf eşimin tarafı aile tarafı çok kızdı. İstemediler. Eee bir geceden onlarda kaldım ama nasıl kaldım? Çok ağlayarak kaldım. Bi kolumdan kaynanam tutuyor. Bir kolumdan ayrı tutuyor eşim. Şimdi kaynanam diyor, “çık diyor (sesini yükselterek), seni istemiyorum diyor, yürü diyor annene götürcem seni” diyor, çıkarmak istiyor beni evinden. Diğer taraftan eşim çekiyor “hayır diyor anne ne yapıyorsun sen ya” diyor. Hayır, ortada kaldım “ben dedim gidiyorum eve yani ben bu şekilde burada kalamam” ben dedim istemiyorlar beni. Sonra neyse yatıştı, sakinleşti biraz annesi şöyle dedi, “bak” dedi, “o zaman görün bak” dedi. “Bende size dedi Neler neler yapıcım” dedi kadın bize o sinirle o öfkeyle, he ondan gördük yani o bize hiç huzuru vermedi.” (Katılımcı 14)*

4.3.3.3. Mahalle Dışı Olumsuz Tepki Kodundan Elde Edilen Bulgular

Mahalle dışı olumsuz tepki kodu; 2 katılımcının, Roman mahallesi dışındaki bir kişiden erken evlendiği için aldığı olumsuz tepkiyi ifade etmektedir. Katılımcıların doğrudan ifadesi aşağıda yer almaktadır.

“...beni öğretmenim gördü çocuklarımlan. Geldi bana laf attı öğretmenim: “Hayriye dedi. Napıyon yavrum” dedi. Gemiden indim “ne olsun hocam dedim iyiym siz nasılsınız?”, “Yavrum dedi, bunlar kim” dedi? Çocuklarım dedim hocam. “Yazık etmişimin be yavrum kendine dedi. Geç mi çok mu geç kaldın evlenmeye?”, “hocam dedim verdiler dedim, bende gittim” dedim.”(Katılımcı 8)

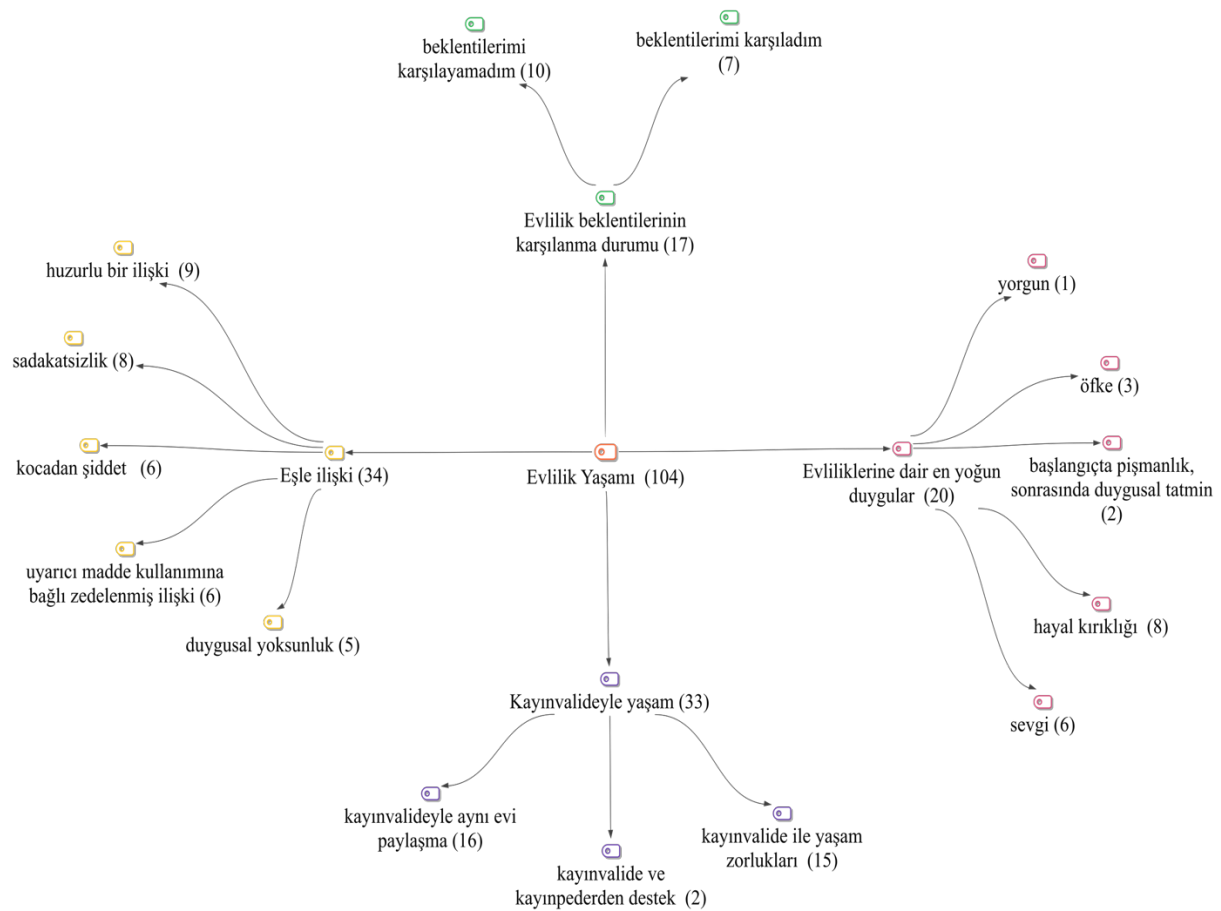
“Hani annen de beni görmüş işte o da camdan bakıyor, davul çalıyor, bakmış herhalde demiş. “Hani abisinin düğünü falan var da onu da gelin ettiler” demiş, aslında gelin benim. Sonra annende işte kursa başladım. Evlendikten sonra Kur’an kursuna gittim ya dedi “ O Şenay sen miydin?” dedi, “Hocam bendim” dedim, “ben seni dedi öyle sanmıştım dedi hani abin

evleniyor da sende gelinlik giydin diye hiç çocuk, bu gelin sanmamıştım” dedi. Öyle çok üzülerek annen anlatmıştı bana...”(Katılımcı 3)

4.4.Evlilik Yaşamı Ana Teması

Evlilik Yaşamı Ana Teması; katılımcıların evlilik hayatlarına dair bilgi edinmeyi hedeflemektedir. Bu kapsamda bu temanın, kayınvalide ile aynı evi paylaşma, kocayla ilişki, evliliğine dair en yoğun duygular ve evlilik beklentilerinin karşılanma durumu olmak üzere 4 alt teması bulunmaktadır.

Şekil 4.4. Evlilik Yaşamı Gösterir Kod Modeli

4.4.1. Kayınvalideyle Yaşam Alt Teması

Kayınvalideyle yaşam alt teması; katılımcılara “evliliğinizden bahseder misiniz?” sorusu yöneltildiğinde, evliliklerinden bahsederken evliliklerinde eşinin ailesiyle bir süre beraber yaşamaları ve bu sürece ilişkin anıların paylaşılmasıyla elde edilen bulguları kapsamaktadır. Bu alt temada kayınvalideyle aynı evi paylaşma, kayınvalide ile yaşam zorlukları ve kayınvalide ve kayınpederden destek kodları bulunmaktadır.

4.4.1.1. Kayınvalide ve Kayınpederle Aynı Evi Paylaşma Kodundan Elde Edilen Bulgular

Kayınvalide ve kayınpederle aynı evi paylaşma kodu; kadınların sıklıkla evlilik yaşamlarının ilk başında eşinin ailesiyle aynı evi paylaştığı ve bir süre aynı evde yaşadıkları söylemlerini kapsamaktadır. 14 katılımcı evlilik yaşantıları boyunca bir süreliğine kayınvalide yanında kaldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan bazılarının söylemleri aşağıda yer almaktadır.

“...elti var. Aynı evdeydi bahçedeydi. O bahçedeydi, biz kayınvalidemle yan yana oturuyorduk. Birlikte, birlikte... Birlikte yemek yiyorduk. Ben kayınvalideme gittim ama ben kayınvalidemle oturup 2 kişi ekmek yemedim hiç. Eltim, çocuklar hepsi bir yerde... ben hazırlamazdım. Kaynanam yapıyordu. Ben küçüktüm o zaman... Sonra eşim şey oldu, asker oldu zaten... Ayşe ablan vardı, bir de büyük oğlana hamileydim. O zaman askerlikler hemen hemen 2 yıl vardı. Yani o gelene kadar çocuk bayağı bir yaşında oldu kucağımda o da vardı. E ben kayınvalidenin yanındayım. Asker karısı... Kaynanam çalışıyordu. Ben işleri yapıyordum, çamaşır ev o zaman elde çamaşırlar her şeyler elde... Çamaşır yıkıyordum. Ev işleri yapıyordum işte 20 sene onun yanında kaldık biz...” (Katılımcı 7)

“...kayınvalidemin yanına oturdum 2 sene oldu daha yeni ben ayrıldım.” (Katılımcı 2)

“Kaynanamın yanına 9 kişinin içine girdim ben. 2 oda vardı, bir odayı bana verdiler. Bir odada onlar ailece yatıyorlardı.” (Katılımcı 8)

“Bir odadaydım, ne eyleyeyim... Kaynanama bir oda vardı, bahçede de bana bir oda yaptırdılar, yatma yerim ayrıydı yani ama tüm gün onun odasındaydık. Yoklukla yoğrulduk öyle işte İzmir’e gidince ben rahatladım orda.” (Katılımcı 6)

4.4.1.2. Kayınvalide ile Yaşam Zorlukları Kodundan Elde Edilen Bulgular

Kayınvalide ile yaşama zorlukları kodu; katılımcıların evlilik hayatlarını anlatırken eşinin ailesiyle birlikte yaşamamanın zorluklarının kendilerini ve aynı zamanda evliliklerini olumsuz etkilediği söylemlerini ifade etmektedir. Katılımcıların bazılarının doğrudan söylemleri aşağıda yer almaktadır.

20 yıl kayınvalidesiyle birlikte aynı evde yaşam sürmüş olan Katılımcı 7 kayınvalidesiyle yaşadığı sorunları ve bu sorunların eşiyle arasındaki ilişkiye olan olumsuz etkisini aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“20 sene bir evde kaldık biz kaynanamla. Ya kocamları iyiydi de aram ama işte... Annesi, ailesi biraz şey yapıyordu bizi. Biraz bizim ailelerde... Şimdi biz benim onun kocamın ailesi bizim aileyle biraz şey (farklı) annem yavaştı. Kimseyle kavga yapmadı biraz kayınvalidem çok kavgacıydı. Mesela sokakta biriyle kavga yapsa eve yansıtırdı bize yansıtırdı. Ya kocam ile bana kalsa zor değildi. Biraz evde sorunlar vardı. Mesela şimdi kayınvalidem aksiydi. Eltim öyle... Benim hakkımda hep dedikodu yapıyorlardı, adamı da dolduruyodular adamda onlara bakıyordu, ailesine bakıyordu (dinliyordu). Beni yolluyordu evden, direkt git diyordu. Sen anneme böyle söylemişsin diyordu. “Ben söylemedim” diyodum. Ama onları haklı çıkarırdı.” (Katılımcı 7)

“... 16 yaşında doğurdum ilk çocuğumu , meme veriyodum. Çocuğa korkarak meme veriyorum, alıyorlar bana gidiyorlar bir şeyler memelerimi böyle sağdırıyorlar, meme memişlerden süt bebeği gitsin diye. Öldü de bebek yaşamadı bakamadım onu yani kaynanam da pek rahmetli nur içinde yatsın öyle beni pek tutmuyodu. 2 gelinini çok tutardı, beni tutmazdı ama hepsinin da güzeli bendim. Bakardı böyle çocuklar o bakmazdı ziyan sefil arkamda çamaşır yıkardım onarlalanan be Feyzam bunları anlatmayım yani çilemiz vardı (buruk bir ses tonuyla). Yani anne baba nasıl olsa güdüyor evladı canından bir parçasın. Kaynanam çok yavaştı Benim çok yavaştı kaynanam ama hani keşke sert olsaydı koltuğunun altına beni alsaadı. Ben çocuklarımı kendim büyüttüm. Çocuklar 9, 10, 11 yaşlarında oldular. Ondan sonra artıkm ayrıldık (kayınvalide evini kastetti). Ayrıldık ama nasıl ayrılıktı o! Zordu bir çamaşır çıkardı böyle 9 kişinin. Ben geldim, kaynanam bebek doğurdu, kaynanam bebek doğurdu tabi. Kalkardı çamaşırının başına bahane bebeğine meme versin ben hem çamaşır yıkar hem kusarım, aşeriyom. Bende hamileyim. Ben benim üstümden çamaşırlar çıkardı Feyzacığım çok zor... O zaman, o zaman var ya böyle hep derdim: "nerden geldim ben bu insanlara!" bu lafı çok söylüyordum... Feyza bunlara ben çingene diyom. Öyle diyodum yani. Çingenelere geldim diye ağla ağla çok ağlamışlığım var. Şimdi şimdi rayına oturuyom bak böyle.” (Katılımcı 8)

33 yıldır evli olan Katılımcı 11 hem eşiyle yaşadığı sıkıntıları hem de kayınvalide ve kayınpederiyle yaşarken içinde bulunduğu huzursuz ev ortamını aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“Şiddet küfür böyle bastık bir aileydi. Kayınvalidemle kayınpederim zaten birbirine...(kavga anlamında avuç içine yumrukla vurdu) sürekli içki içiyordu kayınpederim. Her gün her gün her her anı içkiliydi adamın... Gelip hakaret edip üzerine gelmeler, vurmalarını küfretmeleri ben de evim içindeyim. Bana da aynı şekilde. Mesela bir gece yanıyorsa soba böyle

yanıyor yani onlarla kalıyorum. Kayınpederim eve geliyor. Kafası bozuk kariya bozuluyor. Kafa dışarıda bozulur, geliyor yanan sobayı deviriyor. Gece yarısı saat 3 biz soba yani, biz soba temizliyoruz. Kapkara kapkara oluyor yatak yorgan kara oluyor, yatak yorgan çok tatsız bir şey geçirdim... çok utandım.” (Katılımcı 11)

4.4.1.3. Kayınvalide ve Kayınpederden Destek Kodu

Bu kod; katılımcının, eşinin ailesiyle aynı evde yaşadığı süreçte görmüş olduğu desteği tanımlamak için kullanılmıştır. Bu kod altında 1 katılımcıya ait bulgu bulunmaktadır.

13 yaşında evlilik yapmış olan Katılımcı 3, evliliğinin ilk zamanlarında çocuk yaşta evlenmiş olması sebebiyle oyun oynamaya ve çocukluğunu yaşamaya yönelik bir istek duyduğunu ve bu süreçte eşinin ailesi tarafından gördüğü desteği doğrudan aşağıda ifade etmektedir.

“Kayınvalidem çalışıyordu, eee adam (kayınpeder) kalıyordu benimle. Adam iş yapmaya çalışıyordu, yapmaya çalışıyordu. O yemek yapıyordu. Ben sokakta ip atlıyordum, biri gidiyordum kendine. Tabi tabi kendime rujlar alıyordum. Böyle göz boyaları alıyordum. Kendim için değil ama mahalledeki çoluk çocuğu topluyordum, yanıma topluyordum. Böyle yanıma onları süslüyordum, ip atlıyordum, eve girmek istemiyordum. Yemek olunca sofru kuruyorlar, kadın da işten geliyor annesi, sesleniyorlar bana “hadi gel ekmek” geliyordu, ben de giriyordum, yiyordum işte. ...ben çıkıp sokakta çocuklarla kızlarla ip atlıyordum yani ne kadar küçüktüm?” (Katılımcı 3)

4.4.2. Eşle İlişki Alt Teması

Eşle ilişki alt temasında, katılımcıların evliliklerinin ve eş ilişkilerinin nasıl olduğu incelenmiştir. Bu alt tema içerisinde 5 tane kod bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla; huzurlu bir ilişki, kocadan şiddet, sadakatsizlik, duygusal yoksunluk ve uyarıcı madde kullanımına bağlı zedelenmiş ilişkidir.

4.4.2.1. Huzurlu Bir İlişki Kodundan Elde Edilen Bulgular

Huzurlu bir ilişki kodu; katılımcıların eşleriyle arasındaki ilişkiyi anlatırken sıklıkla eşlerinden memnun oldukları ve çiftlerin arasında sevgi, saygı ve duygusal bir yakınlık bulunduğu, maddi açıdan bir sıkıntı yaşanmadığı ve destek olan bir eşe sahip olduklarını ifade eden söylemleri kapsamaktadır. Katılımcıların bazılarının doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Sevgisi saygısı çoktur benim kocamın bana. Mesela çocuklar küçük denize gideceğim, yalnız salmaz beni akşamdan hemen gider, her şey alır, yaptırdı evde onları, onları paketleriz

denize sabahtan giderdik. Suyumuza kadar et, tatlımıza, tuzlumıza kadar ben kocamda yoksulluk da görmedim, baktı yedirdi içirdi arkamı. Bir daha gelsem yine onunla evlenirdim .Ben hala kocamın koluna girerim hala girerim mesela ben şimdi takıyı tukuyu sevmiyom. Çünkü çok taktım, benim 9, 10 tane burma altınlarım vardı. O zaman döndü diye bir filmleri oynardı. Aman dedim, döndü müyüm ben dedim, takacağım altınları. Hediye altınlar alırdı çok yaptı kocam bana. Benim kocamda da yoksuzluk (yoksulluk) görmedim.” (Katılımcı 8)

“Şu an ki evliliğim güzel. Bir tane kız çocuğum var, Allah’a emanet olsun. Eşim çalışıyor. Öyle yani yaşantımızda bir sakinlik, bir dinginlik... Yani eşimle mesela kaç sene olmuş 9 sene olmuş değil mi? Benim eşimle aramda hiç, hiçbir zaman sevgim azalmadı mesela kayınvalidemle yaşarken de onun onunla sorunlar varken de ne benden ne de ondan...Tabi ki azalmadı saygı olunca sevgi de beraberinde geliyor. Ya ufak tefek tartışmalar oldu tabi herkes gibi... ama yani şiddettir falan görmedim hiç şimdi rabbim. Rabbim de yukarıda biliyor, şiddet görmedim. Hani bazen ufak tefek tartışmalar olur. Ama öyle büyük şeyler yaşamadım. Zaten yaşasaydım bu evliliği sürdürmezdim. Tabii ki boşanırdım. (Araştırmacı: birlikte nasıl vakit geçirirsiniz?) ...Birlikte pek zamanımız olmuyor, bizim o çok çalışıyor. Mesela, şimdi buraya gelmeden önce işe gitti, ütü bile yapamadım ona ben dedim, arkadaşım geldi gidiyorum şimdi gitti. Gece üçte gelecek. Çalacak bütün gece çalacak eğlence mekânında gece 3’te gelecek. E bende uykudayım zaten. Pek görüşemiyoruz, sabah yine geç kalkıyor şey için. Şimdi 3’te gelince tabi sabahta 12, 12 buçuk 1 gibi kalkacak. Öyle oluyor bir de ben şimdi fabrikaya gidiyordum, çalışıyordum, hiç görüşemiyorduk. O yüzden de aslında işi ben bıraktım, hiç görüşemiyoruz diye evde şey olmuyor. Yemek pişmiyo atıyorum, iş olmuyor, çamaşır birikiyor. O evet birazcık görüşemedik. O yüzden bırak dedi işi ben de zaten bırakmayı düşünüyordum. Yani güzel genelde güzel evliliğim. Maddi açıdan bir sıkıntımız yok.”(Katılımcı 5)

“Valla diyorum ya Serkan abinle ben Allah nazarlardan sakınsın (Nazar değmesin diye elini öpüp kulağına götürdü sonra sehpaye vurdu). Serkan abini sevdim, Serkan abin dediğim gibi bak bende çalışıyorum... yani o da çalışıyor. Bak o da çalışıyor. Hiç aramıza böyle parasal konu bi kere aramızda yok. Bunun altını çizeyim. Yaşamıyorum maddi zorluk Hamdolsun Serkan abinin maaşı var. Maaşını alıyor, ben de çalışıyorum. Ben de onun maaşı kadar değil ha onun maaşının yarısı kadar bir gelirim var. Yani her yönden iyi kızlara mesela kızlara çok aşırı düşkün. Özellikle küçük kızım “baba baba”. Babasına nöbette bu gece 50 kere arar babasını hadi büyüdü artık büyüdü. (Araştırmacı: eşinle güzel bir evliliğiniz var) ...Kız ben diyom ya sana... Kız ben ne dersem o oluyor Serkan abine öyle ben ne dersem o bana mesela hep canım der biz hep öyle... o bana der canım ben ona derim... Serkan diyorum mesela işte bunu bunu

(istediği şeyi gösteriyormuş) sen ne istersen diyor (eşi). Her şeyi bana bırakıyor. Tabii ne istersen diyor senin mesela bak mesela bak ufacak bak bir şey söyleyeceğim. “Serkan dedim. Merdivenler su alıyorsun, o suları dedim bir sürü su getirtiyor bana damacanla... Ya ben artık (artık) istemiyorum bunları dedim. Bana dedim şey taktır dedim arıtma. Ben söyledim, bir saat sonra gerçekleşti öyle diyeyim Serkan abine.” (Katılımcı 9)

“...Ne gibi hangisiyle anlatayım bilmiyorum. Her anımız güzel. Hani bir özel günü kutlamasını çok sever. Özel gün olsun doğum günü olsun, evlilik yıl dönümü olsun kutlar. Çok sever öyle şeyi. Mesela böyle bazen “hadi kalk der giyin bırak kızları da annene” der “gidelim seninle”. Alır beni gideriz, akşam yemeğini, akşam yemeği yeriz.” (Katılımcı 2)

4.4.2.2. Kocadan Şiddet Kodundan Elde Edilen Bulgular

Kocadan şiddet kodu; kadınların eşleri tarafından, fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddete uğradığını ifade ettiği söylemleri kapsamaktadır. Bir katılımcının eşinden cinsel şiddet gördüğü elde edilen bulgular arasındadır.

Evliliğini iki döneme ayırdığını söyleyen Katılımcı 6, evliliğinin ilk 15 yılı eşinden, fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet gördüğünü aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“...Yani daha nişanlıyken çok dayığı şeyi beni hasta ettiydi... E tabi... Kıskançlık yapıyordu, salmıyordu bir yere çok iriydim, taşıyordum böyle. Evlendiğimde de işte cinsel sorunlar cinsellikten çok kavga yapıyordum, istemiyordum. Sonra dayak başladı bıktım, hep istiyor, adam üstümde olsun ellesin öpsün beni. Adam öyle istiyor, bende bıkiyom, evlendiğim dayak, kendimi vermem ona dayak. Zorla mecbur olurum... Zorla bazen tecavüze uğramış gibi hissedirdim kendimi... Vermezdim bazen kendimi döverdi. Oh derdim döverdi bak derdi döveceğim seni döv derdim dayığa razı gelirdim...” (Katılımcı 6)

Evlilik hayatındaki şiddeti aşağıda anlatmaya devam eden Katılımcı 6, bu durum karşısında boşanmayı düşünüp düşünmediği sorusu yöneltildiğinde ekonomik özgürlüğü olmadığı için boşanmadığını aşağıda şu sözlerle doğrudan ifade etmektedir.

“Giderdim, ben de giderdim mesela Şehnaz’da 6 aylık gibiydi. Bana bir dayak attı anem beni aldı Şehnaz doğdu, 3 aylık oldu, 6 aylık oldu öyle verdi beni. Hastanelik etti beni... Para yüzünden, düğün olur takı takacakmış damada masada içki içmiş... dedim paramız yok bu bu kadar paramız var, geçinmek zorundayız bu kadarcık parayla. (Kocası) “E içtim artık asmam lazım” diyor. Bende de aldım o parayı yırttım, yırtınca dövdü beni. Çok böyle yatırdı, hastanelik yaptı beni. Arkam sağladı işte ama...(biraz sessizlik). (Araştırmacı: peki

boşanmayı düşündün mü?) Kabullenmişim artık ne yapayım... (cılız bir ses tonuyla). He başka kocaya mı gideyim ne yapayım... Ana baba üstünde olmuyor. Kendim çalışman yok, paran yok Annem babam zengin olsaydı, okumuş insanlar olsaydı farklı olsaydı boşanırdım, çekmezdim. Çekmezdim o dayakları zulümleri. Bu mahalle gariban, fakir...” (Katılımcı 6)

Eşinin ailesiyle birlikte 20 yıl yaşamış olan Katılımcı 7 evliliğinde eşinden fiziksel ve psikolojik şiddet gördüğü, ifade ettiği söylemlerinden elde edilmiştir. Katılımcının doğrudan ifadesi aşağıda yer almaktadır.

“...(araştırmacı: hiç şiddet uyguladı mı daha önce?).Yaptı, birkaç sefer yaptı. O da ailelerden. Aileleri dolduruyordu onu. Ne yapayım... zati (zaten) beni atıyordular beni. Hı hı... Atıyorlardı beni e sonra gidiyordum, kalıyodum, geliyodu, alıyodu beni çocuklarla. Ben çocuklarımı bırakmazdım, babam zaten diyordu çocuklar bırakıyordum. Babam “Çocuklar nerede” diyordu. “Al al çocukları çabuk getirsinler” diyordu babam, hemen aldırırdı çocuklarımı da.”(Katılımcı 7)

4.4.2.3. Sadakatsizlik Kodundan Elde Edilen Bulgular

Sadakatsizlik kodu; katılımcıların sıklıkla eşlerinin kendilerini aldattığı, duygusal olarak yıpratıldığı ve duygusal açıdan yoksun bıraktığı ifadelerini tanımlamaktadır. 4 kadının aldatıldığını söylediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bazı katılımcıların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Evliliğim güzel. Aldatma olmasa çok güzel (gülerek söyledi). 12 yılın içinde hiç birbirimizi kırmadık. O derece ama son burda 2 yıl... (sessizlik) Eşimle aram hala iyi ha şimdi boş koysam dolmuyor doluya koysam almıyor. Her yerde bir şeyden başlamam gerektiğini artık düşünüyorum. Ne zamana kadar ben dedim kavga dedim yapabilirim. Yani eninde sonunda ben bununla kari kocaysam oturup konuşmam gerekiyor. Önce yoktu, telefonun bana veridi. Kendi telefonunu al derdi o derece. Öyle bir adamdı. Ama şimdi ne yazık ki öyle değil (aldatıldığını öğrenince). ...Böyle dolaba kırdım. Bir tane tabak kaşık tencere çatal bırakmadım yamultana kadar kırdım. Kaynanam aradı eşimi “Her şeyi kırdı karın” dedi. (Kocası) “iyi yapmış” dedi. Gitti, sonra 2-3 milyar verdi düzdü (yenisini aldı). Önceden gezerdik restorana giderdik yemek yemeye, birlikte vakit geçirirdik. ...Etkiliyor. Nasıl etkilemez? Etkilenmeyecek bir şey değil ki. Çok kötü bir şey. Kötü bir şey yani nasıl anlatayım ki bunu? Bu acının tarifi yok. Sinir hastası yaptı artık beni o kadar. Ya ilk zaten beyince geliyor. Beyinden vücuda vuruyor. Ağzıma koyuyordum, bir şey ağzımdan büyüdüğünü hisseders misin? Büyüyordu bazen de yeme hissi geliyordu. Diyordum “ne oluyor bana yağ” diyordum. Ben niye böyleyim?” (Katılımcı 4)

“...ah güzelim benim...O işte hiç iyi değil, anladın mı? Nasıl desem sana anlatsam, bombok etti. Evliliğimizi bombok etti. Öyle birbirimizi seviyorduk ki, severek aldık (evlendik). Esnaf gidiyor işlere (kocasından bahsediyor) şey oluyor musallat oluyor (kadın). Bu kabul etmiyor (kocası), benimkisi “ben demiş öyle bir şey yok”. Kadın buna büyülen bunu kendine şey yapıyo (bağlıyor). Seneler önce güzelim. Kendine çevirtiyor bunu anladın mı? Benim eşim çok iyi biriydi. Öyle bi iyiydi ki böyle kafasını kaldırıp kimseye bakmazdı. Bozdu onu (kocasını) öyle bir kadın ki böyle bir şey varmış dedim. Bir geldi. Bir gitti bir geldi, bir gitti ne kadar diyeyim sana kaç sene olacak onun ben böyle yani arası var... (düşündü) ...7-8 sene mi daha fazla böyle? Benim adamı çağırıyor mesela gidiyo evine mesela. Nasıl mesela evleniyorsun evinde eeee bir şeyin var, mutluluğun var onlarda öyle şekil güzelim o kadınla öyle anladın mı? Yok. Nasıl mesela evleniyorsun, evinde huzurun var ya... Neler yaşıyorsun mesela eşinle, ne ne yapıyorsun yiyorsun içiyorsun... Anla beni güzelim (söylemekte zorlandı) işte o şekil ...Evet karı koca hayatı yaşıyorlar. Bu baya uzun süre sürdüü... Benimle yani bile alakadar olmadığı günler oldu. Çok bozdu beni, ben çok çektim güzelim, hala daha çekiyorum. Hala daha...” (Katılımcı 12)

“... buraya gelme sebebimiz de zaten başka bi kadın olduğu için geldik. Çok zor. Hala daha bile üstümden atlatamıyom (sessiz bir tonda). Bu olay zaten oldu daha çok anlaşılamamaya başladık (ağlamaya başladı). İşte orada olmuş olan ben de öğrendim. Annem de babam da burada hep birlik geldim. Ondan sonra daha çok anlaşılamamaya başladık. Öyle yani. Konuştum konuşmam mı, konuştuk defalarca, “Ben çoluğumu çocuğuma bırakmam” diyo. Ben istedim ama o beni hiç boşamak istemedi. Sonra ben ona 2 seçenek sundum “ya beni istersin dedim ya onu” dedim. “Ben bir daha o İstanbul’a falan gitmem” dedim hani. O da peki dedi çocuklarım dedi. Çocuksuz dedi sensiz dedi, yapamam dedi. “Tabi ben onu seçeceğim, sizi de tercih ederim” dedi. Buraya geldik, burayı taşındık ondan sonra. Ama o oldu mu da o oldu zaten aramız daha iyi olmadı (ağlayarak anlattı)...” (Katılımcı 15)

4.4.2.4. Duygusal Yoksunluk Koduyla Elde Edilen Bulgular

Bu kod; katılımcıların eşleriyle olan ilişkilerini anlatırken eşi tarafından önemsenmediği, ilişkilerinde sevgi ve saygı olmadığını söyledikleri ifadeleri kapsamaktadır. Katılımcıların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

2 yıl evlilik sürdüren ve sonrasında boşanan Katılımcı 13 evliliğinde yaşadığı duygusal yoksunluğu aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“Hüsran bir evlilikti o. Hiç olmaması gereken bir şey oldu. Yani bak gene söylüyorum, dayak yemedim, şiddet yemedim, hakaret sözler yemedim. Hep bir mesafesi vardı kocamın bana, bir yatak yatakta çok iyiydik. Karı kocalık yani belli, sıfır her şey bomboş yediğim içtiğimi merak bile etmezdi. Karnın aç mı tok mu değil mi, bir kadın mısın herhalde hiç yok hayır yedin mi yemeyi tamam hadi otur. Konuşmaz sohbet etmez, bir çay içmez, bir kahve içmez, dertleşmez bir adamdı. Ya bomboş bir evlilik dedim ya sana. Ben onunla dışarı çıkıp hiç gezmedim.” (Katılımcı 13)

“...Şimdi evlendiğimde böyle bir huzurum yoktu. Dedim ya sanki adamı da sevmiyorum, adama da aşık değilim bilmiyorum. Aileye geldiğimde ailede bir tatlılık yoktu. Hakaret çoktu. Birbirlerinin böyle sevgi saygı yoktu (iç çekerek). Bayağı bir yıprandım. Seneler boyunca... Kocayı biraz yola getirmek için fedakârlık mı bu evlilik? Belki de fedakârlık ve yani çok şey verdim. Kendi mücadelemi verdim ama bu mücadelede imm hiç kimseye bir şey yansıtmadım. Kendi başıma... (araştırmacı: peki eşin nasıldı?) Eşim de aynı ailesi gibiydi. Ben her zaman söylüyorum ki, evdeki oğluma dahi; “şu anda ben neysem, ben nasıl bir evlilik yaşıyorsam benim oğlum da aynısını yaşayacak”. Çünkü anne baba birer şeydir insana örnektir. Evliliklerde şu anda öyle düşünüyorum. O yüzden. Şu an ben eşime diyorum ki “Kâmil bak, ben eşime diyorum ki Kâmil çocukların önünde bazı şeyler yapmayalım, o etkilenecek. Yani bir gün o da eşine uygulayacak”. Hani bizim sorunlarımız olabilir, tabi oluyor her yönden. Hani bizim birbimize böyle bağırıp çağırmamız bunlara yansımasın ikimiz birbirimize şey yapalım...” (Katılımcı 11)

“Çok şey yaşadık. 26 yıl oldu iyisiyle kötüsüyle her şeyi yaşadık yani. Tabi mutsuz günlerimiz de oldu, iyi günlerimiz de oldu, çok şükür ama... Yani ne nasıl bir şey anlatayım ki? Ya sonrası tabi kendimi bildim iyi şeyler de yaşadım (erken evliliği kastediyor). Kötü şeyler de yaşadım. Ama ben şimdiki aklım olsa asla evlenmezdim. Bizim hani ne aramız? İyi yani ki arkadaş kankayız. Hani çok hata var o var tabii ki de yani beni üzdüğü de var yani. Biz kocamla uyuşmuyoruz. Yok yok şimdiler uyuşmuyoruz zaten eskiden uyuşuyorduk. Şimdilerde uyuşmuyoruz eskiden uyuşuyorduk... Neden uyuşmuyoruz ya beni dinlemiyor, ben bir şey söyledim, beni takmıyor, he dinlemiyor, ben de onu dinlemiyorum yok öyle geçimsizlik tatsızlık yok da işte ya kavrulup gidiyoruz öyle ya. İlk başlarda daha iyiydi. Mecburan yaşıyoruz birlikte. Yapacak bir şey yok. Ya şey şöyle diyeyim Hasan’ın saygısı yok bana. Saygı olmadığı yerde sevgi de olmuyor zaten.” (Katılımcı 3)

4.4.2.5. Uyarıcı Madde Kullanımına Bağlı Zedelenmiş İlişki Kodundan Elde Edilen Bulgular

Bu kod; katılımcıların, eşlerinin uyarıcı madde kullanması sebebiyle evliliklerinde huzursuzluk yaşadıkları söylemlerini ifade etmek için kullanılmıştır. Katılımcıların çeşitli ifadeleri aşağıda doğrudan yer almaktadır.

“Evlendikten sonra benim huzurum olmadı. Evlendikten sonra benim bütün huzurum kaçtı ve benim sinir sistemlerim boşaldı. Ben böyle çabuk sinirlenen bir insan değildim. Öyle insanlara derdim; “ne oldu buna ya böyle hemen çabuk sinir oldu bu böyle.”. Sonra neyse o sinirlenen insanları öyle görünce şimdi ben kendim öyle olmaya başladım. Hemen böyle, hemen ben de böyle çabuk sinirlenmeye başladım. Her şeyi kafama takmaya başladım. Böyle bir insan değildim. Böyle evlendikten sonra oldum. Eşimin kötü alışkanlıkları var. Burdan zaten her şeyi açığa çıkabilir bunu söyledim mi (söylediğim zaman). Belki de bilseydim onun bu kötü alışkanlıklarının olduğunu kaçmazdım. Evlenmezdim onunla. Sadece sıkıntımız bu diğer yünden başka hiçbir sorunumuz yok. Bir kötü alışkanlıkları var. Evet, benim ruhsal çöküşüme neden olan o, hani ben o kadar sakın bir kişiliğe sahipken beni böyle bozan yani odur benim çocukluğum sordun az önce yani mutlu ve böyle neşeli bir çocukluk geçirdim, beni etkileyen hiçbir şey olmadı çocukken. Evet sonra yani o sıkıntımız kötü alışkanlıklarından kaynaklanıyor bütün her şey. Allah'tan şiddet yok, o da olsaydı boşanırdım. Şiddet de olsaydı boşanırdım bu zamana kadar. Hani sürdüremezdim. Askere gitti, evlendik bir sene boyunca güzel geçti. Aramızda hiçbir sorun yoktu zaten severek evlendik. Evlendik, muthuyduk güzel geçiyordu süreç. Askere gönderdik onu doğuda yaptı askerlik, sonra oradan sanki bambaşka bir insan geldi.” (Katılımcı 14)

“Severek evlendik ama pek anlayamayız. Neden o da anlayamayız? Söyleyeyim sana; içki, alkol çok kullanıyor her gün (üzgün bir ses tonuyla). Hani bana karşı bir şiddeti falan hiç yok. Hiç yok ama ben kızıyorum. Kızdım mı çok sinirleniyor içtiği için. İçme, yapma, etme yani kendine zararı var. Yani evine de değil. Şu an içmez. Hani Ramazan ayında içmez. Ama işte alkol bağımlısı ya, her her gece içer ama bize karşı bi şey yapmaz. Evet, hani gazino tarzı yerler var ya gider orda işte müşteriler ısmarlar aslında öyle bir içkici biri değildi ama evlenmeden önce sonra, bu iş ortamı yüzünden çok içmeye başladı. İçki yüzünden anlayamayız.” (Katılımcı 15)

4.4.3. Evliliklerine Dair En Yoğun Duygular Alt Teması

Evliliklerine dair en yoğun duygular alt teması; katılımcılara “Evliliğinize ilişkin en yoğun hangi duyguyu hissediyorsunuz?” sorusu yöneltilerek oluşturulmuştur. Bu alt temada 5 tane kod bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla; hayal kırıklığı, sevgi, öfke, başlangıçta pişmanlık sonrasında duygusal tatmin ve yorgun kodlarıdır.

4.4.3.1. Hayal Kırıklığı Kodundan Elde Edilen Bulgular

Hayal kırıklığı kodu; katılımcıların evliliklerine karşı hissettikleri en yoğun duyguyu ifade ederken sıklıkla hayal kırıklığı, beklentinin karşılanmaması ve üzüntü söylemlerini kapsamaktadır. Katılımcıların çeşitli ifadeleri aşağıda doğrudan yer almaktadır.

Eşinin uyarıcı madde bağımlılığı yüzünden ilişkisinde çeşitli problemler yaşadığını ifade eden Katılımcı 14 evliliğine dair hissettiği duyguları ve eşinin değişeceğine dair umudunu aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“...hayal kırıklığı çok ön planda. Yani o var hayallerim hepsi bitti gitti. Bu duygu. Üzücü, üzgün yani üzücü bir evliliğim var böyle beni dışarıdan mesela dinleyen insanlar halime herhâlde üzüldü. (Araştırmacı: Peki sen?). Ben de öyleyim, yani üzü... üzüliyorum. Yani üzülen taraf hep ben oluyorum. Böyle hiç evliliğimden bir mutluluk alamadım da alamam da zaten herhâlde alamaz (sesi titreyerek). Yani mutlu gitmez diyorum. Değişmez herhalde diyom, bilmiyom çok dua ediyom. Dua hep duayla döner diyorlar ya bu dünya duala dönüyor diye hep dua ediyom. Belki diyom düzelir.” (Katılımcı 14)

Katılımcı 12 eşinin sadakatsizliği sonrasında evliliğine karşı en yoğun hissettiği duygunun hayal kırıklığı olduğunu aşağıda ifade etmektedir.

“Evet hayal kırıklığı... Eşime “Bak diyorum. Herkes nasıl ya biz neden böyle? Bu neden böyle!” diyom. Çok Kötü yani bir kendini şeyin içini koydu. Nasıl desem? Çok kötü bir işin içine koydu kendini o kızı yapmakla mesela.” (Katılımcı 12)

“Evlilik benim için bence yük. Yani yük hissediyorum. Evlilik duygusunu yük hissediyorum. Öyle bir şey...hayal kırıklığı... Hele hele bu aralar daha çok var öfke, güvensizlik de var. Evet yük, yorgunluk. Evet, her anlamda da maddi konuda da sevgi konusunda da geçen konusunda da (aldatma olayını kastediyor) bence yük.” (Katılımcı 15)

4.4.3.2. Sevgi Kodundan Elde Edilen Bulgular

Sevgi kodu; katılımcıların sıklıkla evliliğine ve eşine karşı yoğun olarak sevgi hissettiği ve evliliğinde değer gördüğü söylemlerini kapsamaktadır. Katılımcıların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

Eşyle severek evlilik yapmış olan Katılımcı 9 evliliğine dair en yoğun hissettiği duyguları eşine atfederek ifade etmektedir. Aşağıda doğrudan ifadesi yer almaktadır.

“Vallahi nasıl duygular şey yapıyom. Daha gencim için fıkır fıkır bi bakıyorum kızlar yanımda kocaman bak şimdi (kahkaha attı). Mesela hep ne mesela bak kocamla böyle 2 kişi kalmayı çok severim. Beraber vakit geçirmeyi. O da benimle öyle... Bir Çanakkale’ye gidelim ama illa ben olayım yanında (kocasını onu hep yanında istiyormuş)... bir yere gitmesin (gitmeye görsün). Ben onun kuyruğu... İlle ben markete gidiyor “Çavuşum sende” diyor. Hep beraber hep beraber. Onu çok seviyorum. Sevinçliyim çok çok onu çok seviyorum.” (Katılımcı 9).

“... Nasıl diyeyim ki böyle... Eşimi çok seviyorum onsuz duramam.” (Katılımcı 10)

“He bak şimdi duygularım var ya, herhalde yaşlandım diye mi öyle “Ah Tahir derim ya sen ya ben ölürsem” diyom. Birimizden biri illaki kalacak kim bakar kim yapar zaten kızım. ...o bana hep değer verir. Kocam bana hep değer verir. Dünya durdukça o da dursun kıyamaz bana bana der ki “sen de ilk günkü aşkım gibi seni görürüm ben”, “ya maşallah” derim ben de ona “maşallah ilk aşkım ben senin, Allah kahretmesin seni” (kahkaha atarak anlattı).” (Katılımcı 8)

4.4.3.3. Öfke Kodundan Elde Edilen Bulgular

Öfke kodu; evliliğe dair hissedilen en yoğun duyguları tanımlarken katılımcının evliliğine dair sinir, öfke ve kızgınlık hissettiğini ifade ettiği söylemleri kapsamaktadır. Katılımcıların çeşitli söylemleri aşağıda doğrudan yer almaktadır.

Evliliğinde 20 yıl kayınpalidesiyle yaşamış ve eşinden şiddet görmüş olan Katılımcı 7, evliliğine dair en yoğun duygularını aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“Çok sinir oluyom o anılar şey aklıma geldiğinde... He evet diyordum, “Neden acaba niye yaptılar bana bunları!” diyordum. Evet yani ne neden dedim yaptılar diye. Yani ki ben çok sakın bir yavaş kadını hala da öyleyim.” (Katılımcı 7).

Katılımcı 4 eşinin sadakatsizliği sonrasında evliliğine karşı en yoğun hissettiği duyguları aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“Mesela şu an evliliğimi düşündüğümde mutlu günlerim aklıma geldiğinde bir o günlere dönsem diyom ama artık evliliklerimden beklentim kalmadı, güvensizlik duygum çok yoğun, çok aşırı var bende. Öfke var bende...” (Katılımcı 4)

4.4.3.4. Başlangıçta Pişmanlık, Sonrasında Duygusal Tatmin Kodundan Elde Edilen Bulgular

Bu kod; evlilik hayatını 2 kısma ayıran Katılımcı 6’nın, evliliğinin ilk kısımda şiddet, yoksulluk gördüğünü ve pişmanlık duygusunu hissettiğini; ikinci kısımda ise evliliğiyle ilgili olumlu duygular hissettiğini kapsamaktadır. Katılımcının doğrudan ifadesi aşağıda yer almaktadır.

“Pişmanlıklarım çoktu... Evliliğimi iki, ikiye ayır mesela buradan al böyle fakir, dayak, zulüm yokluk. Sami’yle Şehrazat’ı yoklukla büyüttüm ama çok güzel büyüttüm. Nasıl bir kalpleri var (gözleri dolarak anlattı).sonrası daha bi mutluluk . Çocuklar büyüdü, adam da olgunlaştı, o deliliği gitti o şeyi gitti, daha saygılı oldu, o cahillik zır, cahillik işte öyle bir şey.” (Katılımcı 6)

4.4.3.5. Yorgun Kodundan Elde Edilen Bulgular

Yorgun kodu; katılımcının evliliğine karşı hissettiği en yoğun duygunun yorgunluk olduğu söyleminden oluşmaktadır.

8 yıl kayıvalidesiyle beraber yaşayan Katılımcı 2, evliliğine dair hissettiği en yoğun duygunun yorgunluk olduğunu ve bunun sebebinin kayıvalidesiyle yaşamaktan kaynaklandığını aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“Yorgunluğum çok var. Yorgunluğum nasıl var? Kayıvalidemin yanındayken daha bi yoğun hayatım vardı. Disiplinli bir hayatım vardı. Hani kendi bildiğimi çıkıp bir yere gidemezdim. Kayıvalideme sorardım. Buraya gidiyorum ben. Mesela derdi 1-2 saat takıl evine gel tamam derdim hani o zaman... Ama şimdi ayrılınca istediğin gibi davranıyorum. Mesela gündüz. Yokken çok rahattım. O eve gelince bütün bende rahatlık gidiyordu. Çok disiplinli biriydi. Ya nasıl diyeyim sana kayıvalidem varken. Ben çok iş yapıyordum. Daha bir yoğun hayatım vardı, iş yemek, çocuk iş, yemek, çocuk... Hiç kendime hani böyle bir hayatım yoktu kendime dair... Nasıl diyim sana... Yeni evliyken zaten ben 2 kızım 6 aylıktı. Kocam askere gitti bir senelikti o zaman askerlik o dönemlerde daha şey yaşadım... Yorgun hayatı yaşadım aynen ama daha sonrasında daha iyi oldu.” (Katılımcı 2)

4.4.4. Evlilik Beklentilerinin Karşılanma Durumu Alt Teması

Bu alt temada katılımcılara doğrudan “evliliğe dair beklentilerinizi karşılayabildiniz mi?” sorusu yöneltilmiştir. Bu alt temada; beklentilerimi karşıladım ve beklentilerimi karşılamadım olmak üzere 2 adet kod bulunmaktadır.

4.4.4.1. Beklentilerimi Karşıladım Kodundan Elde Edilen Bulgular

Bu kod katılımcıların; evliliklerine dair beklentilerini, tüm evlilik yaşamları boyunca ya da evliliklerinin son döneminde karşıladıkları ve hayallerindeki evliliği yaşadığı söylemlerini ifade etmek için kullanılmıştır. Katılımcıların bazılarının ifadeleri doğrudan aşağıda yer almaktadır.

“Karşıladım gerçekten karşıladım bak dünyaya bak bir daha gelsem bak gene Serkan derim... Vallahi geçen dedim ki ona “ya dedim hiç aile fotoğrafımız yok” dedim. “Ay dedim hiç fotoğrafımız yok kızlarla böyle” dedim. Bir de “gelinlik fotoğrafım küçücük” dedim. Ben bu kadar söyledim, bak oydu (bir kere söyledim anlamında). Hemen gitti, onu büyüttü. Bak bunu yaptı hemen gitti aile dedim ya fotoğrafımız yok hemen gitti telefonundan bak bunları çıkarttırmış sürpriz yaptı. Tabii... Serkan’a daha çok çoğunlukla evde Serkan Bey de hitap ederim Serkan Bey diyorum. İşte mesela nasıl diyim ben diyorum bunu beğendim, atıyorum (örneğin) yüzük ben beğeneyim o gerçekten. Ben Serkan diyorum mesela ben gerçekten bak onu hep öyle derim. “Serkan Bey bunu böyle böyle istiyorum” derim, “tamam” der.” (Katılımcı 9)

16 yaşında evlilik yapmış olan Katılımcı 2, hayalindeki gibi bir evlilik yaşadığını ve beklentilerini karşıladığını ifade etmektedir. Eşinin evlilik hayatında kendine destek olduğunu ve beklentilerini karşıladığı ifadeleri aşağıda doğrudan yer almaktadır.

“Eee tabii canım hayalimdeki gibi bi evlilik. Sevdiğinle evlendiğin zaman. Yani hani benim kocam hani evde otur yemek yap iş yap diyen biri de değil, hani sıkıldığı zaman hadi bırak şu işleri diyor, gel gidelim seninle gezelim, gezelim, azıcık diyor. Çıkıyor mesela aslında mesela ben şu an oruç tutuyorum ya ben evde hiç yemek yapmıyorum. Bak şu an o yukarda yemek yapıyor. Ben bütün gün uzanıyorum. Evde olduğum zaman bak şu an yukarıda yemek yapıyor. Çok yardımcı bana karşı hani korona döneminde bir de bana iş yapmış biri ben cam sildim, o bana yer sildi...Aynen mesela biz beraber çalışıyoz ya işten geldiğimiz zaman ben uzanıyorum, “aah çok diyom yorulдум”. Mesela o kalkıyor hemen mutfığa giriyor. “ hadi gel

diye artık yeter uzandı (uzandığın).” Kalk mutfağa gel. Tamam diyorum geliyorum.”(Katılımcı 2)

Evliliğinin ilk zamanlarında kayınvalidesiyle beraber yaşadığı için evlilikten beklentilerini karşılayamadığını söyleyen Katılımcı 5 kendi evine taşındıktan sonra evlilikle ilgili beklentilerinin karşılandığını aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“Beklentilerimi kayınvalidemle yaşarken; hayır... samimi cevap veriyorum. Tabi canım müdahale ediyordu. Kendi hani bir evin üstünde atıyorum. Bir ev var o evin içinde. 2 ayrı aile olmaz ki artık ben evlenmişim. Kocamla bir aileyim. Senin de bir ailen var. Benim de bir ailem var. Bir evin içinde 2 aile olmaz. Bu olmamalı. Evimizi yapana kadar işte öyle idare ettik. (Araştırmacı: Peki bu durum eşinle ilişkine yansımıyor muydu?). Zaten o hemen askere gitti. Evet bir yıl askerliğini yaptı. Oradan geldikten sonra. Kayınvalidemlerde yaşadım, bir ara anneme gittim. Hani asker karısıyım hani biraz annemde biraz kayınvalidemle idare ederim diye. Öyle bir idare ettik. Sonra kocam askerden gelince çalışmaya başladı. Hani dedik bir şeyler yapalım. Para biriktirdik. Ev yapmak için bu sefer de hani çocuğumun olmadığını anladık. Doktora gittik. Tüp bebek değil, tedavisi tedavi görerek oldu. 5 sene kadar tedavi gördüm. O yüzden ayrı eve çıkamadık. Ayrı ev yapamadık. O zaman maliyeti biraz yüksekti şimdi. Şimdiki gibi işleri iyi değildi, kocamın. İşe gidiyordu ama ben karşılamıyordum. Tedavi ya da ev için karşılamıyordum. Sonra tedavi gördüm baya işte o yüzden birlikte oturmak zorunda kaldık. Bazen yansıyor. Hani annesiyle olan huzursuzluklar tabii ki aramızı açmıyordu ama muhabbetimizi de etkiliyordu. Hani şeyimizi de mutluluğumuzu da bazen huzurumuzu da etkiliyordu. Şimdi he he şimdi 4 mu, 4 yıl 4 yıl oldu kendi evimize çıkmalı. Tabi ki şu an evet, duygusal şu an kendime ait evim var. Her şeyim kendimin eşimle istediğim gibi evde. Dolaşabiliyorum. İstedikim gibi mesela atıyorum, çayımızı kahvemizi yaparız. Vaktimiz olduğunda otururuz içeriz, dertleşiriz, muhabbet ederiz. Onun işi olduğunda çıkar benim işim olduğumda iş yaparım, Sakin dingin bir hayatımız var.”(Katılımcı 5)

4.4.4.2.Beklentilerimi Karşılayamadım Kodundan Elde Edilen Bulgular

Beklentilerimi karşılayamadım kodu; katılımcıların sıklıkla evlilikten beklentimi karşılayamadım söylemlerini kapsamaktadır. Katılımcıların bazılarının ifadeleri aşağıda doğrudan yer almaktadır.

“...(Kaşlarını kaldırarak hayır dedi) Hiçbir şey karşılayamadım... ne bileyim ben yıllarca 30 sene evsizlik çektim hep anamın üstündeydim. Açlığım yoktu, evsizliğim vardı çok ziyandım.” (Katılımcı 6)

“Nasıl, nasıl ki? hiçbir şey bomboş dedim ya bir evlilikti bir kere evlilik bilmezdim ki, evlilik bu muydu? Evet hani bomboş bir evlilik. Bir yere gidip gezmek bir sinemaya gidip izlememek bir çay bahçesinde çay içip muhabbet etmemek.” (Katılımcı 13)

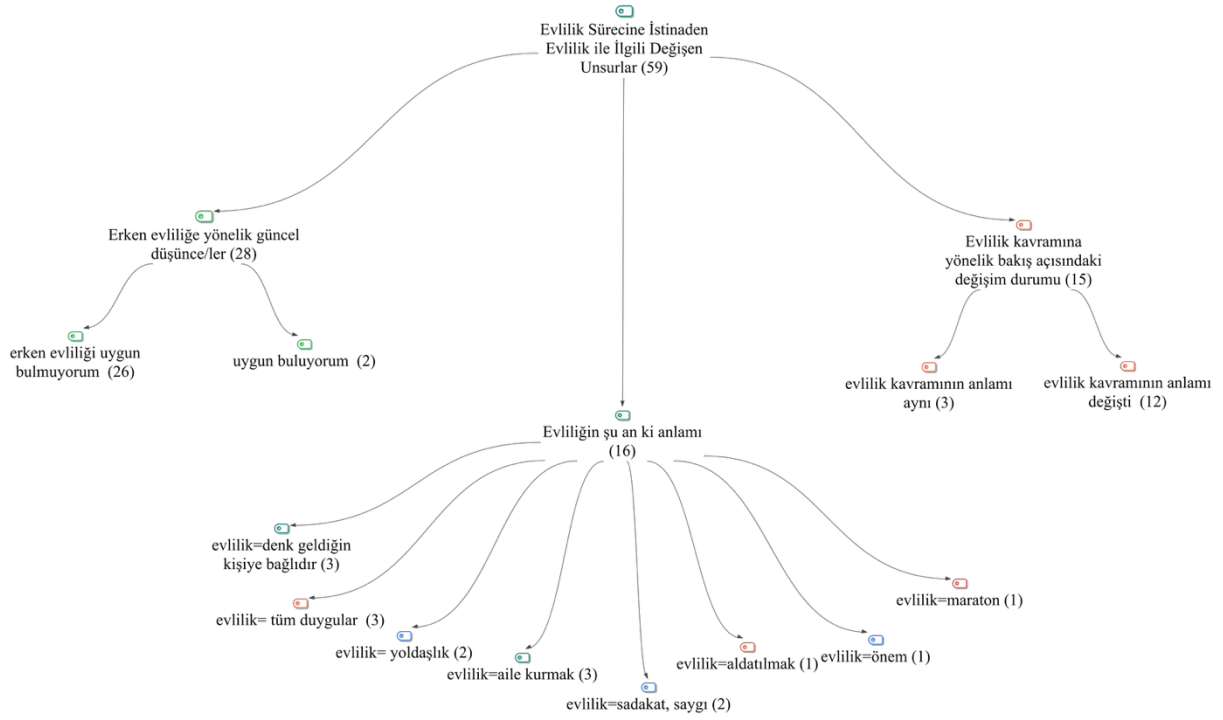
Katılımcı 12 eşiyle kendi evliliğinde yaşayamadığı evlilik hayatının, eşinin sadakatsizliği sebebiyle başka bir kadınla yaşamasına karşı olan sitemkâr söylemleriyle birlikte evlilikten beklentisini karşılayamadığı ve eşinden ayrılmak istediği düşüncesinde olduğu söylemleri aşağıda doğrudan yer almaktadır.

“...(kafasının iki yana salladı) Hiç bulamadım. Hiç... Evliliğimden ben evliliğimden hiç memnun değilim güzelim. Anlıyor musun? Ben çok istiyorum ki bana böyle bir ev olsun ki, bir de çalışacağım bir yer olsun da böyle oturayım tek başına. Aldım zaten bu ara aldım. Kafam çok değişti biliyor musun? Hiç böyle onu kucak kucağı. Bunca senedir görmedim... bak şimdi atıyordu kadın fotoğraf ama böyle değildi, anlıyor musun? Ben bunu böyle kucağına almış, kadına dans edince görünce ben, benim kafam gitti güzelim yani kararımı aldım... Yaşamadım bak ben bunca sene geldi... Bak çok doğru konuştun yavrum benim, doğru. Bunca sene olacak. Ben kocamla dans etmiş insan değilim. Hiçbir fotoğrafım yok. Anlıyor musun? Ne bir fotoğrafım var hiçbir şey. Yaşattı (diğer kadına), anlıyor musun? Benim, eşim bana yapmadığı şeyi ona yaptı, anlıyor musun? Çok büyük bir kocalık yaptı ona anlıyor musun?” (Katılımcı 12)

4.5. Evlilik Sürecine İstinaden Evlilik ile İlgili Değişen Unsurlar Ana Teması

Evlilik Sürecine İstinaden Evlilik ile İlgili Değişen Unsurlar ana temasında, Roman kadınların evlilik deneyimlerinden sonra, evlilik kavramıyla ilgili düşünceleri incelenmiştir. Bu ana tema altında; evliliğin şu anki anlamı, evlilik kavramının değişim durumu ve erken evlilikle ilgili düşünceler olmak üzere 3 adet alt tema bulunmaktadır.

Şekil 4.5. *Evlilik Sürecine İstinaden Evlilik ile İlgili Değişen Unsurlar Gösterir Kod Modeli*

4.5.1. Evlilik Kavramının Şu Anki Anlamı Alt Teması

Evlilik kavramının şu anki anlamı alt teması; katılımcılara “Evlilik şu an sizin için ne anlama geliyor?” sorusunun cevaplarını elde etmeyi amaçlamıştır. Katılımcılar evlilik kavramını tanımlarken bu tanımları aynı zamanda eş kavramıyla da ilişkilendirdikleri bulgularına ulaşılmıştır. Bu alt temada, Roman kadınların direkt evliliği tanımladığı kelimeler kullanılarak kodlar oluşturulmuştur. Bu kodlar sırasıyla; sadakat ve saygı, denk geldiğin kişiye bağlıdır, maraton, önem, yoldaşlık, tüm duygular ve aile kurmak olmak üzere 8 tanedir.

4.5.1.1. Sadakat ve Saygı kodundan elde edilen bulgular

Sadakat ve saygı kodu, katılımcıların evlilik kavramını tanımlarken sıklıkla sadakat ve saygı kavramlarını ifade ettikleri söylemleri kapsamaktadır. Katılımcıların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“İşte güven, sadakat, huzur bulduğum bir şey benim için evlilik... Eşimle olduğu zaman tabi ki huzur, huzurluyum yani evlilik benim için huzur. Sevdiğim adamla birlikte olmak yaşamak inşallah çok, hiç ayrılmadan hep birlikte yaşarız uzun ömürlü.” (Katılımcı 5)

“...evlilik iyi bir şey ya... Sevgi, saygı sadakat demek... Mesela ben, ben sadakatli biriyim 38 yaşındayım yani eşimden başkası benim hayatımda olmadı. Bu hani olmaz da asla ama o öyle değil...” (Katılımcı 3)

4.5.1.2. Denk Geldiğın Kişiyeye Bağlıdır Kodundan Elde Edilen Bulgular

Denk geldiğın kişiyeye bağlıdır kodu; katılımcıların sıklıkla evlilik kavramını eş kavramını düşünerek tanımladıkları ve evlilik kavramının evlenilen partnere bağlı olduğı söylemlerini kapsamaktadır. Roman kadınların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Güzelim insanına göreدير işte evlilik. Desem sana şey olur mesela merhametli olur böyle şeye adım atmaz (aldatmaya) kimisi bozuk olur, adım atabilir, anlıyor musun güzelim?” (Katılımcı 12)

“Valla, evlilik insanlar için 2 seven insan için iyidir ama sevgi olmadığını bilmek onun ilerletmek çok zor. Hani seni sevmeyen bir adamla evlenmek. Kötü bir şey. Bir de seni seven insanla evlenmek güzel bir şeydir.” (Katılımcı 13)

“Güzel bir evliliğın varsa güzeldir huzurlu eğer doğru kişiyse güzel bir şey. Yani annen babandan sonra en özel kişi o.” (Katılımcı 10)

4.5.1.3. Önem Kodundan Elde Edilen Bulgular

Önem kodu; bir katılımcının evliliğın önemli bir şey olduğunu ifade ettiğı söylemini kapsamaktadır. Katılımcının doğrudan ifadesi aşağıda yer almaktadır.

“Mesela, şimdi evlensem şu 30 yaşında evlensem şimdiki evliliğım. Önemli bir şey, gene önemli bir şey, yani onu hep yani önde olurdu evlilik çok önemli bir şey. Benim için yani evlilik önemli bir şey çünkü yani ölüp ölünceye kadar bir yerdesin. Yani ne bileyim. Evleniyor-sun ölünceye kadar onunlasın.” (Katılımcı 14)

4.5.1.4. Maraton Kodundan Elde Edilen Bulgular

Maraton kodu; bir katılımcının, evliliğın maraton olduğı ve hayat boyu devam eden sadece eşle değil çocukları da içine alan bir süreç olduğı söylemlerini kapsamaktadır. Katılımcının doğrudan ifadesi aşağıda yer almaktadır.

“Evlilik bir maraton, bitmiyor. Bence hani bir dur bitsin değil. Çünkü çoluk çocuk oluyor, artık onların da bir şeyi başlıyor. Bir sorumluluğı başlıyor. Şimdi artık yani, eee eşinle olan bir bağın tabi o önemli bir şey. Şu anda ben bir çaydanlık çayı koyup karşılıklı muhabbet ediyoruz. Bir çaydanlık çayı şöyle bir lezzetli içebiliyoruz artık çok şükür.” (Katılımcı 11)

4.5.1.5. Yoldaşlık Kodundan Elde Edilen Bulgular

Yoldaşlık kodu; katılımcıların, evliliğin güzel bir şey olduğunu ve evlilik kavramını eşiyile yaşamış olduğu deneyimden yola çıkarak can yoldaşlığı ve arkadaşlık kavramlarıyla ifade ettikleri söylemleri kapsamaktadır. Katılımcıların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Valla benim için evlilik ne anlama geliyor desem? Çok güzel anlamlara geliyor ya bak mutluluk, en önemlisi bak en önemlisi şey yani can yoldaşım var evde ya... Bak gerçekten benim dertleşebileceğim derdimi anlatacağım biri var.” (Katılımcı 9)

“Evlilik vallahi bak şimdi evlenmek ne demek? Arkadaşlık demek kız. Arkadaşlık çünkü Tahir abin bir yere gittiği zaman 2-3 gün olmasın. O evi istiyorum ki terk edeyim. Bence öyle yani. Yani onunlayım , yani onsuz ben perişanım.” (Katılımcı 8)

4.5.1.6. Tüm Duygular Kodundan Elde Edilen Bulgular

Bu kod; katılımcıların sıklıkla evlilik kavramını tanımlarken, hayatın içerisindeki hem olumlu hem de olumsuz deneyimlerin, zorlukların ve kazanımların da iç içe olduğu bir yaşam deneyimi söylemlerini kapsamaktadır. Katılımcıların doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Ne anlama geliyor benim için evlilik... (sessizlik). Her duygu var evliliğin içinde karışık. Her şey. Hepsini yaşıyorsun. Yani öyle hüznü de yaşıyorsun. Mutluluğu da yaşıyorsun eee. Her her duyguyu yaşıyorsun... çok karışık bir yani nasıl diyim sana evlendiğin zaman her duyguyu tadıyorsun. Her duyguyu tadıyorsun. Evliliğin güzel yeri de var. Çirkin yanı da var.” (Katılımcı 2)

“Şimdi bunları sana tek ifadeyle edebileyim. (İç çekti ve anlatmaya başladı) Bazı kişiler evliliklerinde hayatlarında çabucak bir şeylere sahip olamıyorlar. İyice yoğrulmak gerekiyor. Yoğrulmak belki de bu bi uu tabi ki evlilik kaderdir. Allah'ın yazgısı kiminle ne zaman nerede evleneceğini bilemiyorsun sen aslında seçmiyorsun aslında. Allah seçiyor, karşına çıkarıyor. Sen onunla mücadele etmeye başlıyorsun evlilikte anlıyor musun? Haa birden çıkar; hiç mücadelesiz evlilik dümdüz gider gider ama sonra da çıkar mı, o da var başında olmayabilir, her şey böyledir. Eee başında iyiyse muhakkak sonuna bir şey çıkacak ama mücadele etmen gerekecek. Çünkü o mücadele evlilikle sadakat, sabır, gayret. Seni güçlendirecek sen o güç güç kazandıkça zaten onlarla baş edebilecen, önüne gelecek. Çıkabilecek her şeyle sen o gücü buluyorsun kendinde daha sonra sonra... Sen diyorsun artık ha, tamam yani artık bu iş...” (Katılımcı 11)

4.5.1.7. Aile Kurmak Kodundan Elde Edilen Bulgular

Aile kurmak kodu; katılımcıların evlilik kavramını sıklıkla bir aileye sahip olmak ve aile kurmayı ifade eden söylemlerini kapsamaktadır.

“Evlilik demek ne demek... Güzel bir şey. Evlilik çoluk çocuğunun olması demek. Torunlarımın olması, eşimin olması, güzel bir şey.”(Katılımcı 1)

Katılımcı 6 evlilik kavramını; olgunlaşmış düşüncelerle gerçekleştirilmesi gerektiğinin ve belirli bir süre sonra anne, babadan ayrılarak kendi evlilik hayatının kurulması gerektiği söylemlerini doğrudan aşağıda ifade etmektedir.

“Evlilik çok güzel bir şey derim ama böyle nasıl diyeyim sana cahillik olmayacak, kafan yerinde olacak. Kocanla anlaşabilmek. Böyle çok güzel bir şey anayla babayla sürekli olamazsın ki bir sonra süre kopman lazım, yuva kurman lazım . Hani güzel geçinmek birbirine saygılı efendi, dürüst olduktan sonra o çok güzel olur. Oh olgunlukla olursak cahillik evliliği on para etmiyor.” (Katılımcı 6)

“İşte evlendim, çoluğum çocuğum oldu, çoluğum çocuğumla mutlu oldum işte öyle. Çocuklar, çocuklarımla, çocuklarla onları büyüttüm. Onları evlendirdim, onlar mutluluk o işte he. Çolluğum çocuğum büyüdü, evlendirdim, torunlarım oldu onlara baktım. Evlilik bu demek, evlilik başka bir türlü yok yani.”(Katılımcı 7)

4.5.1.8. Aldatılmak Kodundan Elde Edilen Bulgular

Aldatılmak kodu; bir katılımcının hem yakın çevresindeki evliliklerde hem de kendi evliliğinde yaşanmış olan sadakat ihlallerinden dolayı evlilik kavramını aldatılma ile özdeşleştirdiği düşünce biçimini ifade etmektedir. Katılımcı 4’ün doğrudan ifadesi aşağıda yer almaktadır.

“...ya benim için evlilik aldattı, aldatılmak demek. Ben bunu anladım evlilikten. Biz çünkü böyle şeyleri gördüğümüz için (anne ve ablasını kastediyor) . Belki de mahallede, bak bu durumda olan çok kişi var, benim gibi. Ama buna inanır mısın? Ben babamdan gördüğüm için doyduğum için böyle yani yapmaz dediğim insan yaptı. Öyle yani daha evlilik güzel mi? Güzel. Aldatılmak olmasa güzel... Aldatılmak işte olmazsa o.”(Katılımcı 4)

4.5.2. Evlilik Kavramına Yönelik Bakış Açısındaki Değişim Durumu Alt Teması

Bu alt temada katılımcılara ; “Evlilik kavramına yönelik bakış açınız evlilik öncesi ve sonrasına göre değişti mi?” sorusu yöneltilmiştir. Cevaplar dahilinde evlilik kavramının

anlamının değişip değişmediği ve bu anlamın farklılaşmasının ya da aynı kalmasının sebeplerinin neler olduğu ortaya konması amaçlanmıştır. Bu alt tema kapsamında 2 kod bulunmaktadır. Bu kodlar sırasıyla; evlilik kavramının anlamı değişti ve evlilik kavramı anlamı aynıdır.

4.5.2.1.Evlilik Kavramının Anlamı Değişti Kodundan Elde edilen bulgular

Evlilik kavramının anlamı değişti kodu; 12 katılımcının, evlilik kavramının anlamının değiştiğini direkt ifade etmesi ve bu değişiminin sebebini; sıklıkla yaşamış oldukları evlilik deneyimleri ve yaşlarının büyümesi, olgunlaştıkları söylemlerini kapsamaktadır. Katılımcıların bazılarının doğrudan ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Olgunlaşmam, yaşanmışlıklar, kırgınlıklar, cahillikler... Çocukları o cahillikle hem büyüttüm hem kendim büyüdüm hem onları büyüttüm, beraber büyüdüm.” (Katılımcı 6)

“Ben kendimi tanıdım işte istediklerimi anladım hayattan... Yani düşünceler değişti işte farklı farklı oldu. Tamam geldi gitti artık o (evlilikle ilgili evlilik öncesi fikrini kastediyor).” (Katılımcı 3)

Evliliğinde eşi tarafından sadakatsizliğe uğramış olan Katılımcı 4, evlilik öncesi ve sonrası evlilik kavramının anlamının farklı olma sebebinin ise yaşamış olduğu olumsuz evlilik deneyimi olduğu söylemleri aşağıda doğrudan yer almaktadır.

“İşte bu düşüncelerimde ben eşimden gördüğüüm şeylerden yaşadıklarımın başka hiçbir şeyden değil.” (Katılımcı 4)

“Ya ben sana böyle söylüyüm. Kısacası evlenmeden önceki durum fazla olmadı. Çocuk-tum fazla düşüncem de evlilikle ilgili olmadı. şu ankini dersin tamam, o zamanlar fazla bir düşüncem olmadı. Çünkü direkt evlendik hemen evliliğe atıldık.” (Katılımcı 2)

“Farklar var. O düşüncelerim nasıl oluştu? Aslında belki de böyle diyeyim. Sana belki vardı. Çünkü cenabı Allah bizi yarattığında o düşünceyi o kapasiteyi o hayali, o ahlakı o edepi o terbiyeyi zaten yaratılmışlar veriyor vardı ama bana o düşüncelere sahiptim ama bana bu izin verilmedi belki de... Hani o düşüncelerimi yerine getirebilmem, dile getirebilmem için bana hiç fırsat verilmemiş. Belki de o vardı çünkü bende, o birdenbire oluşan bir şey değil. O yaşadıklarım zaten o düşüncelerime belki de daha kuvvetleştirdi beynimde... Belki daha daha değişik. Hani evlilikte daha başka şeyler düşünmeye başladım hani?” (Katılımcı 11)

“Bilmiyordum kendimi küçükken. Evet canım, evlendim, çoluğum çocuğum oldu yuvam oldu. Senin nasıl bir düşüncen olur? Evine bir bağlılık olur kocana çocuğuna bağlılık olur. Yaşını da biraz alıyon kendine geliyor... Çocukluk şeyin gidiyor.” (Katılımcı 7)

4.5.2.2. Evlilik Kavramının Anlamı Aynı Kodundan Elde Edilen Bulgular

Evlilik kavramının anlamı aynı kodu; 3 katılımcının, evlilik kavramına yönelik bakış açısında ve evlilik öncesi ve sonrasındaki düşüncelerinde herhangi bir farklılaşmanın olmadığı söylemlerini ifade etmek için kullanılmıştır. Katılımcıların çeşitli ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

Evliliğine yönelik olumlu deneyimlerinin çoğunlukta olduğunu ifade eden Katılımcı 9, evlilik öncesi ve sonrası süreçte evlilik kavramının kendisi için değişmediğini ve evliliğin anlamının hala sevdiğinin yanında olmak olarak düşündüğünü aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“Ya bak şimdi evlenmeden önceki düşünce o zaman mesela diyorsun ki, tamam o da aynı... Ama işte onu seviyorum. Aman onunla olayım diyorsun mesela aman hep o yanımda olsun diyorsun... Aslında zaten evlendiğinde o hep senin yanında oluyor. Bunun bir altının çiziyorum. Mesela istediğimde ben ona ne diyordum ay onunla mesela uyumak isterim diyordum bak... Yanımda olsun e zaten evlendiğinde hep yanında (kahkaha attı). Benim hiç farklı değil aynı, aynı çünkü ben onu istedim. Yani ben Serkan dedim bunu bak annen de çok iyi biliyor...” (Katılımcı 9)

“Farklı değil ya, hani huzursuz bir evlilik yaşasaydım derdim. Yani evlenmeyin erken evlenme, şey yapma derdim ama ben hiç hiç huzursuz olmadığım için rabbim bozmasın, bir şey diyemem.” (Katılımcı 10)”

4.5.3. Erken Evliliğe Yönelik Düşünceler Alt Teması

Erken evliliğe yönelik düşünceler alt teması; katılımcıların erken evliliğe yönelik genel düşüncelerini ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu alt tema altında; erken evliliği uygun bulmuyorum ve erken evliliği uygun buluyorum olmak üzere 2 kod bulunmaktadır.

4.5.3.1. Erken Evliliği Uygun Bulmuyorum Kodundan Elde Edilen Bulgular

Erken Evliliği Uygun Bulmuyorum kodu; katılımcıların erken evliliği desteklemedikleri ve bunu çeşitli sebeplerle açıkladıkları söylemlerini kapsamaktadır. 14 katılımcının erken

evliliği desteklemediği bulgusuna ulaşılmıştır. Katılımcıların çeşitli söylemleri aşağıda yer almaktadır.

16 yaşında evlilik yapmış olan Katılımcı 5, erken evlilik yapmayı uygun bulmadığını ve erken evlilik yaptığı için; okul hayatı olamadığını ve gençliğini yaşayamamasına yönelik pişmanlık duyduğunu aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“16 yaşında hayır. Bulmuyorum yani 16 yaşında. Hani iyisine bizim gibi iyisine düşmeyenler de var. Bu da var. Tamam şimdi ben burda her şeyi anlattım. Her şeyim iyi hoş güzel şu an kayıtta ama bunu, bunu yaşamamışlar da var. Çok pişman olan insanlar da var. Onlar için bir şey diyemeyeceğim ama hani biz şanslımışık, erken evlenmişik tamam ama şanslıysan. O yüzden bizim için, benim için güzel ama diğerleri için bilemem ama benim için erken evlilik önemli (evlenilmesin anlamında). En azından bir 20 yaşında olsun çoluk çocuk... Keşke daha önce bak samimi söylüyorum. Sana keşke de şimdiki aklım olsaydı kocamla evlenir miydin? Evet, kocamla evlenirdim. Yemin ederim. Çocuğumun babasıyla evlenirdim ama 16 yaşında değil. 16 yaşında değil. Yani hiçbir şeyimizi istediğimiz gibi yaşayamadık, atıyorum mesela bir ikimiz de 20, o 25 ben 20 yaşında olsaydım biraz gezip tozsaydık istediğimizi yapsaydık. Mesela istediğimiz şehirlere gitseydik ya da okusaydık ya da bir meslek sahibi olsaydık kendi ayaklarımızın üstünde dursaydık...” (Katılımcı 5)

“...uygun bulmuyorum. Nasıl diyeyim sana yine kocamla evlenirdim ama o kadar küçük evlenmezdim. Biraz daha kendim daha iyi yaşardım. Çünkü hiç ben genç kızlığımı yaşayamadım, hiç yaşamadım... çok küçüktük çünkü hani ne çocukluğunu yaşayabiliyorsun ne bir şey anlamadan pat diye evleniyorsun. ” (Katılımcı 2)

16 yaşında evlilik yapmış olan Katılımcı 14 erken evliliği uygun bulmadığını ve erken evlilik yapmasaydı evliliğindeki olumsuz deneyimlerini belki de yaşamayacağı söylemleri aşağıda doğrudan yer almaktadır.

“...Önermem, asla kendi kızıma da erken evliliği önermem. Okumayı öneririm bir de yani yaşını baya alsın, öyle evlensin. Tam erken yaşta asla karşıyım evlendirmem onu, o şeye sorumluluğa vermem yani küçücük yaşta. O sorumluluk altına girsin istemem. ...Ben kocamı mesela, 16 yaşındaydım dedim. Çocuktum daha yani 16 yaşında olmama rağmen biraz olsun anlamaya çalışmışım. Demek ki çözmeye çalışmışım ki yüsük attım ben nişan. Ama tam çözememişim şimdi evlenmeseydim. Yani erken yaşta evlenmeseydim belki de bunları yaşamacaktım.” (Katılımcı 14)

13 yaşında evlilik yapmış olan Katılımcı 7 erken evliliği uygun bulmadığını fakat yaşadığı Roman mahallesindeki kızların erken evlenmek istediğini ve kız torununun da erken evlilik yaptığını ifade etmektedir. Bu ifade aşağıda doğrudan yer almaktadır.

“...Ya bu uygun bulmam. Onu da işte o da kaç yaşında evlendi? Ya o da küçük evlendi. Ama o da istedi koca... O evlenirken çok ağladım. Çünkü kendim küçük gittiğim için o da küçük gidince bana zor geldi, istemedim onu ben küçük gitmesini dedim. “Büyüsün kız” dedim ama... Oldu gitti. ...Valla kızlar bir 18’ini bulsun. Yani öyle 13-14 yaşında olmaz... Zaten şimdi yok artık yani. Ama kızlar koca istiyor (güldü). Kaç sene nişanlı duruyorlar bak 15-16 yaşında nişan oluyorlar, 18 yaşına kadar nişanlı kalıyorlar. Bekliyorlar... İstiyor kızlar ne yapabilirsin? Ana babada da yani bir şey yapacak yok... Yırtınsa da istiyom diyo kızlar. Kızlar çocuklarla (erkeklerle) bir arada. Şimdikiler çok biliyor. Ben hiçbir şey bilmiyordum ben, ben sokakta oyun biliyordum. Beni kocaya verdiler. Ben sokak çocuğuydum.” (Katılımcı 7)

15 yaşında evlenmiş olan Katılımcı 8 erken evliliği uygun bulmadığını, 18 yaş altındaki gençlerin okula gitmesi gerektiği düşündüğünü ama yaşadığı çevredeki gençlerin eğitim hayatını devam ettirmediğini aşağıda doğrudan ifade etmektedir.

“...okusunlar okuma gibi kendi ayaklarının üstünde durma gibisi yok. Her şey bizde, bizim zamanımızda yoktu (okul hayatını kastediyor) ama şimdi bu bu zamanda da bu mahallenin insanları okuyorlar. Bir şey olmuyorlar, çocuklar istiyorlar evliliğe hemen düşünüyorlar. Mesela benim torun son senesine girdi, okumaya bıraktı. Evet bıraktı, dışarıdan okuyacağım dedi. O da kaldı, bebek de yaptı kendine bebek de var torunum da var, bir buçuk yaşında.” (Katılımcı 8)

4.5.3.2.Erken Evliliği Uygun Buluyorum Kodundan Elde Edilen Bulgular

Erken evliliği uygun buluyorum kodu; bir katılımcının erken evliliği , kişinin evlilik yapacağı aile ve partner seçimine göre değerlendirdiği ve eğer evlilik yapılacak partner ve ailesi kişiye değer verecekse evlilikteki yaşın bir önemi olmadığı söylemlerini kapsamaktadır.

15 yaşında evlenmiş olan Katılımcı 11, kendi oğlunu da 16, 17 yaşlarında evlendirme düşüncesiyle yüzük taktığı söylemleri aşağıda doğrudan yer almaktadır.

“Şimdi erken evlilik zaten kanunlarla yasak. Evet ama düşünecek olursam. Evet şu anda şu anki düşüncemle evlilik. İşte bak diyom ya Feyza... Şimdi o kişi eğer ki erken evlilik yapacak ama o yerine düşerse o evliliği güzel olacak. Şimdi 16 yaşında mı, 17 yaşında mı ne biliyim bi yüzük takmıştım oğluma mahalleden bi kızla, o daha çocuk... O da diyordum ki bak şimdi ben

hani taktım o yüsüğü çocuk ağlıyor benimle, hala çocuk daha bilmiyor. Çünkü o da bana çok düşkün, daha böyle açılmamış bir çocuk. Hani böyle bir laylaylom bir çocuk değil içine kapalı... hala benimle yatıp benimle uyuyan bir çocuk ben o çocuğu aldım aldım, bir yüsük taktım, hata yaptın dedi bana o zaman ben bana o zaman “anne sen bana bi yüsük takmanla var ya...”, 2 aylık bir yüsük olayı geçti başımızdan...(Araştırmacı: o yüzüğü sen erken yaşta taktın o zaman değil mi?). Taktımmm... Ne kadar çekmişim ama taktım ama gene de taktım. Ama neden taktım biliyor musun? Küçük oğlum yoktu ve ben insan, insanları seven bir insanım. Evime bir kız çocuğu gelecek diye böyle heyecan. Hani bir kız çocuğum olacak... Olacak, hayır torunu yani olacak ama yani bir kız çocuğu gelecek, bir arkadaş gelecek gelinden önce bak! Hani gelin gibi değil... İşte o yaşadıklarım (evlilik hayatı zorluklarını kastediyor) sildim yok hani öyle bir şey istemiyorum ki Rabbim gene duysun beni bana gidecek olan hayırlı versin. Bu saatten sonra çok uyuşmak önemli arkadaş gibi... gerçekten aileye yere düşersen sevimli tatlı saygılı bir aileye düşersen sen orada çok güzel yetişirsin bence... çok güzel bir yere tadına doyulmaz. Hani büyüdükçe hani kendine geldikçe... o evde sana ama insan gibi muamele ederler.” (Katılımcı 11)

5.BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.Tartışma

Bu bölümde, araştırma kapsamında elde edilen bulgular alanda yapılan diğer çalışmalarla karşılaştırmalı olarak tartışılmıştır. Bulgular sonucu elde edilen 5 ana tema ve bazı sosyodemografik özellikler alan yazındaki benzer ve çelişen bulgularla ilişkilendirilerek yorumlanmış ve erken evlenen Roman kadınların evlilik olgusuna bakış açısı, erken evlenme sebepleri, evlilik olgusuna bakış açısında çevre ve kültürün rolü, evlilik deneyimleri çok yönlü bir şekilde değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmada; evlilik fikrinin oluşumunda çevre ve kültürün etkisi, evlilik öncesi aile yaşantısı ve çocukluk anıları, evlenme süreci, evlilik yaşantıları ve evlilik sürecine istinaden evlilik kavramıyla ilgili değişen unsurlar olmak üzere 5 ana temaya ulaşılmıştır. Her bir ana tema ve sosyodemografik bilgilerden elde edilen bulguların alandaki çalışmalara göre tartışması aşağıda yer almaktadır.

5.1.1. Katılımcıların Bazı Sosyodemografik Bilgilerine Ait Sonuçların Tartışılması

Araştırmaya 18 yaşından önce erken evlilik yapmış 15 Roman kadın katılmıştır ve bu kadınların evlilik yaşı 12-17 arasındadır. Araştırmaya katılan katılımcıların araştırma yapıldığı tarihteki yaşı 25-68 yaş arasındadır, buradan elde edilen bulgulara göre erken evliliğin Roman kadınlarda en az 3 nesildir var olduğu, kültürel bir gelenek olarak nesiller boyu aktarıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Alanda yapılmış olan çalışmalar da bu veriyi destekler niteliktedir. Taylan (2016) tarafından Romanlarla yapılan çalışmada en düşük evlilik yaşının 12 olduğu, Çaha ve Altınkoz (2021) tarafından Romanların evlilik pratiklerini anlamak için yapılan araştırmada ise erken evlilik yaşının 13 yaş ve altında olduğu sonuçları bu bulguyu destekler niteliktedir.

Katılımcıların eşleriyle arasındaki yaş farkı; en az 1 en çok 7'dir. Alanda yapılan Romanlarla ilgili bir araştırma sonucunda erken evlilik yapan kadınların eşlerinin yaşlarının kendine yakın olduğu ve Roman toplumunda erkek çocuk evliliklerinin de olduğu sonucuna ulaşırlarken (Büber vd., 2025); Yıldız ve Poyraz (2020) tarafından 12 kadın 12 erkek katılımcıyla yapılan araştırma sonucunda kız çocuklarının kendinden yaşça büyük erkeklerle evlendirildiği ve yaş farkının 1-40 yaş arası olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda Roman toplumdaki erken evlilikler kültürel bir norm olmakla birlikte hem kadın hem erkeği etkileyen sosyal bir sorun olarak ortaya çıkmakta ve diğer örneklem gruplarından bu noktada ayrıştığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan Roman kadınların eğitim durumlarının; 7'sinin ilkokul, 3'ünün ortaokul, 3'ünün okur yazar olduğu ve 2'sinin okur yazar olmadığı bulguları elde edilmiştir. Buradan anlaşılabileceği üzere kadınlar arasında en yüksek eğitim düzeyi ortaokul seviyesidir ve bu doğrultuda erken evlilik yapan Roman kadınların eğitim düzeyinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alanda yapılan araştırmalar da bu bulguyu destekler niteliktedir. Evlilik yaşı arttıkça eğitim düzeyi artmakta ve evlilik yaşı düştükçe eğitim düzeyi azalmaktadır (Aydemir, 2011; HÜNEE, 2019; TAYA, 2016; TBMM, 2009). Alanda yapılan araştırmalar; Romanlarda düşük eğitim seviyesinin hem Roman toplumunun genelinde rastlanan bir durum olduğunu hem de erken evliliklerle ilişkili bir durum olduğu sonuçlarını göstermektedir (Büber vd., 2025; Çaha ve Altınkoz, 2021; Genç ve Dalkılıç, 2013; Taylan, 2016). Tomar ve arkadaşları (2021) tarafından Nijer'de yapılan araştırma sonucunda erken evliliklerin sebebinin özellikle kadının düşük eğitim seviyesiyle ilişkili olduğu sonucu elde edilmiştir. Başka bir çalışmada, Bangladeş'te yaşayan kadınların eğitime erişebilmesi durumunda erken evliliklerin oranında azalma olduğu bulguları elde edilmiştir (Naved vd., 2022). Pandey (2017)'in "*Nepal Demografik ve Sağlık Araştırması*" verilerini kullanarak yaptığı çalışmasında hem kadınların hem de erkeklerin eğitim seviyesinin yükseltilmesiyle 16 yaşından önce yaşanan evliliklerde ciddi oranda azalma olduğu sonucunu elde etmiştir. Bu sonuçlardan anlaşılabileceği üzere düşük eğitim seviyesi ile erken evlilikler arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır.

5.1.2. Evlilik Fikrinin Oluşumunda Çevre ve Kültürün Etkisi Ana Temasından Elde Edilen Sonuçların Tartışılması

Bu ana temada Roman kadınların evlenme fikrinin oluşmasında ve evlilik olgusuna bakış açısında etkili olan faktörlerin neler olduğunu bulmak amaçlanmıştır. Bu ana tema altında 5 alt tema bulunmaktadır. Bu alt temalar; yakın çevrede gözlemlenen evlilikler, evlilik olgusuyla ilgili çevrenin söylemleri, evlilik öncesi evin fiziksel özellikleri, evlilik öncesi evliliğin anlamı ve evlilik öncesi evlilik hayalidir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu çevrede gözlemledikleri evliliklerin erken evlilik şeklinde gerçekleştirildiğini ve yaşadıkları mahallede bu durumun normal ve bir kültür olduğunu ifade etmişlerdir. Tuna-Uysal ve arkadaşları (2019) tarafından Ağrı örneklemiyle yapılan araştırmada, erken evliliklerin yaşanılan çevre ve aile açısından normal ve erken olmayan bir durum olduğu ve sosyokültürel açıdan meşru bir durum olduğu sonucu bu veriyi destekler niteliktedir (örn: Burcu vd., 2015; Orçan, 2008). Bu durum da kişinin yaşamış olduğu çevrenin kişinin evlenme yaşı üzerinde etkisinin var olduğu görülmektedir. Romanların da getto ve içe

dönük bir biçimde yaşamaları sebebiyle; yaşadıkları mahallenin kültüründen etkilendikleri ve sosyal zamanlarının çoğunu birlikte geçirdikleri için doğrudan birbirleri üzerinde etkilerinin olduğu ve bu sebeple erken evliliğin de bir kültür olarak kuşaklar boyunca aktarıldığı düşünülmektedir.

Katılımcıların evlilikle ilgili, çevrede gözlemledikleri evliliklerin evlenmeye karşı özendirici olmadığı, evlilik kavramıyla ilgili herhangi bir düşünceye varmalarına sebep olmadığı ve yaşlarının küçük olması sebebiyle bunun idrakinde olamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda evlilik öncesi evliliğin anlamıyla ilgili de katılımcıların büyük bir çoğunluğu evlilik olgusunun onlar için bir anlam ifade etmediğini, çocuklukta evliliği düşünmediklerini, evliliğin anlamının eşe kavuşmak ve yuva açmak olarak nitelendiren kişiler olsa dahi onların da evliliğin getirdiği sorumluluk ve cinsel hayatla ilgili bilgi eksikliğinin var olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Duran ve arkadaşları (2022) erken evlilik yapan kadınların bakış açısıyla erken evlilikleri araştırmak için yaptığı çalışmada; kadınların evlenmeden önce evlilikle ilgili herhangi bir bilgi sahibi olmadığı bu durumun da evlilikte uyum sorununa yol açtığı sonucu, bu tez çalışmasından elde edilen sonucu destekler niteliktedir. Aynı zamanda bazı katılımcılar tarafından evliliğin evlilik öncesi anlamının bilinmemesi ve herhangi bir hayalin olmaması bulguları, Roman kadınların evlilik öncesi dönemin son çocukluk dönemini kapsaması ve o dönemki gelişimsel özellikleriyle örtüşmemesinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Evlilik her ne kadar somut bir durum gibi gözükse de algılanması daha soyut bir kavramdır. Evliliklerini 12-17 yaş arası yapmış Roman kadınların evlilik öncesi dönemin neredeyse son çocukluk dönemine denk geldiği ve bilişsel gelişim açısından somut işlem döneminde olduğunu göstermektedir. Bu durum da katılımcıların içinde bulundukları gelişimsel dönem nedeniyle evlilik olgusuna karşı bir düşüncenin tam anlamıyla oluşamamasını destekler niteliktedir.

Evlenmeden önce yaşanan eve ait bulgulara; 7 kişinin tüm aile üyeleri tek bir odada yaşarken, 8 kişinin anne-baba ve çocuklar olmak üzere ayrı odalarda kaldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Anne babayla aynı odayı paylaşmanın cinselliğe erken yaşta şahit olunması sebebiyle erken evlilik üzerinde bir etken olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazına baktığımızda Çaha ve Altınkoz (2021) yaptıkları çalışmada Romanların küçük ve sıkışık bir ortamda tüm aile birlikte yaşamalarının erken yaşta evden ayrılmak istemelerine sebep olduğu, çalışmadan direkt bir alıntıyla şu şekilde ifade edilmiştir; *“Çocuklar ailenin tek bir odadaki yaşamından gerek bunalarak gerekse her türlü şeye tanık olarak erkenden evden ayrılmak istiyorlar. Bir de karşı cins ile ilişki kurmayı çok erken yaşta öğreniyorlar...”* ve Edirne Roman Eğitim Gönüllüleri tarafından yapılan saha çalışması sonucuna göre ise erken evliliğe sebep olan unsurlardan

biri; ailelerin yoksulluk sebepli tüm ailenin tek odalı bir evde yaşaması ve çocukların erken yaşta cinsellikle tanışmalarına sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alandaki bu çalışmalar bu araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir.

Evlilik öncesi evlilik olgusuna bakış açısının oluşumunda çevrenin söylemlerinde büyük yaş grubundaki kadınların evliliğe ve erken evliliğe karşı genellikle engelleyici söylemlerinin olduğu ama bunun yanı sıra evlenmeleri yönünde de teşvik edici söylemlerin de var olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Evlilik öncesi dönemdeki evlilik düşüncesi ve erken evlenmeyle ilgili en büyük paya sahip etkenin ise akran olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kız çocuklarının içinde bulunduğu son çocukluk ve ergenlik dönemi akranların birbiri için önemli olduğu ve akranların birbirini etkilediği bir dönemdir ve bundan dolayı akranların erken evlenmesi ve evlilikle ilgili destekleyici söylemlerde bulunması erken evlilik üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte evlilik hayaliyle ilgili eş, yuva ve düğünle ilgili hayallerin var olması akran etkisi ve içinde yaşanan kültürün getirdiği bir durumla açıklanabilir. Suyanto ve arkadaşlarının (2023) Endonezya’da erken evliliklerin nedenleri ve sonuçları üzerine yaptıkları çalışmada, erken evliliğe sebep olan faktörlerden birinin akran kıyaslaması olduğu ve erken evlilik yapan kızların akranlarına özenerek evlilik yapmak istedikleri bulgusu elde edilmiştir (örn: Putri vd., 2024; Sarfo vd., 2024). Wodon (2016) geleneksel toplumlarda genç kızlar için önemli olan hususun başarılı bir eş, ev hanımı ve anne olmanın kendilerini gerçekleştirmek adına tek yol olduğunu ve Güler ve Küçüker (2010) kız çocuklarının ilkokulu bitirdikten sonra evlilik hayali kurdukları ve evlenme beklentisi içine girdikleri belirtmiştir. Alandaki bu çalışmalara baktığımızda yapılan bu tez çalışmasını destekler niteliktedir. Bununla birlikte akranların evlilikle ilgili olan hayallerini birbiriyle paylaşması, Roman kadınlar için erken yaşlarda evlilikle ilgili bir fikir oluşmasında ve onların erken evliliğe yönelmesinde etkili bir sebep olduğu düşünülmektedir.

Evlilik öncesi evliliğin anlamının eşe/sevgiliye kavuşmak olduğu kodu elde edilmiştir. Bu doğrultuda Roman kadınların çoğunluğunun evlilik öncesi sevgili ve flört deneyimlerinin var olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum da Roman toplumunda ve kadınlarında evlenme düşüncesi ve evlilik olgusuna karşı romantik bir bakış açısı geliştirmelerine sebep olmaktadır. Roman toplumlarının getto bir biçimde dışa kapalı bir mahallede yaşamaları, kız ve erkek çocuklarının birlikte çok vakit geçirmesi ve bundan dolayı evliliğe ve sevgiliye/flörtleşmeye açık bir hale geldiği yapılan bir araştırma sonucunda elde edilen bulgulardandır (Çaha ve Altınkoz, 2021). Bu doğrultuda çocukluktan itibaren karşı cinsle duygusal bir yakınlıkta olan Roman kadınların erken evlenmeleri üzerinde bu durumun da etkisi olduğu düşünülmektedir.

5.1.3. Evlilik Öncesi Aile Yaşantısı ve Çocukluk Dönemi Ana Temasından Elde Edilen Sonuçların Tartışılması

Bu tema Roman kadınların evlilik öncesi aile ve çocukluk yaşantılarının nasıl olduğu hakkında bilgi edinmek için oluşturulmuştur. Bu temanın 5 alt teması vardır. Bu alt temalar; anneyle ilişki, babayla ilişki, kardeş ilişkileri, ebeveynler arası ilişki ve çocukluk dönemine ait duygulardır.

Anneyle ilişki alt teması sonucunda katılımcıların neredeyse yarısının çocuk döneminde anneleriyle aralarında duygusal bir bağın var olduğunu ve annelerine karşı kendilerini yakın hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların diğer yarısının ise anneleriyle aralarında duygusal mesafenin var olduğunu ve kendilerini annelerine karşı yakın hissetmediklerini ve bazı katılımcıların ise annesinden şiddet gördüğü sonucuna ulaşılmıştır. Babayla ilişkilerin incelendiği bulgular sonucunda ise babayla duygusal yakınlıkta olan katılımcıların bazılarının babalarıyla ilişkilerinin annelerine kıyasla daha yakın olduğu sonucu elde edilmiştir. Babasıyla duygusal olarak mesafeli olduğunu ifade eden katılımcıların da var olduğu ve bu mesafenin genellikle babanın çalışmak, maddi kaynağı sağlamak amacıyla evden ayrı yaşaması ve bu nedenle birlikte vakit geçirememekten kaynaklandığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Her ne kadar katılımcıların erken evlilik yapması ve çocukluk dönemi anne-babasıyla ilişkisi arasında doğrudan bir ilişki olduğuna yönelik bulgu olmasa da katılımcıların küçük yaşlardan itibaren ev işlerinde aktif yer aldığı, annesine yardım ettiği hatta evde zaman zaman annesinin yapacağı işlerin de sorumluluklarını aldığı bulguları elde edilmiştir. Bu durum Roman toplumunda çocukluk kavramının farklılaştığını ve çocuğa küçük yaşlardan itibaren bir yetişkinin alabileceği sorumlulukların verildiğini; bir çocuktan ziyade, çocuk yetişkinler olarak yaklaşıldığını göstermektedir. Bu doğrultuda Roman toplumunda; çocuklara küçük yaşlardan itibaren yetişkinlerin yapabileceği sorumlulukların verilmesi gerçekleştirilen erken evliliklerin de kişiler için normal/olağan kabul edilmesine ve kültürel bir durum olarak nesiller boyu aktarılmasına olanak sağladığı düşünülmektedir.

Kardeşlerle ilişkiler bulguları sonucunda kız çocuklarının kardeşlerinin bakımını üstlenen ve bir annenin çocuğuna karşı yapması gereken tüm sorumlulukları kardeşlerine karşı gösterdiği, evde gündelik hayatta yapılması gereken yemek yapma, bulaşık ve çamaşır yıkama gibi görevleri küçük yaştan beri yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte aslında çocukluk kavramı da sorgulanır bir noktadır. Edirne Roman Derneği proje koordinatörü Figen Keleş'in yaptığı bir basın açıklamasında (Vardar, 2014) “*Kız çocukları okula gitmediği için evde*

anneninin bütün rolünü üstleniyor. Ev işlerinden ve kardeşlere bakmaktan kurtulmak istiyor.” açıklaması ve Akgül’ün (2021) yapmış olduğu çalışmada *“On üç yaşında nişan oldum ben. Altı kardeşim ben. Annemler işe gidiyordu ben onlara bakıyordum evde. Annemin evdeki işini gücünü yapıyordum. Göz kulak oluyordum ev ortamına...”* bulgusu elde edilmiştir. Bu kaynaklardan elde edilen veriler bu çalışmadan elde edilen sonucu destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda Roman toplumunda çocukluk kavramının farklılaştığı ve çocuğun görev ve sorumluluklarının fazlalığının onları erken yaşta olgunlaştırmasıyla birlikte onların hayata erken atılmalarına neden olduğu düşünülebilir.

Anne baba arası ilişkiler incelendiğinde katılımcıların hepsinin annesinin 18 yaş altında evlilik gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin 8’i görücü 5’i kaçarak ve 2’si de isteyerek/severek evlilik yapmıştır ve alanda yapılan bir çalışma da erken evlilik yapan kadınların annelerinin de erken evlilik yaptığı sonucunu elde etmiş olup bu araştırma sonucunu destekler niteliktedir (Şahutoğlu-Üregen, 2021). Anne baba arası ilişkinin duygusal olarak yakın olduğunu ifade eden katılımcıların yanı sıra anne baba arası ilişkinin, babanın ekonomik geçimi sağlamak için şehir dışında çalıştığı anneye bu sebebe bağlı birlikte vakit geçirememesi, babadan anneye karşı şiddet ve babanın anneye karşı olan sadakatsizliğinin var olduğu sonuçları elde edilmiştir. Erken evliliklerde kadınların şiddete uğrama oranının yetişkin yaşta evlenenlere oranla daha yüksek olduğu yapılan çalışmalar sonucu elde edilen bulgulardandır ve bu tez çalışmasında katılımcıların hepsinin annesinin 18 yaş altı erken evlilik yapması ve evliliklerde şiddetin var olması bu bulguyu destekler niteliktedir (Ahinkorah vd., 2022; Kidman, 2017).

Alan yazına bakıldığında çocukluk çağındaki olumlu duygusal yaşantıların ileriki yaşlarda kişinin psikolojik dayanıklılığını arttırdığı, sosyal ilişkilerini güçlendirdiği; çocukluk çağında yaşanan olumsuz deneyimler, olumsuz aile ilişkileri ve yoksulluğun ise ilerleyen yıllarda kişinin davranış şekillerini olumsuz etkilediği ve kişinin çeşitli psikopatolojiler geliştirme riskini arttırdığı bulguları yer almaktadır (Dereboy vd., 2018; Evans vd., 2008; Stoltenborgh, 2013). Bununla birlikte bu çalışmadan elde edilen bulgular sonucunda katılımcıların çocukluklarına dair hissettikleri en yoğun duyguların mutluluk ve üzüntü olduğu bulguları elde edilmiştir. Bu duygular ev ve ev dışında yaşanan çocukluk anılara gruplandırıldığında ise ikisi arasında bir fark olmadığı görülmüştür. Sonuç olarak çocukluk anılarına dair en yoğun duyguların ev içi ve ev dışı anılarda farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.4. Evlenme Süreci Ana Temasından Elde Edilen Sonuçların Tartışılması

Evlenme süreci ana temasında Roman kadınların hangi evlilik biçimleriyle evlendiği, eşleriyle nasıl ve nerede tanıştığı, erken evlenme sebeplerinin neler olduğu ve erken evlilik yapmalarına karşı çevresinin nasıl bir tutumda olduğuna ilişkin bulgular elde edilmiştir.

Katılımcıların tamamının eşlerinin de Roman olduğu ve endogamik (grup içi) evlilikler yapmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çaha ve Altınkoz (2021) tarafından yapılan araştırma sonucunda Roman toplumunda grup içi evlilik oranının yaygın olduğu ve araştırmadan elde ettikleri bulgular dahilinde katılımcıların %68'inin ailesinde sadece Roman gelin ve damatların var olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Romanlarda grup içi evliliklerin yoğunlukta görülmesinin sebepleri; kültürlerinin devamını sağlamak ve sosyal dışlanma olmak üzere 2 farklı bakış açısıyla açıklanmaktadır (Alpman, 2014). Demirel (2012) Romanlar ve Roman olmayan kişilerle yaptığı tez çalışmasında Roman katılımcıların %50,7'sinin kesinlikle Roman kişilerle evlenmek istediğini ve bir katılımcının şu sözlerinin Romanlardaki grup içi evliliklerin sebebinin kültürün devamlılığını sağlamak için olduğunu destekler niteliktedir *“Roman olmayan benim dilimi, kültürümü bilmez ki! Ben geçinemem onla. O yüzden Roman olsun isterim.”*. Yine aynı çalışma kapsamında Roman olmayan bireylerin ise %70'inin Roman kişilerle evlenmek istemediği bulgusu elde edilmiştir ve bu bulgu da sosyal dışlanmayı destekler nitelikte olabilmektedir. Bu doğrultuda Romanlarda gözlemlenen evliliklerin grup içi evlilikler olmasının sebebinin, hem kültürün devamlılığını sağlamak için gerçekleştirildiği hem de sosyal dışlanmanın getirmiş olduğu bir zorunluluk olduğu düşünülebilir.

Roman kadınların evlenme şekillerine ait bulgulara bakıldığında 4 (%26,6) kadının görücü usulü evlendiği, 5 (%33,3) kişinin nihai olarak kaçarak evlendiği ve 6 (%40) katılımcının ise severek evlilik yaptığı sonuçlarına ulaşılmıştır. En çok yapılan evlilik türünün sırasıyla severek, kaçarak ve görücü usulü evlilik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. TAYA (2021) verilerine göre Türkiye genelindeki evliliklerin; %46,1'i görücü usulü ve kendi rızasıyla, %34,9'u kendi kararı ve ailesinin rızasıyla (severek), %5,3'ünün ise kaçma/kaçırılma yoluyla yapıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu oranlara bakıldığında yapılan araştırma sonucunda; Roman kadınların kaçarak evlenme oranının Türkiye geneline göre 8 kat daha fazla olduğu görülmektedir. Kaçarak evlenme şekli bazı toplumlar için aileyle ciddi bir çatışma ortamı yaratırken (Sezen, 2005); Roman toplumunda böyle bir durumu meydana getirmemektedir. Aynı zamanda Roman toplumunda kaçarak evlenmenin pejoratif anlam yükünü taşıması ergenlik çağındaki bireyler için özendirici bir hal almasına sebep olabilmektedir (Çaha ve Altınkoz; 2021). Bu doğrultuda Romanlar arasındaki kaçarak evlenme şekli toplumdan ayrışmakta ve farklılık göstermektedir. Bu farklılaşmanın en ilginç sebeplerinden biri macera aramak için kaçma eyleminin

gösterildiği ve ailenin rızası alınıp nişan dahi yapıldıktan sonra çiftlerin yine kaçarak evlendiği bilgisi literatürde yer almaktadır. Yapılan bu araştırmada da aynı durum gözlemlenmekte olup bir katılımcının resmi nikahı yapılmış kocasına kaçtığı sonucuna ulaşılmıştır. Akgül (2020) Roman kadınlarla ilgili yapmış olduğu çalışmada 10 kadından 8'inin kaçarak evlendiği sonucuna ulaşmıştır. Çaha ve Altınkoz (2021) tarafından yapılan çalışmada evlenme şekillerinin %41,9'u anlaşarak, %30,2'si kaçarak ve 24,6'sı görücü usulüyle yapılmış olup yapılan bu araştırmayı destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Kuzucu (2020) yaptığı araştırma sonucunda Romanlarda yapılan evliliklerin %43'ü severek, %38 görücü usulü ve %19'unun ise kaçarak/severek evlendiği bulgularını ortaya koymuştur. Romanlarda gerçekleştirilen en yaygın evlilik türünün severek evlilik olması bu araştırmanın bulgusunu destekler nitelikteyken en çok ikinci evlenme şekli olan kaçarak evlenmeyi desteklememektedir.

Yapılan araştırma sonucunda evlenme sürecinde kısılan ilk nikah türünün hem dini nikah hem de resmi nikah yoluyla olduğu bulguları elde edilmiştir. Katılımcıların bazılarının evlendikleri tarihteki kanuna göre evlenme alt sınır yaşını karşılaması durumunda anne baba rızasıyla; diğerlerinin ise yaşının evlenme alt sınırın altında olması sebebiyle önce dini nikahla sonrasında resmi nikahla evlendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sadece bir katılımcının dini nikahla evlendiği ve resmi nikah kısılamadan evliliğini sonlandırdığı ve bir katılımcının da sadece resmi nikahlı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda dini nikah kısıyılarak evlilik gerçekleştirilmiş olsa da evlilik birliklerinin nihai olarak resmi nikahla devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde yapılan araştırmalar sonucunda Romanların evlilik biçimi her ne olursa olsun evlilik birliğini sağlarken resmi ya da dini nikahla evlendikleri bilgisi bulunmaktadır. Romanlarda evlilik olgusuyla ilgili yapılan bir araştırma sonucunda katılımcıların ilk önce dini nikahla sonrasında 17 yaşına geldiklerinde anne baba rızasıyla resmi nikahla evlendiği bulgusuna ulaşılmıştır (Yaşar, Şaşman-Kaylı, 2021). Alandaki bu çalışma, yapılmış olan bu araştırmayı destekler niteliktedir.

Roman kadınların erken evlenme sebeplerine bakıldığında; bazı katılımcıların eşlerine âşık olmaları ve bu yüzden de sevgi nedeniyle erken evlilik yaptığı, diğer bir kısmının ise anne babasının kızının evlenmesini istemesi üzerine erken evlilik yaptığı ve erken evlilik yapmasında anne babanın etkisinin çoğunlukta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte kadının evlilik sürecinin ilk başında kendi direkt evlilik düşünmese dahi anne babasının kızının evlenmesini istemesi ve kızını evlilik yapması için ikna ettiği ve nişanlılık sürecinde ise ayrılık yaşandıktan sonra kadının, sonrasında ailesinin isteği olmamasına rağmen ailesine karşı çıktığı ve bu sebeple erken evlendiği sonucuna ulaşılmıştır. 2 katılımcının yaşadığı bu durum, ilk başta

babasının kendisinin fikrini almadan evliliğine karar verdiği ve sonrasında nişanı atıldıktan sonra kadının bu sefer ise kendi isteğiyle aynı kişiyle evlenmesine ailesi tarafından karşı çıkıldığı ama kadının bu evliliği nihai olarak kendi kararıyla gerçekleştirdiği bulgusu elde edilmiştir. Bu bulgulardan anlaşılabacağı üzere anne babanın direkt veya dolaylı olarak kızlarının erken evlilik yapması üzerinde etkin bir role sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Erken evliliğin bir diğer sebebi kültürle açıklanmaktadır. Katılımcılar çevrelerindeki herkesin erken evlilik yaptığını bu durumun normal bir durum olduğunu ve kendilerinin de erken evlilik gerçekleştirmelerinde bu durumun da etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla birlikte erken evlenmelerinde akran teşvikinin de etkili olduğu ve bir katılımcı ise yaşadığı Roman mahallesinde kız çocuklarına küçük yaştan itibaren görücü gelmek için haber yollandığını belirtmiştir. Sonuç olarak küçük yaştan itibaren evlenme fikriyle büyüyen kız çocukları için erken evlilikler kültürel bir durum olmakla birlikte bu evlilikler sıradan ve normal karşılanmış ve kişi erken evlilik yaptığını dahi zaman içinde fark eder bir duruma gelmiştir. Yıldız (2018) yaptığı çalışma sonucunda, erken evliliklerin yaşanılan toplumda sıklıkla görülmesi bu evliliklerin hem yaşanan toplum hem de birey için normal bir durum haline gelmesine sebep olmakla birlikte katılımcıların evlendikleri zamanda kendilerini çocuk yaşıta olarak nitelendirmediği ve evlilik olgunluğuna erişmiş olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bindik (2012) yapmış olduğu çalışmada erken evliliklerin temelinde ailenin sosyokültürel yapısının önemli bir yerinin olduğunu ve ailenin kültürel değerleri ve otoriter tutumunun erken evliliklerle ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Tuna-Uysal ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlar yer almakta olup ailelerin erken evliliğe yönelik tutumlarının kişinin erken evlilik yapmasında önemli bir etken olduğu ve çalışma sonucunda ailelerin erken evliliği meşrulaştırarak normal bir evlilik seyri olarak düşündüğü ve erken evliliklere sebep olan faktörlerden birinin ailenin kültürel yapısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alanda yapılan bazı diğer araştırmalar erken evliliğin kişinin sosyal çevreye uyum sağlamak ve yaşadığı toplum tarafından dışlanamamak, baskıya uğramamak için erken yaşıta evlendiğini ortaya koymaktadır (Burcu vd., 2015; Bütün, 2018; Çakır, 2013). Alandaki yapılmış olan çalışmaların sonuçları bu çalışmadaki elde edilen sonuçları destekler niteliktedir.

Erken evlilik yapmadaki başka bir sebep ise; bir katılımcının üvey babayla yaşama zorluğundan dolayı annesinin üvey baba kahrını yerine kendi kocanın kahrını çek söylemleriyle kızının evliliğinde etkin rol oynamasıdır. Literatür incelendiğinde üvey anne veya babayla yaşamının erken evliliklere sebep olduğu görülmektedir, bu durum da bu sonucu destekler niteliktedir (TBMM, 2009). Son olarak katılımcıların erken evlenme sebeplerinden birinin yaşadıkları

toplumda istenmeyen bir sıfatla anılmamak adına gerçekleştirdiği görülmektedir. Bir katılımcının evlilik öncesi cinsel birliktelik yaşaması, diğer bir katılımcının ise eşinin kendini öptüğünü ve bu durumu herkese söyleyeceğiyle tehdit etmesi sebebiyle erken evlilik yaptıklarını belirtmişlerdir. Nihai olarak katılımcılardan bazılarının yine içinde yaşadıkları toplum tarafından yargılanmamak ve dolaylı olarak toplumun baskısıyla erken evlilik yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcının erken evlilik yapmasına çevrenin verdiği tepkiler bulguları sonucunda 15 Roman kadınının tamamının erken evlilik yapmasına; ailesi, yakın akraba çevresi ve yaşadıkları Roman mahallesi tarafından herhangi bir olumsuz tepki almadığı ve erken evlilik yapmalarının olağan ve normal karşılandığı sonucuna ulaşılmıştır. Çevreden gelen tepkilerin ise iki şekilde var olduğu birinin Roman olmayan kişilerin verdiği olumsuz tepkiler, diğer olumsuz tepkinin ise kaçarak evlenme şekline ve evlenilecek eşe karşı oluşan olumsuz tepkiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nihai olarak bu çalışma sonucunda Roman kadınların erken evlilikle ilgili yakın çevresinden herhangi bir olumsuz tepki almadığı ve erken evlilik yapmalarının yaşadıkları toplum için olağan karşılandığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda bu durum sosyokültürel yapıyla da açıklanabilir bir noktadır.

5.1.5. Evlilik Yaşamı Ana Temasından Elde Edilen Sonuçların Tartışılması

Bu ana temadaki amaç Roman kadınların evlilik yaşamlarına dair bilgi edinmektir. Bu ana temada eşle ilişki, kayınvalideyle yaşam, evlilik beklentilerinin karşılanma durumu ve evliliğe dair en yoğun duygular olmak üzere 4 alt tema bulunmaktadır.

Roman kadınların evlilik hayatları incelendiğinde evlilikleri üzerinde sadece eşleriyle ilişkileri değil eşlerinin ailesiyle olan ilişkisinin de önemli olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda kayınvalideyle yaşam alt teması altında kadının, eşinin ailesiyle yaşamı da incelenmiştir. 14 katılımcının evlendiklerinde bir süreliğine eşinin annesi babası hatta kardeşleri ve kardeşlerinin eşleriyle beraber yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatüre bakıldığında, yoksulluk ve geleneksel toplumlarda erken evlilikler sonrası erkeğin ailesiyle yaşamın yaygın olduğu bilgisi literatürde yer almaktadır (Grogan, 2013; Pearlman, 2017; Seabright vd., 2022). Romanlarla yapılan bir araştırma sonucunda da evlilik sonrası erkeğin ailesiyle aynı evde yaşam sürdürüldüğü bulgusuna ulaşılmıştır (Çaha ve Altınkoz, 2021). Alana bakıldığında yapılan araştırmalar ve literatür bu çalışmadan elde edilmiş sonucu destekler niteliktedir. Bununla birlikte kadınların eşlerinin ailesiyle yaşarken psikolojik açıdan zorlandıkları ve başta kayınvalide olmak üzere diğer aile üyeleriyle olan ilişkisinin direkt olarak eşiyle olan ilişkisini olumsuz yönde etkilediği

sonucuna ulaşılmıştır. Hatta kayınvalidesi ve kayınpederi tarafından şiddete uğrayan bir katılımcı da bulunmaktadır. Alanda yapılan çalışmalar da erken evlilik yapmış kadınların eşlerinin aileleriyle yaşamlarındaki yaşadıkları zorluklarını destekler niteliktedir (Aslan-Cevheroğlu ve Tutarel-Kışlak, 2022; Büber vd., 2025; Çay-Padalıhasanoğlu, 2022; Duran vd., 2022; Yiğit, 2017). Bunun yanı sıra bir katılımcının kayınvalide ve kayınpederle yaşamdaki gördüğü desteğin de var olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Roman kadınların eşleriyle olan ilişkileri incelendiğinde, 6 katılımcının eşleriyle duygusal yakınlıkta olduğu ve evliliklerinden memnun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer katılımcıların ise eşleriyle çeşitli sıkıntılar yaşadığı ve bu sıkıntıların başında ise sadakatsizlik, fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, duygusal yoksunluk ve uyarıcı madde kullanımına bağlı olarak olumsuz evlilik deneyimleri yaşadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Yaşanılan bu olumsuz ilişki kadınların psikolojik olarak yıpranmasına sebep olmakla birlikte evliliklerindeki huzursuz ortamı da pekiştirmektedir. Olumsuz ilişkiler detaylandırıldığında ise araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; sadakatsizlik deneyimini yaşayan 4 kadının var olduğu ve duygusal yoksunluğun da bir psikolojik şiddet türü olarak değerlendirildiğinde 5 kadının eşleri tarafından çeşitli yollarla şiddete maruz kaldığı, özellikle bir kadınının ise eşi tarafından cinsel şiddete uğradığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu doğrultuda erken evlilik yapmış olan kadınlarda cinsel ve fiziksel şiddete uğrama oranının evlilik yaşı büyük olan kadınlara kıyasla daha fazla görüldüğü literatürdeki yerli ve yabancı kaynaklarla ortaya koyulmuştur (örn: Belhorma, 2016; Erulkar, 2013; Güneş vd., 2016; Jan vd., 2025; Kidman, 2016; Nasrullah vd., 2014; Oshiro vd., 2011; Soylu ve Ayaz, 2013; Speizer ve Pearson 2011; UNICEF, 2005; Yount vd., 2016). Kadınların yaşadıkları olumsuz evlilik deneyimlerine bağlı olarak boşanma durumlarına bakıldığında ise bazı katılımcıların boşanmayı istediğini fakat çeşitli sebeplerle bu durumu gerçekleştiremediği görülmüştür ve bunların; sosyoekonomik olarak bağımlı olma, kök ailenin boşanmayı onaylamaması ve kültürel özellikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Shaheen ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan araştırma sonucunda zorla ve erken yaşta yapılan evlilikler; sağlıksız bir partner ilişkisine sebep olmakla birlikte boşanma bu kişiler için olumsuz bir sonuç olarak algılanmakla birlikte evliliklerin zorunlu bir tahammülle sürdüğü görülmüştür. Aynı zamanda yapılmış olan başka bir araştırma da ise erken evlilik gerçekleştiren kadınların boşanmaları durumunda toplum tarafından yaftalanacağını düşünmekle birlikte çocukları için de bu evlilik birliklerini sürdürdükleri görülmektedir (Yıldız, 2018). Yapılan araştırmalar bu tezden elde edilen kadınlardaki boşanmayla ilgili sonucu destekler nitelikte olup kadının sosyoekonomik bakımdan özgür olmayışı ve kadınların içinde yaşadıkları toplum için boşanmanın kabul

görmeyen/desteklenmeyen bir durum olması boşanamamanın önündeki en büyük iki engel olarak düşünülebilir.

Roman kadınların evliliklerine yönelik hissettikleri en yoğun duygular incelendiğinde bu duyguların yorgunluk, sevgi, öfke, hayal kırıklığı ve evliliğin başlarında pişmanlık sonrasında ise duygusal tatmin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Hayal kırıklığı duygusu evliliklerine yönelik beklentilerini karşılayamayan katılımcıları; öfke duygusu ise eşine karşı hissedilen kızgınlığı; başlangıçta pişmanlık sonrasında duygusal tatmin ise evliliğinin ilk başında memnun olmayan zaman içinde evlilik ve eşe karşı olumlu duygular hisseden katılımcıları; sevgi duygusunun olumlu evlilik deneyimi ve değer veren eşle ilişkili olduğu ve son olarak yorgunluk duygusunun ise evlilikte kayınvalideyle yaşamın zorluğundan dolayı hissedilen en yoğun duygu olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Nihai olarak evliliğe karşı hissedilen en yoğun duyguların evlilikte yaşanan olumlu ya da olumsuz deneyimlerle ilişkili olduğu sonucu elde edilmiştir.

Katılımcıların evliliklerinden genel anlamda beklentilerini karşılama durumu incelendiğinde; beklentilerini karşılayan ve beklentilerini karşılayamayan kadınların sayısının neredeyse yarı yarıya olduğu ve bazı katılımcıların evlilikten beklentisinin zaman içinde oluştuğu sebebiyle beklentilerini karşılama noktasında bir netliğin olmadığı sonucuna da ulaşılmıştır. Bu doğrultuda nihai olarak evlilik deneyimlerini genel anlamda olumlu olarak nitelendiren katılımcıların evliliğe dair beklentilerinin karşılandığı sonucu elde edilmiştir. Erken evlilik yapan kadınlarla yapılan bir araştırma sonucunda kadınların evliliklerinden beklentilerini karşılama durumunun yarı yarıya olduğu ve evlilikten beklentisini karşılayan kadınların eşleriyle olumlu bir ilişkide olduğu, beklentisini karşılayamayanların ise evliliklerinden pişman olduğu ya da çocuklarının olmasıyla mutlu olduğu sonucu elde edilmiştir (Duran, 2022). Elde edilen bu sonuç yapılan bu araştırmayı destekler niteliktedir.

5.1.6. Evlilik Sürecine İstinaden Evlilik ile İlgili Değişen Unsurlar Sonuçlarının Tartışılması

Bu ana temadaki amaç evlilik sonrası süreçte evlilik olgusunun anlamının değişip değişmediğini sorgulamakla birlikte katılımcıların erken evlilik ile ilgili güncel fikirlerini de öğrenmektir. Evlilik olgusunun anlamına güncel olarak bakıldığında evlilik kadınlar için 8 farklı şekilde nitelendirilmiştir. Evlilik olgusunun evlilik öncesi düşünceyle kıyaslandığında 12 katılımcının “evliliğin şu anki anlamı nedir?” sorusuna verdiği cevap farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların sebebi evlilik öncesi evlilikle ilgili bir fikri olmadığını söyleyen kişilerin aslında

evlilikle beraber evlilik olgusuna karşı düşüncelerinin oluşması ve evlilik sürecinde yaşanan olumsuz evlilik deneyimleri sebebiyle farklılaştığı görülmektedir. Aynı zamanda evlilik kavramının evlilik öncesi ve sonrası anlamının aynı olduğunu söyleyen 3 katılımcının olumlu bir evlilik süreci yaşadığı için bu fikrin aynı kaldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Alanda yapılan bir araştırma sonucunda Roman kadınların erken evlilik yapmalarını şu anki düşünceleriyle değerlendirdiğinde olumlu evlilik deneyimi olan katılımcıların evlilik kararlarını olumlu olarak nitelendirdiği görülmektedir (Büber vd., 2025). Bu çalışma direkt olarak yapılmış olan bu tez çalışmasındaki sonuçla bire bir aynı olmasa da olumlu evlilik deneyimlerinin kadının evliliğe karşı pozitif bir perspektif oluşturmada etkili olabilmektedir. Bununla birlikte alanyazına baktığımızda katılımcıların evlilik öncesi dönemde, ergenlik ve son çocukluk döneminde olduğu varsayılırsa gelişimsel büyüme ve olgunlaşmayla da evliliğe karşı bakış açısındaki değişim açıklanabilmektedir.

Evliliğin şu anki anlamına bakıldığında ise katılımcılar için evlilik olgusu çeşitli anlamlara gelmektedir. Evlilik kavramı 8 farklı şekilde değerlendirilmiştir ve bu anlamlar şöyledir; evlilik denk geldiğin kişiye bağlıdır, evlilik tüm duygulardır, evlilik aile kurmaktır, evlilik yoldaşıdır, evlilik aldatılmak, evlilik sadakat ve saygı, evlilik önem ve evlilik maratondur. Aslında evlilik olgusunun anlamını tek bir kelime veya cümleyle anlatmanın çok kolay olmadığı ama nihai olarak katılımcılar için bu anlamlara geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle evliliğin yuva kurmak, aile kurmak olduğu söylemleri Yaşar ve Şaşman-Kaylı (2021) tarafından yapılan çalışmada, Romanların evlilik olgusuna bakış açısını incelerken evliliğin anlamının; yuva çocuk ve anne olmak kavramlarıyla ifade edildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar da yapılmış olan bu tez çalışmasındaki sonuçla örtüşmektedir.

Katılımcıların erken evliliğe yönelik güncel düşünceleri incelendiğinde kadınların erken evlilik yaptıkları için pişman oldukları ve bu pişmanlıkları; eğitim hayatına devam edememe ve gençliklerini yaşayamama, yine eşleriyle evlenecek olsalar dahi daha geç bir yaşta evlenmek istedikleri ve kendi ayakları üzerinde durmanın öneminden bahsettikleri bir yer olmuştur. Alandaki çalışmalar kadınların erken evlilikten dolayı çeşitli hususlarla ilgili pişmanlık duyduğunu destekler niteliktedir (Örn: Büber vd., 2025). Aynı zamanda 14 katılımcının erken evlilikleri desteklemediği ve kızların okuyup kendi ayakları üzerinde durmaları gerektiğini ancak yaşadıkları toplumda yine de bunun devamının olmadığını ve ergen bireylerin erken evlenmek istediklerini de belirtmişlerdir. Sadece bir katılımcı erken evliliği eğer kişi iyi bir aileye gelin gidecekse olumlu olarak baktığını yani evleneceği yer iyi bir durumdaysa evlenme yaşının pek bir öneminin olmadığını belirtmiştir. Nihai olarak Roman kadınların önemli bir

çoğunluğu erken evliliği uygun bulmamakla birlikte bazı katılımcıların evliliklerinde yaşadıkları olumsuz evlilik deneyimlerinin de erken yaşta evlenmekten kaynaklandığını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Alanda yapılan çalışmalarda aslında erken evlilik yapan kadınların cinsel, fiziksel ve psikolojik şiddete daha açık bir hale geldiğini göstermektedir. Erken yaşta evlilik, adolesan annelik gibi yaşanan durumlar kadını daha genç yaşta yıpratmakla birlikte fiziksel ve ruhsal sağlığını tehlikeye sokmaktadır. Bu sorunları yaşayan kadınların da erken evlendikleri için pişman oldukları düşünülebilir.

5.2. Sonuçlar

Yapılmış olan bu çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Araştırmaya katılan Roman kadınlar 12-17 yaş arası evlilik yapmıştır ve kadınların araştırmaya katıldığı tarihteki yaş aralıkları ise 25-68 arasındadır. Bu doğrultuda erken evliliğin 3 nesildir var olduğu ve Roman kadınların eşleriyle yaş farkının en az 1 en çok 7 yaş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
2. Roman kadınların en yüksek eğitim düzeyinin ortaokul; en düşük eğitim düzeyinin ise okur yazar olmadığı ve bu doğrultuda erken evlilik yapmış kadınların eğitim düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
3. Roman kadınların anne ve babalarının eğitim durumunun düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Roman kadınların hepsinin annelerinin de 18 yaş altı evliliklerini gerçekleştirdiği ve bu evliliklerin çoğunluk olarak görücü usulüyle gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır.
4. Roman kadınların çevrelerinde gözlemledikleri evlilikler genellikle 18 yaş altı gerçekleştirilmiş erken evliliklerden oluşmaktadır.
5. Roman kadınların çoğunluğu evliliklerini isteyerek/severek evlenme şekliyle gerçekleştirmiştir.
6. Roman kadınlar erken evlilik yapmalarına karşı ailelerinden ve yaşamış oldukları Roman mahallesinden olumsuz bir tepki almamıştır ve erken evlilik kültürel bir şekilde nesiller boyunca aktarılmıştır.
7. Roman kadınların evlilik olgusuna bakış açısının oluşumunda ve erken evlenmeleri üzerinde akran etkisinin ve akran kıyaslamasının etkili olduğu ve bu sebeple de bazı kadınların erken evlilik yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

8. Roman kadınların erken evlenmelerindeki sebeplerin kültür, aile teşviki ve akran kıyaslanması/özenmesinden kaynaklandığı, nihai olarak ise Roman kadınların erken evlenmelerindeki genel etmenin sosyokültürel yapı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
9. Roman kadınların çoğunluğunun evlenmeden önce evlilik olgusunun anlamının, içinde bulundukları gelişimsel dönem sebebiyle tam anlamıyla oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
10. Yapılan araştırmada Roman kadınların küçük yaştan itibaren ev işlerinde, bebek/kardeş bakımında aktif rol aldığı ve çocukluk kavramının bu noktada Roman toplumu için farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.
11. Roman kadınların hepsinin eşlerinin Roman olduğu ve grup içi (endogami) evlilikler gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.
12. Roman kadınların çoğunluğu erken evlilik yapmalarından dolayı pişmanlık duymakta ve 18 yaş altı evlilikleri şu an ki düşünceleriyle desteklememektedir.
13. Roman kadınların çoğunluğunun evlilik hayatlarında bir süreliğine eşinin ailesiyle birlikte yaşadığı ve eşiyile olan evlilik hayatları üzerinde kayıncıvalide başta olmak üzere eşinin ailesinin etkin rol aldığı görülmektedir.
14. Roman kadınların bazılarının eşleriyle duygusal yakınlıkta olduğu, bazılarının ise eşleri tarafından sadakatsizliğe uğradığı ve şiddete maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.
15. Roman kadınlardan bazıları yaşamış oldukları olumsuz evlilik deneyimlerin sebebinin erken evlilik olduğunu düşünmekle birlikte olumsuz evlilik deneyimi yaşayan kadınların sosyokültürel sebepler ve ekonomik bağımsızlığı olmaması sebebiyle boşanamadığı ve bu nedenlerle evlilik birliklerini sürdürdükleri sonucuna ulaşılmıştır.
16. Roman kadınların evliliklerine dair hissettikleri en yoğun duyguların; yorgunluk, sevgi, öfke, hayal kırıklığı ve evliliğin başlarında pişmanlık sonrasında ise duygusal tatmin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
17. Roman kadınların çoğunluğunun evlilik öncesi ve sonrası evlilik olgusuna bakış açısının farklılaştığı ve bu farklılaşmadaki en etkili sebeplerin yaşa bağlı olgunlaşma ve yaşadıkları olumlu/olumsuz evlilik deneyimleri olduğu sonuçları elde edilmiştir.

5.3. Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde yapılan bu çalışmadan elde edilen bulgular aracılığıyla hem araştırmacılara hem uygulayıcılara yönelik öneriler yer almaktadır.

5.3.1. Araştırmacılar İçin Öneriler

- Bu araştırmada Roman kadınların evlilik olgusuna bakış açısının oluşumunda çevrenin ve kültürün etkisinin neler olduğu, Roman kadınların neden erken evlilik yaptığı ve bu evlilikleri hangi yollarla gerçekleştirdiği, evlilik öncesi aile yaşantısı, evlilik öncesi ve sonrasındaki evlilik kavramı, erken evlilik ile ilgili güncel düşünceler araştırılmış ve sonuçları elde edilmiştir. Alanda yapılan araştırmalarda direkt olarak Roman kadınların erken evliliği üzerinde yapılmış çalışmaların sayısının çok az olduğu görülmekte ve Roman kadınlar ile ilgili yapılacak yeni çalışmaların alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Araştırmaya ait demografik özelliklere bakıldığında bazı katılımcıların eş ve babasının evlilik yaşlarının da 18 yaş altında olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda erken evliliklerin Roman toplumunda sadece kız çocuklarını değil aynı zamanda erkek çocukları da etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında Roman erkeklerin erken evlilik deneyimi üzerine herhangi bir çalışma yapılmadığı görülmekte olup böyle bir çalışmanın alana katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.
- Araştırma sonucunda Roman kadınların, ailelerinin ve eşlerinin eğitim seviyesinin düşük düzeyde olduğu ve erken evliliklerin eğitimden mahrumiyeti getirdiği ancak ailesinin eğitim hayatını desteklemesine rağmen okula gitmeyip erken evlilik yapan katılımcıların da var olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda katılımcıların söylemlerinde bu durumun hala devam ettiği ve güncel bir sorun olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda Roman toplumunda eğitime devam etmeme sebeplerinin her iki cinsiyet için de boylamsal çalışmalarla incelenmesinin alana katkı sunabileceği düşünülmektedir.
- Roman kadınların evlilikleri üzerine yapılan bu araştırmada adolesan annelikler üzerinde belirgin sonuçlar elde edilmemiştir. Bu alanın hem sağlık hem de psikoloji alanlarında özel olarak araştırılmasının alana katkı sunacağı düşünülmektedir.
- Bu araştırma kapsamında erken evlilik yapan bazı Roman kadınların örseleyici çocukluk ve evlilik yaşantılarına sahip olduğu görülmektedir. Fakat bununla ilgili kapsamlı bir ruhsal sağlık değerlendirmesi bu araştırma dahilinde yapılmamıştır. Bu doğrultuda Roman kadınların ruhsal sağlığı, sorunlarla baş etme yolları ve yaygın olarak geliştirdiği patolojik belirtilerin neler olduğunun araştırılmasının psikoloji alanına katkı sağlar nitelikte olacağı düşünülmektedir.

- Bu araştırma kapsamında Roman kadınlarda erken evliliklere yönelik psikolojik danışmanlık bakış açısıyla katkı sunulmuştur. Bu kapsamda erken evliliklerin multidisipliner bir çalışma alanı olduğu bu durumun doğrudan bireyi, bireyin kök ve çekirdek ailesini, yaşadığı toplumu etkilediği görülmektedir. Bu sebeple hukuk, sosyoloji, psikoloji ve sağlık alanlarında birlikte çalışılarak Romanlarda erken evliliğin çok yönlü bir açıdan incelenmesinin alana önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

5.3.2. Uygulayıcılar İçin Öneriler

- Alanda yapılan erken evlilikle mücadele için çalışmaların var olduğu bilinmekle beraber hem kanunlarla evlilik yaşı net bir şekilde bellidir hem de Aile Sosyal Politikalar Bakanlığının başta yürütücüsü olduğu çeşitli projeler yürütülmektedir. Bu projelerin kapsamı genişletilerek özellikle okul, iş istihdamı gibi alanlarda bir nevi pozitif ayrımcılıkla Roman toplumların sosyal hayata daha aktif katılması desteklenebilir.
- Bu araştırma kapsamında Roman kadınlarının erken evlilik sebeplerinin en başında çevre ve kültürün etkisinin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple Roman kadınlarda erken evliliği önlemek için Roman kültürü ve sosyal yapısına uygun kültüre duyarlı önleme ve müdahale programları geliştirilebilir. Aynı zamanda bu programların multidisipliner bir şekilde gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir.
- Alanda yapılan çalışmalar annenin eğitim düzeyi ve çocuğunun erken yaşta evlilik yapması arasında bir ilişki olduğunu göstermesi sebebiyle; çocuklarla birlikte muhakkak Roman anneyi/kadınını kapsayacak erken evliliği önlemeye yönelik eğitim programları geliştirilebilir.
- Roman kızların küçük yaşlardan itibaren düğün, çeyiz, evlilik gibi etkinliklerde fazla yer aldığı bilinmektedir. Bu sebeple çocuk ve ergenlere yönelik kulüpler, atölye çalışmaları ve sosyal faaliyetler düzenlenerek çocuklar farklı alanlara yönlendirilebilir.
- Erken evliliği önlemeye yönelik alanda çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Her ne kadar bu faaliyetler erken evliliklerin önlenmesinde önemli olsa dahi bu çalışmaların akademik olarak takip edilip işlevselliğinin de kontrol edilmesinin sürece katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Her ne kadar evlilik yaşı kanunlarla net bir şekilde sınırlandırılrsa da saha çalışmaları sonucunda erken yaşta nişan, söz gibi faaliyetlerin hala devam ettiği görülmüştür. Bu durumda toplum temelli farkındalıkların sağlanması için bölgesel ve o bölgede yaşayan

tüm Romanlara yönelik atölyeler, aile eğitimleri ve erken evliliklerin riskleri gibi konular hakkında çalışmalar yürütülebilir.

- Erken evlenen Roman kadınların evlilik öncesi ya da sonrası örseleyici yaşantılara sahip olduğu ve bu sebeple de ücretsiz psikolojik destek sunma faaliyetlerinin oluşturulması kadının ve ailenin ruhsal iyi oluşunu destekleyebilir. Aynı zamanda Roman toplumlarına aile danışmanlığı hizmetlerinin verilmesi erken evlilikler sonucu oluşan sağlıklı aile yapılarına müdahale ederken erken evliliklere karşı önleyici bir hizmet niteliğinde olabilir.
- Nihai olarak Roman kadınların istihdamı için gerekli çalışmalar yapılmalı ve kadını güçlendirmeye yönelik faaliyetler gerçekleştirilmelidir. Bu sayede erken kız çocuklarının evliliklerinin engellenebileceği düşünülmektedir. Çünkü çocuklar büyürken anne ve babasını rol model alır ve taklit eder. Bu doğrultuda çocukları için çalışan ve kendi ayakları üzerinde duran bir anne imajının önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Ahinkorah, B. O., Onayemi, O. M., Seidu, A.-A., Awopegba, O. E., & Ajayi, A. I. (2021). Association between girl-child marriage and intimate partner violence in sub-Saharan Africa: Insights from a multicountry analysis of demographic and health surveys. *Journal of Interpersonal Violence*, 38(7–8), 10035–10057.
<https://doi.org/10.1177/08862605211005139>
- Akgül, F. İ. (2021). *Roman kadınlarında toplumsal cinsiyet ve katılım: İzmir örneği* (Tez No. 664036). [Doktora tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Akın, A., & Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 73–82.
- Aktaş, G. (2013). Feminist söylemler bağlamında kadın kimliği: Erkek egemen bir toplumda kadın olmak. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 30(1).
- Aktepe, E., & Atay, İ. M. (2017). Çocuk evlilikleri ve psikososyal sonuçları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar / Current Approaches in Psychiatry*, 9(4), 410–420.
<https://doi.org/10.18863/pgy.310791>
- Akter, S., Williams, C., Talukder, A., Islam, M. N., Escallon, J. V., Sultana, T., ... & Sarker, M. (2022). Harmful practices prevail despite legal knowledge: A mixed-method study on the paradox of child marriage in Bangladesh. *Sexual and Reproductive Health Matters*, 29(2), 1885790.
- Alpman, N. (2014). *Başka dünyanın insanları: Çingeneler*. Ozan Yayıncılık.
- Altınova, H. H., & Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 24(2), 9–22.
- Altuntek, S. (2001). Türkiye üzerine yapılmış evlilik ve akrabalık araştırmalarının bir değerlendirmesi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 18(2), 17–28.
- Arayıcı, A. (2008). *Avrupa'nın vatansızları: Çingeneler* (Birinci basım, s. 34, 40–45, 238). Kalkedon Yayınları.
- Aslan Cevheroğlu, B., & Tutarel Kışlak, Ş. (2022). Erken evlilik yapan kadınların evli kadın rolünü deneyimleme sürecine ilişkin nitel bir araştırma. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 9(1), 207–233. <https://doi.org/10.31682/ayna.910951>
- Aslan, B. (2019). Psikoloji penceresinden erken yaşta evlendirilen kız çocukları. *Türk Psikoloji Yazıları*, 22(43), 43–55.

- Aydemir, E. (2011). *Evlilik mi evcilik mi? Erken ve zorla evlilikler çocuk gelinler* (USAK Rapor No: 11-08). Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Sosyal Araştırmalar Merkezi.
- Aydın, K., Çaha, Ö., Uzunöz, M., & Yılmaz, E. (2019). *Türkiye’de Romanlar: Bir kimlik ekonomisi*. (Proje No. TOVAG 116R050). TÜBİTAK.
- Azeez, E. P. A., & Poonia, A. (2015). Determinants, attitudes and practices on child marriage: Evidences from rural Rajasthan. *Social Work Chronicle*, 4(1&2), 1–15.
<https://doi.org/10.21863/swc/2015.4.1and2.003>
- Bağlı, M., & Sever, A. (2005). Tabulaştırılan/tabulaşan kurumun (ailenin) kurbanlıklar edinme pratiği: Lavirat ve Sorarat. *Aile ve Toplum*, 2(9), 9–21.
- Balaman, A. R. (1982). *Akrabalık, evlilik ve türleri* (s. 41). Karınca Matbaacılık.
- Balaman, A. R. (2002). *Evlilik akrabalık türleri*. T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Barclay, H. (2014). *Efendisiz halklar* (Z. Biliz, Çev.). Sümer Yayıncılık.
- Bartels, S. A., Michael, S., & Bunting, A. (2021). Child marriage among Syrian refugees in Lebanon: At the gendered intersection of poverty, immigration, and safety. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 19(4), 472–487.
<https://doi.org/10.1080/15562948.2020.1839619>
- Bates, D. G., Conant, F., & Kudat, A. (1974). Introduction: Kidnapping and elopement as alternative systems of marriage. *Anthropological Quarterly*, 47(3), 229–237.
- Belhorma, S. (2016). ‘Two months of marriage were sufficient to turn my life upside down’: Early marriage as a form of gender-based violence. *Gender & Development*, 24(2), 219–230.
- Bindik, S. (2012). *Sosyolojik açıdan kadınlarda erken yaşta evlilik: Nevşehir ili Derinkuyu ilçesi örneği* (Tez No. 319588). [Yüksek lisans tezi, Nevşehir Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA). (2020). *Çocuk yaşta, erken ve zorla evliliklerin sağlık riskleri ve sonuçlarına çok sektörlü yaklaşım*. (Erişim Tarihi: 02.01.2025)
<https://turkiye.unfpa.org/tr/publications/çocuk-yaşta-erken-ve-zorla-evliliklerin-sağlık-riskleri-ve-sonuçlarına-çok-sektörlü>
- Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA). (2020). *Türkiye’de çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikler 1993-2018 Türkiye nüfus ve sağlık araştırmaları veri analizi*. (Erişim Tarihi: 3 Mart 2025). https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/turkce_web_son_pdf.pdf

- Bora, A. (2011). *Kadınların sınıfı: Ücretli ev emeği ve kadın öznenliğinin inşası*. İletişim Yayınları.
- Bora, A. (2012). Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık. *Ayrımcılık: Çok boyutlu yaklaşımlar*, 175(187), 50–70.
- Boran, P., Gökçay, G., Devecioğlu, E., & Eren, T. (2013). Çocuk gelinler. *Marmara Medical Journal*, 26(2), 58–62.
- Boyatzis, R. E. (1998). *Transforming qualitative information: Thematic analysis and code development*. Sage. https://books.google.com.tr/books?id=_rfCIWRhIKAC
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Burcu, E., Yıldırım, F., Sırma, Ç. S., & Sarıyaman, S. (2015). Çiçeklerin kaderi; Türkiye'de kadınların erken evliliği üzerine nitel bir araştırma. *Bilig*, 73, 63–98.
- Büber, Ö., Beyenal, S., & Akyüz, İ. (2025). Experiences of Roma women with the phenomenon of early marriage: A qualitative study. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 15(1), 397-425. <https://doi.org/10.48146/odusobiad.1469333>
- Bütün, Y. (2018). *Sosyokültürel ve ekonomik faktörler çerçevesinde erken evlilikler: Bingöl ili örneği* (Tez No. 533029). [Yüksek lisans tezi, Bingöl Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Clarke, V., & Braun, V. (2013). Teaching thematic analysis: Overcoming challenges and developing strategies for effective learning. *The psychologist*, 26(2).
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). Sage Publications
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev. Ed.). Siyasal Kitabevi.
- Çaha, H., & Aydın, E. S. (2014). *Değişen Türkiye’de kadın: Türkiye’de kadının sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasal durumu*. KADEM.
- Çaha, Ö., & Altınkoz, O. (2021). Roman topluluklarında evlilik pratikleri. *Yıldız Social Science Review*, 7(1), 58–74. <https://doi.org/10.51803/yssr.901953>
- Çakır, H. (2013). *Sosyo-kültürel ve ekonomik faktörler çerçevesinde erken evlilikler: Pursaklar örneği* (Tez No. 332458) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

- Çakmak, D. (2009). Türkiye’de çocuk gelinler. Birinci hukukun gençleri sempozyumu hukuk devletinde kişisel güvenlik, bildiri tam metinler e-kitabı. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 20(1), 103–124.
- Çay-Padalıhasanoğlu, E., & Yaman, Ö. M. (2022). Erken evlilik yapan kadınların evlilik sonrası yaşam deneyimleri üzerine bir değerlendirme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 41, 313–340. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.990432>
- Çetin, M. (2020). Toplumsal bir gerçeklik olarak çocuk gelin kavramı. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 5, 107–122.
- Demirel, N. (2012). *Romanların sosyal dışlanma probleminin Romanlar ve toplum düzeyinde karşılaştırmalı araştırması: Kocaeli örneği* (Tez No. 347279). [Yüksek lisans tezi. Kocaeli Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Dereboy, Ç., Şahin Demirkapı, E., Şakiroğlu, M., & Şafak Öztürk, C. (2018). Çocukluk çağı travmalarının, kimlik gelişimi, duygu düzenleme güçlüğü ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 29(4).
- Doğruel, F. (2023). Erken yaşta evliliklerin kadınlar üzerindeki bedensel, duygusal ve sosyal etkileri. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(4), 1094–1112. <https://doi.org/10.21547/jss.1315796>
- Downe-Wamboldt, B. (1992). Content analysis: Method, applications, and issues. *Health Care for Women International*, 13(3), 313–321.
- Duran, H., Gürsoy, I. N., & Kumcağız, H. (2022). Evli kadınlardan göz ardı edinilen çocuk yaşta evliliklere ilişkin perspektifler: Nitel bir çalışma. *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 25, 31–48. <https://doi.org/10.26650/iukad.2022.1140061>
- Eraş, Ş. (2002). *Hukuk antropolojisi açısından töreye dayalı evlilik türleri ve berdel uygulamaları* (Tez No. 110875). [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Erguvan Bektaş, S. (2022). *İnsan hakları ışığında erken evlilikler sorunu* (Tez No. 742024). [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
- Erulkar, A. (2013). Early marriage, marital relations and intimate partner violence in Ethiopia. *International Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, 39(1), 6–13.
- Evans, S. E., Davies, C., & DiLillo, D. (2008). Exposure to domestic violence: A meta-analysis of child and adolescent outcomes. *Aggression and Violent Behavior*, 13(2), 131–140. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2008.02.005>
- Fan, S., & Koski, A. (2022). The health consequences of child marriage: A systematic review of the evidence. *BMC Public Health*, 22(1), 309.

- Fırat, M., & Açıkgöz, R. (2020). Elazığ'da yaşayan çingenelerin değişen/dönüşen meslekleri üzerine nitel bir araştırma. *Journal of Economy Culture and Society, Supp(1)*, 229–248. <https://doi.org/10.26650/JECS2019-0058>
- Fisher, J., Cabral de Mello, M., Izutsu, T., Vijayakumar, L., Belfer, M., & Ornigbodun, O. (2011). Adolescent mental health in resource-constrained settings: A review of the evidence of the nature, prevalence and determinants of common mental health problems and their management in primary health care. *International Journal of Social Psychiatry, 57*, 9–116.
- Genç, Y., & Dalkılıç, P. (2013). Yaşlıların sosyal dışlanma sendromu ve toplumsal beklentileri. *The Journal of Academic Social Science Studies, 6*(4), 461–482.
- Genç, Y., Taylan, H. H., & Barış, İ. (2015). The perception of social exclusion and its role on the process of education and academic achievement of Romani children. *International Journal of Social Science, 33*(1), 79–97. <https://doi.org/10.9761/JASSS2796>
- Gökçe, B. (1978). Evlilik kurumuna sosyolojik bir yaklaşım. *Hacettepe Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi, 1*, 7–21.
- Grogan, L. (2013). Household formation rules, fertility and female labour supply: Evidence from post-communist countries. *Journal of Comparative Economics, 41*(4), 1167–1183. <https://doi.org/10.1016/j.jce.2012.11.001>
- Güler, Ö., & Küçüker, H. (2010). Early marriages among adolescent girls in Afyonkarahisar, Turkey. *European Journal of General Medicine, 7*(4), 365–371.
- Gündüz, F. (2022). Afetlerde kadın ve toplumsal cinsiyet perspektifi ile çıkarılması gereken dersler (Haiti ve Japonya depremi örneği). *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, 12*, 440–460. <https://doi.org/10.21733/ibad.1039215>
- Güneş, M., Selçuk, H., Demir, S., İbiloğlu, A. O., Bulut, M., & Kaya, M. C., et al. (2016). Marital harmony and childhood psychological trauma in child marriage. *Journal of Mood Disorders, 6*, 63–70.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2019). *2018 Türkiye nüfus ve sağlık araştırması*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları. (Erişim Tarihi: 20 Ocak 2025). https://fs.hacettepe.edu.tr/hips/dosyalar/yayinlar/2019_tnsa_anapr_compressed.pdf
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2024). *Evlilik örüntüsü ve çocuk evlilikleri*. RomaAR. (Erişim Tarihi: 02 Şubat 2025). <https://www.romaar.com/cocuk-evlilikleri.html>

- Hamed, A., & Yousef, F. (2017). Prevalence, health and social hazards, and attitude toward early marriage in ever-married women, Sohag, Upper Egypt. *Journal of the Egyptian Public Health Association*, 92(4), 228–234. <https://doi.org/10.21608/EPX.2018.22044>
- Han, Q., Ye, W., Fang, Z., Eagling-Peche, S., Wang, Y., Zheng, B., & Lachman, J. (2025). Prevalence of intimate partner violence among child marriage victims and the comparison with adult marriages: A systematic review and meta-analysis. *EClinicalMedicine*, 81, 103084. <https://doi.org/10.1016/j.eclinm.2025.103084>
- Hancock, I. (1991). The East European roots of Romani nationalism. *Nationalities Papers*, 19(3), 251–267. <https://doi.org/10.1080/00905999108408203>
- Hancock, L. (1999). Language, symbolism, and popular culture. A. K. Spears (Ed.), *The symbolic function of the Gypsy myth. Race and ideology* (pp. 105–113).
- Haviland, W., Prins, H., Walrath, D., & McBride, B. (2006). *Kültürel antropoloji* (İ. Deniz & E. Sarioğlu, Çev.). Kaknüs Yayınları.
- Hoebel, E. A. (1958). *Man in primitive world*. McGraw-Hill Book Company.
- Hossain, M. G., Mahumud, R. A., & Saw, A. (2016). Prevalence of child marriage among Bangladeshi women and trend of change over time. *Journal of Biosocial Science*, 48(4), 530–538.
- Huberman, A. M., & Miles, M. B. (2017). *Nitel veri analizi* (A. Ersoy & S. A. Altun, Çev.). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Jan, D., Nawaz, I., Adil, M., Khan, Z. A., Muhammad, K., & Rahman, S. U. (2025). The burden of early marriage: Examining social and emotional consequences. *ACADEMIA International Journal for Social Sciences*, 4(1), 435–445. <http://dx.doi.org/10.63056/ACAD.004.01.0094>
- Jensen, R., & Thornton, R. (2003). Early female marriage in the developing world. *Gender & Development*, 11(2), 9–19.
- Kalamar, A. M., Lee-Rife, S., & Hindin, M. J. (2016). Interventions to prevent child marriage among young people in low-and middle-income countries: A systematic review of the published and gray literature. *Journal of Adolescent Health*, 59(3), S16–S21.
- Kara, B. (2015). Değişen aile dinamikleri açısından erken yaşta evlilikler sorunu ve toplumsal önemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 59–72.
- Kaynak-Malatyalı, M. (2014). Türkiye’de ‘çocuk gelin’ sorunu. *Nesne-Psikoloji Dergisi*, 2(3), 27–38.

- Kesgin, G., Tercanlı Metin, G., Kara, Y., & Ufuk Sezgin, A. (2019). Kaçarak ve kaçırılarak evlenen kadınlar: Niteliksel bir çalışma. *Journal of International Social Research*, 12(66).
- Keskin, D. (2011). Küçük yaşta evlenmenin müeyyidesi. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(4), 65–83.
- Kıran, E. (2017). Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında Türkiye’de çocuk gelinler. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi ICOMEP 2017 Özel Sayısı*.
- Kidman, R. (2016). Child marriage and intimate partner violence: A comparative study of 34 countries. *International Journal of Epidemiology*, 1–14.
- Kidman, R. (2017). Child marriage and intimate partner violence: A comparative study of 34 countries. *International Journal of Epidemiology*, 46(2), 662–675.
<https://doi.org/10.1093/ije/dyw225>
- Kolukırmak, S. (2004). *Aramızdaki yabancı: Çingeneler* (Tez No. 146443). [Doktora tezi, Ege Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Kolukırmak, S. (2006). Sosyolojik perspektiften Türkiye Çingeneleri: İzmir Çingeneleri üzerine bir araştırma. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1–24.
- Kolukırmak, S. (2008). Türkiye’de Rom, Dom ve Lom gruplarının görünümü. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (8), 145–154.
- Köseli, A., & Çelik, K. (2020). Çocuk yaşta, erken ve zorla evliliklerin sağlık riskleri ve sonuçlarına çok sektörlü yaklaşım. Odak Ofset.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage Publications.
- Lane, S. (2011). Stealing innocence: Child marriage and gender inequality in Pakistan. Plan Finland. (Erişim Tarihi: 02 Ocak 2025). <https://www.girlsnotbrides.org/learning-resources/resource-centre/stealing-innocence-child-marriage-and-gender-inequality-in-pakistan/#resource-downloads>
- Le Strat, Y., Dubertret, C., & Le Foll, B. (2011). Child marriage in the United States and its association with mental health in women. *Pediatrics*, 128(3), 524–530.
<https://doi.org/10.1542/peds.2011-0961>
- Levine, N. E. (1988). *The dynamics of polyandry: Kinship, domesticity, and population on the Tibetan border*. University of Chicago Press.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage. (Erişim Tarihi: 02 Eylül 2024). <https://books.google.com.tr/books?id=2oA9aWlNeooC>

- Marsh, A. (2008). Etnisite ve kimlik: Çingenelerin kökeni. E. Uzpeder (Ed.), *Biz Buradayız! Türkiye’de Romanlar, ayrımcı uygulamalar ve hak mücadeleleri* (ss. 19–28). Edirne Roman Derneği, European Rights Center, Helsinki Yurttaşlar Derneği.
- Martsenyuk, T. (2015). Early marriage in Roma communities in Ukraine: Cultural and socio-economic factors. *emecon: Employment and Economy in Central and Eastern Europe*, 1. <https://emecon.eu/index.php/emecon/article/view/33>
- Mihçioğur, S., Erbaş, F., & Akın, A. (2010). Çocuk gelinler ve beklenen olumsuz sonuçları. *Sağlık ve Toplum*, 1, 3–12.
- Montazeri, S., Gharacheh, M., Mohammadi, N., Rad, I. A., & Ardabili, H. E. (2016). Determinants of early marriage from married girls’ perspective in Iranian setting: A qualitative study. *Journal of Environmental Public Health*, 2016, 8615929.
- Mrayan, L., & Obeisat, S. (2021). The lived experience of early marriage in Jordan: The perspective of adolescent girls and young women. *SAGE Open*, 11(4), 1–12. <https://doi.org/10.1177/21582440211048895>
- Nasrullah, M., Zakar, R., & Zakar, M. Z. (2014). Child marriage and its associations with controlling behaviors and spousal violence against adolescent and young women in Pakistan. *Journal of Adolescent Health*, 55(6), 804–809.
- Naved, R. T., Kalra, S., Talukder, A., Laterra, A., Nunna, S., & Al Mamun, M. (2022). An exploration of social norms that restrict girls’ sexuality and facilitate child marriage in Bangladesh to inform policies and programs. *Journal of Adolescent Health*, 70(3), 17–21. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jadohealth.2021.12.002>
- Newman, D. M. (2012). *Sociology: Exploring the architecture of everyday life*. Sage.
- Nirun, N. (1994). *Sistemik sosyoloji yönünden aile ve kültür*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Nowell, L. S., Norris, J. M., White, D. E., & Moules, N. J. (2017). Thematic analysis: Striving to meet the trustworthiness criteria. *International Journal of Qualitative Methods*, 16, 1609406917733847. <https://doi.org/10.1177/1609406917733847>
- Noy, C. (2008). Sampling knowledge: The hermeneutics of snowball sampling in qualitative research. *International Journal of Social Research Methodology*, 11(4), 327–344. <https://doi.org/10.1080/13645570701401305>
- Odatv. (2016, 28 Kasım). O Romanlar neden erken evleniyor. (Erişim Tarihi: 20 Mart 2025). <https://www.odatv.com/guncel/o-Romanlar-neden-erken-evleniyor-104782>

- Odili, J. U. (2016). Culture, development and religious change: The Nigerian perspective. In A. O. Kilani & N. N. Iheanacho (Eds.), *Culture, development and religious change: The Nigerian perspective* (pp. 129–142). M & J Grand Orbit Communications.
- Orçan, M., & Kar, M. (2008). Türkiye'de erken yaşta yapılan evlilikler ve risk algısı: Bismil örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(14), 97–112.
- Oshiro, A., Poudyal, A. K., Poudel, K. C., Jimba, M., & Hokama, T. (2011). Intimate partner violence among general and urban poor populations in Kathmandu, Nepal. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(10), 2073–2092.
- Özcebe, H., & Küçük-Biçer, B. (2013). Önemli bir kız çocuk ve kadın sorunu: Çocuk evlilikler. *Türk Pediatri Arşivi*, 48(2), 86–93. <https://doi.org/10.4274/tpa.1907>
- Özdemir, A. (2017). Roman mahallelerinde kentsel dönüşümün çalışma ilişkileri üzerine etkileri: Sakarya Gazipaşa Mahallesi araştırması. *Route Educational and Social Science Journal*, 4(8), 150–169.
- Özgüven, İ. E. (2025). *Evlilik ve aile terapisi* (6. bs.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özkan, A. R. (2000). *Türkiye Çingeneri*. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi.
- Özkan, A. R. (2010). Çingenerin kökeni ve Türkiye’de Çingener. H. Suver (Ed.), *Bir Çingene yolculuğu içinde* (ss. 9–69). Fatih Belediye Başkanlığı.
- Özkan, S., & Gültepe, M. (2017). Bir iletişim biçimi olarak evliliğin kültürel, siyasi ve ekonomik unsurları (Giresun örneği). *MAKÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 27–45.
- Özmen, V. A. (2022). *Erken evlilik yapmış kadınların evlilik deneyimleri ve erken evliliklerin önlenmesine ilişkin düşünceleri: Şırnak ili örneği* (Tez No. 770550). [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Pandey, S. (2017). Persistent nature of child marriage among women even when it is illegal: The case of Nepal. *Children and Youth Services Review*, 73, 242–247. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.12.021>
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Sage Publications.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods* (2nd ed.). Sage Publications.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice* (3rd ed.). Sage Publications. (Erişim Tarihi: 02 Mart 2025). https://www.google.com.tr/books/edition/Qualitative_Research_Evaluation_Methods/FjBw2oi8El4C?hl=tr&gbpv=1

- Pearlman, J., Pearce, L. D., Ghimire, D. J., Bhandari, P., & Hargrove, T. (2017). Postmarital living arrangements in historically patrilocal settings: Integrating household fission and migration perspectives. *Demography*, 54(4), 1425–1449.
<https://doi.org/10.1007/s13524-017-0588-9>
- Pehlivan, R. (2017). *Erken evlenen ve çocuk sahibi olan ergen ve beliren yetişkinlerin kimlik statülerinin incelenmesi* (Tez No. 468232).[Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Petroni, S., Steinhaus, M., Fenn, N. S., Stoebenau, K., & Gregowski, A. (2017). New findings on child marriage in sub-Saharan Africa. *Annals of Global Health*, 83(5–6), 781–790.
- Polkinghorne, D. E. (1989). Phenomenological research methods. In R. S. Valle & S. Halling (Eds.), *Existential-phenomenological perspectives in psychology: Exploring the breadth of human experience* (pp. 41–60). Plenum Press. https://doi.org/10.1007/978-1-4615-6989-3_3
- Putri, D. A., Siregar, N. Y., & Saragih, H. (2024). Factors associated with early marriage. *Jurnal Prima Medika Sains*, 6(2), 125–130. <https://doi.org/10.34012/jpms.v6i2.6277>
- Qamar, M., Harris, M. A., & Tustin, J. L. (2022). The association between child marriage and domestic violence in Afghanistan. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(5–6), 2948–2961.
- Rahman, M., Hoque, M. A., Mostofa, M. G., & Makinoda, S. (2014). Association between adolescent marriage and intimate partner violence: A study of young adult women in Bangladesh. *Asia Pacific Journal of Public Health*, 26(2), 160–168.
- Roman Nüfus Araştırması (RomaAR) (t.y.), Çocuk evlilikleri. (Erişim Tarihi: 02 Mart 2025). <https://www.romaar.com/cocuk-evlilikleri.html>
- Safyer, A. W., Thompson, S. J., Maccio, E. M., Kimberley, M., Zittel-Palamara, M., & Forehand, G. (2005). Adolescents' and parents' perceptions of runaway behavior: Problems and solutions. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 21(5), 495–512.
- Sal, A. (2009). *Türkiye'de yaşayan çingenelerin sanatsal olarak ele alınışı* (Tez No. 241106). [Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Saldana, J. (2023). *Nitel araştırmacılar için kodlama el kitabı*. S. N. Şad & A. Tüfekci Ed. Pegem Akademi Yayıncılık.

- Sarfo, E. A., Yendork, J. S., & Naidoo, A. V. (2024). "I married because...": Motivations to marry early among female spouses in child marriages in northern Ghana. *Children and Youth Services Review*, 166, 107917.
- Sarı, S. (2023). *Erken yaşta evlilikler ve Hitit Üniversitesi öğrencilerinin bakış açısı* (Tez No. 835649). [Yüksek lisans tezi, Hitit Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Sayın, Ö. (1990). *Aile sosyolojisi*. Ege Üniversitesi Basımevi.
- Seabright, E., Alami, S., Kraft, T. S., Davis, H., Caldwell, A. E., Hooper, P., McAllister, L., Mulville, S., Veile, A., von Rueden, C., Trumble, B., Stieglitz, J., Gurven, M., & Kaplan, H. (2022). Repercussions of patrilocal residence on mothers' social support networks among Tsimane forager–farmers. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 378(1868), 20210442. <https://doi.org/10.1098/rstb.2021.0442>
- Selma, Ş., & Kavlak, O. (2011). Çocuk gelinler: Erken yaş evlilikleri ve adolesan gebeliklere yaklaşım. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 25(25), 35–44.
- Sezen, L. (2005). Türkiye’de evlenme biçimleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 11(27), 185–195.
- Shaheen Abeer, O., Othman, A., Hamdan, K., Albqoor, M. A., Al Atoom, M., & Gausman, J. (2022). Child marriage in relation to the Syrian conflict: Jordanian and Syrian adolescents' perspectives. *Journal of Adolescent Health*, 70(3), S57–S63.
- Soylu, N., & Ayaz, M. (2013). Adli değerlendirme için yönlendirilen küçük yaşta evlendirilmiş kız çocuklarının sosyodemografik özellikleri ve ruhsal değerlendirmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14, 136–144.
- Speizer, I. S., & Pearson, E. (2011). Association between early marriage and intimate partner violence in India: A focus on youth from Bihar and Rajasthan. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(10), 1963–1981.
- Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M. J., & van IJzendoorn, M. H. (2013). The neglect of child neglect: A meta-analytic review of the prevalence of neglect. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 48(3), 345–355. <https://doi.org/10.1007/s00127-012-0549-y>
- Sutherland, A. (1986). *Gypsies: The hidden Americans*. Waveland Press.
- Suyanto, B., Sugihartati, R., Hidayat, A. S., Egalita, R., & Mas'udah, S. (2023). The causes and impacts of early marriage: The ordeal of girls in East Java, Indonesia. *Sociologia em Pesquisa*, 27(1), 1–17. <https://doi.org/10.7458/SPP202310126851>

- Şahutoğlu Üregen, D. (2021). *Sosyo-kültürel bir problem olarak erken evlilikler: Hatay/Samandağ örneği* (Tez No. 697216). [Yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi].
YÖK Tez Merkezi.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
(2014). *Türkiye aile yapısı araştırması 2006* . <https://www.aile.tr/uploads/athgm/uploads/pages/arastirmalar/taya2006.pdf>
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
(2019). *Türkiye aile yapısı araştırması 2016* . <https://www.aile.gov.tr/media/35811/taya-2016.pdf>
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2012). *Erken yaşta evlilikler hakkında inceleme yapılmasına dair TBMM Raporu*. (Erişim Tarihi: 2 Mart 2024). <https://ekutup-hane.aile.gov.tr/media/sjxjxnjr/erken-yasta-evlilikler-hakkinda-inceleme-yapilmasina-dair-tbmm-raporu.pdf>
- Taylan, H. H. (2016). Sakarya Roman ailelerinde erken evlilik araştırması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (52), 427–442. <https://doi.org/10.9761/JASSS4875>
- Taylan, H., & Barış, İ. (2015). *Romanlar ve sosyal dışlanma*. Çizgi Kitabevi Yayınları.
- TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu. (2010). *Erken yaşta evlilikler hakkında komisyon raporu*. Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları. (Erişim Tarihi: 3 Haziran 2024). <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/items/9b3d59e8-851a-4e4a-99e5-60de3e90fcfd>
- Tenkorang, E. Y. (2019). Explaining the links between child marriage and intimate partner violence: Evidence from Ghana. *Child Abuse & Neglect*, 89, 48–57.
- Tezcan, M. (1978). Kırsal topluluklarımızda tercihli evlilik tiplerinin işlevsel çözümlenişi. *Eğitim ve Bilim*, 3(6), 26–34.
- Thompson, S. J., Zittel-Palamara, K. M., & Maccio, E. M. (2004). Runaway youth utilizing crisis shelter services: Predictors of presenting problems. *Child & Youth Care Forum*, 33(6), 387–404.
- Tisdell, E. J., Merriam, S. B., & Stuckey-Peyrot, H. L. (2025). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. John Wiley & Sons.
- Tomar, S., Johns, N., Challa, S., Ghule, M., Battala, M., Nair, S., Raj, A., & Silverman, J. (2021). Associations of age at marriage with marital decision-making agency among adolescent wives in rural Niger. *Journal of Adolescent Health*, 69(6), S74–S80. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2021.09.002>

- Tuğrul, Y. G. (2018). Erken yaşta evlendirilen kadınların evlilik süreçleri, deneyimleri ve sonraki yaşamları üzerine nitel bir çalışma. *Sosyoloji Notları*, 2(1), 2–38.
- Tuğrul, Y. G. (2024). Van’da erken yaşta evlendirilen erkekler: Toplumsal normlar ve bireysel deneyimler. *İmgelem*, (14), 521–554.
- Tuna Uysal, M., Tan Eren, G., & Şimşek, E. (2019). Sosyo-kültürel özellikler bağlamında erken evlilikler: Ağrı örneği. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 9(1), 349–375.
- Tuna Uysal, M., Tan Eren, G., & Şimşek, E. (2019). Toplumsalın doğallaştırılması: Erken evliliklerde toplumsal cinsiyet algısı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(47), 196–220. <https://doi.org/10.35237/sufesos-bil.569738>
- Turan, S., & Ünal, A. (2021). *Dinlerde aile*. Eğitim Yayınevi.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu. (2009). *Erken yaşta evlilikler hakkında inceleme yapılmasına dair rapor*. TBMM Yayınları. https://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/750_1.pdf
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı. (1985, 14 Ekim). *Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)*. Resmî Gazete, (Sayı: 18898). (Erişim Tarihi: 2 Ocak 2025). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/1985/10/19851014-1.htm>
- Türkiye Cumhuriyeti. (1926, 17 Şubat). *743 sayılı Türk Kanunu Medenîsi*. Resmî Gazete (Sayı: 339, 4 Ekim 1926). (Erişim Tarihi: 2 Mayıs 2025). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/5.3.743.pdf>
- Türkiye Cumhuriyeti. (1938, 28 Haziran). *Türk Kanunu Medenîsi’nin 88 inci maddesinin değiştirilmesine dair kanun*. (Kanun No. 3453, Kabul Tarihi: 15.06.1938). (Erişim Tarihi: 3 Mart 2024). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/3945.pdf>
- Türkiye Cumhuriyeti. (2001, 22 Kasım). *Türk Medeni Kanunu*. (Kanun No. 4721, Kabul Tarihi: 08.12.2001) Resmî Gazete (No: 24607). (Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2024). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4721&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Türkiye Cumhuriyeti. (2004, 26 Eylül). *Türk Ceza Kanunu* (Kanun No. 5237, Kabul Tarihi: 26.09.2004). Resmî Gazete, (No: 25611). (Erişim Tarihi: 3 Nisan 2025). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

- Türkiye Cumhuriyeti. (2005, 3 Temmuz). *Çocuk Koruma Kanunu* (Kanun No. 5395, Kabul Tarihi: 03.07.2005). Resmî Gazete, (No: 25876). (Erişim Tarihi: 1 Eylül 2024) <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050715-1.htm>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2022, 1 Nisan). *Türkiye aile yapısı araştırması, 2021*. (Erişim Tarihi: 3 Mart 2025). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye-Aile-Yapisi-Arastirmasi-2021-45813>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023, 6 Mart). *İstatistiklerle kadın 2023*. (Erişim Tarihi: 2 Mayıs 2025). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2023-53675>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). *Tophumsal cinsiyet istatistikleri, 2022*. (Yayın No: 4681). (Erişim Tarihi: 13 Nisan 2025). https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/top-lumsal_cinsiyet_istatistikleri.df
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024, 22 Şubat). *Evlenme ve boşanma istatistikleri, 2023*. (Yayın No: 53707). (Erişim Tarihi: 5 Mayıs 2025). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-BosanmaIstatistikleri-2023-53707>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2025, 18 Nisan). *İstatistiklerle çocuk, 2024*. (Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2025). https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/istcocuk_2024.pdf
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2025, 23 Şubat). *Evlenme ve boşanma istatistikleri, 2024*. (Yayın No: 54194). (Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2025). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-BosanmaIstatistikleri-2024-54194>
- Uçum, Ö. (2008). *Kocaeli Çingenelerinde evlenme geleneği* (Tez No. 229483). [Yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- United Nations Children's Fund (UNICEF). (2001). *Early marriage: Child spouses*. Florence. (Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2025). <https://www.girlsnotbrides.org/documents/120/UNICEF-Early-Marrage-child-spouses-Innocenti-digest-2001.pdf>
- United Nations Children's Fund (UNICEF). (2004). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. (Erişim Tarihi: 10 Nisan 2024). <https://www.unicef.org/turkiye/çocuk-haklarına-dair-sözleşme>
- United Nations Children's Fund (UNICEF). (2016, 8 Mart). 1 billion girls. That's why we must end child marriage. (Erişim Tarihi: 3 Ocak 2025). <https://www.unicefusa.org/stories/1-billion-girls-thats-why-we-must-end-child-marriage>
- United Nations Children's Fund (UNICEF). (2019). *For every child, every right: The Convention on the Rights of the Child at a crossroads*. (Erişim Tarihi: 3 Ocak 2025). <https://www.unicef.org/media/62371/file/Convention-rights-child-at-crossroads-2019.pdf>

- United Nations Children’s Fund (UNICEF). (2020). *Child marriage in humanitarian settings: Addressing child marriage in humanitarian settings* [Technical guide]. (Erişim Tarihi: 3 Nisan 2024). <https://www.unicef.org/media/92821/file/Child-Marriage-Humanitarian-Settings-Technical-Guide-2021.pdf>
- United Nations Children’s Fund (UNICEF). (2023). *Is an end to child marriage within reach? Latest trends and future prospects*. United Nations Children’s Fund. (Erişim Tarihi: 3 Nisan 2024). <https://data.unicef.org/resources/is-an-end-to-child-marriage-within-reach/>
- United Nations Children’s Fund (UNICEF). (2024). *Child marriage*. (Erişim Tarihi: 3 Nisan 2024). <https://data.unicef.org/topic/child-protection/child-marriage/>
- United Nations International Children’s Emergency Fund (UNICEF). (2005). *Early marriage: A harmful traditional practice*. (Erişim Tarihi 5 Mart 2024). <https://data.unicef.org/resources/early-marriage-a-traditional-harmful-practice-a-statistical-exploration/>
- United Nations Population Fund (UNFPA). (2021). *Çocuk yaşta, erken ve zorla evliliklerin sağlık sonuçları* (2. Baskı). https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/unfpa_cyeze_sagliksonucla
- United Nations Population Fund (UNFPA). (2006). *Ending child marriage*. (Erişim Tarihi 5 Mart 2024). <https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/endchildmarriage.pdf>
- United Nations. (1948). *Universal Declaration of Human Rights*. (Erişim Tarihi 5 Mart 2024). <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>
- United Nations. (1979). *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)*. (Erişim Tarihi: 3 Mart 2024). <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-elimination-all-forms-discrimination-against-women>
- United Nations. (1989). *Convention on the Rights of the Child. Treaty Series, 1577, 3*. (Erişim Tarihi: 2 Mart 2024). <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child>
- Ünaldı, H. (2012). Türkiye’de yaşayan kültürel bir farklılık: Çingeneler. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 615–626.
- Vardar, N. (2014, 14 Ağustos). Arka sıralara oturtulan Roman çocuğuna sunulan tek seçenek: evlilik. *Bianet*. (Erişim Tarihi: 1 Mart 2025). <https://bianet.org/haber/arka-siralara-oturtulan-Roman-cocuguna-sunulan-tek-secenek-evlilik-157902>

- Wells, C. (1984). *İnsan ve dünyası* (B. Güvenç, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Wodon, Q. (2016). Early childhood development in the context of the family: The case of child marriage. *Journal of Human Development and Capabilities*, 17(4), 590–598. <https://doi.org/10.1080/19452829.2016.1245277>
- Wodon, Q., Nguyen, M. C., & Tsimpo, C. (2016). Child marriage, education, and agency in Uganda. *Feminist Economics*, 22(1), 54–79.
- Yaşar, E., & Şaşman Kaylı, D. (2021). Roman kültüründe evlilik olgusu üzerine nitel bir çalışma. *Sosyoloji Dergisi*, 41–42, 25–51.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112).
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, D. (2018). *Sosyo-kültürel faktörler bağlamında erken evlilikler* (Tez No. 509343). [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Yıldız, N., & Avcı, H. (2018). Erken evliliklerin toplumsal meşruiyeti: Nitel bir çalışma. https://www.raporlar.org/wpcontent/uploads/2018/04/Erken_Yasta_Evlilik_Raporu.pdf
- Yiğit, T. (2015). *Feminist sosyal hizmet yaklaşımı bağlamında ataerkil ideoloji ve erken evlilikler* (Tez No. 414533) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Yiğit, T. (2017). Erken evlilik sonrası ‘imkânsız’ bir yaşam. *The Journal of Academic Social Science*, 5(41), 134–151. <https://doi.org/10.16992/ASOS.11956>
- Yorgun, E. (2019). *Erken evlilikler ve çocuk yetiştirmede karşılaşılan problemler: Ardahan ili örneği* (Tez No. 562765) [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Yount, K. M., Crandall, A., Cheong, Y. F., Osypuk, T. L., Bates, L. M., Naved, R. T., & Schuler, S. R. (2016). Child marriage and intimate partner violence in rural Bangladesh: A longitudinal multilevel analysis. *Demography*, 53, 1821–1852.
- Yüksel-Kaptanoğlu, İ., & Ergöçmen, B. A. (2012). Çocuk gelin olmaya giden yol. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 15(2), 128–161.

- Yüksel-Kaptanoğlu, İ., & Ergöçmen, B. A. (2014). Early marriage: Trends in Turkey, 1978–2008. *Journal of Family Issues*, 35(14), 1707–1724.
<https://doi.org/10.1177/0192513X14538025>
- Yüksel, H. (2024). Pushing the boundaries or pulling the norms: An exploratory study on the cases of ‘child marriages’ in Türkiye. *Corvinus Journal of Sociology and Social Policy*, 15(1), 149–174. <https://doi.org/10.14267/CJSSP.2024.1.7>
- Yüksel, H., & Yüksel, M. (2014). Çocuk ihmali ve istismarı bağlamında Türkiye’de çocuk gelinler gerçeği. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 1–24.
- Zeren, F., & Gürsoy, E. (2020). Erken evliliklere neden olan faktörler, tutum ve kadın sağlığı üzerine etkisi. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, 12(1), 124–132.
<https://doi.org/10.5336/nurses.2019-70358>

EKLER

EK-1: İstanbul Medeniyet Üniversitesi Etik Kurul Onay Belgesi

T.C.
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Sayı : E-38510686-050.04-2400017292
Konu : Feyza Kurt'un Başvurusu

08.03.2024

İlgili Makama,

İMÜ Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 2024/2 sayılı ve 27.02.2024 tarihli kararıyla, İMÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık) yüksek lisans öğrencisi **Feyza Kurt**'un "Roman Kadınlarda Erken Evlilik: Fenomenolojik Bir İnceleme" başlıklı YL tezi kapsamında (dan. Prof. Dr. Füsun Ekşi) veri toplanmasına yönelik araştırma dosyası görüşülmüş, içerik bakımından etik bir sorun bulunmadığı sonucuna varılarak izin talebi uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Tuncay BAŞOĞLU
Kurul Başkanı

Belge Doğrulama Kodu: EMPFDDO

Bu belge, güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.

Belge Takip Adresi:

<https://ibys.medeniyet.edu.tr/ERMS/RecordConfirmationPage/Index>

Adres:

Telefon No: (0 216) 2803333

e-Posta:

Kep Adresi: istanbulmedeniyetuni@hs@i.kep.tr

Faks No:

İnternet Adresi: www.medeniyet.edu.tr

Bilgi için :

Telefon No:

Direkt Hat:

Tuncay Başoğlu

Öğretim Üyesi

EK- 2: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Merhaba ben Feyza KURT. Medeniyet Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programında yüksek lisans öğrencisiyim. Roman kadınlarda evliliğe karşı olan bakış açısıyla ilgili bir çalışma yürütüyoruz. Bu görüşmede evliliğe karşı olan bakış açınızı, kendi evlilik sürecinize dair deneyimlerinizi, duygularınızı ve düşüncelerinizi benimle paylaşmanızı istiyorum. Size bu konular hakkında sorular soracağım. Sizden yaşantılarınızla ilişkili olarak bu soruları cevaplandırmanızı istiyorum. Araştırmada sizin adınızı ve sizin kimliğinizi ortaya çıkarabilecek bilgileri kesinlikle kullanmayacağım. Görüşme sırasında edindiğim bilgileri izninizle ses kayıt cihazına kaydedeceğim. Görüşme sırasında herhangi bir rahatsızlık hissederseniz görüşmeyi bırakmakta özgürsünüz. İstedığınız takdirde görüşme kayıtlarını silebilirim. Görüşme hakkında sormak istediğiniz bir şey var mı? Eğer hazırsanız görüşmeye başlayabiliriz. Sonrasında çalışmayla iletişim kurmak isterseniz mail adresinden araştırmacı ile iletişime geçebilirsiniz.

Alt amaç 1: Evlilik Öncesi Evliliğe Karşı Olan Bakış Açısının Oluşumunda Aile ve Kültürün Etkisi Nasıldır?

Öncelikle evlenmeden önceki çevrenizdeki gözlemlediğiniz evlilikler ile ilgili konuşmak istiyorum.

1. Anne ve babanızın, yakın akrabalarınız veya yakın komşularınızın evliliği ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?
2. Evlenmeden önce çevrenizin evliliğe bakış açısı nasıldı?
Sonda: Sizi evliliğe teşvik edici mi engelleyici mi konuşmaları vardı?
3. Evlenmeden önce evlilik sizin için ne anlama geliyordu?
4. Evlenmeden önce nasıl bir evlilik hayal ediyordunuz?

Alt amaç 2: Evlilik Öncesi Evliliğe Karşı Olan Bakış Açısının Oluşumunda Evlilik Öncesi Aile Yapısının/Yaşantısının etkisi Nasıldır?

Bu bölümde, evlenmeden önceki ailenizle olan yaşantınız hakkında konuşmak istiyorum

1. Çocukluğunuzda yaşadığınız ev ortamı hakkında neler söyleyebilirsiniz?
Sonda: Evde kimlerle yaşırdınız? Kendinize ait bir alanınız/odanız var mıydı?
2. Anneniz ile ilişkiniz nasıldı?
Sonda: Hayatınızdaki yeri, size öğrettiği şeyler nelerdi? Ona karşı duygusal olarak nasıl hissediyordunuz (yakın, uzak, sevecen vb.)?
3. Babanız ile ilişkiniz nasıldı?

Sonda: Hayatınızdaki yeri, size öğrettiği şeyler nelerdi? Ona karşı duygusal olarak nasıl hissediyordunuz (yakın, uzak, sevecen vb.)?

4. Varsa kardeşleriniz ile ilişkiniz nasıldı?
5. Anne babanızın ilişkisi nasıldı?
6. Ailenizle yaşadığınız dönemde sizin için zorlayıcı yaşantılar/olaylar oldu mu?
Bunlardan bahsedebilir misiniz?

Sonda: Şiddet, ihmal, zorbalık vb. olaylar yaşadınız mı? Yaşadıysanız kim veya kimler tarafından yaşadınız?

7. Çocukluğunuza dair hatırladığınız en yoğun duygular nelerdi? (Üzüntü, mutluluk, sevinç, neşe, hüznün, öfke vb.)
8. Aile evinde hissettiğiniz duygular genelde hangi duygulardı?

Sonda: Mutluluk, sevinç, üzüntü, korku, öfke, hüznün, huzur vb. gibi duygulardan hangisi ailenizde hissettiğiniz en yoğun duygulardı?

Alt amaç 3: Evlilik Sürecine İlişkin Yaşanan Süreç Nasıldı?

Bu bölümde evlenme sürecinizde yaşadıklarınızla ilgili konuşmak istiyorum.

1. Eşinizle nasıl evlendiğinizi anlatır mısınız?
Sonda: Nasıl ve nerede tanıştınız? Siz ve eşiniz kaç yaşındaydınız? Gayri resmi herhangi bir nikah kıyıldı mı?
2. Neden erken evlendiniz? Erken evlenme sebepleriniz nelerdir?
3. Evlilik kararınızı kim/kimler aldı?

Sonda: Siz mi aldınız yoksa anne babanız mı? Süreci anlatabilir misiniz?

4. Erken evlenmeniz çevreniz tarafından nasıl karşılandı?

Sonda: Olumlu mu yoksa olumsuz bir tavırla mı karşılaştınız? Bahseder misiniz?

Alt amaç 4: Evliliğe İlişkin Beklentinin Karşılanıp Karşılanmamasındaki Sebepler Nelerdir?

Bu kısımda şimdiki evlilik yaşantınız hakkında konuşmak istiyorum.

1. Evliliğinizden bahseder misiniz?
Sonda: Eşiniz ile ilişkiniz nasıl?
2. Evliliğinizden beklentilerinizi karşıladınız mı?
Sonda: Umduğunuz gibi bir evlilik yaşıyor musunuz?
3. Evliliğinizde şu an en yoğun hangi duyguları hissediyorsunuz?

Sonda: Evliliğinizi bir duyguyla tanımlayacak olsanız bu duygu ne olurdu? Mutluluk, sevinç, huzur, güven vb.?

Alt amaç 5: Evlilik Sonrası Sürece İlişkin, Evliliğe Karşı Olan Bakış Açısını Değiştiren/Etkileyen Unsurlar Nelerdir?

Bu bölümde evlilikle ilgili şu an ki düşünceleriniz hakkında konuşmak istiyorum.

1. Evlilik şu an sizin için ne anlama geliyor?
2. Şu an ki evlilik hakkında olan düşünceleriniz evlenmeden önceki düşüncelerinizden farklı mı?

Sonda: Eğer farklıysa sebepleri neler olabilir?

3. Erken evliliği şimdiki düşünceleriniz ile uygun buluyor musunuz?

Sonda: Örneğin; şu an kendi çocuklarınız veya bir başkası için erken evliliği destekler misiniz?

EK-3: Sosyo-Demografik Bilgi Formu

1. Kaç yaşındasınız?
2. Doğum yeriniz neresi?
3. Şu anki medeni haliniz nedir?
4. Eğitim durumunuz nedir?
5. Annenizin eğitim durumu nedir?
6. Babanızın eğitim durumu nedir?
7. Eşinizin eğitimi durumu nedir?
8. Mesleğiniz nedir?
9. Çalışıyor musunuz?
10. Eşinizin mesleği nedir?
11. Kaç yaşında evlendiniz?
12. Kaç yıllık evlisiniz?
13. Anne-babanızın evlilik yaşı nedir?
14. Kaç kardeşiniz var?
15. Kaç kişilik bir ailede yaşadınız?
16. Evlenme şekliniz (isteyerek/kaçarak/görücü usulü vb.) nedir?
17. Çocuğunuz var mı? Varsa kaç tane:

EK-4: Gönüllü Katılım Onay Formu

“Roman Kadınlarda Erken Evlilik: Fenomenolojik Bir İnceleme” başlıklı çalışma, İstanbul Medeniyet Üniversitesi akademik personelinin gerçekleştirmekte olduğu bir araştırmadır. Bu araştırma “Roman kültürüyle yetişmiş kadınların evlilik öncesi ve sonrasındaki yaşantılarının, evlilik olgusuna bakış açılarını nasıl etkilediğini, hangi yönde değiştirdiğini veya geliştirdiğini hem psikolojik hem de psikososyal açıyla birleştirip bütüncül bir bakış açısıyla anlamak” amacıyla yapılması planlanmıştır. Araştırma tahminen 1 saat sürecektir. Araştırma raporunda anketlerle ilgili genel sonuçlar verilecek olup kişisel bilgileriniz tamamen **gizli tutulacaktır**.

1. Aşağıda imzası olan ben “Roman Kadınlarda Erken Evlilik: Fenomenolojik Bir İnceleme” başlıklı çalışmaya katılmayı kabul ediyorum.
2. Bu çalışmayı Prof. Dr. Füsün Ekşi danışmanlığında araştırmacı Feyza KURT çalışmanın yapısı, amacı ve muhtemel süresi, ne yapmam istendiği hakkında ayrıntılı sözlü ve yazılı bilgi verdi.
3. Anketörlere çalışma ile ilgili her soruyu sorma fırsatını buldum. Cevapları ve bana verilen bilgiyi anladım.
4. Araştırmacıların, bilgilerin ayrıntılarını açıklamama ve benimle ilgili sırları koruması şartıyla, benimle bu çalışmayı yapmasına izin veriyorum.
5. Çalışma boyunca tüm kurallara uyacağıma, araştırmacılar ile tam bir uyum içinde çalışacağıma ve konuyla ilgili herhangi bir sorun çıktığında hemen onu arayacağımı kabul ediyorum.
6. Bu çalışma sonuçlarının kullanılmasını kısıtlamayacağımı ve yayın, rapor ve benzeri bilimsel dokümanlarda kullanabileceğini kabul ediyorum.
7. Bu çalışmadan istediğim zaman çıkabileceğimi anladım.

OKUDUM VE ONAYLADIM.

Katılımcının Adı ve Soyadı, Tarih, İmza

Anketörün Adı ve Soyadı, Tarih, İmza

Sorumlu Araştırmacının Adı ve Soyadı, Tarih, İmza